

5064. N. X. R. E. h. 19.

1642. D. h. 18.

3

(onventus Montis sancti

1493

Tractatus de B. Virgine fructus Bernardini
Senensis

1821

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Uscipe hoc opus simonū in signe quisquis dñe no
stre glōse virginis dei genitricis supbenedctē ama
tor es devotus. Mirificas illius laudes prinens q̄s
oib⁹ eiusdem dei genitricis cultoribus impressio
hec offert summa cū diligentia elaborata. Quā precipua de
uotōne pparare sibi debent ipsi ecclē p̄dicatores deuoti qui
ip̄ius sacratissime virginis laudes elucidare pie satagunt vt
opis hui⁹ auctore ymitari studeant ei⁹ exemplo cūctos fide
les in eiusdem dei genitricis deuotōz excitando. Auctor ipse
est almus xp̄i confessor bt̄us Bernhardinus de Senis sacri
ordinis minorū predicator eximius. Qui etsi dicere liceat in
exprobrandis vicijs virtutibusq̄ p̄mendandis ceteros suo tē
pore euangelisantes excedebat in laudibus tñ v̄ginis seipm
vincebat. Cuius nimirū obsequio suā ab infantia vitā totā
dedicauit. In cui⁹ rei signū idē confessor et amator virginis
sincerus. In festo natiuitatis eiusdē dei genitricis est natus.
At die eadē renolutis annis viginriduobus seraphici patris
sancti Francisci religionē ingressus. et post annū eodē die p
fessus in xp̄o est renatus. Tandē ad sacerdotij ordinē a p̄
dicationis officiū ex obediētia vocatus eadē die natiuitatis
virginis primā missam cantauit. Et primū simonē eadē die
de laude virginis fecit. Que p̄nostica quedā vident̄ fuisse spe
ciali quodā virginis suffragio. in maximū ipsum preconē ec
clesie datū. qui speciali excellentia laudes beate virginis elu
cidaturus esset. Testis est beate memorie Venerabilis pater
Johannes de Capistrano in legenda quā ipse de bt̄o Bern
hardino cōposuit. In qua inter alia laudū suarū p̄conia ad
commendatōz sue feruide deuotōnis qua ad virginē ardenti
amore semp flagrauit. ea que sequūtur scribit. Quod adhuc
infans existens sexto etatis sue anno vtroq̄ parente orbat⁹
Sub cura cuiusdā venerabilis matrone sororis olim matris
eiusdem Bernardini educandus remansit. Que cū deuotif

Inueni.

I
2.

suma esset v̄ginis gloriose famula Bern̄hardinū puerū opti-
mis moribus ac deuotis instruebat et ad matris dei deuotōz
verbis et exēplis q̄tum poterat excitabat. Puer autēz bone
indolis Bern̄hardin⁹ cognate sue disciplinis obaudies. V̄a
vota sua ac preces die noctuq; in virginē dirigebat. Cui⁹ de
uotione et gracia inflāmat⁹ tenera etate sabato ieiunans
laudabili cursu quo aduixit perseuerauit. Gaudebat p̄terea
deuota nutrix videns in puero talia preludia future sanctita-
tis. Nā sepius puerulū ante virginis ymaginē lacrimantē et
angelicā salutationē genuflexo amorosa quodā suspiri⁹ ⁊ vo-
cis emissionē exprimentī obseruabat. Cuius obseruationis
causam ad edificationem huic prefationi latius inserere pla-
cuit. Nam postq̄ pubes factus est Bern̄hardinus dicta nu-
trix Thobia vocata de eiusdē Bern̄hardini pudicitia vigilā-
tissime persollicita deū precib⁹ exorabat et virginē gloriosaz
vt Bern̄hardinus ab omni priuato affectu ac sensuali amore
immaculatus sincerus et integer a domino seruaretur. San-
ctus autē Bern̄hardinus hui⁹ p̄positi feruentissim⁹ exorator
Ipse q̄q; dicebat. philocaptus sum morerer ea die qua me
am amasiā facieliter aspicere nō valerem. Et sepe dietim so-
lebat asserere. volo ire ad visitandā amasiā que pulcherri-
ma est et nobilissima super omnes puellas nostre ciuitatis.
Nutrix autem sua hec audiens ⁊ mentis intentionem sancti
Bern̄hardini non intelligens. affligebat cordialiter. intimo
percussa dolore. cogitans Bern̄hardinum de aliqua morta-
li puella philocapthum. Propter quod pluribus vicibus
ipsum infestans. que nam eius esset amasia. ⁊ in quo loco do-
micilium haberet. Quādoq; dixit extra portam Camelie. sic
enim dicitur porta ciuitatis Senarum. que ducit Florentiaz
Extra quam situm est quoddā monasterium monialium. du-
bitare proinde pia sua nutrix cepit. ne forte vicioso amore il-
lectus vinculatus et fauciatus esset Bern̄hardinus. amari-

2
batur itaq; proba mulier. timens ne fructum suorum labor
in ipso perdidisset. Tū sedula exhortatione studiosissimo ze
lo Bernhardinum induxit ad bene et caste vivendū et suam
virginitatem diligentissima custodia beate virginis conser
uandam. Disposuit itaq; per semetipsam Bernhardini gres
sus et psonaliter obseruare. vt proprijs oculis cerneret quod
tenderet Bernhardinus. et oculte explorans eius vias extra
predictam portam Camelie latenter se posuit. vbi Bernhar
dinum exeuntem videre poterat. sic vt ipsa minime videret.
Est autem super ipsam portam elegantissima quedam yma
go depicta virginis gloriose cum representatione gloriose as
sumptionis eiusdem cū figuris multorum angelorum. ipam
cum musicalibus instrumentis et laudis iubilo dedacentiis.
Quam figuram sanctus Bernhardinus bis in die mane vi
delitz et sero deuotissime visitare cōsueuerat. Et beate marie
virgini dignas laudes exsoluere. Cū igit ibidē nutrix sua la
terz Bernhardini act⁹ exploratura. venit deuot⁹ Bernhardi
nus coram prefata ymagine et genuflectens nudis genibus
suas deuotas orationes et preces virginī benedicte cum cor
dis mēdullis humiliter offerebat. Quod intuens deuota mu
lier deuotum Bernhardinū admirata est. et oculte recedens.
ne a Bernhardino videret diebus plurimis id repect. alia
etiaz sibi muliere deuota associata pro testimonio fidedigno
Igitur deuota nutrix omni suspitiōi sinistra semota animo
hilaris gaudioq; perfusa spūs ait Bernhardino. Fili mi bene
dicte. rogo te ne me teneas ampli⁹ in suspensio. et ne propter
te cottidie sum afflicta. dicas mihi precor de qua virgine sis
philocaptus. vt si par est nostri generis eam tibi procurem⁹
in sponsam. Erat enim nobilis de genere militari. Cui Bern
hardinus respondit. Postq̄ sic iubet mater quod nulli alteri
propalassent archanum cordis mei tibi pandaz. Philocape⁹
sum de genitrice dei virgine Maria. quam semper dilexi. q̄

videre toto corde affectus eius amoris flamina succensus. Cui
me cum castitatis proposito totis visceribus desponsavi. In
qua omnis spes mea stabilitata est et firmata. Illam summe
diligō. Illam quero. Illam semper vellem reverentia debi-
ta intueri. Sed cum hoc non valeam in presenti seculo obti-
nere statui in mente mea eius amore ipsius ymaginem coti-
dine visitare. Ecce talis est amasia mea. Nutrix sua pia hec
audiens leta efficitur. et spiritu exultans lachrymas contine-
re non valuit altissimo gracias agēs de sanctitatis Bernhar-
dini studio et castitatis proposito. Predictam igitur ymagi-
nem generosus adolescens adultusq; deuotus visitans con-
mendabat se plurimum et sepissime virgini gloriose. vt ipsa
dignaretur apud filium christum iesum preces pro se porrige-
re dignas. Et vt ipsa virgo benedicta sua patrona et aduoca-
ta atq; protectrix continua esse dignaretur. vt suam virgini-
tatem et pudicitiam quam ei deuout vita comite sinceriter
conseruare possit. prout et finaliter iuxta eius orationem et
desiderium diuina suffragante gracia leto ac glorioso effectui
mancipauit. Quanto vero pietatis studio in spiritus seruo-
re ad obsequium virginis secularis adhuc existens se dedicauit
Ex hoc liquido apparet. qđ tempore grauis pestis infirmo-
rum seruicijs in hospitali beate virginis iacentium se humi-
liter optulit. Est enim in ciuitate Senarum magnum et egre-
gium hospitale sancte Marie de la scala vocatum. Cuius
domus tytilus scz virginis cor eius attraxerat. vt affectum
mentis intrinsecus celare nequies per exteriores sensus qua-
si amore laquens aperiret. Primo procurans ascribi frater-
nitati disciplinatorum eiusdem hospitalis que tunc vige-
bat quo facilius in domo virginis die noctuq; deseruiens acti-
uam vitam sic excoleret. vt tamen contemplatiuam non de-
sereret. Erat nempe domus hec magna sanctimonia vulgata
Nec ad eaz admittebantur nisi probati dignissimiq; viri lo

3
aus inq̃ fons et exemplar a multis tēp oribus secularium de
uotionum ex ea disciplinatorū familia quam plures nomina
tissimi spiritualesq; viri prodierunt. Nouissimus auem om
nium Bernhardinus omēs supergressus in domo virginis
Ut nouus sydus et sol lucens emicuit. qui preter arda discipli
natorum instituta ieiunijs cilicio flagellis delicatum corpus
affligēs vestitusq; dormiēs illud super tabulas ac rudes pa
leas sternebat. opa q; corporalis misericordie erga languidos
eadem in domo virginis ardentissime per pietatis officia ex
ercebat. Tum enim anno millesimo quadringētesimo tēpo
re iubilei pestis quedam vniuersalis toti pene italie superue
nisset. Tantunq; Semis seuiret vt innumerus peregrinorū
numerus Romā petentiū indeq; redeuntiū ad hospitale illd
nominatissimum sancte Marie de la scala applicaret. et q̃
plurimi morbo infecti ex hac luce migrarent. Tunc temporis
tali seuiēte morbo defuncti sunt ministri domus fere omnes
infirmis seruiētes Eratq; locus ille ex morientium numero
horribilis vt nullus ex euz intuentibus repiri posset. qui gra
tis aut precio quocunq; dato pellet infirmantibus patrocina
ri. Tunc subito sanctus Bernhardinus qui iam vicesimum
attigerat annum virginis amore succensus. cuius domus tā
horrenda clade periclitabatur. Intrepitus meditari cepit q̃
gratuz virgini et christo obsequium impenderet animaz pro
salute proximi ponere. Ideo ardentissima caritate deuictus
nullo labore perterritus infirmorum seruicijs se optulit con
socios ex disciplinatorū numero quos nouit in pietatis ope
ribus feruentiores ad opus sile in adiutoriū induceus. Que
dere q̃ plurimi illi studio cura ac diligentia euaserunt in co
lumes immensas deo z eius seruo Bernhardino gratias agē
tes talia fuerunt in sacra ede virginis a Bernhardino san
ctimonie posita firmissima fundamēta per que matre pieta
tis virgine gloriosa faciente ad altiora sanctitatis incremēta
virtutum meritis meruit peruenire. Nā non multū post mo

bum et ipse infirmitate graui probatus et saluti restitutus sa-
crum ordinem minorem ingressus. In die natiuitatis virgi-
nis gloriose vestitus. annoq; eodem reuoluto professus. vir-
ginis beate obsequio vitam suam speciali deuotione dedica-
uit. Inter alia autem deuotionis sue obsequia quibus se be-
atissime virgini mancipauit deuotum illud exercitiū qđ Co-
rona beate virginis dicitur omni die cum seruido corporis et
spiritus exercitatio frequētabat. ad illius deuotionē ceteros tā
seculares q̄ religiosos verbo et exemplo inducēdo. Cuius
autem corone obseruantia includens Rosarium virginis in
suo exercitio habet symbolum vnum. septem orationes domi-
nicas. et sexagintatres salutationes angelicas. Ita qđ ad pri-
mam orationem dominicam adduntur decem salutationes
cum meditatione angelice ānunciatiois et gloriose incarnati-
onis. Ad secundam cum decē salutatōibns meditādo virginis p-
tum et christi natiuitatem. Ad terciam cum decem salutatōi-
bus meditādo purificationem virginis. et presentationem
christi in templo. Ad quartam cum suis decem salutatōib⁹
meditādo recessum christi a matre quando iuit ierusalem ad
patiendū. Ad quintā cum suis decē salutatōibus meditādo
statōez virginis sub cruce et xpi mortē. Ad sextā cū suis decē
salutatōib⁹ meditādo xpi sepulturā et matris desolatōez. Ad
septimā dicendo tres salutationes angelicas cū meditātōne
resurrectionis christi et virginis consolationem. quādo chri-
stus resurgens ei apparuit. Hanc coronam beatus Bernhar-
dinus cum summa deuotione stans obseruabat ad nomē ie-
sus christus in qualibet salutatione genuflectens. et ad quaz-
libet orationem dominicam extensis brachijs ad modū cru-
cis orabat. Talisq; modo illam ad vginis honorē obseruādā
alijs tradidit. Cuius exercitio sedule ipse eleuabatur. illumi-
nabatur et inflammabatur. atq; meritis virginis in illo han-
sit habūde quod alijs predicauit fertiose. Creuit reuera hu-
ius exercitij deuotionem in pectore sancti Bernhardini erga

4
virginem feruens et ignita deuotio. Ut cum in festiuitatibus eius
de beate virginis sermonem faceret ad populos et laudes expli-
caret virginis gloriose tanto accendebatur seruire quod facies
eius tanquam alterius seraphim solari videbatur irradiari fulgo-
re. Et tam preclara de beata virgine mystice et anagogice in me-
dium deducebat. ut vere omnium audientium corda igniti eloquii
gladio transfigens in illius deuotio merito cunctos excitaret
Et diuino virgineoque laguens amore concinans in prosequen-
dis virginis laudibus dum predicaret clamaret. In die natiui-
tatis beate virginis natus sum. eadem die reuolutis tamen tempo-
ribus renatus religionem ingressus sum seraphici patris Gra-
cisci. eadem die professus in ordine. eadem die primam missam de-
cantavi. Et die eadem primum sermonem feci ad populum de beata
virgine. Cuius amore et gratia opto et tali die ex hac vita migrare
Et hac deuotione motus plures ecclesias in honore virginis fa-
bricari procurauit. et edes idolis dedicatas regine celorum tem-
pla consecrauit. Et in ciuitate Arecij cum vir sanctus seruētissime
verbum salutis annuntiaret. et ydolatrie crimine exprobraret acci-
dit fontem quendam prope ciuitatem Arecij qui vulgariter fonte tecta
denotabatur ab vniuerso fere populo et quicunque regionis viris ac
mulieribus plurimum venerari. Ibi enim diabolo cultus latrerie ex-
hibebatur ibi pueri quasi nouo baptismi genere purificandi et
obseruantiis quibusdam et oblationibus immergebantur. ibi per-
stigia et ydolatrantiū ritus in preceptum orthodoxe fidei exer-
cebantur. quod scelestissimum ydolatrantiū genus vir sanctus pu-
blica in contumelia detestans Ipsemet vniuerso comitante populo
crucibusque manu acceptis ad prophetanum locum deuenit. et ipsius
manibus percurrētisque populi tumultuanti opera funditus euersus est
locus ille ac solo coequatus. Ibi quoque illius monitis ecclesia quedam
erecta est sub titulo sancte Marie gratiarum. in qua ad inuocati-
onem gloriose virginis quam plurimum beneficia preceunt et in hodie-
rum usque die sunt miracula et laguentibus sanitas prestat. ut

meritis matris dei illud apostoli impleatur. Vbi abundavit iniquitas superabundet et gratia. Et que de beata virgine vir sanctus testimonia rationes veritatesque virginis gloriæ elucidantes in predicatione adducebat celestia signa cuncto audienti populo fidem attestantia comprobabant. Tempore namque Raynāti regis Sicilie citra pharum dum vir sanctus superioribus temporibus in ciuitate inclita Aquilana magna in campi planicie euangelizans gloriā virginis gloriose et amoris gracieque feruore succensus. stellarum. xij. corona eandem mystice laureataque predicaret repente et acclamantibus turbis visa est stella per lucida. magno lucis radio illius caput circumlustrasse. Tantus quippe lucis illius splendor emicuit ut a rege et multis hominum milibus qui astabant posset intueri. Quod mirabile portentum et cuncta que vir sanctus edocuerat verissima comprobabat et futuro presagio celestem virum ut fulgentem stellarum aquilanam ciuitatem in posterum post mortem illustraturum indicabat. Sui nihilominus hec stellaris illustratio signum sue mentalis atque intellectualis claritatis reputate qui singulari dono gracie sanctissime virginis ac matris dei intercessione celitus illustratus fuit. Quod et reuera ex alio facto miraculoso circa sanctum demonstrato cognoscere poterimus. Cum enim exinitio predicationis officio verbum dei predicare inciperet non desuerunt qui etiam ab hoc tam grato opere retraherent corporis debilitatem ac vocis raucitatem adducentes. Assentiebat vir dei et quasi ab incepto desistere volens conscientie aculeo perurgebatur nec sanctum equumque videbatur pereunti seculo verba vite subtrahere. Et cum perplexo animo quid agendum meditare id sibi consilium fuit ut ad dominum oculos eleuans deus deprecaretur. ut a gutturis inueterata infirmitate qua vocis pronuntiatio prepediebatur gloriose virginis intercessione liberari mereretur si inceptum predicandi opus perficere deberet. Cuius vota deus ex alto respiciens magnifice conualuit. Nam inuisibilis glo-

5
bus igneus ecclō eius gutturi affuit qui inueteratam ligni
rauitatem decorit. ac diuine lucis radio super infuso totus
illustratus et inflammatus immutatū se sensit et per hoc dei
esse voluntatem intellexit vt predicando perseveraret. Sicq;
ductus in mentē noui luminis ignitoq; calculo mundatus a
deo in ipsis predicationibus sibi superne gracie fauor efful-
sit vt famosissimus omniū in toto ytalie predicator claretur
Euidens testimonium huius dant preclara sermonum suo-
rum opera que edidit. Interq; est nobile ac egregiū presens
opus laudes virginis seriosius continens qđ legētes et audi-
entes illuminat et inflammat. Quod opus vndecim sermo-
nes complectens in quolibet sermone cuilibet predicāti pro-
tribus sermonibus materiam copiosam subministrat. Quod
idem sanctus edidit et predicauit

¶ Impressum Nūrnberge cura et impensis
prouidi viri Friderici kreüßner. Anno domini
Milesimo qđringētesimo nonagesimotercio.

¶ Sequitur numerus et ordo Sermonum

¶ Sermo primus de glorioso noīe Maria sub interpretatio
ne qua maris stella interpretatur.

¶ Sermo secundus de glorioso nomine v̄ginis Maria sub
interpretatione qua amarum mare interpretatur

¶ Sermo tercius de glorioso nomine virginis Marie sub i
terpretatione qua maria domina interpretatur.

¶ Sermo q̄rtus generalis In festiuitatib⁹ b̄tē marie v̄ginis
Et maxie in festo p̄ceptōis natiuitatis vel ānūciatōis eiusdē.

¶ Sermo.v. de stupēda humilitate ⁊ caritate atq; fide marie
virginis in suo p̄sensu q̄ habuit in dñica ānūciatione

¶ Sermo.vi. in annūciatione gloriose virginis Marie infra
diem iterum de virginali consensu.

¶ Sermo.vij. de angelica salutatione

¶ Sermo.viij. de septē verbis gloriose virginis marie. In q
bus septem gradus seu processus amoris consummantur

¶ Sermo.viij. In die purificationis Marie.

¶ Sermo.x. In assumptione gloriose virginis Marie

¶ Sermo.xi. De sup̄admirabili gloria et gr̄a matris dei.

Michael Human

Incipit Tractatus de beata virgine s^m frēm Bernhar-
dinū de Senis. ordinis minorū. Et primo de glorioso nomi-
ne Maria. s^z qd̄ dicatur stella maris. Sermo primus.

Nomen virginis Maria.
Luce. i. ca. 7 in Euāgelio hodierno. Da mi-
hi gloriosa virgo virtutem ingenii et ser-
monē vt fidelib⁹ et deuotis tuis nunciare
valeam gloriā noīis tui. Nō q̄tum est aut
quale. sed vt tantillū ego paruul⁹ tuus de laudibus tuis in-
mensis enunciem ad gloriā tuā et deuotionē et solamē oīm
audientiū me vel legentiū. Quippe interpretatione sua Ma-
ria nomē sonat. Illuminatōnē. Amaricatōnē. Dominatōez.
Nec inmerito non vnā tm̄ nominis habet interptationem
Nullum em̄ nomē vnum puto virginis gloriā posse enunci-
are. Proinde forte nō nominauit eam angelus in Euāgelio
hodierno volens potius venerari silentio q̄ non potuit ex-
primi s^monis eloquio. Siquidē reuerētie indicii est aliquē
non p^prio nomine designare. sed p̄ circumlocutionē nominā-
dam insinuare personā. Quippe bene p^priū nomen enunciat
circūstantiam dignitatis. p̄pterea non vnā tm̄ simplicem in-
terptationē habet nomen Maria. Vt sicut ip̄m dominū nō
tm̄ vno noīe noīamus sed multis vt sic inconphensibilitatē
eius enunciem⁹. Sic et gloriosam virginem multis noībus
vt nunc solem nunc lunā et huiusmodi noīare solem⁹. Vt sic
ad sublimitatē eius aliq̄tulū p̄tingam⁹. Immesitas quidē
glorie ei⁹ omnis humani s^monis excedit inopiā. Vnde pro-
nuncians Anshel. laudes eius in libro de ortu virginali dicit
Quid amplius dicere de te possum o dñā. Immesitatem
quippe glorie 7 gracie tue considerare cupienti sensus deficit
et lingua fatiscet. Deniq³ prout nostra possibilitas se extēdit
per has tres interpretatōnes in vnū nomē eius benedictum
intendemus. Et primo em̄ sonat Maria in illuminationem
nā interpretat stella maris. qz est illuminata 7 illuminatrix

Secūdo sonat in amaricatōnez. q̄ interptat̄ amara mare. Ter-
cio sonat in dñatīōz. q̄ dñā interptat̄. Suit quippe stella ma-
ris ī ei⁹ natitate ppter ī vtero sc̄ificatōez seu p̄suatōez. Suit
amarā mare ī passiōe fili⁹ ppter maternā ppassiōez. Suit etiā
dñā ī sua morte ppter ad eternā glām assumptionē. Vel suit
stella maris ppter itegritatē v̄ginālē. Dñā ppter honorē ⁊ re-
uerētiā p̄iugalē. Amara mare ppter solitudinē vidualē. Quia
igit̄ stella. suit a deo illuminata ⁊ illuminatiua. Q̄ amara mare
suit p ppassiōē et amaritudinē icitatiua. Quia dñā. suit p̄su-
mata et p̄sumatiua. De primo. s. q̄ b̄tā virgo vocat̄ stella ad
p̄ns t̄m̄ fiet s̄mo. Pōt t̄m̄ stelle tripl̄e p̄pari. Primo stelle ce-
li. Secūdo stelle poli. Tercio stelle maris. Primo inq̄ p̄pat̄ stel-
le celi ⁊ marie ppter tria. Primo ppter suā nōiatōz. Secūdo p-
pter suā sublimatōez vel situatōez. Tercio ppter suā opatōz

Quod b̄tā virgo dicitur stella maxime propter suam
duplicez stabilitatem. Capl̄m primū

Primo p̄pat̄ b̄tā v̄go stelle celi. s. ppter suā nōiatōz
Stella quidē a sc̄ado denoiat̄ q̄ in celo stat fixa. p-
pterea sc̄at mariā. eo q̄ fixa stetit ī celo suo. q̄ mi-
rabilt̄ stetit in filio suo. Et pri⁹ in vita ei⁹ p oīm
v̄tutū irradiatōz. Secūdo ī morte ei⁹ p mortis ⁊ p̄fusiōis xp̄i
ppassiōez. De p̄iā statōe illi⁹ ait p̄pheta. Assitit regina ad ex-
tris tuis. s. maria ī vestitu de aurato. De sc̄da statōe Jo. 19. c.
ait. Stabat iuxta crucē iesu m̄ ⁊c. Immobile quidē stetit in
filio suo sicut stella ī celo. q̄ cadentib⁹ de celo reliquis stell̄
.i. apl̄is ip̄a sola stetit. Iuxta qd̄ Abacuc̄. 3. ca. dcm̄ est Sol
et luna. i. xp̄s ⁊ maria steterūt ī habitaculo suo. Vel s̄m̄ aliā
trāslatōez. Eleuat⁹ ē sol. i. xp̄s ī cruce. ⁊ luna. i. b̄tā v̄go stetit
ī habitaculo suo. S̄z hec statō suit lugubris ⁊ dolore plena. p-
pterea inducit humanū gen⁹ Augu. ad xp̄m loquēs. Mihi ri-
dēs p̄gaudet eua. tibi plorās p̄pat̄ Maria. Quippe vt fili⁹
dei ait. ysaie. 63. ca. Torcular calcavi sol⁹ et de gentib⁹ nō est
vir mecū. Sed tu sola maria mihi hodie compassa es

De duplici altitudine perfectōnis beate virginis.

Capitulum Secundum

Ecūdo ppatur btā virgo stelle celi ppter suaz subli-
matōez seu situatōez. Nā stella locatōe ē alta, eoq
in firmamēto posita ē qđ est altū. vñ Ecclastici. 23
ca. Altitudis firmamētū pulchritudo ei⁹ est. Sic be-
ata vgo altissima ē eo q post filiū oib⁹ celsior sit. Profecto
Luce. 18. scriptū est. Qui se hūiliat exaltabit. Sed q maria
humilima fuit igit et altissima. vñ Ecclastici. 29. ca. ipa ait.
Ego ī altissimis hīto. Jcē alta ē. q iter xpm z ecclaz creato-
rē z creaturaz media. Quippe ipsa ē de q Jo. in apocal. 12. c.
ait. Signū magnū appuit ī celo mlt̃ annicta sole z luna sub
pedib⁹ ei⁹. Mlt̃ iter solē z lunā ē btā vgo iter xpm z eccliaz
vñ ecclastici. 29. ca. 81. Edificatō ciuitatis. i. ecclie pfirmabit
nomē. i. firmiter credet ī xpm. et sup hāc ciuitatē. s. ecclaz mlt̃
immaculata. i. btā vgo pputabit. Qđ aut ipsa sit oīm creatur-
raz altissima pr̃z. nā illa creatura ī dignitate ē altior que ē in
gradu bonitatis sublimior. S3 hec est btā vgo q fm mēsurā
amoris ē oīm creaturaz altissima. Vñ querere q bon⁹ ē iste.
ē querere q diligit iste fm Augu. S3 pstat q hec excessit oēs
creaturā ī mēsurā amoris tā natural q gratuiti. Natural. qz
ī illo excessit oēs anglos. Quia silitudo z ppiquitas ē causa
natural amoris. vñ Ecclastici. 13. ca. scriptū ē. Qđ oē aīal di-
ligit sibi sile. sic z oīs hō primū suū. Profecto inter nullū fi-
liū et suā mrem tāta ppiquitas et silitudo fuit. qz tot⁹ fuit
de substātia mris. igit inter nullos tāta dilectio fuit. In hoc
qz excessit anglos. Null⁹ em angelus dei filiū sibi naturalez
habuit sicut btā virgo. qz nusq angelos apphēdit sed semen
abrahe. Quare maria in amore gratuito ascendit vtrolibet
vt videt. quia fm mēsurā gracie est mēsurā gratuiti amo-
ris. S3 sup oēs creaturas fuit gracia plena. igit z amore sup
plena fuit. Vnde de hac plenitudine eius bt̃s Ignatius in
epistola ad beatum Johannem inquit. Referunt mariam
omniū graciaryū habundantiā et omniū virtutū secūda.

Et sic etiā in amore cunctas superat creaturas prout Anshelmus dicit. Superat quippe omni creaturarum amores et dulcedies magnitudo amoris virginis in filium et dilectionis immensitas qua liquefiebat anima eius in eum. Vere igitur est dignitate altissima que sic est in bonitate optima. Proinde mystice figuratur Daniel. x. ca. in arbore de quo inquit. Ecce arbor in medio terre. i. maria in medio omnis creature altitudo eius nimia quia inprehensibilis est omni pure creature

De septem operationibus stelle. que spiritualiter sunt in beata virgine benedicta   Capitulum tertium

Ergo beata virgo comparatur stelle propter suam operationem. Septem profecto operationes operatur stella. Primo significat. Secundo illuminat. Tercio purificat. Quarto viuificat. Quinto temperat. Sexto ornat. Septimo ordinat. Primo quidem significat. unde de stellis Genesim. i. scriptum est. Sint in signum. Proinde Albumasar in principio inquit. Laus deo qui creauit stellas et posuit eas in ornamentum et lucernas et in significationes ut prebeant ducatum rationabilibus creaturis. Et ratione huius operationis conuenit marie nomen stelle. quia ipsa fuit in signum. Sicut de illa ysa. ii. ca. ait. Gradix yesse qui stas in signum populi. Signum quippe est quod se offert sensui aliud relinquit intellectui. Maria autem incarnatum dominum sensui prentauit. quia interris visus est et cum hominibus conuersatus est. ut dicitur Baruch. 3. ca. Sed aliud intellectui derelinquit quia per hoc quod dei filium in carne sua visibilem exhibuit diuinitatem per fidem intellectui prentauit. propterea uero fuit signum quemadmodum ysa. x. ca. ait. Percipe tibi signum a domino deo. et sequitur. Ecce uirgo concipiet et pariet filium et uocabitur nomen eius emanuel. De hoc quoque signo apocalypsis. scriptum est. Signum magnum apparuit in celo multum amicta sole et luna sub pedibus eius et corona stellarum duodecim in capite eius et in uetro hominis. Merito quidem in uero habere debet quia ab extra in uterum virile semine non traxit. sed operatione spiritus

sancti pcepit. ¶ Secundo autem stella illuminat. scilicet noctis profunditatem. Sic etiam beata virgo. Profecto autem aduentum huius virginis peccati ne-
 bula totum mundum occupauerat ut non esset qui verum lumen vide-
 re posset. Erant enim omnes in tenebris et in regione umbre mortis.
 Proinde in tenebris morabuntur. unde merito de talibus. *Matth. 1. ca.*
scriptum est. Inimicos eius persequentur tenebre. Tandem processit be-
ata virgo quasi perfulgida stella effugans illas tenebras ut de ea
dici possit illud Eccl. 40. Quasi stella matutina in medio nebulę
Vñ Bern. sup missus est inquit. Ipsa est nobilis stella ex iacob
orta cuius radius vniuersum mundum illustrat. cuius splendor in sup-
eris resulget. et inferos penetrat. Proinde in persona eius Ecclesiastici
29. ca. ait. Penetrabo inferiores partes terre. scilicet que sunt frigide
atque obscure. et aspiciam. scilicet octavo m. scilicet omnes dormientes. id est cecos
et negligentes. et illuminabo omnes sperantes in domino. id est illuminatione
mea faciam quod cognoscant dominum et sperent in eo. Tercio noctes
purificat. siquidem per radios suos nocturni frigoris densitatem se-
renat. et rarefaciendo purificat. Sicut et maria. In tota siqui-
dez terra autem aduentum huius stelle tenebre erant sicut ysa. 60. ca
scriptum est. Ecce tenebre opient terram et caligo populos. In huius
mysterium Ero. 10. ca. dicitur. Facte sunt tenebre horribiles in vniuer-
sa terra egipti. Tandem orta est stella ex iacob. scilicet virgo maria.
que has tenebras purificauit. Ipsa quippe est emanatio que
dā claritatis omnipotentis dei sincera ut dicitur Sapient. 1. Vñ de il-
la inquit Bern. Tolle hoc corpus solare quod illuminat mundum
vbi est dies tolle mariam maris stellam utique magni et spaciosi
quid nisi caligo inuoluens et vmbra mortis atque densissime
tenebre relinquentur. Quarto stella viuificat sicut phis at
testatur propterea orbis primus plures habet stellas quia ipse est
principue causa vite in istis inferioribus. Propter hoc etiam ma-
ria stella est. Siquidem mors regnauit ab adam secundum apostolum ad
Rom. 4. adeo ut dicatur. 2. Regum. 9. Omnes morimur. Et per
Quis est homo qui viuere et non videbit mortem. Veniente autem
hac stella omnia mortua vite immortalis sunt restituta. Quip-
pe ipsa est huiusmodi vite proferens benedictum fructum. Genes. 2.

De quo qui gustauerit mortem nō gustabit in eternum. quoniam cum christo in eternum uiuet ut dicitur Johan. 6. Ipsa est que protulit panem uite iesum benedictum. ut etiā dicitur Johan. 6. Quinto stella temperat seu modificat sū terre frem orbem. Et quidem stella temperat gelidum et frigidū noctis. et sic terrenascentia fouet et modificat. Propter hoc etiam Maria stella est. Malicia quippe huius mundi frigida est. Vnde Jeremie. 6. dñs ait. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam. sic sū mundus frigidam facit maliciam suam. Tempore igitur quo processit beata uirgo malicia humani generis quasi completa fuit. Iuxta illud ysa. 40. Completa est malicia. Propterea magnū frigus in mundo erat. Johan. 18. Frigus erat quādo petrus calefaciebat se. Quoniam frigidus ventus aquilo. i. diabolus flauit et congelauit cristallum ab aqua. Ecclesiastici. 93. Hoc pronunciauit Zacharias. 12. In die illa non erit lux sed frigus et gelu. Processit autē Maria quasi stella calefaciens et presurgens et per cōsequens fouens. Proinde Bern super missus est omelia prima inquit. Ipsa est nobilis stella terras perlustrans calefaciens magis mentes q̄ corpora fouet virtutes. excoquit uicia. Ipsa est mulier fortis de qua Proverbiorū ultimo. Non timebit sibi in die frigoris. omnes enim domestici eius uesti ti sunt duplicibus. sū dei caritate et proximi. Vel quia p̄missionis habet uite que nunc est et future. Hec sunt uestimenta valde bona quibus Rebecca induit filium suū Jacob ut patris benedictionem accipere mereretur. Genes. 22. ¶ Sexto quia ornat sū celoz. Vnde Ecclesiastici. 93. Species celi gloria stellarum mundum illuminans. Maria autem splendidissimum ornamentum celi. Sic enim inferiora temperat q̄ superiora ornat. Proinde de a anthonomatice Ecclesiastici. 26. scriptum est. Sicut sol oriens mundo in altissimis dei sic species mulieris bone in ornamentum domus. id est ecclesie. Si etiam superiorem orbem dicamus angelicam creaturam patet q̄ tunc orbē superiorem ornauit. Quod qui

dem Ysaie. 60. ca. predictum erat: ait enim. Gloria libani. i. beata virgo Maria ad te veniet. supple adornandum locum sanctificationis mee. ¶ Septimo stella ordinat et conciliat scilicet orbem. Nam orbem inferiorem sublimat et virtuti superiori pro possibilitate assimilatur. et hoc quoddammodo reconciliat. Similiter hec mundi domina et regina ecclesiam militantem tanquam inferiorem orbem ecclesie triumphanti reconciliabit. Profecto ipsa est arcus federis superni positus in nubibus celi ut non interficiatur omnis caro: Genes. 9. ca. Nam ipsa nobis illum genuit qui fecit utraq; vnaz faciens pacem hijs qui longe et hijs qui prope ut reconciliet ambos in vno corpore ut dicit apostolus ad Ephe. 2. ca.

¶ Articulus secundus quod beata virgo stelle poli assimilatur maxime propter tria

Secundo beata virgo comparatur stelle poli. Et maxime propter tria. Primo quia ipsa stella est polo vicinissima. Secundo quia est poli descriptiua. Tercio quia est stellarum poli primitia seu prima

¶ De quadruplici vicinitate quam habuit beata virgo ad filium suum.

Capitulum primum

Primo quidem beata virgo comparatur stelle poli. quia ipsa stella polo siue cardini est vicinissima.

p Ad dicendorum intelligentiam aduertendum est quod duplex est polus in mundo isto. Vnus est inuisibilis scilicet meridionalis. Alius vero visibilis.

scilicet aquilo naris et uterque immobilis. Supra quare immobilitate indicat totius mundi in suo circulari motu. Merito ergo per utrumque polum intelligitur filius dei et verbum patris qui est principium omnium quod ad vnum et finis omnium quod ad reliquum qui in meridie. i. in sue maiestatis claritate a nobis omnino inuisibilis est. Sed in aquilone nostre humanitatis visibilis factus est. Propterea Apocalypsis vlt. ipse ait. Ego sum alpha et omega primum et nouissimum principium et finis

De illa quippe meridie dicit Canticoꝝ. 1. ca. Indica mihi vbi
cubes i meridie. De hoc aquilone Job. 32. ca. ait. Ab aquilo
ne aux venit. i. a christo splendor sapientie pcessit. Ipse quip
pe immobilis est sup cui⁹ immobilitate innitunt oia in suo
motu immobilisq; manens dat cūcta moueri. Huic siquidez
polo fuit hec stella vicinissima in quattuor maxime. Primo
in incarnatōne. Secdo in puerfatōe. Tercio in passioe. Quar
to in assumptōne. ¶ Primo inq; fuit in incarnatōe vicinissi
ma. sz p carnis idemptitatem. q; eadem caro que fuit virgi
nis matris facta est caro filij pris ⁊ in vnitare psone a deo
suscepta est. Igūt etiā a deo vicina facta est q; fil' cū ipso et
in ipso fuit. Merito ergo ppter hāc vicinitatem ei dictū fuit
dñs tecum. ¶ Secundo fuit christo vicinissima in conuersati
one per administratōnez. Vñ hoc est qd in vlt. ca. Auch mi
stice figuratur in noemi de qua ibidem dictū est. Qd natum
puerū suscepit ⁊ posuit in sinu suo et nutricis ac gerule fun
gebatur officio. Hec est que absentia eius sustinere nō potu
it. Nam et dolens eū in templo quesuit atq; inuenit. Luce
2. ca. Hec est que cum fratribus suis foris stans eum quesuit
vt habet Mathei. 12. ca. ¶ Tercio fuit vicinissima in passio
ne per passionem quia recedentibus discipulis nō recessit
Vnde Jo. 19. ca. ait Stabat iuxta crucem iesu mater ei⁹ ⁊c.
¶ Quarto autem ei fuit vicinissima in assumptōne per glo
rie susceptioez. Qd autē ipsa sit exaltata super omnes cho
ros angelorum nulli dubium est. Etiam nephas est de hoc
dubitare sicut Bern. ait. Si enim incorruptio deo proximū
facit vt dicit Sapien. Hec autem incorruptissima fuit. q; ma
ter incorruptionis ipsa est polo. i. filio suo vicinissima. Sed
etiam quorum est eadem natura idem locus est ipsius antez
⁊ filij eadē est natura ergo idez locus est. Quapropter et me
rito et loco vicinissima erit filio suo hoc poli suo

¶ De multiplici intelligibili spera. et qd btā virgo super
oēs creaturas ppinquior est christo. Caplm. ij.

Ecūdo pparatur beata virgo stelle poli. quia ipa
est stelle poli descriptiua cum sit breuissimi circuli
centrum. Sed pssideremus hic qualiter hoc esse p̄t

Totus siquidem mundus describit q̄dam intelli
gibilem speram cuius centrū est ipse filius dei ch̄stus. Qm̄
ipse est sicut centrum in circulo a quo exeunt omnes linee. i.
vniuerse creature. Sicut ostendit beatus Dionysius in de di
uinis nominibus. ca. 9. Sed hec spera mltos circulos h3 in
tra se inuicem ordinatos. Et tanto circulus est breuior quā
to centro viciniōr. Maxime vero circuli circa hoc centrum i
telligibile ipa corporalia sunt siue celestia siue terrestria ⁊ cō
plent omnia circulum suum fm̄ maiorem et minorem distā
tiam et participationem p̄mi. Consequenter aliū circulū
complent vitam habentiā vegetatiuā. Et de hinc alia habē
tia vitam sensitiuā. Et de hinc vitam habentiā intellectiua
Et inter hec omnia breuissimum facit circulum beata virgo
Maria. que per mentis deuotōez arcus eū p̄strinxit ⁊ inter
beata viscera eum clausit et portauit. Ut ipa sit facta quasi
orbis p̄pheta attestante qui ait. Illuxerunt choruscationes
tue orbi terre. i. marie que facta est orbis filij dei qui est ter
ra que in eternū stat Ecc̄lastes. i. ca. Et Ecc̄lastic⁹. 29. caplo
de ea ait. Girum celi circuiui sola.

Q̄d btā virgo excedit oēs creaturas **Capl'm. iij.**

Excio btā virgo cōparat stelle poli quia hec stel
la est stellarū p̄maria seu p̄ma. Siue stelle sint
eternę apparitōnis vt que circumstant poliū aq̄
lonarem siue superne occultationis vt que circum
stant in interioribus austri siue sint vicissim apparitionis si
ue vicissim occultatōnis vt que sunt in medio site. Sic bea
ta virgo p̄maria et primitiua quo ad glorie magnitudinez
⁊ dignitatis celsitudinem inter oīa n̄feriora corporalia que
sunt visibilia. aut etiā inter oīa intellectiualia que sunt inui
sibilia aut etiā iter oīa illa celestia lumīaria que sunt quedā

media. quia cum primis participant corporalitatem cū alijs
ppetualitatem respectu horū primitiua est. Sicut Sapien.
>.ca. scriptū est. Nec compari illi lapides preciosum quoniā
omne aurum in comparatōne illius arena est exigua et tan/
quā lutū existimabitur argentum in conspectu illius. Et hec
sunt inter visibilia preciosiora. Respectu aliorū. i. intellectua
liū et inuisibilium ipsa est primitiua quoniā oīm spirituum
transcendit excellentiā. vnde Ecclesiastici. 29. ca. ipa ait. Om
nium excellentium et sublimiū colla propria virtute calcanti
Respectu ceterorū. i. luminarium celestium ipsa est primitiua
hoc patet quia luci cōparata prior inuenitur vbi supra Sa
pien. >. Possit autem hoc distingui aliter. Ut stelle superne
occultationis sint contemplatiui qui semper deo assistunt.
Stelle superne apparitionis sint actiui qui semper actioni
bus intendunt. Per vicissim vero apparentes et vicissim se
occultantes mediū siue mixti qui aliquādo contemplantur ⁊
aliquādo operantur. Respectu enim omniū horum beata vir
go Maria primitiua est. Proinde Ecclesiastici. 29. ait. In om
ni populo et ī omni gēte primatam habui. Admiranda igit
hec stella. Vnde merito Sapien. >. in fine sic de ea scriptum
est. et spiritus sanctus ait de ipsa. Est em̄ hec speciosior sole.
⁊ sup oēm dispositionem stellarū luci pparata inuenit prior

Articulus secundus de triplici natura stelle que
beate Marie virgini conuenire probatur.

Tercio vero beata virgo Maria comparatur stel
le maris. Hec siquidem stella tres habet proprie
tates que beate marie virgini maxime conuenire
probantur. Est enim primo frigoris temperantia

Secundo nauigantium in periculis directiua. Tercio in por
tum introductiua seu perductiua et conductiua.

Quod beata virgo est stella illuminans et in flam
mans mundum. Capitulum primū.

Rima enim stella Maris est maximi frigoris temperantia. Respect⁹ radij eius semper est super mare per radiozum et per consequens p caloris inmissionem. Sic etiam respectus Marie semper est super mundum per eterni splendoris.

p s⁹ filij sui illustrationē et per consequens per caloris spirit⁹ sancti cōmunicatōnem. Quippe ipsa est via per quā spargit lux et diuidit^r estus sup terram Job. 36. Lux enim eterna ē super tenebrosū mundum per ipsam sparsa. i. manifestata Quippe ipsa est per q̄ noua lux iudeis. i. p̄sistentibus ori vi sa est gaudium honor et tripudium Ieser. 8. Et ideo estus diuisus est super terram. i. calor caritatis spiritus sancti parci tus est. Ut non sitiam qui se abscondat a calore ei⁹. Immo qd sit adeo durum ⁊ lapideum cor qd hoc calore non dissol uatur. vnde Job. 26. scriptum est. Lapis solutus calore i es vertit. i. qui dur⁹ et obstinat⁹ in antea fuit p marie dulcedi nem emollitur merito ergo ei cōpetit hoc nomē stella.

Qd per virginem Mariam fideles in pericu lis mundi huius diriguntur Capl^m secundū.

s Eando stella maris est nauigantium in pericu lis directiua. Per ipsam quippe sciūt naute quo velificant an ad aquilonem aut ad meridiem. an ad occidentem siue ad orientem quoniam in aquilone situata est. Sic etiam per maria om nia pericula omnia discrimina evitantur. omnia itinera cer tificantur. Vnde Bern. super missus est omelia tertia inquit Quisquis te intelligis in huius seculi profluuiū magis inter procellas et tempestates fluctuare quā per terram ambula re ne auertas oculos tuos a fulgure huius sideris si non via obui procellis. Si insurgunt venti temptationum. si incur ris scopulos tribulationū. respice stellā istam inuoca maria nec icōueniēter sit⁹ stelle maris cū sit i aquilōe puenit maria

Quippe quid p aquilonem nisi temptatio vel persecutio de
signari solet ppter ventorū et procellarū vehementiā. ideo
locus marie in aquilone est vt per eaz austeritas psecutōis
inflicte humanit⁹ temperet et mitiget. Solet etiā p aquilo-
nem peccato^r significari. vñ Jere. 10. ca. Ab aquilone pande
tur omne malū. Ideo puenienter loc⁹ aquilonaris ei appo-
priatur eo q ipsa media inter pctōres et filium statuā vt ex
vna parte iraz eius mitiget et ex altera peccatū exterminet
Vñ fm qd Alexander de al^o super psalteriū inquit. btā vir-
go iuxta crucem depingi deberet ad sinistrā chūsti qui stās
in cruce faciem tenebat ad orientem et sic ad sinistrā. i. ad a-
quilonem stabat beata virgo vt oraret pro pctōrib⁹ qui sunt
ex parte sinistra chūsti. Vñ ppheta ex psona chūsti penden-
tis in cruce ait. Considerabā ad dexterā et videbam ⁊ non
erat qui cognosceret me. quia ibi nō erat btā virgo sed in si-
nistra parte pfectissime cognoscens xpm. Proinde dī ei illud
Canticor. 2. in fine. Surge aquilo ⁊ veni auster pfla ortum
meū et fluant aromata illius. Cum enī surgit maria per pi-
am intercessionē tunc venit auster. i. spūssanctus per grē in-
missioez ⁊ pfla^r per dulcedinis spūalis susceptōz ⁊ fluūt aro-
mata per multipliciū bñficiorū derivatōem. De hoc aquilo-
ne ⁊ austro Ysa. 23. ait. Dicā aquiloni da ⁊ austro noli phi-
bere. i. rogabo Mariā vt de gracia sua tribuat. et p hanc au-
stro. i. spm sctō vt nō prohibeat quin poti⁹ habūdantius per
ipam de suis crismatibus inmittat. Hec est virga moisi qua
vnda maris rubri percutit et per psequēs diuidit ī ⁊ inter flu-
ctus dei populus trāsiturus deserē ingredit. Exo. ca. 19.

Qd btā vgo ē stella ī portū eñe felicitatis itroductia. Ca iij

Ercio etiā stella maris est in portū introductiua.
q Maria mltas seditiōes sedat et ad terrā pmis-
siois ducatū prestat. Vñ Bern. sup missus est ome-
lia scda inquit. Ipaz sequēs nō demas. ipaz rogās
non desperas. ipsam cogitans non erras. ipsa tenente non

coruis ipsa ptegente non metuis: ipsa ducente non fatigaris
ipsa ppicia puenis et sic in temetipso experieris q merito di
ctu sit nome virginis Maria. Ipsa in nocte huius vite luce
virtutis radiat ut via veritatis ostendat et ad portu salutis
perducatur. Quippe ipsa porta est celi ut dicit Genſ. 28. Vere
non est hic. s. in maria aliud nisi domus dei et porta celi. Pro
pterea hec est scala Jacob Gns ubi supra. cuius summitas
celos tangit et per psequens in ipm ducit in qua descendunt
angeli et ascendunt. quia p ipam descendunt ad nos angelici
spus ad nostra protectione atq per ipam ascendunt homies
sancti ad glorie celi susceptos. Et ut verbis utar beati Berni
Uniuersos chisticolas inter fluctus huius seculi nauigates
attendere opz hanc maris stellam que supmo cardini. i. deo
proxima est respectu exempli eius cursum vite dirigere. Qd
qui fecerit non iactabit vane glorie vento non frangeſ scopulis
aduersoru nec absorbebit stillea voragine voluptatum. sed
prosperie pueniet ad portu quietis eterne ut cu ipsa virgine
gloriosa fruatur eternis delicis filij eius. Qui cum patre et
spiritu sancto gloriosum est premiu virginis benedicte et de
uotum eius per infinita secula seculorum. Amen.

De glorioso nomine virginis marie et quod
interpretatur amarum mare. Sermo secundus.

Omne virginis Maria. Ite

ru Luce. 1. ca. et in Euangelio hodierno. Non
est facultatis humane dilectissimi qdm in hoc
mortali corpore viuit plene pertingere ad di
gna laudem gloriose vginis mris dei que oim
hoim et voces excellit et intellectu. Quis em mortaliu nisi
diuino illustratus oraculo d vnica dei genitrice quicq modi
cu sine grande psummat edicere immo non timeat hanc pol
lutis labijs nominare q pater misericordiarum et ante secula de
us ppetua destinauit in virginem dignissimaz filius plegit
in matrem spu sanctus noue gracie domicilium preparauit.

Quib⁹ laudib⁹ seruitus hoīm reginā efferet angelorū. Que
pconia dilaret ei mortalis angustia vel officia subministrēt
cui celestia parēt et famulant obsequia. Quib⁹ dignā hono
ri⁹ applausus hoīm acclamabit in terris quā spiritū ag
mina brōz iugiter venerant in celis. Sz qz illā vt meret nō
possum⁹ laudare saltē nomē eius vt possum⁹ curem⁹ extole
re. Dixim⁹ in pcedēti smone qz nomē marie stella maris in
terpretatur. Jā igit subiungam⁹ qre interpretat amara mare.
Maris quippe amaritudo ad lrām est p solis feruidā inten
dentiā ptes subtiliores subleuantis et extrahētis. necnō et p
tes terrestres relictas adurent et p cōsequēs amaricanē. Pro
inde ī amaritudine maris tria notari possunt. Primo dulcis
ab amaro seperatio. Secdo ptiū relictarū adustio. Tercio ad
ustarū ad inuicem pmixtio. Profecto brā virgo maria fuit ī
passione filij sui amarā mare. qz ibi fuit dilectissimi filij sub
tractio relictę pti adustio oīm amaritudinū admixtio.

¶ Articulus primus qz quadruplici rōne amarissimū
fuit beate virginis cor tempore passionis filij sui.

Rimo siquidē in mari ē dulcis ab amaro sepa tō.
Sic et in passione dñi fuit brē virginis ⁊ sui dul
p cissimi filij seperatio. ⁊ hoc illi amarissimū fuit
quadruplici rōne. Primo rōe pditionis. Secdo rō
ne cognitōis. Tercio rōe dilectōis. Quarto rōe
delectatōis. Hec gradatim sibi inuicē pnectūt et subsequunt

¶ Quid amara fuit beate virgini tempore passiōis sepa tō
filij sui considerata eius pdicione. Caplm pūmū.

Rimo em̄ in passiōe dñi fuit amara brē v̄gini dul
cissimi filij sui sepatio. ⁊ hoc rōe sue pditōis. s. filij.
Quid mir⁹ si in ea fuit amaritudo maxima cū fili⁹
eius tot⁹ esset dulcis. tot⁹ desiderabilis. vt dī Cātī
cor. q. ca. Et itez ppheta inquit. Dulcis et rect⁹ dñs. Insup p
pter hāc subtractionē idē ppheta in psona virginis ait. Cor
meū p̄turbatū est dereliquit me v̄tus mea ⁊ lumē oclorū me

13
omni et ipm nō est meū. Vel fm aliā trāslationē aptius in
quid. Cor meum fluctuauit dereliquid me fortitudo mea et
lux oculoꝝ vbi supra. Equidē filius eius virtus illi erat ⁊ for
tudo in oībus aduersitatibus. lumen oculorū et letificatio
cordis in omnib⁹ p̄speritatibus. Talis siquidē dolor fuit ī ea
Primo maxim⁹ intensiue q̄ vsq; ad animā penetravit sicut
ei p̄dixerat Symeon. Luce. 2. ca. dicens. Tuā ipsius animā p̄
trāsibit gladius. Qd̄ verbū antroꝝsum ⁊ retroꝝsum p̄sideratū
illarū duarū animarū. sz ch̄isti et virginis mirā doloris in
dicat p̄cipatōez et trāsformatōem ac si dicat ipsius aīam
tuam. aut tuam ipsius animā pertrāsibit gladi⁹. ¶ Secūdo
fuit maximus extensiue q̄ per quattuor dies p̄tinue se exten
dit. Nā maxime incepit dolor feria quarta. q̄ tūc mors xp̄i
fuit tractata ⁊ p̄firmata. Cōtinuat⁹ aut̄ fuit feria quinta. eo q̄
in nocte fuit capte⁹ colaphisat⁹ atq; illusus. Augmētat⁹ aut̄ fu
it vsq; ad sextā feriā q̄ fili⁹ ei⁹ crucifixus est. Dilatat⁹ fuit vs
q; ad diem sabati. q̄ tūc filius su⁹ in sepulchro clausus est.
¶ Tercio fuit maxim⁹ ostensiue. eo q̄ dolorez oīdebat et de
mōstrabat cordis singultu hūdantia lacrimaz lamētatōe cla
morose vocis pectoris consione et manū illisione. Profecto
in ea fuit maxima amaritudo eo q̄ per turpissimam mortē
facta est ei talis subtractio fili⁹ sui.

Qd̄ ppter p̄gnitōez fili⁹ sui ei aīrissima fuit sepatō ei⁹. Ca. ij

Ecūdo fuit brē v̄gis amara dulcissimi fili⁹ sepatō
rōe p̄gnitōis. Tria siquidē faciūt ad p̄passiōez ex p̄
te p̄paciētis ad illū cui p̄patit̄. Primū passiōis ve
hemētia Scdm̄ ip̄i⁹ vehemētie in p̄paciēte noticia

Tercū ip̄i⁹ ad patientē amicitia. Primū inq̄ ē passiōis ve
hemētia. Qūta fuerit acerbitas passiōis xp̄i in explicabile ē
oī ligue anglici atq; hūane supat eī oēs pure creature capa
citatē. q̄ Tren̄ 1. ca. p̄ se dñs insinuat dicēs. O vos oēs qui trā
sitis per viam attēdite ⁊ videte si est dolor filis dolori meo.
Scdm̄ apud m̄rēm piā fuit huius passionis marīa noticia.
quia astabat filio suo morienti quez nouerat esse filium dei.

Proinde Jo. 19. ca. ait. Stabat iuxta crucē iesu mater ei⁹ re.
¶ Tercium est ipius ad cōpacientem amor et amicitia quia
sū intensiōe amoris est intensio doloris sicut infra dicitur
ppter ea summe passa ē quia summe dilexit eū. Nō etiā tū
afflicta fuisset si illius cruciatus nō vidisset. sed vt dicit Ans
hel. cum prolata sue mortis sententiā audiuit cū crucem in
quo suspendi debebat humeris ad locū passionis subuehere
gembunda conspiceret: immo cū iam liuidū ⁊ vlneratū ver
beratū et cruentatū in cruce pendentē videret. Est ne precor
quis qui percipere posset qualitatem doloris pectoris eius.
Vnd dicere poterat. Quid dilecte mi: quid dilecte vteri mei
quid dilecte vtorū meorū. quid dilecte mi amicā filiam tuā
tibi assistentem iam iamq; ex mesticia corruentem ⁊ compa
cientem non attendis. Quid dilcē vteri mei matrē tuam la
crimātem et dolentem et pre angustia deficientem non respi
cis Quid dilecte mi famulā tuam ministrā tuam te ad crucē
sequētem ac gemitus suspiria lacrimas amarissimas produ
centem. iam iamq; ex tristitia quasi expirantem non aduer
tis vt permittas te in p̄ssimis manib⁹ sic trahi in cruce ele
uari omnibus membris extendi totis visceribus patefieri vt
sic animam meaz pertranseat gladius. Vere igitur amarum
mare maria. vt de illa merito dici possit illud Trens. Et ipsa
oppressa amaritudine scilicet fuit.

¶ Qd maxime propter quāq; diligebat btā virgo Iesum
ex quibus seperatio eius sibi amarissima fuit. Ca. iij.

Ercio ipsi virgini fuit amara dilectissimi filij se
peratio rōne dilectionis. Sicut superi⁹ tactū est
sū intensiōe amoris intensio ē doloris. Proin

Jo. 11. iudei deprehenderunt amorez iesu erga
lazarū ex dolore ⁊ fletu. qm̄ dixerūt de illo. ecce quō amabat
eum. sed christ⁹ a matrē sua summe fuit dilect⁹ igit substractio
sua summe fuit ei amara. Similitudo quippe est dilectōis cau
sa. Qd pbat Ecclesiastic⁹ 13. ca. omne animal diligit sibi si
mile. sic et omnis homo proximū suum. Christus autē beate

virgini simillim⁹ fuit quia tot⁹ de substantia matris genit⁹.
ppter ea ab ea summe fuit dilectus. P^ofecto i eo fuerūt om
nes conditōnes ppter quas mater diligit filiū et habuit eas
in summo. Erat quippe dñs noster iesus chustus omnib⁹ po
tentior sapientior generosior formosior atz melior. Ista sunt
ppter que mres marie diligūt filios suos. Primo quidē erat
ceteris potentior. Vnde. z. Mach. 14. ca. Est dñs vnus ipse
est in celo potens. Et ppheta etiam inquit. Dñs fortis et po
tens. et Job. 29. ca. scriptū est. Domin⁹ est sanctus et fortis.
¶ Secūdo autem erat ceteris sapientior. Ipse est qui sedet in
cathedra David misice. i. in cruce sapientissim⁹. vt habetur
z. Regū. 22. ¶ Tercio erat ceteris generosior quia vt dicitur
ysaie. 43. ca. Generationē ei⁹ quis enarrabit. ¶ Quarto erat
ceteris formosior quia sicut ppheta ait speciosus forma p^o fi
lijs hominū ¶ Quinto erat ceteris melior quia vt dicit Sa
pien. 7. Infinitus enim thesaur⁹ est hominib⁹. Propter hec
omnia et filia fuit matris ad filiū dilectio summa et pfectis
sima doloris amaritudo. Vnde Anselm. premittens eius dilecti
onem ait. Tantā igitur dilectionem perpendat qui potest.
Et quibus doloribus quibusue suspirijs cruciabat attendat
qn̄ eū a se crudelium manib⁹ auelli qn̄ ad prepnādū trahi
qn̄ ad subeundū mortē iudicio iudicis iniqui assistentē vidit

¶ Quid propter delectationem q^o virgo in chusto habe
bat erat amarissima ei seperatio ei⁹. Ca. iiii

¶ Quarto insuper beate virgini fuit amara dilecti fi
lij seperatio rōne delectationis. Nam quo mai⁹
est gaudium de alicuius pntia eo maior est dolor
in eius absentia. Sed constat q^o chusti presentia
fuit matri sue summe gaudiosa. Dicit tamē Anselm. de ortu
vginali. quo aut quali gaudio replebat⁹ anima virginis. qn̄
eum quē toto corde diligebat quē creatorē et dñatorem om
niū rerum esse sciebat secum sedentem et euntē fm qd vole
bat dulci affatu docentē habebat (quis capiet) Propterea

eius subtractio summe amara et dolorosa fuit vt dicere potuit illud Ruth. 1 ca. Ne vocet me noemi. i. pulchra. s. vocate me mara. i. amara. q. amaritudine repleuit me oipotens

Articulus secundus de quattuor affectionibus seu passionibus fm quas beata virgo summam amaritudinem passa est propter mortem filij.

Secundo in mari est partium relictarum adustio Solis quippe adustio designat videntem. 7 in est mabilem compassionem seu tribulatione Juxta illud Per diem sol non vriet te. In beata aut virgine preter illam amaritudinem que fuit per filij subtractio ne fuit maxima amaritudo propter affectionu seu passionu suaru adustionez. Videns enim suum vnicum filium atz dei vnigenitum tot et tanta indigna pati tribulationis estu i in tissimis percussa. et per consequens multum adusta Et sic in immensum amaricata. Sed vt hoc aperci? capiatur affectus doloris qui sunt de morte amici consideremus. Siquidem quattuor affectiones siue passiones sunt que mortem amici sequunt fm qd exemplo suo tradit Augustin? libro. 10 confes. Prima est cordis contenebratio. Secunda mortis representatio. Tercia affligentium animaduersio seu consideratio. Quarta inter morte ad vitaz vacillatio. Et hec quatuor puenienter aptant beate virgini in filij morte et passione

Quod cor virginis in morte filij sui miro mo contenebratum et persequens amaricatum est. Ca. primum

Seunda affectio seu passio de morte amici. Est cordis contenebratio sicut ait Augu. de socio suo mortuo. Contenebratum est cor meum. Si igit hoc fuit in amore sociali quatomagis in amore maternali naturali gratuito et sociali. Siquidem beata virgo filio suo per maternalem amorem vnita p amorem naturale copulata per amorem gratuitum summe

15
puncta fuit p̄ amorē sociale ei p̄ triginta annos sociata fuit.
Quā igit̄ p̄sperit eū inter latrones suspēsus tot plagis lama-
tū et p̄foratū et iam morti vicinum nūqu id nō cor eius fuit
p̄tenebratū vt merito diceret illud p̄phete. Cor meū p̄turba-
tum est in me vt in primo ca. p̄ntis simonis dictū est. Proin
vbi fuit tanta cordis obtenebratō ibi maxima fuit amaritu-
do vt merito dicere posset illud Trenz. > Subuersum est cor
meū in memetip̄a qm̄ amaritudine plena sum.

¶ Quid de omnibus que circa mortē xp̄i beata virgo vide-
bat habebat summam amaritudinem Ca. ij.

Ecundo afflictio seu passio sequēs ex amici mor-
te est mortis representatio. Quicquid enī p̄spicit
qui de morte amici dolet mors sibi videt̄ s̄m Au-
gu. vbi supra li. 2. f. 2. Alit enī. quicquid aspiciebat
mors erat. Si igit̄ inter amicos vbi tm̄ cōsulctus cōicatio est
ex hoc tanta est in pressio mortis quātomagis fuit in virgīe
benedicta 7 dilecto filio inter quos indiuidua 7 quo ad ortū
et educatum et famulatū et amorem tenerimū amicitia cō-
uincit̄ extitisse. vt videlicz mortis impressio esset in ip̄a sum-
ma ex hīs que circa morientem cernebat et per consequēs
maxima cordis amaritudo vt vere conueniat illi p̄cipue la-
mentabilis vox. Eccli. 21. O mō:s q̄ amara est meditatio
tua. 7 illud. 1. Regū. 14. Siccine seperat amara mors.

¶ Quomō visio et recordatio et consideratio eo-
rum que affligebant xp̄m in virgine maximam
amaritudinem causabant. Ca. iij.

¶ Tercia passio est affligentium consideratio et re-
cordatio Quicquid enim euenerit illi qui amici
mortem luget afflictio est. Id eo vt ait Augusti-
nus vbi supra. Et erat mihi patria supplicium.
Et etiaꝝ paterna domus nimia mira infelicitas

A z

Et quicquid cum illo comederam sine illo in cruciatum ver-
tebatur. Quid si in dilectione puri hominis fuit quātomagis
in dilectione dei et hominis et nō tm̄ socij sed vnigeniti hec
fuit. Nam quicquid occurrebat conspectui gloriose virginis
afflictio et cruciatus fuit. et maxime qm̄ tam amicum filium
mortuum tanta crudelitate conspexit. Si enim Rachel plo-
rans filios suos noluit psulari vt dicitur Math. 2. ca. quāto
magis nec beata virgo. Vñ chusto ascendente in crucē dici
poterat ei illd̄ Jere. 6. Luctū vnigenitū fac tibi plāctū amari

¶ Quid tantus erat amor beate virginis ad filiū
q̄ infiniēs pro eo mori voluisset Ca. iiii.

Varia passio est inter vitam et mortem vacilla-
tio. Aut enim Augu. in eodem libro conse. Nescio
an vellem sicut de oreste et piladis tradit vt vel-
lent pro inuicem vel simul mori q̄ morte peyus
erat non simul viuere. Iste quidem modus amantiū est vel
le pro amico mori. Nec dubium hoc erat amoris in virgine
benedicta vt infiniēs si fieri potuisset se pro eo in mortes
tradidisset. Si hoc voluit Dauid pro filio suo quātomagis
hoc virgo beata pro suo vt magis conueniat ei vox illa. 2.
Regū. 18. Quis det mihi vt pro te moriar fili mi ¶ Questio
Cur non est mortua beata virgo si tanto dolore repleta fuit
siquidem hoc audiui⁹ d̄ vxore finees. 1. Regū. 2. ca. Quid in
captione arce ⁊ viri sui morte pre dolore mortua est. Ad hoc
respondet Anf. q̄ mortua fuisset si spiritus sanctus eam nō
confortasset. Vnde ait. Pia dñā nō crediderim vllō puncto
te potuisse stimulos tanti cruciatus quin vitā amitteres su-
stinuisse nisi ipse spiritus vite spiritus consolationis spirit⁹
dulcedinis filij tui pro quo moriente tanto tempore torque-
baris. te confortaret. te consolaret te intus doceret non esse
mortem assumendam sed magis triumphandam omnia ei
subicientē q̄ in ipso fieri coram te merebunda cernebas. Pa-
tet igitur quātas affectos mors filij in Maria habebat que

16
tot amaritudinibus eam repleuit. Vnde merito figurata ē
per Sunamitē. 2. Regū. 2. ca. De q̄ mortuo filio ei⁹ heliseus
dixit. Dimitte illā aīa em̄ eius in amaritudine est.

¶ Articulus tercius de quattuor que inuicem miscebā-
tur ex quib⁹ in virgine causabatur maxia amaritudo.

Ercio in mari est adustarum partium adinuicē
permixtio. Sic et in passione dñi ex permixtōne
causarū doloris in beata virgine amaritudo ma-
xima causabatur. Quattuor fuerunt ex quibus q̄
si quadam cōmixtione causabatur in beata virgine innēsa
amaritudo. Primum ea que vidit in filio. Scdm̄ ea que vi-
dit circa filiū in amicis fugientib⁹. Terciū ea que vidit circa
filium in inimicis persequentibus. Quartū ea que cōsidera-
bat in occurrentibus que fuerunt in ea quasi aspectus con-
mixti. Primus respectu filij. Secundus respectu amici. Ter-
tius respectu inimici. Quartus respectu sui.

¶ Multa stupenda que videbat in filio cause
fuerunt in virgine amaritudinis sue.

Ca. 11

Primo quidez fuerunt causa amaritudinis in vir-
gine ea que vidit in filio. Vidit quippe in eo p̄ciū
mundi vili p̄cio distractū. fortitudinē sc̄lorū in a-
gonia sc̄m̄. speciosum forma p̄ filijs hoīm sudore
sanguineo ⁊ cruore sputo mixto sedatū. dñm m̄di vt latronē
p̄phensum. virtutem celoz arciorib⁹ vinculis p̄strictum. colū-
pnas celi p̄temiscere facientem ad columpnā vinctū et fla-
gellis cesum. orbis conditorem ictibus liuidū in cuius manu
vita et mors vulneribus disruptū ⁊ lamatum. iudicem seculi
coram impijs vt iudicetur adductum. in celis glorificatū et
honoratuz a scelestissimis sp̄retum. celorum regem a scelera-
tis illusum. caput omniū principatum ⁊ potestatum arundi-
ne percussuz et etiā riuulis sanguineis cruentatū. spinis coro-
natū et tandē iniusto iudicio morti ad iudicatū. Vidit sum-

mā altitudinē abiectam vilitate. Summā deliciā afflictaz
 penalitate. Summā opulentiā circumdatā paup̄tate. Sum
 mā lucem obscuratā tenebris. Sūmā honorē p̄sum oppro
 brijs. Summū amabile afflictū improp̄erij. Vidit insup q̄
 cādet nudatū pectus. rubet cruentatū latus. q̄ tensa arent vi
 scera. q̄ decora lugēt oculorū lumina. q̄ regia pallent ora. p
 tensa rigent brachia q̄d crura pendent marmorea. q̄ riget te
 rebratos pedes beati sanguinis vnda. Vere igit̄ in amaritu
 dine erat aīa marie spectās hec ⁊ p̄tēplās vt dicere possit il
 lud Trē. 3. Repleuit me amaritudinib⁹ ⁊ iebuiuit absinthio

Magnam amaritudinem prestiterūt b̄tē virginī
 ea que vidit in discipulis et amicis Christi **Ca. ij**

Ecūdo quidē fuerūt causa doloris et amaritudis
 in virgine ea que vidit circa filiū suū in amicis su
 giētib⁹ q̄n. s. disc̄pli petr⁹ ⁊ alij ī aplatū secretorū
 ei⁹ p̄scij atz familiares in cūctis effecti instātī pas
 siois articulo fugā inierunt et eū pro q̄ paulo añ sponde
 runt solū cum m̄re sola relinquerūt. Et p̄inde inducit eā Ans
 helm⁹ sic loquentē. Vadis p̄piciator ad immolādū p̄ oībus
 nō tibi occurrit Petr⁹ qui dixit p̄ te moriar reliquit cohors
 qui ait cū eo oēs moriamur. et null⁹ ex hīs remāsīt cū eo. s̄
 tu sola. Sed dicerēs q̄ ei magnū solaciū fuit q̄ iohānes rece
 pit eū in ministeriū. S; que in hoc p̄solatio vbi eterni p̄ tpa
 li est p̄mutatio. Q̄ p̄mutatio deploīāda p̄ eterno ⁊ incōmuta
 bili deo pur⁹ et corruptibilē hoīem. p̄ naturali et vnico filio
 datū accepit filiū. Q̄ dñā p̄cor qui cogitat⁹ in te succedebāt
 tā incōpabilez p̄mutatōem q̄n ab ip̄o quē sup̄ oīa diligebas
 eā tibi furi audiebas. Vere p̄trāsibat aīaz tuā gladi⁹ tāti do
 loris. Cogita igit̄ q̄ta fuit amaritudo in corde v̄gis b̄ndicte

Quā magnam amaritudinem prestiterunt be
 ate virginī ea que vidit a persequentibus circa
 Christum. **Ca. iij**

Ercio vero causa fuerunt amaritudinis ⁊ doloris in virgine ea que vidit circa filium in inimicis ꝑ sequentibus. Mira profecto fuit in virgine amaritudo. quando impios iudeos vidit malignis nimis vnicum filium impetētes nephandissimis contumelijs afficientes inq̃ angeli desiderant prospicere alapis cedentes immundissimis sordibus conspuentes ligantes flagellantes beatos oculos velantes et impijsissimis verbis illudentes. spi nea corona coronantes crucifigentes. manus et pedes perforantes. inter latrones suspendentes. Et hoc in sollempni die In regia ciuitate. in communi frequentia populorum. Et in loco dampnatorum. Intuebatur q̃ erat inter eiulatus vicinorum. Et inter lamenta propinquorum. q̃ inter opprobria exprobrantium ⁊ q̃ inter insultationes inuidentium. q̃ inter irrisiones illudentium. q̃ inter insultationes et oblocutiones maledicentium.

¶ Quid bñ virgo in passione filij presens erat nec illi poterat adiuvare aut ei modo aliquo subuenire ideo maxime cruciebatur.

Ca. iij

¶ Varto insuper fuerunt causa amaritudinis ⁊ doloris in virgine ea que considerabat in occurrentibus sꝑ in passione. Tria quippe in tunc occurrentibus maxime considerabat que sibi augmētabant amaritudinem et dolorem. ¶ Primum erat presentia. ¶ Secundum erat impotentia. ¶ Tercium erat inscientia. ¶ Primum erat presentia. quia sꝑ erat presens ad videndum eo quod sub oculis eius filium crucifigi et lacera-ri cernebat et multum siquidem dolet mater quando audit filium suum iniuste morte horribili mori. Sed maxime cruciatur quando videt filium suum sub oculis suis vulnerari et occidi. Quanta ergo dolore virgo benedicta cruciatur quando videbat filium suum mortuum tanto cruciatur et cōfusione et ante oculos suos.

¶ Scdm erat impotētia. q: sz impotēs erat ad adiuvandū. Magna p̄solatio est m̄ri qn̄ assistit filio mouēti et in aliq̄ p̄t subuenire illi. Sz bt̄a virgo ī nullo poterat subuenire ei. Au diebat eū sicire nec poterat ei porrigere potū Videbat corp⁹ eius vulnerib⁹ laceratū nec poterat ei⁹ vulnera alligare nec aliqd̄ remediū adhibere. Cernebat corp⁹ ei⁹ cruētātū nec poterat lintheo abstergere. Cōsiderabat caput ei⁹ tremere ī alto nec poterat sustētare. Cōspiciebat illū in cruce flentē ⁊ lacrimas ei⁹ abstergere nō valebat. Prospiciebat sanguinē ei⁹ in terrā fluentē ⁊ nō poterat illū recolligere. Contēplabat ip̄sam aīaz expirare ⁊ illū nō poterat osculari et āplexari. Pro inde dicere poterat illud. 1. Regū. 1. c. *M̄r infelix nimis ego sum.* **¶** Terciū erat nesciētia. q: si scientia erat ad auxiliū vel p̄siliū postulandū oēs quippe discipuli fugerūt null⁹ aderat a q̄ posset auxiliū vel cōsiliū postulare. Nullū in tāta tribulacōe ip̄a ⁊ fili⁹ eius auxiliatorē inuenit. Vñ in p̄sona v̄ginis Eccli. 4. 1. d. *Respiciēs erā ad adiutoriū hoīm ⁊ nō erat.* Nullū habuit p̄patientē. Et de hoc etiā in p̄sona dñi p̄pheta ait. *Sustinui qui sil̄ p̄ristaret et non fuit qui adiuvaret.* Et qd̄ mirabilius est nullū habuit p̄solantē. Ideo sequit̄. et qui cōsolaret nō inueni. Nullū insup̄ habuit associantē. vñ Job in p̄sona dñi inquit. *Dereliquerūt me p̄p̄inqui mei.* Et itez in p̄sona stupentis xp̄i ad patrē ait. *Elōgasti.* i. elōgare p̄misisti o pater a me amicū ⁊ proximū ⁊ notos meos a miseria vt sit interiectio ammirātis vel a miseria. i. p̄ ingruenti miseria sz amici ⁊ proximi elongati sunt a me. Qñ igitur beata virgo hec omnia prospexit et penas de omnibus istis contulit nū quid non summam amaritudinem habuit. Vere igitur amarum mare maria inq̄ tot fluctus et flumina amarissima dolorum intrauerunt. Singula quidem circūstantia passionis quasi flumen singularis est doloris et per consequens amaritudinis. Propterea ad eam merito dici potest illud Tren. 2. ca. *Magna velud mare contritio tua.* Et hoc Marie per impacientiā nō redūdabat. Sicut Eccli. 2. ca. *misfice scriptū*

18
est. Omnia flumina intrant in mare. i. in Mariam et ma-
re nō reddabit sꝑ per impatientiam. Redundat tamen per
eam in nos mare diuine largitatis. quia de plenitudine eius
accepimus omnes in pñti gratiam et in futuro gloriā. Quā
nobis misericōditer largiatur dulcissimus filius eius qui cū pa-
tre et spiritu sancto uiuit et regnat in sēla seculorum. Amen.

De glorioso nomine virginis Marie ⁊ quō Ma-
ria domina interpretatur. **Sermo Tercius**

Omē virginis Maria. Ite

n rum Luce. i. ca. Testis pscientie deus qꝫ si qñ
celesti gracia largiente exterioribus curis ex-
emptus laudibꝫ virginis valeo totus vel per
horulā occupari tanta mētis leticia saucior.
tanta interius suauitate perfundor ut cunctis mundi vanita-
tibus et concupiscentijs conculcatis nil magis appetam qꝫ
cum ipso leticie spero exilire statim ad dominū anteqꝫ illud
gaudij spiritualis curis iterum redeuntibus auferatur et sti-
mulante memoria delectorū cithara mihi vertatur in luctū.
et iubilus pro chdolor in lamentum. Vide igitur quante feli-
citatē et glorie in illa pñtia dei genitricem virginem stipatā
ordinibus angelorum choris virginum comitataꝫ vultu ple-
nitudinis graciā in sue dignitatis solio presidentem recue-
lata iam facie contemplari quandoquidem in sordibus car-
nis adhuc et mundi luto degentibus tam leta contingit in
eius nominis contemplatione sentire. Ad ipsum itaqꝫ Ma-
rie nomen iterum contemplandū descendere libet ad terciā
illius interpretationem sꝫ quod Maria domina interpre-
tatur. Et circa hoc tria consideremus. **¶** Primo dominij dis-
finitionem seu proprietatem. **¶** Secundo dominij magnitu-
dinem. **¶** Tercio dominij multitudinem.

Articulus primus de vere dominationis diffi-
nitione que beate virgini videtur conuenire.

Primo consideremus dominij diffinitionē sen pro-
prietatem. Nam illa vera dominatio est que nul-
li prelationi est obnoxia. subdita. nullius adiu-
tono est innixa nullius est subiectōis indigna. Et
in omnes p propriam sui bonitatem affluentissi-
me largissima vel profusa est. Et licet hee proprietates primo
et per se in deo inueniantur cōsequenter tamen reperiuntur
in Maria q sic patere potest si de singulis subiungamus

Quod dominij beate virginis nulli pure creature
subiectum est.

Ca. 1.

Primo quidem dominatio est vera que nulli pre-
lationi est obnoxia. Sic et beata virgo nulli⁹ pu-
re creature prelatiōi obnoxia est. Quō em̄ subice-
ret creature que mater effecta est creatoris. immo
dñi nostri et domini omni creature cuius ipsa est
quodāmodo mater et domina effecta et per consequens om-
nis creature. Vnde merito dici potest ad q̄libz creaturā illd
Genes. 18. ca. Reuertere ad dominam tuā et humilia te sub
manu ipsius. ad litteram dicitur de Agar et de Sara. Quip-
pe ipsa est vera Sara que princeps interpretatur que veruz
genuit Ysaac. scz filium dei in cuius semine benedicentur om-
nes gentes. per quem omnis creatura principatum hz. Pro-
inde Eccli. 29. ca. in persona virginis dicitur In omni gente
et in omni populo primatum habui. immo si phas est dicere
non tantum facta est domina omnis creature verum etiam
ipsius creatoris Luce. 2. Et erat subditus illis. Proinde hec
est vera diuino imperio omnia subita sunt et virgo. Et iter.
hec est vera virgineo impio omnia subita sunt et deus. Vñ
et Bern. super missus est omelia prima inquit. Deus cui ser-
uūt principat⁹. et obediūt potestates. subdit⁹ erat marie scz et

Joseph ppter Mariam. Hec enim est humilitas sine exēplo
sublimius sine socia. Vere igitur bta virgo dñā est.

Quod dominatō beate virginis nullius creature
indiget adiutorio.

Ca. ij

Secundo quidem dominatio est vera que nullius
indiget adiutorio. seu nullius auxilio est innixa.

Sic et beata vgo nulli⁹ pure creature adiutorio
vl⁹ auxilio est innixa Cui enim inniteret^r que ab
eterno rege dei filio sustentatur. Ipsa enim mystice est Hēs-
ter illa ad quā exiliuit rex de solio. i. dei filius de celo susten-
tans illam in vlnis. Ut dicitur Hester 14. ca. Hester enim in-
terpretatur eleuata in populo merito signat virginem bene-
dictam et dominam omnium populorum. Propterea cuius
auxilio innititur virgo benedicta innixa super suum dilectū
filium in quo omnium consolationum habundantia omniū
bonorum copia. omniū delectationū et suauitatum affluen-
tia est. Vnde Canticor. 8. admirantur angeli ⁊ dicunt. Que
est ista que ascendit de deserto delicijs affluens innixa super
dilectum suum. Vnde Bern. in sermone de vigilia natiuita-
tis ait. Plena est gracia plena est rore celesti innixa super di-
lectū suum delicijs affluens puella preparata et pre electa
filio altissimi. Vere igitur domina est

Quod dominatio gloriose virginis nullius subie-
ctionis indigentiam habet

Ca. iij.

Exco quoq; vera dominatio est. que nulli⁹ est
subiectionis indigna. Sic et beata virgo maria
nullius est subiectionis indigna. Ipsa enim ha-
bet filium in quo sunt omnia. Sicut apostolus
ad Romanos. 9. ca. ait. Que igitur in filio om-

nia possidet quomōdō alicuius rei indigere potest. Siquidem
bonorum nostrorum non indiget. Hec est mystice Anna que
verissime dicere potuit ad Joseph illud Thobie. 10. capitulo

Omnia in te vno habētes nō debuimus mittere te a nobis
qñ sz reuersi a ierlm per iter diei et dolētes querebant eum.
vt dī Luce. 2. ca. Propterea oīs indigentia alicuius est. vt il-
lud qđ non habeatur acquiratur vel qđ habetur custodiā.
Sed quid nō habet hec dñā mundi que ab angelo pđicata
est gracia plena. Quippe de ea dicit Sapiē. 2. ca. Qm̄ oīm
horū mater est. igitur nullius indiget. Cui⁹ etiā custodia in-
diget que spm̄ in se sensit superuenientem virtutēq; altissimi
obumbrantem filium dei ex ipsa nascentem ⁊ post in celum
ipam. ad dexterā filij dei assummētē. Vt mistice. 3. Regū. 2.
de btā virgine dcm̄ est. Positusq; est tronus matri regis que
sedet ad dexteram eius. Merito ergo domina nuncupatur.

Quod beata virgo cūctorū bonorū et donorū largissi-
ma dispensatrix est. Ca. iiii.

Varro vera dñatio est que in oēs p ppias sui bo-
nitatē affluentissime largissima ē. Sic ⁊ btā vgo
p pui suam suā bonitatē largissima. Hoc enī vere
p̄tinet ad dñatōez vel p̄ncipatū. s. larga donorū
⁊ beneficiorū collatio. vñ Hester. 2. ca. de rege Assvero dictū
est qđ dona largit⁹ est iuxta magnificentiā principalē. Sic
⁊ btā virgo largissima ē. Proinde Bern. ait. Inuocantib⁹ eā
subuenit vniuersis. Deniq; oībus oīa facta sinū mīe apit vt
de plenitudine ei⁹ accipiāt vniuersi. Qđ si non repiūt aliqui
hoc est ppter recipientiū impedimentū. nō ppter largitatis ei-
us defcū qm̄ adiuvāte filio suo qđ in assistūt vasa ipsa oleo
leticie et mīe implet vniuersa. Vt mistice. 9. Regum. 9. capi.
de ea positum est. Hec est illa regina saba que preciosa aro-
mata. i. virtutum munera attulit Ierusalem. i. ad ecclesiam
sanctam. Vnde mistice. 3. Regum. 9. ca. in eius laudem scri-
ptū est. Nō sunt allata aromata tñ multa q̄ ea que dedit re-
gina Saba regi Salomoni. Vere igitur dñā dicenda est

Articul⁹ scōus de magnitudine domini⁹ virginis benedi-
cte. et qđ in quattuor regnum eius maxime apparet

Ecundo consideremus dominij virginis magnitudinem. Siquidem tanto maior est dñs quāto maius dñium habet. De magnitudine autē dominij virginis gloriose in eius psona dicit Ecclesiasticus. 22. ca. Girum celi circuiui sola et profundū abissi penetraui et influctibus maris ambulaui et in oī terra steti. Et ī omni populo et in omni gente primatum habui. In quibus verbis exprimit magnitudinē dominij virginis. vt videlicet qđ dominetur in quattuor regnis. Primo in celo. Scđo in inferno. Tercio in purgatorio. Quarto in mundo.

Quod beata virgo est regina et domina celi et in gloria superat omnes beatos. **Ca. primū**

Primo em̄ inquit qđ dñatur in regno celi ppter rea dicit Girum celi circuiui sola. Ipsa quippe tanqđ dñā celum circuit et vbiq; principatum eius accipit. Vel dicit circuire girum celi quia oēs sanctos circuit atq; girat et superat in gloria superna. Est em̄ mater dei. Maius est autē qđ ipsa sit mater dei qđ sit dñā creaturā dei. hoc enim dependet ab illo sicut ramus a radice sua. Proinde certitudinaliter tenendū est qđ ipsa sit sup oēm puram creaturā in gloria exaltata tanqđ p se implens et continens vnū integrū atq; totalem statum cui fm rectā rōnez altera psona pgrue non pōt addi. qđ ipse status rōne sui ppter dignitatem incōmunicabilē exigit vnitatē. Sicut em̄ nullaten⁹ de⁹ plures esse xpōs nec deū plures hoīes esse. Sic nullaten⁹ de⁹ dei filiū nisi vnā suā solā naturalem matrē habere. Sz rō natural' ex gratuita lege a parte oñdit atq; dictat qđ mater regis ē in sede regia sup oēs ministroꝝ ordines collocāda. Proinde qđ est electa in matrē electa est ad dignitatē trāscēdentē oēm dignitatē ministroꝝ et famuloꝝ. Quia rōe materni amoris ei⁹ qđ fertur in deū vt in filiū suū realē a nullo alio affectu cuiuscūq; qui nō est realiter matris dei pterqđ ab illa vnq; picipari pōt. Propterea

anima Christi et christus inquit homo transcendit omnem
ordinem nature create. gradus autem matris eius conformis
est ipsi homini Christo cuius humanatio intantum transce-
dit totum ordinem nature prime conditionis quod omnino est
extra et supra integritatem uniuersi ordinis. propterea non
potuit contineri ab uniuerso. Sed dignitas maternitatis dei
sic operi incarnationis connexa est quod omnino aliter non po-
tuit dari. Vnde ecclesia ad virginem ait. Quia quem celi ca-
pere non poterant tuo gremio contulisti. Merito ergo bea-
ta virgo ait. Circum celi circuiui sola. Et hoc idem Jeronimus
in quadam sermone exclamat dicens. O venter capacio-
lis. diffusior terris. lacio-
elementis qui illum continere va-
luit quem totus mundus comprehendere non potuit. Et qui
tribus digitis molem terre appendit. Magnum est ergo do-
minium eius ut merito ergo per anthonomasiam domina
appellatur. Sed de hoc lacius in quadragesimali de christiana reli-
gione sermone. 61. articulo secundo quasi per totum dictum est.

Quod beata virgo dominatur in omnibus
demonibus infernorum.

Ca. ii.

Secundo ostendit quod dominatur in regno inferni propterea in-
quit. Et profundum abissi penetraui. Vnde enim tantum
dominatur demonibus qui sunt in superficie ipsius inferni
nec insuper mediocribus tantum qui sunt quasi in medio.

Sed insuper et maxime hominibus qui sunt quasi in profundo propterea non ait
penetraui superficiem seu medium sed profundum abissi. Merito er-
go ei preterit ethimologia huius nominis domina. secundum enim Catholicorum
et Patrum dominus vel domina dicitur quasi domus mater. quia ipsa domat
demonum mater et prelatas. Proinde Genes. 3. ca. demoni mystice
dictum est. Et ipsa preterit caput tuum. Et ipsa Ecclesi. 29. ca. ait. Om-
ni superborum et sublimium colla propria virtute calcanti. Sicut enim ser-
pens vicit genus humanum mediate peccato eue inclinante ad ad-
veritatem cibum consummatio vero fuit in esu ade. sic per meritum incli-

21
nātis marie ad se. deū vt assumeret carnes nrām inchoata ē
pculcatio sathane ⁊ repatio nrā ⁊ p deū incarnatū psumata
est. Proin mistice apocal. ⁊. dicit de ea. Mlt̃ amicta sole. i.
varietate solari sapiētia s̃z caritate xpi. h̃ns sub pedib⁹ lunā
.i. tpalia et creata et stās in celo. i. insuper celestibus mente ⁊
contemplatōe stabilit̃ fixa h̃ns in vtero. i. in viscerali ⁊ ma
ternali affectu filium dei. hoc est totū mysticū xpm. Hoc ē ca
put cū toto corpore electorū. atq; triumphat de dyabolo qui
est principiū ois virulente malicie. nā oīa capitalia vicia et
vniuersa p̃uaricatō p̃ceptoz dei ex eo sumpsit inicum

¶ Qd beata virgo dominatur etiam h̃is qui in
purgatorio sunt.

Ca. iij

Ercio subdit q; in regno purgatorij dominū ha
bet. Propterea inquit. Et in fluctibus maris am
bulavi. Pena siquidem purgatorij ideo dicit̃ flu
ctus quia transitoria. sed additur maris quia ni
mium est amara. vnde dis. 24. Qui in aliud seculum Augus.
ait. Qui in aliud seculum distulerit fructum p̃uersionis sue
prius purgabitur igne purgatorij. Hic ignis etsi nō sit eter
nus. miro tamen modo grauis est. Superat enim omnē pe
nam quam vnq; passus sit homo in hac vita vel pati pōt.
Idem quoq; ponitur de penitēcia dis. vltima in fine. Vbi
etiam subinfert̃. Nunq̃ in carne inuenta est tanta pena licz
mirabilia martires passi sunt tormenta et multi nequiter q̃
ta sepe sustinuerint supplicia. Ab h̃is tormentis purgando
rum liberat beata virgo Maria maxime deuotos suos. Et
hoc est quod ait. Et in fluctibus maris ambulavi. s̃z visitās
et subueniens necessitatibus et tormentis deuotorum meoz.
Immo et oīm qui ibi existunt q; filij ei⁹ sunt cū sint in grā
consumati. et filij grē. et de gloua certificati

¶ Quid beata virgo omnium statuum animarum
que in mundo sunt dominium habet.

Ca. iiii

Varro subdit quod dominatur in regno mundi. Et de
hoc inquit. Et in omni terra steti. et in omni populo
et in omni gente prelatum habui. Tria genera ho-
minum in regno mundi reperiuntur. Primi sunt car-
nales. Secundi sunt spirituales. Tercij sunt animales. Vel sic.
Primi sunt timentes. Secundi seruietes. Tercij negligentes. Seu
quidam sunt boni. quidam mali. quidam tepidi. ¶ Primo dominatur
malis et terrenis qui terrena sapiunt eos ad penitentiam redu-
cendo. Ideo inquit in omni terra steti. Quia inter peccatores
qui terra. id est terreni sunt non iacet neque sedet sed erecta stat. ip-
sos adiuvando protegendo et a vicijis retrahendo. Merito er-
go audi peccator Bernardus. in quodam sermone dicentem. Si crimi-
num in manitate turbatur. si conscientie horrore perfusus. si iudicis
terrore perterritus. si baratro desperationis absortus mariam
cogita mariam invoca non recedat ab corde non recedat ab
ore. Nam ipsam cogitans non erras ipsam sequens non demas
ipsa tenente non corruis ipsa protegente non metuis. ipsa du-
cente non vagaris ipsa propicia pervenis. Et hoc intemetip-
so experire poteris quod merito dictum sit nomen virginis maria
¶ Secundo dominatur bonis eos in gracia multiplicando et pre-
servando. propterea subditur Et in omni populo. Populus enim dici-
tur a polis quod est civitas. Est enim secundum Catholicorum populus hu-
mane multitudinis cetus unius iuris consensu et concordie
unionem sociatus. Et signat bonos in quibus est unio volun-
tatum. In hijs beata virgo prelatum tenet atque eos in dei gra-
cia fovet. ¶ Tercio dominatur tepidis eos in caritatis fervore per-
ficere faciendo. propterea dicitur. Et in omni gente prelatum habui
Gens dicitur a gigno gignis. quia sicut geniti extiterunt.
Per baptismum siquidem generatur homo denuo. Unde. id est ad
Corinthios. quod apostolus ait. In christo iesu per evangelium ego vos
genui. Sunt profecto homines quidam qui in nullo bono proficiunt

et nullam virtutem apprehendunt. Sed sicut geniti sunt. non in innocentia sed in negligentia viuunt. Tali alicui Apocal. 3. ca. dictum est a deo. Vtinam calidus esses aut frigidus. Calidus scilicet per amorem aut frigidus scilicet per timorem. sed quia tepidus es. id est a bono opere torpens neque calidus neque frigidus. id est neque diligens neque timens sed tanquam infans nuper baptizatus incipias te euomere ex ore meo. quia tales diuino iudicio abominabiles sunt deo et mundo. In talibus beata virgo primatum habet quia eos ad amorem vel timorem inducit. quia ipsa est mater dilectionis et timoris Eccli. 29. ca.

Articul⁹ terci⁹ de multitudine dominij beate virginis et de quadruplici multitudine subditorum.

Ergo consideremus dominij virginis multitudinem. Quippe quo maior est seruorum multiplicatio ex eo excellentior est dominatio. Maria equidem multos habet seruos et subditos quibus dominatur. Et hi in quattuor genera distingui possunt. Primi sunt serui. Secundi sunt amici. Tercij sunt filij. Quarti sunt inimici. Pro quibus Canticoz. 6. mystice scriptum est. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens pulchra ut luna electa ut sol terribilis ut castrorum acies ordinata.

Quod beata virgo suis meritis peccatores conuertit ad dominum

Ca. 1

Primo dico quod beata virgo dominatur seruis. id est noniter ad deum conuersis. Et in hijs est quasi aurora consurgens atque expellens ab eis omnes tenebras culpe et afferens lucem gracie gratuz facientis. Proinde Canticoz. 2. in die assumptionis beate virginis a domino dictum est. Veni de libano sponsa mea. Veni de libano. Veni coronaberis de capite amana et vertice Sanir et Hermon. et de collibus leonum et cubilibus pardorum. Aut enim Veni de libano. Libanus enim candi-

C

batio interpretatur ⁊ significat mundum propter candorem
vanitatis sue. Vnde ysa. 10. de mundi vanitate inquit. Liba-
mus cum excelsis cadet. ⁊ Naui. 1. ca. ait. Slos libani elonguit
Et gloriam de conuersione peccatorū ei promittēs nominat
diuersos Palestine montes per quos conuersi de sceleribus
meritis beate virginis designantur. Vnde ait. Coronaberis
de capite amana. Amana interpretatur coangustator compri-
mens. et significat per violentiam aliorum oppressores. Sa-
nir interpretatur nocturna avis. et significat per ignorantia
am offendentes. Hermon interpretatur anathema meroris
vel tristitie et significat omnes prophanos. excommunica-
tos ac sacrilegos in quibus est summitas malicie in vertice
significata. Per cubilia leonum intelliguntur raptores et vi-
olēti. Per mōtes pdor deceptores pditores et fraudulēti sig-
nant. Pard⁹ em maculosum aīal est hñs maculas mltas va-
rij colous in pelle vna. vñ aīdcti merito p eum designant.

Quod nulla gracia ad animas descendit de celo
que non a virgine dispensetur

Ca. ij

Ecundo dñatur amicis. i. spiritualibus ⁊ deuotis
Et in hoc est pulchra vt luna. quia dispensat eis
diuine sapientie lucem ⁊ celestis gracie rorem. vñ
Bern. ait. Nulla gracia venit de celo ad terrā ni-
si trāseat per manus marie. Hinc Jero. in sermone de assump-
ptione eius ait. In christo fuit plenitudo gracie sicut in ca-
pite influente in maria vero sicut in collo trāsfundēte. Pro-
pterea Canticoꝝ. 5. de virgine ad christum salomon inquit
Collum tuum sicut turris eburnea. Nam sicut per collū spi-
ritus vitales a capite diffunduntur per corpus. Sic per vir-
ginem a capite Christo vitales gracie in eius mysticum cor-
pus et specialius in amicos eius atq; deuotos continue trāsfundū-
tur. Vñ iste est ierarchicus ordo defluxiuis celestium
graciarum vt prius a deo defluant in Christo animam be-
nedictam. Quia dicitur Jacobi. 1. ca. Omne datum optimū

23
z omne donum perfectum desursum est descendens a patre
luminum. Deinde defluit in animam virginis benedictam.
Deinde in cherubin. et sic successiue in alios ordines angelo
rum atq; sanctorum donū gracie in ecclesiam militantem et
maxime in amicos dei et virginis gloriose.

Quod beata virgo est domina angelorum et in
comparabiliter superat in gloria totum multi
tudinem beatorum

Ca. iij.

Exco dñatur filijs. i. angelis. Et i hoc ē electa vt
sol. sz ad irradiandam multitudinem omnium be
atorum spirituum. Cuz enim beata virgo regina
sit celi z mater filij dei tm̄ habet seruatorum nume
rū quot filij sui implēt ministeriū. Et s̄m Hugonē de scto vi
ctore sup. 12. c. de angelica ierarchia. Sola diuina sciētia que
oīa nouit scit numerz supnoz virtutū et sola discernit eas et
plene agnoscit. Vñ s̄m quosdā solus numer⁹ angeloz est su
p achomos in aere volitātes. Si igit tātus est numer⁹ ange
lorū quātus alioz spirituum beatorz vel supnoz. Cū s̄m quos
dam pro qlibz angelo sint decē archangeli et p quolibz arch
angelo sint decem principatus et sic de singulis ascendēdo
huius quidem opinionis ratio est s̄m Aplm ad Romanos
1. ca. qui ait. Inuisibilia dei a creatura mundi per ea que fa
cta sunt intellecta conspiciuntur. Et s̄m naturales. aqua ma
ior est q̄ terra. Et aer in decuplo maior q̄ aqua. Et ignis in
decuplo maior q̄ aer. Et sic de singulis est ascendendo vsq;
ad empirreum celum. Ex hīs igitur visibilib⁹ trahi potest.
quod in decuplo sunt plures archangeli q̄ angeli. principa
tus q̄ archāgeli. z sic de alijs ascendēdo. Omnes igitur ange
lici spiritus sunt hui⁹ gloriose virginis ministri et serui. Quo
mō enim non essent serui illius per q̄ eorum quātum ad nu
merum integritatem facta est reparatio per cui⁹ filiū eorūde
facta est purgatio illūminatio et p̄seruatio et glē p̄summatō

Cz

Profecto igitur dñā dici pōt. atq; merito hñt de illo omnes ce-
lestes spiritus p̄fiteri et dicere illud. 2. Regū. 10. Serui tui su-
mus quēcūq; iusseris faciem⁹. Merito etiā puenit noīs dñā
ethimologia. q; dñs vel dñā dicitur eo q; domui p̄sistit Ipsa
quippe p̄est domo dei. i. empirico celo. Ut Eccl. 26. c. de ip̄a
ait. Sicut sol oriens mōdo in altissimis dei. sic mulieris bone
species in ornamentum domus sue.

¶ Quid beata vgo oēs demones terret v̄tute sua Ca. iiii

Varto aduersat̄ aduersarijs et inimicis. d; em̄ do-
min⁹ vel dñā quasi dās minas s̄m Papiā. 7. ethi-
mologia ē. Ipsa em̄ inimico humani generis do-
minat̄ et minas infert. Propterea salomō subin-
fert. Terribilis vt castroz acies ordinata. Nouerūt illi quorū
v̄sus est in rebus bellicis exerceri armatas acies et in p̄liūz
ordinatas quāti sit decoris pariter et timoris aspicere. Appa-
rat⁹ delectat 7. extereret armatura s̄z in cāpis patentib⁹ dige-
sta p̄ ordinē hinc in fortū agmina bellatoz. vexilla fulgentia
scuta diuersi generis et coloris. rutilas cassides 7. ferri species
animatos pugnantes eminētes hastas et longe minātia te-
la acutos gladios et in breui cruore patos armorū strepitus
hymnicus equorum euentum belli saltu fortuitu demonstrā-
tium pauescere et tamen virtutis signa pretendere alios im-
petū facere alios ob stare irruentib⁹ alias turmas instruere
alios in cumulū cogere disgregatos omnes signum ducis 7.
vultum attendere indifferēter utrūq; victorū sperare mor-
temq; cauere. Quis hec sine delectatione peruideat sine ter-
rore pertransseat. Sic 7. virgo Maria graciā munere ple-
na varijsq; virtutibus metuenda domesticos fidei demulcet
specie pietatis. 7. hostes iure potestatis exterreret. Prima enim
vicijs bellum indixit prima cōtra carnis insultos virtutum
acies ordinauit dum et virginitatem elegit et eam humilita-
tis custodia cōmunicauit p̄ quod et diabolo terrore incussit
et sanctis speciosa facta est suauis. Cum em̄ fortis armatus

summi custodiret atque in si quiete hominem. iure tyrannice potesta-
 tis possideret ubi solitis vicijis sensit noua virtute resisti su-
 bito consternatus. Bella mihi video bella ait parantur. in q̃
 q̃ cepit hostes expauescere vnde fidelibus datum est exulta-
 re. Et sic vna simul ⁊ eadem pro diuersis affectibus apparuit
 ita terribilis et decora q̃m et illis fortem in prelio et nobis du-
 rem pacificum p̃turiuit. Hec speciosa dicta est et suauis quia
 dum merito castitatis excelleret vniuersos vt pareret in for-
 ma serui dominũ maiestatis. humilitatez spirit⁹ summa cu-
 rauit diligentia custodire. Ne fastu sup hominem raperetur
 que susceptura erat ab angelis minoratum. Intellexim⁹ igitur
 dominũ virginis proprietatem magnitudinem et multi-
 tudinem. Oremus igitur dilectissimi fr̃es dñam nostraz regi-
 nam benedictam vt que mater esse meruit iudicis seculorū
 pro reatibus nostris filio satisficiat aduocata Quid in causa
 potest esse piculi vbi causas hominũ illa perorat que habet
 vnde apud dñm pro filijs orare presummat quia mater est
 dei habet et ille vnde hominũ clementer ignoscat quia fili⁹
 hominis est. Ambo certatim causis miseratur humanis ma-
 ter excusando mortales ne pereant. filius ignoscendo peccā-
 tibus vt resurgant Omnes igitur genitrici eius deuotissime
 supplicantes emendemus vitam nostram et mores communis
 voti pari desiderio ardenti affectu postulantes vt eccle-
 siam suam exaltet. ministerium nostrum acceptet patriam
 tueatur. ciuitatez protegat. fideles multiplicet. abiget hostes
 domesticos foueat. Et omnes qui triumphale nomen Jhe-
 sum ac matris eius Marie inuocant et adorant diriget ⁊ cō-
 seruet semper in Christo. Qui cum patre et spiritu sancto in
 eternum benedicibilis benedictus et gloriosus regnat. Amē.

In festiuitatibus beate virginis et maxime in
festo Conceptionis Natiuitatis vel Annunci-
ationis eiusdem

Sermo Quartus

Sicut sol oriens mundo.

6

Eccli. 26. Sacramentum gloriose virginis
matris dei sublimissimū ad reuerendum.
deuotissimū ad tractandum. dulcissimum
ad contemplandum hodie dilectissimi pro
ponitur nobis gloriosa equidem dies ista
que iubar solaris luminis nobis affert. Dum concepta seu
natam vlt̃ annunciatum nobis pronunciat virginē dei ma-
trem. Eleuemus igitur omnem pietatis affectum efferant
omnem nostrum conatum. Elucidemus et illustremus cun-
ctis viribus intellectum ad illam que decore vigore atq; splē-
dore suo cunctas pias mentes inflammat. inflammatas illu-
minat. illuminatas roborat vt sciāt velint ⁊ possint filij sui
vestigia imitari. q; sicut supra Ecclesiastic⁹ attestat ipsa spū
aliter est sicut sol oriens in mundo. In quib⁹ verbis sapien-
tia dei describit triplicem graciosum virginis marie statum
¶ Primū pceptionis. Scdm̃ natiuitatis. Tertiū annunciati-
onis. Primo eius pceptionē vt esse sicut solē quasi cū est p⁹
mōtes in auroa. q; adhuc clausa erat in vtero mris sue in tē-
pore sue pceptōis. et de illo statu virginis Cāticor. 6. angeli
dicūt. Que ē ista que p̃gredit̃ q̃si auroa p̃surgens. Scdm̃ ei⁹
statū. s. natiuitatē dicit orientē solē. s; cū ascendit a mōtibus
orientis ⁊ irradiat mōm in ortu suo. De p̃dictis duob⁹ statib⁹
p̃pheta ad dñm ait. Tu fabricat⁹ es aurorem et solem. i. b̃tā
virginē in pceptōe et natiuitate. Tertiū eius statū. s. annunci-
atōē ⁊ obūbrationē dicit esse q̃si solem in mundo. i. in altitu-
dine celi cum ascendit super emispectrum nostrum in summo
caloris estu. Sic beata virgo in annuntiatiōe filij dei.

Articulus primus de quattuor admirandis gra-
cijs quibus beata virgo plena fuit

25

Primus status beate virginis fuit sue cōceptionis
Et tunc fuit beata virgo quasi sol in aurora p̄sur-
gens. In hoc statu contemplemus inter alios ei-
us splendores quattuor. Primus dicitur sanctitas

Secundus dicitur claritas. Tercius dicitur caritas. Quartus
vero tranquillitas. nuncupatur

De triplici sc̄tificatione sc̄tificatoꝝ ⁊ de ad-
mirāda sc̄tificatione b̄tē marie in sua p̄ceptione. ¶ Cā. 1

Primus splendor eius sanctitas dici p̄t. Dimis-
sis autē scolasticis bellis circa virginalem conce-
ptū triplicem sanctificationem ad presens disc̄-
rimus. ¶ Prima est generalis. ¶ Sc̄da est sp̄iri-
tualis. ¶ Tercia est maternalis. ¶ Prima est san-

ctificatio generalis. Et hec quidem est illa qua sanctificantur
homines p̄ ecclesiastica sacramenta ⁊ sic maxime per baptis-
mi sac̄m. Et talis sanctificatio duo bona in hoīe operatur.
Primo remouet culpā. sc̄do confert graciā. tercio vero nō re-
mouet sed remonet. s. peccati fomes et p̄nitās ad peccandū.
q̄ et venialiter et mortaliter talis sanctificatus peccare p̄t.
¶ Secundo est sanctificatio spiritualis et talis per graciā
sanctispiritus condonatur. Ponit autem hec sanctitas aīam
in statu consummate iusticie et operatur in ea tria. Primo re-
mouet culpā. secundo confert graciā. tercio etiam remo-
uet pronicatē vt non possit homo faciliter peccare mortali-
ter. Cum ergo omnes in iniquitatibns concipiantur nemi-
nem vnq̄ mortalium inter materna viscera sanctificatum le-
gimus p̄terq̄ Jeremiam et Johannem baptistam quamq̄
de beata virgine nulla sit ambiguitas sicut dicitur inferius.
Longe tamen maior sanctificatione Jeremie sanctificatio
fuit Johannis. Ille quidem in vtero matris sanctificatus

C 2

fuit. Sicut legitur Jeremie. 1. c. ubi dicitur. Prius q̄ te forma-
re in utero noui te et ante q̄ exires de vulua sanctificavi te:
Iohannes vero etiam spiritus sancto repletus annunciat. Vnde Luce. 1. ca. ait de iohanne angelus Zacharie. Spiritus
sancto replebitur adhuc ex utero matris sue. Multe quippe
excellentiùs est spiritus sancto repleti q̄ a spiritus sancto san-
ctificari. Ibi enim sanctificatio emundationem hic repletio
ultra hoc gracie inundatione designat. Deniq; apostoli qui
manibus suis tractauerunt de verbo vite cum ut dicitur Io-
hannis. 20. ca. Spiritum sanctum iam accepissent de salua-
toris afflatu tandem quinquagesimo a resurrectionis die ad
illum ascenderunt gradum. ut Actuum. 2. ca. dicitur de eis.
Repleti sunt omnes spiritus sancto. Et licet spiritus sanctus
largiori munere credentium corda tunc repleuerit. Hoc tamē
Iohannes in utero legitur affectus quod apostolica celsi-
tudo tandem largiori promissione meruit obtinere. Quamq̄
etiam apostoli tunc fuerunt tanta spiritus sancti copiositate
firmati ut omne peccatum mortale faciliter potuerunt evita-
re et etiam frequentiam venialium. Non tamen credo eos
fore factos impossibiles ad peccandum. Et tamē fideliter cre-
do esse tenendum. Quod illi duodecim athlete veri mundi
expugnatores tanta tunc gracia superuestiti fuerunt. quod
difficilimū fuisset eis ruere in mortalem culpam. Tamen fir-
miter asserendum est q̄ nunq̄ mortaliter peccauerunt.

Tercia vero fuit sanctificatio maternalis. Et hec remouet
culpam originale et confert gratiam. Et remouet pronita-
tem ad peccandum tam venialiter q̄ mortaliter. Et hec fuit
in virgine Maria. Sane dominus ipse eternus sicut mira-
sua sapientia creauit omnia. sic illam benedictam virginem
matrem suam talez condidit ⁊ sanctificauit in tempore qua-
lem eam sanctam elegit in sua eternitate. Et talem tam no-
bilitate nature q̄ perfectione gracie condidit matrem quale
eam sanctam decebat habere s̄m suam gloriosissimam ma-
testatem. quia in ea et de ea debeat sumere quod in eternum

26
ei esset unitum in unitate persone de qua exiret precium totius liberationis. iustificationis. et beatificationis humane. De hac conceptione beatus Anshelmus in libro d' conceptu Virginali sic inquit. Decebat ut illius hominis conceptio de matre purissima fieret que ea puritate niteret qua maior sub deo nequit intelligi. Atq; de hoc rationē subiungens ait Cui deus pater unicum filium suum quem de corde suo genuit equalem sibi ita dare disponebat ut naturaliter esset vnus eidemq; communis dei patris et virginis filius quem et substantialiter filius sibi matrem facere eligebat et de qua spūssctūs opat^r erat ut de illa pcepit et nasceret ille de q̄ ipse pcedebat. Et p hoc decebat ut illi^r hoīs. scz xpī de mre fieret purissima qua puritate nulla maior possit intelligi sub deo.

Quanto lumine illustrata fuit beata virgo
in utero matris sue

Ca. 6

Secundus virginis splendor dicitur claritas seu luminositas. Nam in prima sanctificatione quā tū ad rōnem et intellectum tāta ei caritas a deo superinfusa est cum maria illuminata interprete tur q̄ hec septem perfecte intelligebat sūm quosdam. Primo naturam creatam irrationalem. Secūdo naturam creatam rationalem. Tercio naturam creatam spirituales. Quarto naturam increatam diuinales. Quinto omnia que fuerunt fugienda et spernenda. Sexto oīa que erāt sequenda et amplectenda. Septimo per q̄ modum et ad q̄ tum gradum omnia essent diligenda vel odienda. Hec quidem distinctio comprehendit in se cognitionem omnium creaturarum et creatoris necnon et cunctorum malorum atq; bonorum. A quarto quippe qui erat cognitio creatoris et tres precedentes et tres consequentes habebant originem sicut p̄pheta attestatur dicens. In lumine tuo videbimus lumen. Nam et de tribus sequentib^r experit in hīs qui hñt magnū habitū diuine sapientie in vltimo gradu. Ex predictis igitur

sequitur q̄ beata virgo et dum erat in ventre matris sue ha-
buit vsum liberi arbitrij atq; lumen perfectum in intellectu
et ratione. Proinde s̄m quosdam fuit tunc in sublimiori con-
templationis statu quam vnq̄ fuerit aliqua creatura huma-
na post Christum in perfecta etate. Et licet in vtero matris
sue sicut et ceteri infantes dormiret attamen sompn⁹ qui abis-
sat in alijs lumen rationis et actus liberi arbitrij et per con-
sequens actum merendi. non credo quod talia fuerunt in ea
operatus. sed anima eius libero ac meritorio actu tendebat
in deum. Vnde in tempore illo perfectior cōtemplatrix erat
quam vnquā fuerit aliquis purus homo dum vigilauit. Vn-
de et Cantico. ii. 4. ca. ipsa ait. Ego dormio et cor meum vigi-
lat. s̄z in contemplatione perfecta a nulla actione debilitata
hoc tamen s̄m alios fuit post secundam sanctificationes qđ
forte verius est. Nec tamen miretur quisquā si mater dei an-
te debitam etatem habuit vsum liberi arbitrij et fulserit tan-
to lumine rationis cum et pleriq; alijs sancti in puericia eorū
ante debitam etatem habuerunt virtutem gratiam atq; lu-
men. De virtute in sancto Nicolao reperitur exemplum qui
in quarta et sexta ferijs tantum semel lambebat mammas.
De gracia in sancto Benedicco exemplum patet qui in pue-
ricia cepit miraculis choruscare. De lumine vero in sancto
Iohanne clarissime patet. Nam Ambrosius ait. Vere iohan-
nes agnouit Christum non natura sed gracia. Et super Lu-
cam etiam ait. Nullam infancie sensit etatem qui supra na-
turam supra etatem in vtero situs matris a mensura cepit e-
tatis perfecte plenitudinis Christi. Nec siquidem nullo mo-
do essent vera si infantilitas corporalis impedisset vsum li-
berum rationis. Quod insuper ait. q̄ a mensura cepit etatis
perfecte plenitudinis christi verificatur nō de corporis facul-
tate perfectione atq; vigore. quia tunc paruulus erat. sed q̄-
tum ad plenitudinem meriti et per actum et vsum liberi ar-
bitrij. vt in hoc assimilaretur christo ipsum sanctificantem. qui

22
tunc in utero virginis plenius usu liberi arbitrij merebatur.
Ex verbis igitur Ambrosij elici potest. q non solum pro tunc
non sensit impedimenta infantie in ipso rationis usu. verum
etiam quod nunq senserit postea. Quod satis rationabile es
se videtur. quia misericors deus datas gratias homini non
subtrahit sine culpa. Hoc quidem ex operibus iohannis ma
nifeste apparet cum de eo legitur Quod in etate quinq an
norum aufugit mundum et intrauit desertum. Nec pensan
dum est q absq brevia consideratione illud inuerit diuicius
moraturus. Si igitur de beato Johanne talia credenda sunt
qto etiam maiora de virgine matre chusti sentire necesse est

Quanta charitate ardebat ad deum et ad
proximum beata virgo Maria cum adhuc es
set in utero matris sue.

Ca. iij

Et cius virginis splendor fuit charitas sz qtum
ad voluntatem inq in tanta plenitudine diuin
amor infusus est q nihil eligere vellet nisi quod
dei sapientia premonstrabat. Pro inde hac sa
pientia illustrata tantum deum diligebat. quan
tum ad se diligendum illum intelligebat. Quis igitur expri
mere posset quato ardore diligebat eum ex toto corde. id est
supr omnia temporalia mudi. Ex tota anima. id est super cor
pus et carnem suam. Et ex omni mente sua. hoc est super om
nia superiora sz spiritualia z celestia. Vnde in persona illius
psalmista ait. Inflammatum est cor meum et renes mei co
mutati sunt. sz per transformationem diuini amoris. Ex cha
ritatis quoq ardore etiam humane saluationis toto affectu
desiderabat incarnationem filij dei. Nam et totus impetus
prime sanctificationis mentem huius sacratissime virginis
marie impellebat ad hoc desideradum pro salute omnium
electorum. Proinde omnes virtutes eius ardentissime men

ris in id quod postea factum fuit in toto conamine inflam-
mabat animam eius. Ipsa siquidem fuit felix clausula toti-
us expectationis et desiderij aduentus filij dei in qua sicut
in cono. i. angulo desideria precedentium electorum atq; sancto-
rum terminata et consummata fuerunt. Propterea nobis om-
nino inexpressibile est illud sanctum desiderium et languen-
tum orationis quo spirabat ad deum vt filium mittere di-
gnaretur ad nostram assumendum naturam. Nec tamen cre-
dendum quod ad recipiendum euz in carne sua existimaret
se dignam. Nam gracia sanctificationis predicte que eam in
omni virtute repleuit sic a principio mente ipsius in altissi-
mo humilitatis gradu fundauit q; sicut nulla post filium cre-
atura tantum ascendit in gracie dignitatem sic nec tantum
descendit in abissum humilitatis profunde. Nec insuper ali-
cui pure creature in hoc seculo datum est tantum gustare ni-
hilum creature. Nec se tantum humiliare et annihilare sub
volito maiestatis diuine sicut ipsi vrgini benedicte. Merito
ergo beatus Bernhardus in quoddam sermone inquit ad
beatam virginem. Sicut ad medium et sicut ad archanum
dei sicut ad rerum causam sicut ad negocium seculorum re-
spiciunt. qui in celo sunt et qui in inferno habitant et qui nos
precesserunt. et nos qui iam sumus. et qui nos sequuntur. et
nati natorum. et qui nascentur ab illis. Que sunt in celo vt
restaurentur. Que sunt in inferno vt eripiantur. Et qui pre-
cesserunt vt prophete fideles inueniantur. Et qui sequuntur
vt glorificentur hec ille. Et iterum idem Bern. ait. Quis mi-
sericordie tue o benedicta virgo Maria longitudinem latitu-
dinem profunditatem et sublimitatem queat inuestigare. Na
longitudo eius vsq; ad nouissimum diem inuocantibus eam
subuenit vniuersis. Latitudo eius repleuit orbem terrarum
vt tua misericordia plena sit omnis terra. Sic et sublimitas
eius ciuitatis superne inuenit restorationem. Et profundum
eius sedentibus in Tenebris et in vmbra mortis obtinet re-
demptionem. Insuper idem Bern. inquit. Maria omnibus

omnia facta est sapientibus et insipientib⁹ copiosissima caritate debitorum se fecit. omnibus misericordie sinum aperit ut de plenitudine illius accipiant vniuersi. scaprius redemptiorem. eger curatorem. peccator veniam. iustus gratiam angelus leticiam. Demum tota trinitas gloriam filij personae humane carnis substantiam ut non sit qui se abscondat a calore eius.

De tranquillitate carnis beate Marie virginis sub imperio rationis Ca. iiii

Virtus sp̄s splendor beate virginis fuit Tranquillitas. Quod quidem sequitur expredictis. Nam in potentij⁹ apprehensiu⁹ et sensitiu⁹ illius tantā tranquillitas erat quātum in ea tria precedentia habundabant. Et cum hoc amoti sunt motus fantasmatum illusiui ex quo sensitiuus appetitus in tanta dñij plenitudine voluntatis imperio subdebatur q̄ in aliquid obiectū ferri non poterat contra imperium voluntatis ⁊ rationis nisi modo quo voluntas imperabat et ratio in fugiendo et faciando. Hoc siquidem etiam apparet in iustis s̄m q̄ ampli⁹ et minus iusti sunt. videlicet q̄ sensitiuum appetitum refrenant et in hoc in tantum qđ homines qui sunt in raptu sic refrenant illum q̄ impossibile illis est saltem pro q̄to sunt in contemplatione tam alta quod per ipsum ad casum modo aliquo inclinentur. Et de hoc statu et de illo tempore loquitur liber de anima simplici. atq; de anima libera. licet in libro illo multa nugatoria et plurimum deceptiua et periculosa et erronea contineantur. Sicut patet extra de hereticis ca. unico in cle. Hoc siquidem modo fieri potuit in virgine benedicta in prima sanctificatione. in tantum q̄ poterat per talem sapientiam et amorem vitare omnē actualem culpam tam mortale q̄ veniale ita q̄ ipsa gracia permanēte impossibil⁹ fuit reddita ad peccandū. Et sic q̄tū ad appetitus p̄dictos plena p̄cordia erat et sic inferior appetit⁹ erat plena cō

cordia ad appetitū supiōrē ⁊ supiōr in plena obediā ad ipm
deū ex quo sc̄tus erat in pace loc⁹ eius ⁊ habitatio ei⁹ in s̄iō
p̄terea q̄ veniale p̄c̄m q̄nq̄ ex surreptōe p̄tingit ex eo vcz
q̄ aliquis in ordinat⁹ motus p̄cupiscētie insurgit aut alteri⁹
passionis p̄ueniens rōez. rōne cui⁹ p̄imi mot⁹ p̄ctā esse dicā
tur p̄sequēs est q̄ beata virgo nunq̄ veniale lapsa est cū in
ordinatos modos nō senserit passionū. Cōtingit aut̄ h̄mōē
mot⁹ inordinati ex hoc q̄ appetit⁹ qui est har̄ passionū sub/
iectū. nō sic subijci rōni quin interdū ad aliq̄ rōnis inordi/
nationē moueat et q̄nq̄ etiā p̄tra rōez in quo p̄sistit p̄cti mo/
tus. S̄z in br̄a virgine sic fuit sensitiu⁹ appetit⁹ rōni subiect⁹
p̄ gr̄as sc̄rificatē q̄ nunq̄ p̄tra ratōnem se mouere poterat
Poterat tamē s̄m Tho. aliquos motus non preordinatos a
rōne. Porro in d̄no iesu aliquid amplius fuit. Nam sic infe/
riōr appetitus in eo rōni subiectus erat qđ ad nihil moueba/
tur nisi s̄m ordinē ratiois. hoc est s̄m q̄ ratio ordinabat vel
permittēbat appetitum inferiorē moueri a proprio motu.
hoc enim videtur ad p̄imi status integritatem pertinuisse
vt inferiores vires subderentur totaliter rationi. Que quidē
subiectio per peccatum p̄imi parentis sublata est. et nō tm̄
in ipso sed etiam in alijs qui contrahunt ab ipso peccatum
originale. In quibus etiam postq̄ mundantur a culpa per
sac̄m baptismi remanet rebellio vl̄ inobediā viriū inferior̄
ad rōez que d̄r fames peccati. que nullo mō in Christo fuit.
Sed in beata virgine maria non erant inferiores vires ra/
tioni totaliter subiecte vt s̄z nullum motum haberet a ra/
tione non preordinatum tamen sic per virtutem gracie co/
hibeantur qđ nullo modo moueri poterant contra imperiū
rationis. Propter dici solet q̄ in br̄a virgine post p̄imā san/
ctificatōz remāsit fames s̄m substātiā sed ligatus. hec Tho.

¶ Articulus secundus de alijs quattuor gracijs
quibus repleta est beata virgo a sua natiuitate
vsq̄ ad conceptionem filiū dei

Secundus status beate virginis fuit sue natiuitatis et conuersationis quia tunc fuit sol oriens in mūdo et hoc quo ad quattuor alios radios qui ab ea egressi sunt ad mentes illuminandū et irradiandum. ¶ Primus fuit formositas. ¶ Secundus puritas. ¶ Tercius sponositas vel immunitas ¶ Quartus exemplaritas.

¶ Quid beata virgo quā admiranda pulchritudine prefulgeret non tñ ad lasciuas prouocaret verū etiā in alijs motus libidinis refrenabat

C.1

¶ Primus ergo radius formositas dictus est. Proinde Cantico. q. ad eam loquitur sponsus dicens. Tota pulchra es amica mea et macula. scz corporalis siue spiritalis non est in te. Secū dū em̄ Alexand. de ales in tercio. Prima sanctificatō remouit a virgine omne quod esse poterat inclinatiō ad peccandum et quoscūq; carnales motus qui velud serpentes in carne humana serpunt. Hec siquidem sanctificatō tanta fuit vt ita ad alios extenderet virtutes suas ac extingueret in alijs omnem concupiscentiam carnalem. Proinde Ecclesiastici. 22. ca. ipsa inquit. Quasi cedrus exaltata suz in libano. Quia sicut cedrus interficit serpentes odore suo. Ita prima sanctificatio eius in alios redūdabat et exinguebat omnes carnales concupiscentie motus in carne serpentes. ex hoc quoq; etiam assimilatur mirthe sicut Ecclesiastici. 22. capitulo patet vbi ipsa inquit. Ego sicut mirtha electa dedi suauitatem odoris. Nam sicut mirtha interficit vermes ita sanctitas eius interficiebat vermes concupiscentie carnis. etiam in alijs. Narrant etiam sm̄ Bonauen. iudei. quod beata Maria fuit pulcherrima et tamen a nullo vnq; potuit concupisci. Et ratio huius erat quia virtus sue sanctitatis et

castitatis exstinguebat in alijs concupiscentias et motus car-
 nales eam aspicientibus. Et hanc quidem prerogatiuam ha-
 buit beata virgo pre omnibus sanctificatis et virginibus san-
 ctis. quia sanctitas illarum non exstinguebat in alijs concu-
 piscencias atq; motus nec ad alios hoc modo transfunde-
 batur. Ultra autē antedicta sicut ex ipsis beati Berni dictis
 elici potest ex quattuor causis aut ex aliqua earūde; hoc po-
 tuit euenire. ¶ Primo propter impressionem. ¶ Secundo p-
 pter conuersatōez. ¶ Tercio propter occultationez. ¶ Quar-
 to propter irradiatōem. ¶ Primo potuit hoc fieri ppter im-
 pressionem quia omnibus qui inclinati fuissent ad concupis-
 cendum eam ut carnaliter concupiscibilis non apparebat. si-
 cut et mulier tota pulchra propter maleficium viro suo scāi
 non potest ei concupiscibilis apparere. Et sic deus in bono a-
 pre gracie potuit operari. ¶ Secundo autem potuit hoc fie-
 ri propter conuersationem. quia utiq; admirabilem honesta-
 tem et morum atq; gestuum grauitatem in facie et toto cor-
 pore eam intuentibus ostendebat. In tñ qđ per extrinseca
 signa apparebat apertius q; nullatenus posset ad sedum ali-
 quod inclinari. immo eo q; erat tota deo dedicata et singula-
 rissimū dei templum et habitaculum effecta. Sicut contige-
 ret de sanctissima muliere que esset quasi rapta. ¶ Tercio p-
 pter occultationem pulchritudinis sue omnibus qui eam cō-
 cupiscere potuissent. Sicut et claritas corporis Christi post
 resurrectionem discipulis celabatur. ¶ Quarto propter irra-
 diationem. sū enim Berni. propter claritatem et irradiatio-
 nem procedentem a facie eius Ioseph vir ausus fuit illaz in
 facie respicere. Glosa quoq; Math. i. ca. inquit. Ioseph ma-
 riā facie ad faciem videre non poterat quam spiritussance⁹
 a conceptōe penitus replenerat. Et ideo nō agnoscebat eā fa-
 cie q; spōsauerat donec illius vter⁹ euacuaretur.

Quāta puritate et immunitate p⁹ primā sc̄tifi catōez
 ab oī culpa fulgebat beata virgo Maria Ca. ij.

Secundus radius est puritas seu immunitas no
minatur. Suit enim beata virgo per graciaz pre
servationis atqz sanctificatiois preservata ab om
ni actuali culpa tam veniali q̃ mortali. Aliter
in ea fomes non fuisset consopitus. seu fm ali

os perfecte ligatus. Unde Augu. in libro de natura et gracia
ait. De sancta maria virgine dum de peccatis agitur propter
honorem domini nullam proisus volo habere questionem.
Propter primam enim sanctificationez sicut fuit intemerata
carne sic etiam fuit immaculata mente ab omni culpa tam
veniali q̃ mortali. Et hoc maxime propter tria. ¶ Primo p
pter graciae inclinationem. ¶ Secundo propter fomitis re
pressionem. ¶ Tercio propter diuine graciae conseruationem.
¶ Primo inq̃ propter graciae inclinationem. Tanta enim gra
cia erat illustrata q̃ licet liberū arbitrium nondum esset in
ea in fine ultimo stabilitum. tamen eam semper ordinabat
ad bonuz sicut infra patebit. ¶ Secundo propter fomitis re
pressionem. Sic enim fuit in ea in prima sanctificatione fo
mes repressus q̃ penitus ad nullum incitabat maluz. ¶ Ter
cio propter diuine graciae conseruationem. Diuina enim pro
uidencia sicut in statu innocentie hoīem protegeret. sic etiaz
beatā virginez ab omni actuali protegebat culpa. Unde Be
rnhardus ad Lugdunū. Puto q̃ copiosius munus graciae in
eam descenderit qua eius non solum sanctificaret ortum sed
eam deinceps ab omni peccato custodiret immunem. Prete
rea de nulla alia amica dici potest illud Canticoꝝ. 2. Tota
pulchra es amica mea ⁊ macula nō est inte. congruentius q̃ de
virgine bñdicta. Vbi enim macula est vel culpa actualis vel
venialis aut mortalis hoc verbū preallegatum minime dici
potest. Quod autē sic esset immaculata propter tria fm Bo
nauenturā in tercio. dis. 3. congruum erat. Primo propter di
aboli confusione. Secundo propter nostram intercessionē.
Tercio propter diuinam desponsationem. ¶ Primo inq̃ pro
pter diaboli confusionem. Congruum quidem erat q̃ beata

virgo maria postq̄ auferbat nobis opprobriū suparet ⁊ vin-
ceret etiā diabolū. ita q̄ nec ei etiā succūberet ad momentū.
Ideo exponit tā Augu. q̄ Bern. illud Genes. 3. Ipsa cōte-
ret caput tuū. Si igitur suggestio ē caput diaboli. nulla sug-
gestio in mente virginis ingressum habuit. et sic tā a mortali
quā a veniali immunis fuit. ¶ Secdo vero congruū fuit ppter
nostram intercessionem. Congruebat enim aduocatā huma-
ni generis tanta puritate fulgere. vt nullū pctm haberet qd̄
eius conscientiaz remorderet. ¶ Tercio quoq̄ congruū fuit p-
pter diuinā desponsationē. Vtiq̄ congruebat vt illa que pla-
cuit altissimo deo ita vt fieret illius sponsa ⁊ mater vnigeni-
ti filij sui. sic esset immaculata mēte sicut fuit intemerata car-
ne. Qm̄ igitur gloriosa virgo maria aduocata est peccatorū.
gloria ⁊ corona iustorum sponsa dei. et totius trinitatis tricli-
nium. ⁊ specialissimū filij dei declinatoriū. hinc est q̄ speciali
gracia dei nullum in ea peccatum habuit locum.

¶ Quāta suauitate delectabant̄ in deo oēs sp̄iales
beate virginis sensus atq̄ affectiones. Ca. iij

Ercius radi⁹ amorese virginis marie saporositas
nuncupat̄. Quinq̄ nāq̄ sensus in aīa hoīs sunt. si-
cut etiā in corpe ei⁹. qui oēs in beata v̄gine mdo ⁊
oībus norijs clausi erāt. et apti atq̄ parati deo. si-
cut ecōtra m̄dani apti sunt m̄do et clausi deo. Primo em̄ pa-
tens deo erat audit⁹ vt p̄mitissime acceptaret oē spiraculus
ei⁹. Proinde p̄pheta in p̄sona illi⁹ dicebat. Audīā quid loquet̄
in me dñs de⁹ me⁹. Secdo patebat ei illi⁹ gust⁹ ad saporādū
admirabiles dulcedines ei⁹. qm̄ exp̄ientia illius inebrieta di-
cebat. Quā dulcia faucib⁹ meis eloquia tua sup mel ori meo
Tercio q̄z patebat illi oīs oculus eius ⁊ capacitas intellect⁹
qm̄ iam p̄ experientiaz in affectm̄ ⁊ intellectm̄ deo plena alios
ad talia inuitabat dicens. Gustate et videte qm̄ suavis ē do-
min⁹. Quarto patebat aīe virginis odoratus. qm̄ Canticor.
1. ca. dñm exorabat dicens. Trahe me p⁹ te currem⁹ in odore

31
unguentorum tuorum. Quinto quoque patebat tactus. ut stricte ac dulci-
ter amplecteretur dominum illam sepius visitantem. Quod quia continue
faciebat cum propheta dicebat. Mihi autem adherere deo bonus
est. et ponere in domino deo spem meam. De his quinque portis
ait propheta dicens. Diligit dominus portas sion super omnia taberna-
cula iacob. Sion enim locus erat in ierusalem eminentissimus
atque tutissimus erat. Diligit igitur dominus portas sion. id est quinque
sensus beate virginis marie super omnia tabernacula iacob
id est plusquam corpora omnia aliarum virginum. Corpora enim
tabernacula nuncupantur. sicut. 1. Petri. 1. ipse testatur dicens.
Velox est despositio tabernaculi mei. Virgines enim merito di-
cuntur esse iacob quia luctate sunt et supplantauerunt fomi-
tem. qui in beata virgine in prima sanctificatione fuit ligatus
atque consopitus. Quattuor etiam sunt elementa ex quibus hu-
manum corpus non tantum compositum est. sed etiam per quinque sen-
sus de eis pascitur et nutritur. Sic etiam quattuor humani
affectus nutriunt animam per quinque suos spirituales sensus. si-
cut Math. 9. c. dominus ait. Non in solo pane vivit homo sed in
omni verbo quod procedit de ore dei. His enim quattuor affe-
ctionibus nutriuntur peccatores animas suas in transitoriis et
mundanis Iusti autem in celestibus et divinis. Nonnulli etiam
reperiuntur nunc in quibus mentales et corporales virtutes
diutius atque cumulatius habituate sunt. Atque in eis perfecti
status mentis per sollemnissimas contemplationes fuerunt iam
consummati. necnon et sublimium sensuum spiritus certam et
longam experientiam habuerunt per divinum influxum. ad
mirandos affectus multipliciter ex illis perturientes. Experi-
untur quandoque suavissimos atque cruciantes seruos. quan-
doque ex admiranda spiritus ebrietate distillant lacrimas a-
morosas Aliquando languedo de corde mire modo prorumpit
voces. Stantesque in quodam spirituale sompno in-
sompnes a corpore quodammodo etiam alienantur a mente.
Quoniam insuper mentales sensus dum partim alienati sunt ab

anima propter aliquod spirituale obiectum a corpore quodā modo abstrahitur. aliquando etiā totum humanū esse inextasim eleuatur. anima resoluta in diuino amore. Interdum quoq; occurrunt subiti atq; prolixi raptus ex quib⁹ tota aīa trāssert in deū. Cōtingit insup aliquādo q; anima perpene trantes alteratōes amoris ingreditur thalamū celestīū secretorum. infunduntur quandoq; inspirationes multiplices mirabilium veritatū per spirituales consolationē animaz exciando. Occurunt in super aliquando in diuino splendore reuelationes clarissime et aperte. visiones quoq; altissime non desunt. in quibus gustat anima se esse in profundo ⁊ infinito abisso dei fere translatam. Contigit quoq; q; quodāmodo ī cōsiderabili atq; feruentissime amoris actu in breui gloriose cum chřsto spirituale matrimoniū consumatur. Tanta ac talis est realis anime nobilitas que per spirituales delectationem quasi facta est gloriosa. q; non licet hōi loqui. Si igitur hec tanta alta tantaq; sublimia facta conspiciamus in vilib⁹ ⁊ quodammō in indignis personis. q̃ta sublimiora et digniora ac nobis omnino in comprehensibilia facta esse credēda sunt illi que iam gracia erat plena ab eterno dei mater predestinata. electa ex milibus. sublimata ex omnibus etiam super omnes angelos exaltanda.

¶ De admiranda et exēplari vita virginis maris dei.

Ca. iiii

q Vartus radius est exemplaritas. Nam tota conuersatio eius ⁊ vita omni refulgebat gracia ⁊ virtute. Vñ Ambro. 2. li. de ṽginitate ait. Quid nobilius dei matre. quid splendidius ea quā splendore elegit. quid castius ea que corpus sine contagione corporis generauit. vt de ceteris eius virtutibus taceas. Virgo erat non solum corpore sed et mente. Corde humilis verbis grauis. animo prudens. loquendi parcius. legendi stu-

32
diosior. non in incerto diuitiarum. sed in prece pauperū spem
reponens. intenta operi. verecunda sermone. arbitrum men
tis non hominem sed deum querens. Nullum ledere omni
bus bene velle. maioribus assurgere. equalibus non inuidere
ianctantiam fugere. rationem sequi. virtutem amare.. Quan
do illa fascidiuit humilem. quando vifit debilem. quando vi
tauit inopem. nihil in oculis toruum. nihil in verbis procar.
nihil in actu inuerecundum. non gestus fractior. non incessus
solutior. non vox petulantior. vt ipsa corporis species sinu
lacrum fuerit mentis figura probitatis. Talem hanc Evan
gelista demonstrauit. talem angelus reperit. talez spiritus san
ctus elegit. Quid enim in singulis morez que digna fuit ex
qua dei filius nasceretur. Et iterum Jeronimus ait. Si dili
genter attendis nihil est virtutis nihil splendoris. nihil gra
cie nihil candoris. quod non resplendeat in virgine gloriosa
Ad ipsam igitur virginem tanquam ad speculum et exēplar
christiane vite semper respicere debent qui cum christo regna
re volūt. Proinde Bern. ait. Oportet omnes chusticolas in
ter fluctus hui⁹ seculi nauigantes attendere hanc maris stel
lam. que supremo cardini. id est deo proxima est. Et respectu
exempli eius cursum vite dirigere. Quod qui fecerit non ia
ctabitur vane glorie vento. nec frangetur scopulis aduersoz.
nec absorbebitur sillea voragine voluptatum. Sed prosper
veniet ad portum quietis eterne. In super idem ait. Si cri
minum inmanitate turbatus. si conscientie feditate confusus
si iudicij horrore perterritus. si baratro desperationis absor
ptus. Mariam cogita mariam inuoca. non recedat a corde.
nec ab ore. Nam ipsam cogitans nō erras Ipsam rogās nō
desperas. ipsam sequens non denias. ipsa tenente non corru
is. ipsa protegente non metuis. ipsa ducente non vagitaris.
ipsa propicia ad portum peruenis. Et sic in temetipso experi
re poteris quam merito dictum sit nomen virginis Maria
id est maris stella. Ideo merito in libro secūdo de virginita

te Ambrosius ait. Talis fuit maria ut eius solius vita omni
um sit disciplina.

¶ Articulus tercius de quattuor ardoribus cha
ritatis quib⁹ post conceptionē ardebat mater dei

Ercius vero status beate marie virginis erat sue
Annunciationis. In quo quasi meridianus sub
gor et ardor hic sol lucens quattuor a se fulgu
rabat ardores. ¶ Primus dicit largitas. ¶ Se
cūndus est impeccabilitas. ¶ Tercius est vnitas.

¶ Quartus vero est securitas.

¶ Quid beata virgo in conceptione filij dei
nouis et inconprehensibilibus virtutibus
et gracijs repleta est.

Ca. 1

¶ Primus enim ardor largitas dicitur. Nempe in il
la spiritus sancti obumbratione qua beata virgo
conceperit filium dei tantam largitatem et copi
am spiritus sancti accepit. quantum potest creatu
ra viatrix recipere non deo vnita vnitae persone. Nam sicut
Jeronimū in sermone de assumptione. Tota gracie pleni
tudo qua est in christo in Mariam venit. quamq̃ aliter. Et
merito quidem quia in christo sicut in homine personaliter
deificato. In maria sicut in templo christi verbo singulari
ter dedicato. In christo ut in capite influente. et in maria ut
in collo corpori ecclesie transfundente. In christo fuit ut in
supposito subsistente ac ex vniuersali fonte omnis boni lu
men gracie influente. In maria sicut felicius hec omnia taz
mente q̃ carne recipiente. Quis posset sufficienter intellige
re quale fuit illud ecelo emissum incendiū. collatum refrige
rium. infusum solatium tam in sacratissime virginis mente
q̃ carne. Ip̃a quippe tunc facta est mulier amicta sole ut dicit
Apocal. 12. Quia ipsa illa diuina sapientia qua de⁹ ab eter

no mundum sibi reconciliare disposuit plenissima fuit. quas
 non solū per diuinā reuelationē presciuit. verū et cuncta que
 ad incarnati verbi dei misteria pertinebant certo experimen-
 to cognouit. Propter q̄ et luna sub pedibus eius esse narra-
 tur. quia non solū transitoria sanctorū suorum pedum vesti-
 gia subiecit. immo et omnium creaturarum cognitioni in cō-
 paratione ad supereminentē christi scientiā p̄pendit. vnde
 et corona duodecim stellarū non inmerito coronatur. q̄ om-
 niū virtutū et graciariū merita super oēs rōnales et sp̄iales
 creaturas singularissimi generis priuilegio supercessit. Quo
 siquidem factū est vt non solū per fidē et dilectionē christum
 conciperet corde. verumetiā et carnē illius ex purissimis san-
 guinibus eius diuini amoris supercessiuus ardor in virgineo
 utero sine virili consortio formaret et generaret. Merito igitur
 sicut serpens p̄stravit humanū gen⁹ mediante pctō eue
 inclinante adam ad veridū cibū. et cōsumatio fuit in esu ade
 Sic p̄ meritū virginis inclinātis ad se deū vt assumeret car-
 nē nostrā p̄cultatio sathane et reparatio nostra inchoata est
 et p̄ deū incarnatū extitit p̄sumata. Tūc vero p̄prie fuit arca
 dei ad hebreos. 9. intra se prinēs totā legē in duab⁹ tabulis
 solidis digito dei scriptā. hoc est in duab⁹ naturis filij sui. q̄
 rū primaz accepit a m̄re. scđam a tota sc̄tissima trinitate. Si
 quis autē considerat virginei consensus ad tantū mysteriū fi-
 nale terminū clare intelliget. q̄ oīs dignitas et perfectio in-
 clusa in hoc qđ est esse matrem dei tam mente q̄ carne com-
 prehendatur in eo qđ quidem trascendit in merito in infini-
 tum quicquid sub deo ab homine cogitari vlt̄ dici potest. Si
 igitur terminus tam ineffabilis fuit suo merito proporciona-
 tus. oportet q̄ meritoria perfectio huius consensus fuerit p̄fe-
 ctōi sui termini p̄proporcionata. Ex hīs igit colligi p̄t q̄ vir-
 go btā in p̄ceptōe filij dei p̄sensu pl⁹ meruit q̄ oēs creature. tā
 angeli q̄ hoīes in cunctis actib⁹ moribus et cogitacōib⁹ suis

Tempore omnes qui meruerunt nihil aliud potuerunt mere
ri nisi sim varios status et gradus gloria sempiterna. Hec au
tem virgo in illo admirando consensu meruit totalem fomi
tis extinctionem. Dominium et primatum totius orbis. Ple
nitudinem omnium graciaram omnium virtutum. omnium
donorum. omnium beatitudinum. omnium fructuum spiri
tus. cunctarum scientiarum interpretationes sermonum. spi
ritus prophetie. discretionis spirituum. operationis virtutum.
Meruit secunditatem in virginitate. Maternitatem filij dei
Meruit qd sit stella maris. Porta celi. et super omnia quod re
gina misericordie nuncupetur. ac talis nois cosequat effectum
Vnde merito Proverbiorum ultimo ca. de ipsa beata virgi
ne Salomō ait. Multe filie congregauerunt diuicias tu sup
gressa es vniuersas. Deniq; sicut Bernhardus ait in sermo
ne de natiuitate virginis marie. Redempturus deus huma
num genus. precium vniuersum contulit in maria. Intuemi
ni igitur quanto deuotionis affectu eam a nobis voluit ho
norari. qui totius boni plenitudinis posuit in maria. Ut si
quid spei in nobis est. si quid gracie. si quid salutis. ab ea no
uerimus redundare. Hec ille. Tanta igitur fuit perfectio eius
vt soli deo cognoscenda reseruetur Iuxta illud Ecclesiastici
1. ca. Ipse creauit illam in spiritus sancto vidit dinumerauit
et mensus est. sz ipse solus deus. ¶ Sciendum est tamen qd
licet habuit omnia genera graciaram sicut dictum est. non ta
men habuit illa ad quemcunq; vsum. sed ad vsum altiozem.
et nobiliozem. et qui mulieri merito congruebat. Sicut ver
bi gracia. habuit donum sapientie non ad vsum publice do
cendi vel predicandi. Iuxta apostolum. 1. Thimoth. 2. Mu
lierem autem docere non permitto. Sed habuit ipsa ea ad
altiozem vsum. sz ad diuina gustandum et contemplandum
Et sic licet ad quoscunq; vsus aliqua dona non habuerit. ha
buit tamen ea ad altiozem et nobiliozem actum.

s Secundus vero huius virginis ardor impeccabi-
litas nuncupatur. Licet enim sicut ex precedenti-
bus patet beata virgo in sua conceptione p gra-
am adepta fuerit tantam fomitis restrictionem
quod non posset in aliquod peccatum adduci.

Remansit tamen in ea fomes fm essentiam. Sed sanctifica-
tio hec secūda in conceptione filij dei superaddidit in ea om-
nimodam fomitis restrictionem. eradicationem. et extinctio-
nem. et in bono confirmationem. ita vt que prius poterat pec-
care. iam peccare non posset. Hec duo expressit angelus Luce
primo ca. cum ait. Spiritus sanctus superueniet inte. Et hoc
quantum ad primum. Et de secundo subiungit dicens. et vir-
tus altissimi obumbrabit tibi. Scdm Bon auētūrā in tercio
dis. 3. fomes peccati radicatur in carne et ascendit vsq ad mē-
tem In prima igitur sanctificatione virginis tanta gracia p-
fectionis ei collata est q in eius sensualitate tantū gracia re-
dundaret vt fomitem adeo reprimere q nullū aliquando af-
fectum vel incitamentum haberet. In secunda vero sanctifi-
catione in qua spiritus sanctus non tantum descendit in mē-
tem. sed etiam in ipsam carnem. et de carne operatus mira-
biliter est carnem. eam sine macula fabricando. reliquit ipius
carnem immaculatam. exstirpando in ea et fomitem et omnē
concupiscentiā ita q peccare non posset. Et hoc sentit Bern-
hardus et magister sententiarū et Damascen⁹. Nempe si vir-
go beata post filij dei conceptionem potuisset peccare plura
inconuenientia sequerentur. Primo redundaret in contume-
liam prolis. quia eius mater esset peccatrix. Secundo esset i-
detrimentū matris. quia sic damnari potuisset. Tercio in dā-
num humani generis. Quarto in contemptum totius diui-
ni intenti. quia incarnationis opus suspectum non inmerito
reddi posset. Proinde omnino asserendū est q in pceptione

filij dei sicut predictum est taliter extitit confirmata q̄ volū-
tas eius postea non potuit conuerti ad malum. nō tñ ppter
liberi arbitrij ablationē. nec alicuius potentie amissionē. sed
propter liberi arbitrij per gratiam completionē. Quomodo
autem hoc potuit fieri difficile est videri. Intelligendum est
tamen q̄ voluntas humana semper libera ē et semper in bo-
num et in malum in melius et in peius in optimū et in pessi-
mum libere posset fieri. nisi ei tale intimetur obiectum in quo
omnē rationē reperiāt boni delectabilis ⁊ degustabilis. eo q̄
nihil appetitur nisi sub ratione boni et delectabilis. Hoc autē
solum in beatis fit. quia omne obiectum delectabilis eis de-
lectabilē intimatur. q̄re in peccatū minime possunt. Hoc autē
in beata virgine maria esse non potuit eo q̄ beata non erat
Quapropter ad hoc q̄ esset plenarie confirmata. quinq̄ erāt
ei necessaria. que erant dispositiua interioris. quasi quinq̄ in-
trinseca arma. et quinq̄ protectiua exterioris q̄si quinq̄ extrin-
seca arma. ¶ Quinq̄ scuta interiora. primo fuerunt quinq̄ in-
trinseca arma. Primo ardor charitatis. Secūdo mortificatio
sensualitatis. Tercio sensus maternitatis. Quarto obiectū di-
uinitatis. Quinto aspectus nihilitatis. ¶ Primo affuit ar-
dor charitatis. eo modo q̄ mens illius in ardore dilectionis
continue tenebatur. Nam deus eius menti mirabilissime se
intimabat. atq̄ oēs potentias illius inferiores tenebat subdi-
tas sub imperio rationis. quamq̄ aliter q̄ in beatis. Proinde
in p̄sona illius p̄pheta ait. Inflāmatum est cor meū ⁊ renes
mei p̄mutati sunt. ¶ Secūdo affuit mortificatō sensualitatis
nā in appetitu sensuali illi⁹ facta erat modificatio et coapta-
tio ad partem superiorē per mortem sensualis affectionis et
modificationis ad carnē. Vñ in p̄sona corporis eius ad p̄ter
superiorē rationis dicebat. Ut iumentum factus sum apud te
⁊ ego sp̄ tecum. ¶ Tercio fuit sensus maternitatis. Habuit nē-
pe actualem et experimentabilem sensum filiatiōis dei intime
cogitando et saporando q̄ti filij erat mater. et quātum ei ob-
ligata erat quia illam p̄ ceteris elegisset sibi in matrē. Sicut

merito faceret paupercula virgo quam sibi potens rex elige-
 ret in coniugem vel in matrem. **¶** Quarto affuit ei obiectū
 diuinitatis. eo q̄ semper habuit continuum aspectum ad ei
 beneplacitum promptūq; consensum semper gerebat in men-
 te diuina beneplacita adimplere. Proinde in persona illius
 ait propheta. Prouidebam dominum in conspectu meo sem-
 per. In singulis enim rebus legebat. hoc deo beneplacitum
 est atq; a me acceptandum. hoc nō placet ei et propterea di-
 mittendum. **¶** Quinto vero affuit ei aspectus sue proprie ni-
 hilitatis. eoq; continue habebat actualem relationem ad di-
 uinam maiestatem. et ad suam nihilitatem. Proinde in per-
 sona intellectus sui propheta dicebat. Ad nihilū redact⁹ sum
¶ Quinq; scuta exteriora Secundo quoq; ad eius defen-
 sionem habuit alia quinq; arma exteriora. Affuit enim ei pri-
 mo angelorum protectio. Secundo demonum repulsio. Ter-
 cio virtutum excitatio. Quarto peccatorū abominatio. Quin-
 to mundialium despectio **¶** Primo vero affuit ei angelorū
 protectio. Assistebant enim illi innumerabiles multitudines
 angelorum in eius protectionem. Et d̄ hoc propheta ad vir-
 ginem ait. Angelis suis deus mandauit de te vt custodiant
 te in omnibus vijs tuis. Pie enim credo q̄ plurimas legio-
 nes habuit angelorum ad custodiam et protectionem suam.
 Cum ⁊ Heliseus vt legitur. 2. Regum. 6. ca. Angelorum mul-
 tudinem habuit ad sui defensionem. **¶** Secundo affuit ei
 demonum repulsio. Sicut enim flamma ignis effugat mus-
 cas sic a sua ardentissima mente et inflammatisissima chari-
 tate demones effugabantur et pellebantur in tantum q̄ so-
 lum in modico non erant ausi respicere mentem eius. nec de
 magno spacio illi appropinquare. Si enim hoc legimus de
 aliquibus sanctis saltem post aliquem de demonibus intem-
 rationibus acquisitum triumphum. quantomagis de matre
 domini nostri credendum est. que semper contra omnes de-
 mones triumphauit. **¶** Tercio affuit illi virtutum excitatio.

Nam omnia mala exteriora atq; aduersa eo modo ⁊ non aliter ei inferebantur. s̄m q̄ sunt materia exercende virtutis. si enim sicut ad Romanos. 8. ap̄lus ait. Diligentibus deū omnia cooperantur in bonum. s̄. et prospera et aduersa. quanto magis illi que deum super omnes alias diligebat ¶ Quarto affuit ei peccatorum abominatio. Eo q̄ omnia delectabilia s̄m sensum et a deo retrahentia ei auferabantur. tanq̄ deo odibilia cuius voluntati satagebat se totis viribus cōformare. In diuino quoq; lumine plenissime cognouit quomodo mortalis culpa a deo eternaliter seperat. animam ab imagine dei deformat. eterna gloria priuat. atq; infernalibus supplicijs obligat in eternum. ¶ Quinto affuit ei mundialium d̄spectio. Quecunq; enim illi offerebantur nisi ei diuina offerrent quātum erant in se electiua. tanquam desipiēcicia respuebat. Sicut ⁊ mulier multum pulchra per opus alicuius maleficij semper vt displicens occurrit viro. sed si hoc potest in malum diabolus. q̄to fortius in ea in bonum potuit hoc dominus operari. Istis igitur stantibus impossibile eam erat peccare. Et idem esset de quocunq; vsq; quo ista in eo perseuerarent. Sed forte obstabit aliquis dicens. Qd̄ omnis habitus gracie quantumcūq; magnus est in libertate existens s̄m q̄ est in libertate sicut libere retinetur ita libere dimitti potest. sed quod dimitti potest aliq̄ immobilitate h̄re nō valet ex quo ipse mobilis est. Ad quod dicendum est q̄ verum est q̄ talis impeccabilitas in virgine nō potuit per habitū q̄tuncunq; magnum. potuit tamē fieri per modum qui dicitur est. Si quis etiam instet secundo q̄ potestas que non potest in vtrunq; oppositorum non est libera vt dicitur. i. de interpretatione. potestates vero rationales sunt ad opposita. s̄ si esset confirmata non possit in opposita. ergo non esset rōnalis neq; libera. Ad quod dicendum q̄ voluntas non dicitur libera quia possit in malum. sed quia libere elicit suum actū Nam ⁊ in beatis angelis plena perseuerat libertas in voluntate eorum.

Aduertendū est tñ q̄ licet deus perfecta dispositione disposu-
erit matrē suam atq; ab omni culpa preseruauit eam. Nihil
ominus tamē cuncte passionēs ille quē naturam sine pecca-
to sequuntur quē s̄z sunt materia exercēde virtutis in ea ple-
nius remanserunt tam respectu sui q̄ respectu filij. Vñ in ea
fuit amor timor honor admiratio et huiusmodi s̄m q̄ in ali-
quo sine pctō esse possunt. Proinde credo q̄ magnum hono-
rem sibi reputabat q̄ tanti filij mater esset. Credo insuper q̄
volebat quod sciretur et consimilia et tamen hec omnia abs-
q; peccato in illa semper fuerunt.

**¶ Quātum beata virgo per p̄tēplationē et acti-
onem cū christo vnita fuit**

Ca. iij

Ecius virginis ardor vnitas dictus est. De hoc
Canticor. g. eternus sponsus sue sanctissime hoc
est beate v̄gini ait. Vulnerasti cor meū soror mea
sponsa. vulnerasti cor meum in vno oculorum tu-

orum et in vno crine colli tui. Vbi glo. ait. Pro amore tuo car-
nem sumpsi. et vulneribus primis in cruce vulnerasti cor me-
um. Nā primogenita redēptoris filij sui iesu fuit beata v̄go
Et plus p̄ ipsa redimenda venit q̄ pro omni alia creatura. z
ad ostendendaz admirabilem vnitatē quā cum ea habebat
dicit se vulneratū fuisse ab ea in vno oculorū suor et in vno
crine colli sui. Vbi ostendit duplicē vnitatē habuisse cum ea
Prima fuit vnitas contēplationis. Scda fuit vnitas actōis.
¶ Prima fuit vnitas contēplationis quē prior fuit q̄ actio in
maria. eo q̄ in vtero matris perfecta eius contemplatio ince-
pit. sicut supra articulo scdo z ca. z. dictuz est. De hoc statu cō-
tēplationis sponsus ait. Vulnerasti cor meum in vno oculo-
rum tuorū. id est in lucidissima contēplatione. in tantum me
cum vnita es p̄pter vnitiaz attentionez oīm tuorū aspectus
um contēplatiuor quo mecū per amorem coniuncta es. Tibi
negare non possum quod postulasti atq; decreueris orare p̄
remissione scelerum quorumcūq;. Vnde Luce. i o. quādo p̄e

mittitur acq; mystice scriptum est. Intrauit iesus in quoddā castellum et mulier quedam martha nomine excepit illū in domum suam. Ad castellum muniendū duo sunt necessaria. Primo murus exterior s; viginitas corporis. Secōdo turris interior s; humilitas cordis. Ad eius quoq; custodiam similiter duo sunt necessaria s; speculator: vt contempletur. Secūdo propugnator: vt operetur. Proinde in castello marie due sorores habitabant que castellum sollerter ⁊ semper bene custodierunt martha s; et maria. Martha laborabat ⁊ operat̃ ne castellum capiatur per negligentiam. Maria quiescit ⁊ cōtemplatur ne castellū capiatur per ignorantiam. Ignorātia gignit errorem cordis. negligentia parit torporem opis. Per errorem cordis delinquimus in credendis. Per torporez operis delinquimus in agendis.

CContemplacio Marie. Et subditur beate marie virginis contemplatio consumata et summa cum de maria magdalena ad litteram de Maria virgine mystice subinfert q; marthe erat soror cui nomen maria que etiam sedens sec⁹ pedes domini audiebat verbū illius In quibus verbis quattuor d̃ monstrantur. in quibus perfecta contemplatio beate virginis insinuat̃. s. Primum est tranquillitas. **C**Secundum est humilitas. **C**Tercium est capacitas. **C**Quartum vero sublimitas dici potest. **C**Primum est tranquillitas. Et de hoc dicitur sedens. Vbi ostenditur quietatio totius virginis status. Sed in quo hec tranquillitas requiescat sequens virginis virtus Marie insinuat̃ que secundum est scilicet humilitas. Vnde subditur secus pedes domini. Ab hac enim humilitate et profundissima annihilatione sui sub pedibus Iesu christi domini nostri causabatur tranquillitas antecedens. Eo q; summe gaudebat subici filio suo. ⁊ sibi filium suū supponi. **C**Tercium est capacitas que ex duobus p̃mis se-

quens est. Nam sicut nulla creatura viatrix vnq̃ tantā habuit
mentis tranquillitatem nec tante humilitatis abissum. Sic
nulla vnquam ita attente audiuit verbum dei per contem-
plationis tranquillum. Nec sic sublimiter intellexit ipsuz ver-
bum. Propterea subditur. Et audiebat verbum illius.

¶ Quartum est sublimitas. Nam hanc contemplationem
Marie dominus superlatiue exprimere volens. Post pauca
subdit Maria optimam partem elegit. Temppe optimum
est super quod nihil est melius. Et in pura creatura supra
beatam virginem Mariam nō est factibilis status. Et quia
talis status gloriose virginis Marie honorabiliter datus est
Ideo fuit ante collatum sibi copiosissimum donum vnde
hunc sublimem statum mereri posset ac sibi eligeret sicut vel-
let. Proinde volens dominus exprimere talem dignitatem
esse etiam ex merito suo potius inquit. Elegit sibi maria qđ
data est sibi. Et vere elegit sibi optimam partem omnes ali-
as superantem Claritate visionis. Qualitatem fruitionis.
Vicinitate locationis. Sublimitate honorationis. Vniuersa-
litate possessionis. Et copiositate largitionis. Que quidem
non auferuntur ab ea in sempiternum.

Actio virginis Marie

¶ Secunda vero vnio virginis cum sponso ⁊ filio suo Je-
su christo fuit vnitas actionis. eo q̃ sicut nulla vnquam fuit
similis contemplatrix. sic nunquā fuit ei similis ministratrix
Quod multipliciter ostendi potest. Nam p̃mo alij indu-
unt pauperes de lana ouis. ipsa vero. s̃z maria induit suum
diuitem. s̃z Iesum christum de purissimis sanguinibus suis

¶ Secundo alij induunt pauperem de panno. Maria ve-
ro induit iesum christum corpore suo. **¶** Tercio alij pascunt
pauperem de pane extritico. Maria vero pauit humanatū
deum iesum christum de lacte proprio.

Quarto alij suscipiunt pauperem hominē in tigurio. ipsa vero suscepit inmensum deū in corde et corpore suo. cui in terris peregrinanti facta est hospiciū amorosus. **Q**uinto alij propter deū administrant infirmo. sed Maria ipsi iesu deo in pauperculo corpore infirmato officiosissime ministravit. Ipsum lauando ipsum fasciando. ipsum in presepio reclinādo atq; in brachijs baiulando **S**exto alij consolantur plorantes homines. Maria autem paruulū deū plorantē et ipa cū Iesu paruulo corde compassionato affectuosissime plorans illum dulcissime consolatur atq; dulci ac suauī locutōe blāditur. **S**eptimo alij solliciti sunt ne aliquid deficiat in opi. sed Maria sollicita ministratrix fuit et manibus suis laborauit vt subueniret deo homini pro salute omniū dei indigenti. **O**ctauo alij incarceratos et vulneratos hoīes visitāt et eis cōpatiuntur dum viuunt atq; mortuos sepeliunt. Maria autem deo hoī iesu chřsto pro nobis capto atq; ligato ac dura carceratione ligno crucis affixo et vulneribus dilaniato tanta dolore cōpassa est vt inexpressibile etiā sit angelice lingue. **I**n omnib; supradictis maria figurata fuit in martha que interpretatur prouocans vel irritās seu dñans. quia sua strenuissima actione diabolū prouocauit ad bellum. et irritauit ad scandalū. ac sibi dñata est ad triumphū. Vt merito subdatur a Luca. Martha autē satagebat circa frequens ministeriū. **N**ono autē quia stetit iuxta crucē in doloris fortitudine et nunq; per impacientiā lapsa est. Ideo subditur que stetit et ait. **D**ecimo quia contēplatio deitatis nihil sibi de doloribus ademūt vel minuit sed amplius multiplicauit. id circo introducitur lamentabiliter. Dñe non est tibi cure q; soror mea reliquit me solā ministrare. **V**ndecimo quia sollicita remuneratione omniū passionū iesu et eorū que circa euz fiebant erat tota doloribus sauciata. quod optime cognouit iesus. ideo hoc recognoscens gratissime ait sibi. Martha martha sollicita es et turbaris erga plurima. hoc quidē solus Iesus dicere potuit qui sol; maternos potuit mēsurare dolores

¶ Duodecimo concludit. Porro vnum est necessarium ait. scz me filium tuū mori atrociter et te matrē meaz p̄mori sp̄iali ter et mundū redemi similiter hoc est liberaliter

¶ De gaudio q̄ mater chusti habebat de sua finali saluatione et glouificatione

Ca. iiii

Virtus marie ardor securitas dici potest. Mini-
me siquidem dubitandā est quin beata virgo cer-
tissima fuit de sua perseuerantia et salute. Porro
de salute sua certificatus est petrus cui Joh vlti.
dñs ait. Cum esses iunior cingebas te ⁊ ambulabas vbi vo-
lebas cum autem senueris extendas manus tuas et ali⁹ cin-
git te et ducet te quo tu non vis. Hoc autē dixit significans
qua morte esset clarificaturus deū. Similiter et Johannes
euangelista de quo Johā. vlti. etiam dñs ait. Sic eum volo
manere donec veniam. Idem tenendū est de Maria magda-
lena de qua Luce .10. dñs ait. Maria optimaz partez elegit
que non auferetur ab ea. Quantomagis hoc sentiendum est
de virgine benedicta que experimentaliter certificata erat d̄
sanctificatione sua in vtero matris sue et de sanctificatione
secunda adueniente spiritus sancto in conceptione filij dei. nec
non de sanctificatione tertia in mansione filij dei in vtero ei-
us mensibus nouem. Quanto gaudio putas perfundebatur
quando contemplatur per fidem gloriam quā de potestate
filij sui per spem super omnes angelos possessuram se certis-
sime expectabat. Magna igitur extitit gracia et virtus vir-
ginis matris dei tam vtiq; magna vt cum glorioso Jeroni-
mo et multo amplius q̄ Jeronimus dicere possum⁹. Quid
nos tantilli quid nos actione pusilli quid in eius laudē refe-
ramus cum etiā si omniū membra verterent in linguas eam
laudare non sufficerēt. Altior enim celo est de qua loquimur
virgo. Abisso profundior cuius laudes dicere conamur. Si
alum inq̄ te vocem altior es. si matrem gentium precedis.
Si formam dei te appellem digna existis. Si dominam an

golorum prolata esse probaris. Quid igitur digne de te dicā
Augustin⁹ quoq; de ipsa ait. Maria est flos et ianua paradisi.
gloria humani. thronus et camera regis eterni. claritas
dei. lucerna mundi. scala celi regina angelorum terror demo
num. refugium peccatorum. ymago et speculum pietatis. ex
emplum et regula honestatis. fons et taberna graciary. sca
la virtutum. arca celestium thesaurorum. consolatio pauper
refrenatō peccantium. recreatio humilium confusio superbo
rum. solatium electorum. coadiutrix peregrinantium. portus
nausfragantium. murus obsessorum requies tribulatorū. ma
ter orphanorum. tutela viduarum. scutum pugnatorū. Dul
cedo contemplatiuorum. magistra predicatorum. fornicudo
laborantium. aduocata penitentium. medicina egrotantium
forma iustorum. spes et lux credentium. norma religionum et
titulus catholicorum. Ex predictis igitur patet. q; in prima
sua sanctificatione virgo beata progrediebatur quasi auro
ra consurgens sicut dicitur Canticorū. 6. ca. quia effugauit te
nebras horrendæ mortis originalis infectionis et carnalis
voluptatis humani generis ac totius gracie huius sensibilis
mundi. In secunda vero. id est in sua conuersatione facta est
pulchra vt luna illius celestis lumine plena. licet adhuc na
turalis tenebre aliquid esset in ea sicut etiam est in luna. In
tercio vero. id est in sua perfectione propter in carnationem
filij dei ad tantam lucem puritatis et ardorem charitatis a
scendit q; fuit electa vt sol ⁊ tunc omnibus hostibus facta fu
it terribilis vt castrorum acies ordinata. Et hoc verbum po
test esse thema in presenti sollennitate. Igitur de ea etiam di
gne cantat sancta ecclesia Cunctas hereses sola iteremisti in
vniuerso mundo quando videlicet tantam veritatē dei sic cō
cepit q; esset ipsius genitrix veritatis. Et vt deuoti Anshelmi
loquar eloquio. Gloriosa virgo et mater et regina misericor
die fons totius dulcedinis et pietatis quid dicemus quo or
gano vocis vel quo iubilo cordis exprimemus quantum ti
bi debemus. Quicquid protulerimus minus est et quasi ni

37
hil ad que tibi exequio debemus. Tu namq; ante omnē creaturam in mente dei preordinata fuisti. omnium feminarū castissima vt deum ipsum hominez verum ex tua carne pro creares. Vt pre omnibus post filium celorum regina effecta gloriosa regnares vt perditō mundo recuperares additum et vite perhennis euolutionem preparares. Tu genus humanum eternitatis gloria nudatum per tuum virgineum partum in pristinum statum deduxisti. Tu principem mortis auertisti vt per te ad eternā gloriā quicumq; peruenturi sunt perueniamus per te siquid boni sumus siue possumus habemus. Tu post deum summa ac singularis consolatio nostra Tu ad regna celorum ductrix et subuentio nostra. Qui cum Christo dilectissimo filio tuo gloriosa regnas domina mundi per infinita secula seculorū. Amen.

De stupenda humilitate et caritate atq;
fide beate Marie virginis in suo consensu
quam habuit in dominica annunciatōe.

Sermo quintus

Cce ancilla domini fiat

mihī scdm verbum tuū. Luce primo ca
et in Euangelio hodierno. Et si cū propheta teneamur omni tempore benedicere deum in hoc tamen principaliter festo instantius debemus Marie laudibus speciale aliquid offerre intuitu gra

e
cie specialis quo verbum dei hominis caro fieri voluit et inuisibilis deus nobiscum dignatus est visibiliter habitare. Licet enim omnium festiuitatum quas de saluatore nostro veneramur in terris vnus sit auctor vnus sit dñs iesus xps qui est benedict⁹ in secula. Et licet etiā p̄siderata factoris excellē

E z

tia pares sint omnes et pari deuotione et studio celebrande
Habet tamen vnaqueq; privilegium honoris et glorie fm q
gracie singularis misterium dicitur continere. Vnus quippe
est filius dei dñ in ventre virginis concipitur. dñ ex utero na
scitur. circumciditur in templo offertur crucifigitur sepelitur
et resurgit a mortuis et in celum ascendit. Sed aliud in con
ceptu aliud in alijs operatur. Proinde licet vna fide vna d
uotione fideles diuerso tamen officio sicut diuersis tempori
bus christi sollennia venerantur et colunt proprijsq; laudib;
singula pro varijs effectibus et sacramentis honorantur. In
ter reliquas festiuitates quas pro nostris viribus nō pro sua
dignitate recolimus diem incarnationis ipsius confidenter
extollimus precipuisq; dignam honoribus cunctis censemus
merito anteponi que nobis et causa fuit et materia ceterarū
Assurgunt autem ad laudes huius sacre festiuitatis iuuenes
et virgines senes cum iunioribus et quorumcunq; fideles mē
tes omnium christianorum fidelium et in preconia nostri re
demptoris. et sue gloriose virginis matris ora soluantur et
gaudia que per eos de nostra redemptione concepimus ad
gloriam eorum quanta possumus exultatione promanamus.
Ad illud tam admirabile sacramentum et profundum miste
rium spirituales hodie mentis oculos attollamus quo vir
go mater vnico verbo vnicoq; consensu et deum de celis ad
terram detraxit et illum nobis hominem dedit et saluatorem
nobis protulit atq; sibi tante virtutis et meriti fuit q omnia
angelorum et hominum merita superexcebat quando ait
angelo Gabrieli propositum verbum. Ecce ancilla domini
rc. In quibus verbis triplex misterium declaratur ipsi⁹ glo
riosissime virginis Marie. ¶ Primo stupende humilitatis a
bissus. Ait enim. Ecce ancilla domini. ¶ Secundo caritatis
desideriose excessus cum subdit dicens. Siat mihi. ¶ Tercio si
delitatis lumine sensus cum addit Scdm verbū tuū

Articulus primus de abissu humilitatis gloriose
virginis marie qñ consensit concipere filiū dei

In primo misterio ostendit gloriose virginis hu
militatis stupende abissus cū angelo ait. Ecce an
cilla domini. Non enim inquit. Ecce domina ec
ce regina ecce sponsa. ecce mater. sed ecce ancilla.

Hec humilitas in mēte virginis tripliciter fulsit.
Primo in illius mentali conturbatione. Secundo in tremu
la expectatione. Tercio in prompta suiipsius dedicatōne.

Quod in conturbatione virginis ab angelo
nunciante fulsit eius humilitas mentalis

Ca. 1

P

Primo in illius mentali conturbatione ut superi⁹
dicitur Luce pmo ca. turbata est in sermone ei⁹

In quo fulsit mentalis virginis humilitas. Hec
enim turbatio orta est ex sue laudis horrore. Si
enim ei dixisset angelus. Ve tibi omnium creaturarum vilis
sima miromodo exhilarata fuisset. quia talem se inextima
biliter et indicibiliter sentiebat. ac cū econtra se audiret dici
gracia plena inter mulieres singulariter benedicta non po
tuit talis laudis preconium tollerare. Merito ergo postq̃ pce
pit exultando inquit. Quia respexit humilitatē ancille sue ec
ce em̃ ex hoc beatā me dicent omnes generationes. Respexit
humilitatē inquit. non dicit nobilitatē vel altitudinē. qz do
minus humilia respicit et alta a longe cognoscit. Nec ait re
spexit potentiā. qz dñs deposuit potētes de sede et exultavit
humiles Lu. 1. Nec inquit. Respexit sapientiā. quia stultā fe
cit deus sapientiā huius mundi. primo ad Corinth. 1. ca. Et
deniqz ait. Respexit dñs virginitatē meā sed humilitatē. qz
reperiuntur et fatue virgines Mathei. 24. Quinqz aut̃ ex eis
erant fatue. Proinde Berñ ait de beata virgine. Et si ex vir
ginitate placuit. tñ ex humilitate concepit Lig̃ em̃ oīa supra
dicta miromodo fuerunt in virgine benedicta et glouosa. qz
tñ hec oīa respiciūt secularē gloriā nō nisi de sola glia humi

litate. Illa em̄ seculares in muliere querere solent. Merito ergo subdit. Ecce enim ex hoc. i. ex humilitate qua placui altisimo. beatam me dicent omnes generationes. s. celestium terrestrium et infernorum. quia omnibus istis marie humilitas attulit utilitatem. Angelis restorationem. hominibus reconciliationem. et captivis miseris liberationem. quia genuit angelorum restauratorem. hominum reconciliatorem. et captiuorum in limbo liberatorem. Hoc est q̄ sibi in persona Judith dicitur Judith. 14. ca. Tu gloria ierusalem. scz celestis. quia ruinas in angelis reparasti. Tu leticia israel. quo ad captiuos quos liberasti. Tu honorificentia populi tui. id est hominum quibus dñm iesum christum et fratrem et reconciliatorem genuisti.

Quanta in admirando aduentu filij dei humilitas gloriose virginis marie fuit

Ca. ij

Eūdo fuit eius humilitas in tremula expectatione ineffabilis super se aduentus maiestatis diuine q̄ super se futuram sensit tanq̄ quendam sup̄ immensissimum ⁊ infiniti ponderis montem qui ipsam sub se seu intra se funditus sepeliret et eius nihilitatem sue eternitatis seu totalis immensitatis pondere ineffabiliter pressam in eternum teneret. Si em̄ sanctissimus Job in. 31. ca. semp̄ inquires quasi tumentes super me fluctus timui et pondus eius ferre non potui. Quantomagis in qua de morte maiestatis diuine h̄itantis in ea absisus est lapis qui fracta statua vanitatis mūdane fact⁹ est mōs magn⁹ replēs vniuersaz terrā. vt d̄ mystice Daniel. 2. Si igit̄ modicā stillā diuinorum sermonū audire vix possum⁹ sine reuerētia et timore. q̄tomagis ip̄a preemuit q̄n̄ tonitruū diuine maiestatis cū fulguratione ineffabil̄ p̄tatis atq̄ v̄tatis supra se directe venire p̄sensit.

Quanta humilitate se dedicauit b̄ta virgo maria ad obsequia filij eius

Ca. iij.

Ercio aut̄ humilitas v̄ginis fuit in p̄mpta dedicatione suiipi⁹ ad dei pris filij cōnabilia obsequia ⁊

mādata q̄ quidē sui dedicatōz exp̄ssit dicēs. Ecce ancilla dñi
Notāter quidē aduertendū est q̄ quāta hūana mēs ad altō
ra et p̄fundiora dei se vocari efficaciter sentit. tātō etiā sentit
se ad altiora dei obsequia mācipari. in quib⁹ incōpārē maior
in deū hūilitas ⁊ reuerētia ⁊ timoratio ⁊ circūspectio ⁊ sollici
ta diligentia magis necessaria sunt. Proin⁹ quero a te si nos
cū tāta humilitate ⁊ reuerētia sacm̄ eucaristie. i. sc̄tissimū cor
p⁹ xpi tractam⁹ cū q̄ta mī filij dei tā in vtero q̄ in brachijs
⁊ in cunis tractauit infāntē deū. Constat q̄ qñ p̄sensit in xpi
p̄ceptōz ⁊ partū optie nouit se hūiōi obsequiis totālī dedi
candā. Rursus si sc̄tificatōrē et supplicatōrē p̄ p̄ctis oībus ex
piandis se nouerat pro salute sua et omniū concepturaz pa
rituram ⁊ nutrituram. Constat q̄ eo ipso sentiebat se esse vi
scerosi et maternali affectu immergendā illis humilibus sup
plicationibus que fieri debebant eterno patri ⁊ filio dei. qui
sz omnia peccata mundi super se tulit quasi esset factum ab
eo peccatuū. Ergo quando consensit sensit se in illum con
sensum dedicari et immergi prefatis humiliatōibus et hu
milibus obsequiis et officiis redemptoris. Propter q̄ quan
do deum magnificauit Luce. i. ca. p̄imū propter quod deus
in se resperisse commemorat fuit humilitas. Vnde sicut pre
dictuū est ait. Quia resperit humilitatē ancille sue. Merito
ergo Bern. ait. Eva per superbia mīse dei ancillā esse nō cōsi
derans deo parificari voluit. Maria vero hūiliter sc̄tōi suo
se humilians ancillam se nominauit. ideo illa est electa. ista
vero abiecta. Seruauit virgo maria illud qđ dicitur Judith
8. c. humiliem⁹ illi aīas nostras. Alioquin gracia impleri nō
posset nisi humilitatē cordis habuisset. Nam vt dicitur. i. pe
4. ca. Superbis deus resistit. humilibus autem dat gratiam
Petrus quoq̄ Bāuanens super missus est ait. Ecce q̄ voca
uit angelus dominam. ipsa se recognoscit ancillam. quia de
uotus animus infusis beneficijs ad obsequium crescit. auge
tur ad gratiam non per superbiam contumescit non ad arro
ganciam profilit

Articulus secundus de ardentissimo desiderio
caritatis gloriose virginis Marie ad incarnatio-
nem filij dei.

In secundo mistekio demonstratur beate virginis
desideriose caritatis excessus. quia inquit. Fiat mi-
hi. Quero etenim a quocunq; quantam dei carita-
tem super hunc consensum superintraturam pre-
senserit quod si mihi explicare poteritis ⁊ ego vo-
bis dicam ex quanta caritate et desiderio in tantam carita-
tem consensit. Non enim dubito quin iste consensus fuerit
a flammea fornace caritatis tendens in infinite caritatis a-
bissum. Proinde non mirum si huiusmodi consensus per ar-
dentissimum desiderium incensum fuit caritatis virginis be-
nedicte. Et qđ est reuera in tribus apparuit. Primo i magna
pmissione. Secdo in cita creditōe. Tercio in pmppta p̃sensioe.

Quod ex tribus apparuit desiderium magnum
gloriose virginis ad in carnationē filij dei Ca. 1

Animo quidem apparuit virginis desiderii ma-
gnum in magna promissione. Non enim mirum
si tam magna desiderauit nam desiderabilia au-
diuit desiderabilia intellexit ⁊ desiderabilia requi-
siuit. **P**rimo quidem multum desiderauit. nam
desiderabilia audiuit. Audiuit em̃ futuram se matrem dei. di-
cente sibi angelo Ecce concipies ⁊ paries filiū ⁊c. Luce. 1. ca.
Audiuit filiū quem paritura esset. esse saluatore mundi. quia
subdit angelus dicens Et vocabis nomen eius iesum. i. salua-
torem. Sic enim interpretatur iesus qđ ipsa intelligebat: Sz
expressius tanq̃ minus intelligenti idem angelus Ioseph
ait Mathei. 2. ca. Vocabis nomē ei⁹ iesum. ipe em̃ saluū faci-
et pplm̃ suū a pctis eoz. Audiuit qđ obumbratione spūssancti
se pcepturā ipm̃ filiū dei. Proin ipe gabriel subdit Spūssan-
ct⁹ supueniet i te ⁊ vire⁹ altissimi obūbrabit tibi Quid igit̃ mi-
rū si summe desiderauit qñ tot desiderabilia audiuit et in se

plenda cognouit. Proinde dicere potuit illud ysaie 26. *Mia mea desiderabat te in nocte s̄ et in spū meo in p̄cordiis meis vigilabo ad te.* Alii enī in nocte. i. in isto caliginoso tempe. De hac nocte sapien. 18. *Cū nox ī suo curso mediū iter hēret om̄ nipotēs s̄mo tu⁹ dñe a regalib⁹ sedibus venit.* Nā in medio tpm legis et gracie hec virgo verbū dei pcepit. Vel p noctē p̄templatōis sup̄splendentē caliginē intellige in q̄ nocte hec virgo surrexit. et apice affectionis in eterna se sustulit. verbū de sinu patris rapuit. oīmqz creature suū auctore et principiū restituit s̄m qz de ip̄a sub figura ml̄is fortis Prouer. vlti. sc̄i ptum est. De nocte surrexit deditqz predam domesticis suis. ¶ Sc̄do vero multū desiderauit qz desiderabilia intellexit. si enī memoria filij dei (qz sūme desiderabilis ē) in maxio desi derio aīe sc̄tis pphetis fuit iuxta illud ysa. 26. *Memoriale ei⁹ in desiderio aīe.* q̄tomagis p̄ntia ei⁹. Et nō qualiscūqz s̄ per carnis assumptōez excellentissima fuit. Cū ergo solū sc̄ōz ar dēti desiderio ipse fuit adeo repletus vt ysa. 62. dicent. *Vti nam distumperes celos et descenderes.* Et in illis t̄mō per grām fuit memoria ei⁹. quātomagis desiderauit illa que ei⁹ p̄ntiaz nō t̄m mēte sed etiā in carne sua experta est. Proin di cere poterat illud ad philip. 1. *Cupio dissolui et esse cū xp̄o.* nō t̄m vt paulus p grē cōicātōez. sed vna caro et vna vita p carnis mee largitōem. ¶ Tercio quoqz multum desiderauit. quia desiderabilia requisit. Que enim multū querim⁹ mul tū desideramus. Propterea Lu. 14. merito de ea dicitur. *Mu lier lucernā accendit domū euerit dragmā perditā querit.* Mistice quippe dragma dei sapiā est. q̄ amiserat natura hu mana. s̄ ml̄r. i. maria tunc lucernā accēdit q̄n virginitatis exē plū labili mōdo dedit. Domū evertit q̄n per mētis industriaz in oībus requiē quesuit. et nusquā ni dragmam p̄ditaz. i. dei sapiām inuenit. q̄n ip̄am p conceptionē ni habitauit p̄sensuz vñ Eccl̄. 29. *In oīb⁹ requiē quesui et in hereditate dñi morabor.* tūc pcepit dñs angelo et dixit mihi vcz annūciādo vo lūtatez dei de in carnatiōe filij dei. Et qui creauit me requie-

nit in tabernaculo meo. scđ cōsensi angelo nunciāti. quādo
videlīz dixit. Siat mihi s̄m verbū tuum.

Quod beata virgo incarnationis filiū dei ma-
gnū desiderium demonstrauit. quia cito cre-
didit angelo annuncianti

Ca. ij

Ecūdo apparuit magnū desiderium virginis glo-
riose in cita creditione. Profecto cito credim⁹ que
multum desideramus. Quāntū fuit desideriu⁹ in
eius credulitate patz. Primo quia credidit incredi-
bile. Secdo quia credidit mirabile. Tercio quia credidit ama-
bile. ¶ Primo qui ppe multuz desiderauit quia credidit incre-
dibile. quia hoc qđ credidit erat maximū ad mirabile et ma-
xime incredibile. Hoc opus quippe maxime erat admirabile.
Si em̄ admiratio est stupor mentis ex ignorantia cause for-
malis. Forma autem incarnationis supremo ordini angelo-
rum non est cognita s̄m Dionisium de diuinis nominibus
26. ca. Vnde ait. Diuina iesu formatio ⁊ archana est et omni-
rationi et intellectui incognita est etiam ipso prestantissimo
ordini honorabilissimorū angelorum. Hoc enim omniuz est
admirabilius et per psequens incredibilius. Magnū igit̄ fuit
desideriū vginis quo tā incredibilia tam cito credidit. Pro
inde mystice figuratur in illa Anna. Thobie. 4. ca. que sedens
in summitate montis. i. in summitate sue mentis in acumine
omniū creatorū per contemplationem quiescit. vbi per de-
siderium expectauit filium suum. ¶ Secundo multum desi-
derauit quia credidit mirabile. Noua quippe difficilīus cre-
dimus. Et magis noua mirabilia esse videntur. Nam no-
uum est cuius inventio rara est. Sed hoc opus maxime fuit
nouum. Qđ tamen Jeremie. 31. ca. predictum est. Sacer in-
quid dominus nouum super terram. Hoc est qđ dicit Dioni-
sius de diuinis nominibus. ca. 10. scz hoc esse nouum omni-
um nouorū. Videtur igit̄ qđ hoc opus summe incredibile erat
Quando igitur maria tam cito credidit qđ se nec excusauit.

nec impotentiam nec infirmitatem allegauit. sed fieri posse per eam sperauit. Vnde et modum fiendi tantum quesuit. Quomodo inquit fiet istud quoniam virum non cognosco. Nunquid non multum credidit. Tercio insuper multum desiderauit quia credidit amabile. Amor quippe sicut Berenhardum super Cantica omelia nona preceps est. Vnde nec iudicio postulat nec consilio temperatur nec pudore frenatur nec rationi subicitur. Verus enim amor de viribus non cogitat. de posse non deliberat. de scientia non excusat. sed etiam que videntur incredibilia sperat. non procrastinat. sed ad impossibile. quod concipit festinat et properat. Maria igitur cum audiuit. si incarnandum dei filium. auditum amauit. amatum desiderauit. perficere desiderium per fidem sperauit. propterea inquit fiat mihi

Quod beata virgo incarnationis filij dei magnam desiderium demonstrauit quia prompte consensit angelo nuncianti **Ca. iij.**

Ergo appuit in virgine gloriosa desiderium magnum in prompta consensione seu in sui consensus expressione. Siquidem quod credidit non tacuit non dissimulauit. non negauit. sed cum se cooperatricem audiuit. in voce exultationis prorupit atque ab omnibus derelictis diu desideratum consensum prebuit dicens. Ecce ancilla domini fiat etc. De quo Bernardus ait. Quod verbum omni acceptatione dignum quod sic tam ardens exprimit desiderium. quod de sinu patris rapit dei filium. Quod verbum transitorium quod complectitur sempiternum. Quod gratum responsum quod filium dei suscipit spiritum. Quod verbum virginis si tam validum quod ad se trahit dominum. Vere magnam expressit suum desiderium. quando tanto operi tam facile adhibuit consensum. Quid enim maius sicut Iohannes Damascenus. quam deum hominem fieri.

Articulus tertius quod maxime in tribus fidei luminibus appuit magnitudo fidei virginis benedictę

In tercio misterio demonstratur beate virginis luminosę fidelitatis sensus. quia clauditur dei sicut verbum tuum profecto summa et vniuersalissima fundamenta nostre fidei

beate virgini pposita sunt ita q in hoc non potuit consen-
te nisi firmissime credendo illa. Et hoc non solum absolute
z in generali sed vt etiā in particulari determinationē illorū
ad seipsam faceret vel haberet vel ad horam illam instanta-
neam in qua determinandus erat consensus eius vt scz in fi-
ne illius consensus vere conciperet filium dei. Proinde nō si-
ne causa a sancta Elisabet ab actu fidei singulariter commen-
datur cum Lu. i. ca. inquit. Beata que credidisti perficientur
in te que dicta sunt tibi a domino. Profecto igitur magnitu-
do fidei eius in hoc consensu in tribus luminibus demonstra-
ta est. Primum autem lumen fuit quia credidit qd a seculo
nō audiuit. Scdm lumē fuit qz credidit q esse supra naturā
sciuit. Terciu fuit qz se cooperatricē tante rei intellexit.

Quod magna fuit fides virginis quia credidit
cito quantumcunq fuerint alias inaudita

Ca. i

Primum eius fidei lumen fuit quia credidit q a
seculo non audiuit vbi apparuit magna fides be-
ate virginis marie. Fides autem est ex auditu ad
Romanos. 10. ca. Vnde quod frequenter auditur
facilius creditur et econuerso. Sed hoc a seculo
auditum non est scz q virgo sine dolore pareret. z pariendo
virgo permaneret. Proinde ysaias ait vltimo ca. Anteq par-
tureret. i. sensum et dolorem partus sentiret peperit masculū.
Quis vnquam audiuit tale. Et tamen istud inauditum per
unicum angeli sermonem credidit. Profecto ergo magnitudi-
nē fidei habuit vt d ea vere dicere possit filius dei illud Ma-
th. 8. ca. Non inueni tantam fidem in israel. Nec de hoc be-
ata virgo exemplum aliquod vidit. Facilius quippe credim⁹
quorum exempla frequenter videmus. Non enim est incredi-
bile quod est exemplo notabile. deum fieri hominem nullo
exemplo visibile est. Vñ ysaiē vltimo scriptum est. Quis vi-

dit huic simile. quasi diceret nullus. Ergo summe inter omnia credenda in credibile est. Vnde *Ysaías. 43. ca.* dicit. Domine quis credidit auditui nostro. Nihil tamen cuius creditur salubrius est. Cum igitur hoc summe incredibile et nullo exemplo visibile credidit. nunquid non fidez maximam habuit. Proinde de illa ecclesia cantat. Sola sine exemplo placuit virgo christo. Proinde ei *Elisabet Luce. 1. ca.* ait. Beata que credidisti. Nam et si supra angelo inquit. quomodo fiet istud &c. Nō dubitauit sed credidit et querēdo modū investigauit

Quod magna apparuit virginis fides quia credidit q̄ supra naturam sciuit

Ca. ij

Secundo magna fuit fides beate virginis propter secundum lumen fidei eius quia credidit quod supra naturam esse sciuit. Nam illud est mirum cuius inuentio raro est. Huius autem operatio. scilicet incarnationis filij dei fuit rarissima. Immo ab inuentio modi nō inuenta quāsq̄ venit hec gloriosa mulier. que inuenit gratiam apud deum patrem. Vnde *Canticorum. 8. ca.* ipsa inquit. Factus sum coram eo quasi pacem reprens. id est ipsum qui est pax nostra ut dicit apostolus ad *Ephesios 2. ca.* Si igitur hoc rarum et mirum credidit profecto maximam fidem habuit. Vnde *Augustinus de bono virginitatis* ait. Beatior fuit maria concipiendo fidem christi q̄ concipiendo carnem christi. Materna propinquitas nihil matie profuisset nisi Christum felicius corde quam carne gestasset. Profecto multum credidit quia summe mirabile cognouit in se implendum. Nam ut testatur *Augustinus de utilitate credendi.* Miraculis est insolidum et arduū aliquid supra spem et facultate admirantis existens. Hoc opus autem arduum. immo arduissimum fuit. quia sublimis dei op⁹ extitit. Propterea dicit angelus virgini. Spiritus sanctus superueniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi &c. Super spem et facultatem admirantis fuit. Quis enim sentire posset celorum

dominum in utero virginis clausum. summum infimum. do-
minum seruum. in celo regnantem a femina rectum. et tandē
verbum eternum in tempore carne factum. Vere igitur hoc
mirabile fuit summū mirabile et tamen hoc virgo gloriosa
credidit. Igitur magnitudinem fidei habuit. vt a filio dei il-
li merito dici posset illud Math. 14. c. Mulier. magna est
fides tua sicut credidisti fiat tibi

Quod apparuit in virgine fidei magnitudo quia se in
tanto ope indignam cooperatricē recognouit Ca. iij

Ercio apparuit in virgine magna fides ppter ter-
ciū lumē quia se coopatricē tante rei recognouit
et intellexit Audiuit enī ab angelo. picipes ⁊ pari-
es filiū. et sequit. Que cū audisset turbata ē in ser-
mone eius. Et forte ppter hoc turbata fuit. qz se insufficientē
coopatricē ad tātū misteriiū recognouit. Attamē diuino ra-
dio illustrata intelligēs voluntatē dei se pferet ancillā et non
coopatricē tāte salutis. Ob hoc enī angelus ad eam miss⁹
est vigil ad vigilem gabriel ad virginē. Vñ Daniel. 8. ca. mi-
stice scriptū est. Ecce vigil descēdit de celo. Nō enī sic ad pri-
mū hoīem vt de eo fieret femina missus est sopor in virginē
sed vt de ea incarnaretur sapientia dei angelus ad virginē
vt tanti secreti conscia necnon ⁊ voluntaria ⁊ p̄mptā coope-
ratricē ⁊ ministrā esse sciret. Proin debuit Augu. v̄gini s̄mo-
nē facere ⁊ p fidē p̄sensum eius elicere. Virgo eadē r̄ndere de-
buit et assensum suū exprimere ⁊ sic credulitatē suā pferre q̄
quidē esse nō potuit sine s̄mone. Quō enī crederet v̄go nisi
angelo p̄dicāte. Aut quō predicaret angel⁹ nisi deo mittēte.
s̄m aplm ad Ro. x. quō audiēt sine p̄dicāte ⁊ quō p̄dicāt nisi
mittant. Vere igit fidē magnā habuit brā v̄go vt merito ei
ab angelo dici posset illud Math. 14. M̄r. magna est fides
tua. Suit plane et iuxta angelicū dictū pcepit dei filiū. Pro-
pterea inquit. fiat mihi s̄m verbū tuū. q̄si diceret. Qd in aure
mea facta ē per angelicā salutatōez ⁊ in mēte mea p fidei p̄ce-
ptionē fiat etiā in utero mō p diuini v̄bi incarnatōez. Q ver

bū oī iucūditate et leticia plenū audire virginē bñdictā dicē-
tē. Ecce ancilla dñi &c. Hoc ē verbū q̄ audire optabāt superi
.i. angeli restaurādi infeti. i. prēs sc̄ti de inferno liberādi q̄ de
siderabāt posteri. s. p̄ tuū filiū redimēdi qđ appetebāt exteri
s̄z appetit⁹ creature p̄sumādi. Dedisti v̄go maria verbū tui
dignissimi z virtuosissimi p̄sensus et suscepisti verbū de sinu
pris z tui diuinissimi z v̄ginalis p̄cept⁹. Tene dñā mea q̄ ha-
bes p̄ nobis sua q̄ tenes. Suscipe orōes z deuotōes nr̄as z p̄
nobis ad filiū tuū efficaces porrige p̄ces vt tecum z cū filiō
tuo regnare possū⁹ in eternū. Qui cum patre et sp̄s sc̄to &c.

In annūciatōe gloriose virginis infra diē ite
rū de virginali consensu Sermo Sxtus

Ecce ancilla dñi fiat mihi se

e cū dū v̄bū tuū. Lu. i. z in euāgelio hodierno. vt
digne z vere v̄bis b̄ti Bern. vt ar̄ nihil ē q̄ tñ
me terret. nec ē q̄ tñ me delectet sicut de b̄tā
v̄gine s̄mōes hr̄e. Terret me inq̄ indignitas
pp̄ia. s̄ me delectat v̄ginis laus z excellētia. Libz ergo vltra
ea que de v̄ginali p̄sensu sup̄ dicta sunt itēz ac itēz de tā ad-
mirāda materia balbutire. Ait em̄ v̄go angelo nunciāti. Ecce
ancilla dñi. In q̄ admirādo p̄sensu tria admirari libet. P̄mo
admirādum obiectum. Secundo admirandum actum Ter-
cio admirādum adiutorium.

Articulus primus de quadruplici obiecto q̄ ha-
buit beata virgo cū consensit concipere filiū dei

Primo p̄templemur q̄ttuor obiecta que in hoc cō-
sensu interuenerūt Considerem⁹ p̄mo obiectū i
qđ consensit. Sc̄do sc̄dm qđ consensit. Tercio cui
p̄sensit. Quarto p̄pter quid p̄sensit. primū obiectū
fuit x̄ps. sc̄dm sp̄s sc̄tus. terciū p̄r etern⁹. q̄rtū humanū gen⁹.

Qđ beata virgo in annūciatōe p̄sensit cōcipere filiū
dei visibilem passibilem et mortalem Ca. i

Primo consideremus obiectū in quod consensit.
quod quidem fuit filius dei iesus christus ut fiens
eius natura et verus filius vere passibilis et
mortalis pro vniuersi orbis reparatione mortu-
rus et quantū erat pro omnium peccatis satisfactorius. Sed in
possibile fuit eam in tale actū obiectū digne ac debite cōsen-
tire nisi omnē affectū mentis sue in illud proiecerit et exererit
et viscerosissime apperuerit. Et nisi illius obiecti singularita-
tē et singularem oblationē seu modū habendi perspicatissime
attenderit et intime assenserit et immobilissime et robustissime
crediderit. et nisi humilime se illi subiecerit et seipsam annihila-
uerit ita ut sui oblita totaliter conaretur in ipm totaliter tras-
formari. ut iuxta illud qd per viā amoris potest fieri omnino
fieret id ipsum seu vnum et idē cum ipso christo. Hoc autem
erat summe delectari et erigi in abissum trinitatis et vnitatis
id est in personalem et originalem habitudinē scilicet q̄ refertur
ad patrem et ad spm̄sanctum a se procedentem. Et iterum in
viscerari illi mirande humiliatōni q̄ filius dei volebat assum-
mere ita ut seipsum exinaniens fieret infans et passibilis
in utero eius et penas acerbissimas pro peccatis omnium subi-
turus. et exemplar vite crucifixe omnibus expressurus. Hoc
ergo fuit p̄sentire in christū crucifixū seu crucifigendū et ī pre-
cium superhabundande satisfactionis omnium peccatorū. et in
meritum seu promeritōez et impetrationē seu mediatiōnez re-
paratiōez omnium electorū ex se et intra se formādū et suscipiendū.

¶ Quid beata virgo in conceptione filij dei ha-
buit pro subiecto spiritum sanctum sibi a deo
per angelum repromissum

Ca. ij.

Secundo consideremus obiectū scdm̄ quod quidē
fuit spiritus sanctus. i. ille ineffabilis supernuentus
ab angelo. immo a deo sibi p̄ angelū promissus
ad eam congrue tanto filio sanctificandā et replē-
dam et immutandā etiā in plē corporali in ea et ex ea modo

specialissimo et supernaturalissimo formandaz. Videm⁹ em̃
 quod tanta est vis mutationis status inferioris insuperiores
 q̃ cum quis est in procinctu et actu ascendendi ad vnaz alte-
 ram regionē. aut de statu actiue vite ad culmen contemplati-
 ue vite et statum. aut de hoc seculo in aliud q̃ homo sentit si-
 bi imminere quendā mortez per q̃ moritur toti statui et vite
 priorī. Sentit etiam homo quendam transcendentem ardu-
 itatem et quasi extraneitatem seu inusitatam nouitatem om-
 nes persone sensus obstupescendentem ita q̃ ex hoc aliquñ in cor-
 pore magna horripilatio et membrorum obugescentia. Sed
 plus distat prior virginis status a sequenti statu sue mater-
 nitatis q̃ stat⁹ maxime fidelis et boni differt a suo statu pri-
 ori. Sic ergo virgo beata consensendum ad illum statū sen-
 sit se transire per quendam ineffabilem mortem sui quo ad
 statum suum priorem ad statum omnino supermundanum
 et ad regionem siue mansionem inusitatissimaz ad quendā
 sz̃ diuina abissalia et in alta et in archana in quibus ⁊ a qui-
 bus erat funditus et irrevocabiliter absorbēda. Si etiā vna
 domina vel ancilla pauperula sentiens ad se aduentum re-
 gis imminere mox incipit esse attonita et pre nimia verecun-
 dia expauescens tota anxia est et sollicita quomodo ipsuz di-
 gne accipiat. Quātomagis virgo maria sentiens maiestatis
 filij dei et spiritussancti superhabundantem et in comprehen-
 sibilem superuenientem mox in eam ruiturū fuit summa ex-
 pauescentia diuini timoris ⁊ reuerentia tota confusa ⁊ treme-
 facta et ad digne recipiendū summe sollicita et anxia. Quis
 poterit excogitare aut effari q̃tū hoc fuit in ea. Nouerat em̃
 Eccli. 33. ca. scriptū. Pro reuerentia accedet tibi bona gracia.

Quod beata virgo cognouit se electam in spōsaz eterni
 patris ad concipiendum filium dei. Ca. iij.

Ercio consideremus obiectum in quod consensit
 sz̃ deo patri offerēti sibi tamq̃ sue sponse filiū su-
 um et requirenti super hoc consensum eius. Que

ro ergo a te q̄tum in ipsa oblatione deo talia offerrenti ob
ligari se consensit ad ipsum longe plus q̄ antea superaman
dum ac superobediendum ei ac seruiendum et regraciandus
et recognoscendum talem gratiam et caritatem vt sc̄z sit sp̄s
sa illius vt ipse et non alius illius mentem et vterum insin
deret filium suum et per illius diuinissimū spiritus sui ardo
rē ipsam sic inflāmaret ⁊ inmutaret q̄ ex ea et in ea forma
ret corpus filio suo ita q̄ vere esset fili⁹ dei ⁊ fili⁹ v̄ginis. No
lo q̄ in predictis aliud fecerit q̄ facere tenebat s̄m mensurā
et p̄portionē pr̄is offerentis ⁊ doni oblati q̄ satis est ad oīm
sc̄tōz merita superāda. Attēde etiā q̄tū totū intellectū et affe
ctū suū eam oportuit captiuare ad digne assumendū et p̄sen
tiendū veritati eterne sibi mō nobis incredibili ⁊ inaccessiblei
li p̄portionātis ineffabiles veritates p̄ntes pariter ⁊ futuras
siue fiendas. Nō em̄ p̄ponebant sibi p̄dictā sicut vni simplici
vetule. s̄ sicut ei in qua principalissima fundamēta toti⁹ nr̄e
reparatōis et mūdi erāt repēte iacienda et fabricanda ⁊ hoc
per intermedia eius fidem et spem et amorousum s̄it et humi
lem et famulatorium eius consensum et assensum.

¶ Quid beata virgo intellexit se debere concipere
filiū dei p̄ humani generis reparatione

Ca. iiii

Varro p̄siderem⁹ p̄pter quid cōsensit. sc̄z p̄pter vni
uersi orbis reparatōez ⁊ recuperatōez h̄ndam in q̄ ⁊
suiipsi⁹ sal⁹ ⁊ reparatio p̄tinebat. ⁊ p̄pter dei laudē ⁊
gl̄am ex hoc subsequaturā. Q̄ntū igit̄ istū sc̄m ⁊ fi
nē amabat. sic etiā desiderabat. nā hinc p̄debat salus sua ⁊
oīm electoz. vñ Augu. in simone de nat̄itate ei⁹ ait. Q̄ inquit
br̄a maria sc̄lm oē captiuū tuū deprecā assensū te dñā mōs
sue fidei obsidē fecit. Noli morari v̄go festinatē r̄nde v̄bū ⁊
suscipe filiū. da fidē et senti v̄tutē. Sic ergo s̄m mēsurā hui⁹
finis sibi p̄positi debuit consensus eius erigi et dilatarī in ip̄s
Sicut etiā oīm electoz sal⁹ s̄m ordinē diuine p̄destinatōis ex
h⁹ v̄gis assensu p̄debat. Nōne ex ip̄o fidel⁹ r̄s dictat q̄ de⁹
p̄destinans dedit huic consensui dignā efficacīā ⁊ virtutem.

Articulus secundus de quadruplici actu virtutū
q̄ congregauit virgo in conceptu filiū dei.

Ecūdo contēplem⁹ hui⁹ p̄sensus admirādū actū.

Circa quē attēde diligēter quō p̄fectōez oīm subli
miū actūū secū ineffabili trāscendentia p̄gregauit

Et sumo q̄ ad p̄ns tū q̄tuor act⁹ virginee mētis
summe p̄fectoz. Et p̄io martiriū et pat̄ie. sc̄do pietatis ⁊ mie
tercie castitatis ⁊ mūdicie. q̄rto actū vcz vite actiē ⁊ p̄tēplatiē

Quō miro martirio se deo dicauit. ⁊ obtulit se
beata virgo in conceptione filiū dei.

Ca. 1

Primo autē sumo maternū ⁊ summū actū martiriū

Nā sicut p̄ martiriū se offert martir deo in holo
caustū medullatū. Sic filia hec vgo obtulit se ad
vnā ineffabilē mortē q̄ p̄misim⁹ supra sc̄do men
bro.

Et ad illud ineffabile incēdiū q̄ in ip̄a ch̄risti p̄ceptōe to
ta fuit succesa. Si em̄ añ hoc etiā ip̄a p̄ceteris fuit p̄mpta ad
exponēdū se oī morti ⁊ martirio p̄pter deū quē cōpabim⁹ ei ⁊
hac hora. Sic etiā oēs qui p̄ baptisimū introeūt statū xp̄i p̄se
pulti sunt sūm aplm̄ ad Ro. 6. Per baptisimū ī mortē vt cr̄i
cificat⁹ vt⁹ hō eoz. Quāto igit⁹ vgo cū xp̄o crucifixa est ī ho
ra p̄ceptōis hui⁹. nā ab instātī p̄ceptōis fuit maria xp̄i cor⁹ ac
tus matern⁹ q̄ deo p̄ oībus satisfecit. ⁊ q̄ ad oēm penā ⁊ mor
tē deo placitā vel exactā se p̄mptissime exposuit in suo velle
materno. Cōstat autē q̄ angl̄s seu de⁹ p̄ anglm̄ filiū p̄cipiē
dū p̄posuit tanq̄ futur⁹ oīm redēptorē ⁊ saluatorē. nec ita paz
fuit in deū illūminata quin p̄ se intelligeret q̄ fili⁹ dei sine sum
mis ⁊ arduis causis nō fieret hō mortal⁹ ⁊ nasceret⁹ ex ea. Pre
terea puelle v̄gini despōsate ⁊ honestissime ac pudoratissime
si a nō suo viro ipugnādā se sentiat nihil cici⁹ aut sensibili⁹
ei⁹ mēti occurrat q̄ qd a suo viro adulterata reputaret. et ab
ip̄o tūq̄ adultera diffamaret⁹ ⁊ abiceret⁹. Nullū qui p̄pe gen⁹
p̄fusiōis aut mortis ē v̄gini tali sic p̄fusibile sicut ē p̄fusio tal
Ergo vgo btā p̄senties ī suā gravidatōez exposuit se p̄fusiōi p̄
fate sibi horribili⁹ plusq̄ qd cūq̄ aliū gen⁹ p̄fusiōis et mortis

Si vero dicatur q̄ defacili potuit cogitare q̄ deus saltem p̄pter vituperium filiū euitandum non permetteret eam tali confusione exponi. Cōtra hoc est q̄ ex quo ipsum sciebat t̄ā quā portaturum confusione et penam tante satisfactioni cōdignam habuit multum suspicari q̄ deus hoc et maiora permitteret fieri contra filium suum. Propterea in hoc saltez ap̄paruit mira constantia cordis. quia q̄tūm ex scripturis habetur non quesuit ab angelo remediū contra confusioneꝝ predictam nec consiliū aut certificationem aliq̄ super eue tum ipsius. In signum igitur q̄ crucifixa crucifixū concepit ordinauit summa sapientia dei q̄ eodem die Ch̄istum concepit quo etiam fuit passus.

¶ Quid p̄pter admirandam pietatem ad humanū gen⁹ elegit beata virgo concipere filiū dei **Ca. ij.**

Secundo sumo actū pietatis et misericordie. Per hunc em̄ consensum omniū electorum saluteꝝ viscerosissime expectijt et procurauit et omniū salutis ac saluatori eorum se singularissime dedicauit p̄ hunc consensit ita vt extunc omnes in suis visceribus baiularet tanq̄ verissima mater filios suos. vñ Augu. de natiuitate eius inquit. O beata virgo quis tibi digne valeat iura gratiarū et laudes et preconia impendere que singulari tuo assensu mūdo succurristi perditō. Quas tibi laudes fragilitas humana persoluet que solo tuo commertio additū recuperandi iuenisti. Accipe itaq̄ q̄scūq̄ exiles et meritis tuis ī pares grā rū actōes et cū susceperis vota. culpas nrās orādo excusa

¶ Quid in consensu conceptionis filiū dei in beata virgine castitas tripliciter refulsit **Ca. iij.**

Ercio sumo actū castitatis et mētalīs mūdiciē seu puritatis que quidē in hoc p̄sensu in miro excessu triplr̄ fulsit. Primo in p̄posito v̄ginitatis. sc̄do in augmēto sc̄tītatis. tercio ī experimēto diuinitatis

48
¶ Primo in proposito virginittatis. q̄ q̄tum in se fuit etiā p̄ si-
lio dei p̄cipiēdo refugit oēm virilē p̄mixtōem. Proin angelo
nunciātū p̄ceptū filiū dei iquit. Quō fiet istud. q̄si diceret. viz
nō cognosco. i. in q̄tū sum in statu et voto nūquā cognoscēdi
viz. q̄si diceret. scio deū multos modos h̄re sub quib⁹ hoc ad
implere pōt. s̄ vnus q̄tum ē in me ⁊ ex animi mei voto totalt
est a viro elongat⁹ ⁊ alien⁹ oīno. s. q̄ viz carnalt cognoscēdo
p̄cipiā etiā deū. Vide q̄tum recedit ab oī p̄rio sui dilecti. i. dei
q̄n nō solū odit dei offensam. s̄ etiā actū corruptū ⁊ viciosū
quātūcūq̄ fieret sine dei offensa. sicut vtiq̄ fieri pōt p̄iuga-
lis actus ⁊ maxime si sit ordinat⁹ ad diuinā plem. ⁊ tñ etiaz
hunc quātū erat ex se et absolute btā vgo sic odio habuit qd̄
ex hoc dicit hoc verbū. Et hāc arbitrio causam p̄cipue extitit
se quare modus concipiēdi ab eterno a deo p̄firus animo
et eloquio manifeste indicaretur in ea excellētissimus amor
et zelus huius virginittatis et puritatis. et hoc in summo

¶ Secundo fulsit in augmento sanctitatis. Nam ex promif-
sione angeli dicentis. q̄ ex superaduentu spūs sancti et ex re-
frigerabili obūbratione altissimi optime p̄sciuit se intātū
ab originali infectione purgatā q̄ id qd̄ nascerē ex ea meri-
to mundū esset ⁊ sanctū. Ergo in p̄fata consensu in hāc sui
totalem expurgatōem et castificatōez ex totis viscerib⁹ ⁊ me-
dullis toto corde consensit. ¶ Tercio fulsit in experimēto di-
uinitatis. q̄ cū deus sit summa castitas ⁊ puritas ⁊ nō in tra-
re possit nisi cor abscersū ⁊ mōm. ⁊ hoc nō solū a carnalib⁹
s̄ etiā ab oī fantastico cogitatu. Cōstat q̄ q̄to alti⁹ in diuina
ascendit tātō diuine puritatis regio fortius a mēte sentitur.
Ergo cū vgo p̄ hūc p̄sensum in deū p̄cipiendū ascēderit optz
hunc consensum sensu et affectu diuine castitatis ineffabilr
fuisse inbuiti. Vñ p̄ hūc actū merito vgo virginū facta fuit.
s̄m em̄ Ans. decebat vt virgo que deū conciperet tanto puri-
tate niteret qua sub deo maior nequit intelligi

Quod in consensu conceptionis filij dei actus active vite et contemplative interuenerunt Ca. iij.

Quarto sumo actum utriusque vite. scilicet active et contemplative. Et inde iste actus ex se atque directe totus fuit contemplatiuus in deum concipiendum in mente directus. Pro quanto tamen ex eius carne et in eius carne debuit eius conceptio celebrari. et pro quanto proles generande obsequijs debuit totaliter mancipari. Suit hic consensus etiam nobilissimus genus active vite. nulli competens nisi matri filij dei. Ex quattuor autem predictis et consimilibus virtutum actibus facile colligi potest. quod omnes actus perfectissimarum virtutum aggregate fuerunt in virginis sepe memorato consensu

Articulus tercius de quadruplici adiutorio beate virginis communicato in conceptione filij dei

Ecce contemlemur huius virginis consensus admirandum adiutorium. Quattuor quidem adiutorio concurrunt ad hunc admirandum consensum. Primum fuit diuina electio. Secundum virginis perfectio. Tercium angelica infusio. Quartum paterna affectio

Quod beata virgo Maria ab eterno electa fuerit mater filij dei.

Ca. i.

Primum quidem adiutorium fuit diuina electio. Nam dei electrix gracia et caritas seu voluntas pre eligens virginem in matrem filij sui et suum electum assensum per angelum ei proponens. et assensum ab ea pre eligens ad hunc consensum admirandum et etiam principale adiutorium dedit. Constat enim quod dei electrix gracia et caritas ad aliquem sanctorum non posset dari consimilis aut equalis. Constat igitur quod secundum quod dei electrix

49
caritas sub maiori et altiori rōne amoris in aliquē funditur
sic etiā fortius mouet illum. Si etiā decenter et efficaciter eli-
git aliquem arduū statum oportet q̄ illū mouet fm̄ proportio-
nem et exigentiam arduitatis illius status ad quem eligit il-
lum. et maxime vbi nulla est rebellio ⁊ indispositio ex parte
mobilis. S; status maternitatis dei ad quē deus virginē eli-
gebat erat summus stat⁹ qui pure creature dari posset. ergo
dei electrici gracia siue caritas altissimo modo preuenit ⁊ mo-
uit cor virginis ad hoc opus. Ergo istud opus altissime p̄ci-
pauit p̄fectionē atq; influxū et dei formā et similitudinē
electricis amatrix caritatis dei a qua manabat.

Qd̄ p̄fectio virtutū ⁊ grārum in b̄tā virgine
ad p̄ceptum filiū dei auxiliū prestitit

Ca. ij

Ecundū vero adiutoriū ad hunc p̄sensum fuit vir-
ginea p̄fectio. i. formalis ei⁹ grā atq; virt⁹. que vti
q; Lu. i. teste angelo gabriele. fuit tāta q̄ singula-
riter dcā fuit. grā plena ⁊ p̄ceteris b̄ndicta. et ideo
angl's singulr inquit. dñs tecū b̄ndicta tu. Supposito igitur
tanq̄ certo q̄ tūc p̄ceteris fuerit grā plena. ita q̄ h̄tus grē
lōge maior in ea fuit q̄ vnq̄ in aliquo sc̄to dū esset in hac vi-
ta. Tūc arguo oīs mēs sc̄tā atq; discreta tūc tāto forti⁹ attin-
git et colligit ⁊ erigit ad digne et timorate ad impeccabilr a-
liqd̄ op⁹ pagendū quāto op⁹ ipm̄ sentit ⁊ nouit esse diuini⁹
⁊ alti⁹ ⁊ maiori v̄tute et conatu ⁊ circūspectōe et oīmodo p̄se-
ctōe indigēs ad hoc vt digne ⁊ p̄grue fiat et cōplacibilr deo
p̄ri. S; quilibz mēs fidelis sentit q̄ summū quid est p̄cipere
deū ⁊ fieri nr̄z dei. ergo eo ip̄o sentit ⁊ sentire dz q̄ act⁹ ad
hoc imēdiate p̄tingēs est act⁹ p̄fectissim⁹. et hic fuit p̄sensus
v̄ginis. Ergo qñ ip̄a sensit se a deo ad hoc p̄legi ⁊ p̄ueniri
⁊ hūc p̄sensum ab ea exigi oportuit q̄ ex intimis medullis ⁊
oīm suarū viriū ⁊ v̄tutū notabilib⁹ conatib⁹ se accigeret et di-
sponeret ad tātā et tā singularē ⁊ inusitatā grāz digne et in-
peccabilr suscipiendā. s; hoc sc̄m ē digne et debite p̄sentiēdo

Ergo consensus iste pcessit ex oibus virtutibus ⁊ conatibus eius quēadmodū pgrandis lapis machine iacitur ex fortissimis impulsibus totius machine et omnium partium eius.

¶ Quid conceptum filiū dei tota angelica natura suffragata est.

Ca. iij.

Ercium quoq; adiutorium ad hunc cōsensum angelica infusio fuit. Nam ad hoc opus ministerialiter operatus est influxus ierarchicus omniū angelorum quorum ministerio sū Dionisium tota nostra regitur ierarchia. Constat autem quod in toto eorum ministerio circa nos nihil tantum optabant et intendebant sicut vniuersale electorum salutem atq; saluationem. Sed in hora qua Gabriel ad virginē Mariā missus est omnes nouerunt quod per virginis consensum formandum erat a deo caput et principium nostre salutis christus. s. inquantum homo. Ergo in illa hora angelica curia seu ierarchia totis desideriis et conatibus intendebat in virginē suo ministerio adiuuandum ad tantum opus debite suscipiendū atq; perficiendum. Et hoc apud deum totis viribus pro hac re orando quāz etiam in ipsam sū proportionem ierarchici ordinis influendo. Nam omnis seraphici spiritus tale adiutorium suscipientes a deo influebant illud in Cherubin. cherubin in tronos. troni in dominationes. dñationes in virtutes. virtutes in potestates. potestates in principatus. principatus in archangelos. archangeli in angelos. angeli in Gabrielem. gabriel in virginem benedictam. Nec refert an oēs immediate influant an aliquis in virtute omniū. Nec miretis si virtute omnium plus potuit vnus q̄ facerent in virtute paucorum. aut in sua sola. q̄ pars illa corde arcus que sola īmediate tollit et sagittam impellit iacit tam longe fortius ⁊ operatur in totius arcus virtute q̄ faceret per se solam. Sic quoq; videm⁹ q̄ legatus vnius magne cōitatis vel vrbis vlt vnius cuiuscūq; magni et fortis exercitus. multo potentius ⁊

50
fortius mouet et trahit corda eorū ad quos mittitur siue ad
timorem siue ad obedientiam vel amorem. quia gerit omnū
ciuium et totius communitalis eorum vicem et auctoritatē
q̄ faceret si veniret cum auctoritate solius medie partis vel
tercie vel cum sola propria auctoritate

¶ Quid merita et supplicationes sanctorū ad
cōsensum virginis auxiliare sunt.

Ca. iiii.

Vartū adiutoriū ad hunc cōsensum fuit paterna
affectio. Nā ad hoc per pmerentie viam in adiu
torium cooperans fuit totius cetus precedentiu
sanctorum. qui utiq; nihil implicite vel explicite
sup omnia apud deū desiderauerunt saluatōem eorū in eter
nā vitam. ergo eo ipso oīm intētiōnes siue sancta desideria ⁊
merita virtualiter concurrebāt ad saluatōez impetrādum et
introducendum a deo et p consequens ad illā et aduentū ei⁹
p quā et in qua dand⁹ erat saluator mundi. Si ergo de⁹ at
tēdebat in hoc opere merita priorū oīm sanctorū patrū. patz
q; virgini et consensui eius dedit grām a sanctorum meritis
promeritā. Si ergo diligenter considerent que dicta sunt oīa
in trib⁹ articulis supradictis pcipiemus huius admirandi cō
sensus finalem terminū que quidē fuit oīs perfectio et digni
tas inclusa in hoc q; est esse matrez dei tam mente q; carne.
Qd quidem excedit in infinitū quicquid sub deo homini ex
cogitari vel dici potest. Si ergo terminus tam ineffabilis fu
it suo merito pporcionatus constat meritorio pfectōi hui⁹ cō
sensus fuisse pportionata. Sed forte inter p̄dicta aliquis in
sipientes cogitabit dicēs. q; virgo in tā breui hora tot ⁊ tāta nō
potuit cogitare. S; huius insipientia pvincit triplici modo.
Primo exēplo sensibili scdo rōne fidei. tercio expimento spi
rituali. ¶ Primo quidez conuincit exēplo sensibili. Qd si rex
francie per sollennissimū suū ducem vel comitē consensū suū
desponsatoriū vni paupcule puelle regni sui ⁊ indubitāter ⁊
sollēniter destinaret. Cōstat q; illa mox in eadē hora cū sum

ma admiratione cogitaret regis et omnium consiliarioꝝ su-
orum ineffabilem erga se dignationem ⁊ caritatem. et sue re-
galis dignitatis ac sui regni totalem magnificentiam. Cogi-
taret etiam quanta et qualia sibi offerentur et donarentur.
Et ad quid assumeretur. Et qualiter preciosissimis et varijs
esset ornanda vestibus. Et quibus obsequijs et delicijs qui-
busue cum rege familiaribus colloquijs et similibus dedican-
da. Ne mireris si per talem actum menti merita simul ⁊ mu-
nera presententur. quia per vnicum aspectum oculi celum cū
stellis et aer cum nubibus et auibus. et aqua cum fluminib⁹
et nauibus et piscibus. et terra cum herbis et arboribus ⁊ cū
ciuitatib⁹ et villis cum vallibus et montibus cum fontibus
⁊ fluuijs in simul et quasi in momento nostro visui presen-
tantur. ¶ Secundo vincitur ratione fidei. quia si prophetis
et apostolis dedit subito illuminationes mirabiles tam de
diuinis quam de humanis prout eorum apostolico aut pro-
phetali officio competebat. quis homo rationalis non sen-
tiet q̄ ei que in reginam mundi et matrem domini eligitur
non detur ei illustratio competens et proportionata dignita-
ti et statui tanto et maxime quando ab ea talis consensus et
actus exigitur que sine summis illustrationibus et virtutib⁹
nequit ab ipsa digne ac decenter expleri. Rursus ne credas
virginem Mariam in illa hora diuinorum ignaraz et in stat-
vulgarium puellarum fuisse imperitaz. Recordare quod an-
te hec dicta est gracia plena et preceteris mulieribus benedi-
cta. et q̄ deus per singularem assistentiaz erat secum. Recor-
dare etiam eam ex prima sua sanctificatione in vtero matris
sue tanta recipisse gratiam q̄ omne peccatū etiā minimū ve-
niale vitare potuit et omnimodo vitauit. Quod quidem fie-
ri non potuit nisi maximam sapientiam acceperit omnium
agendorum et vitandorum et amandorum et odiendorū at-
q̄ credendorum ⁊ non credendorū. ¶ Tercio quoq̄ conuinci-
tur talis aīalis hō experimento spūali. qđ sūm aplm. i. Cor.
z. Aīalis homo nō p̄cipit ea que sunt spūs dei. stulticia em̄ est

illi. s. in corde radicata. Cum em̄ spiritus mentem subtiliter penetrat ⁊ redūdāter inebriat innumerabiles radios diuine lucis ⁊ sapientie in ea multiplicat atq; spargit. Intrat enim mentem sicut sol oriens intrat in mūdum. sicut enim habet Sapientie. >. Spiritus iste est vnicus et multiplex et subtilis. Et sapientia a qua procedit est omnibus mobilibus mobili- or attingens vbiq; propter mundiciā suā. Proinde cum vult simul ostendit futura et preterita s̄m enim Aplm vbi su- pra. Spiritus omnia scrutatur etiam profunda dei. et ideo spiritualiter iudicat omnia. Virgo ergo ista spiritu ebria nō poterat nescire ea que sunt spiritus dei. Et ideo maria. id est illuminata seu illuminatrix merito nominatur. quantū enī respectū atq; illuminationē spiritus et sapientie in ch̄isti cō- ceptione accepit manifestū est ex hīs que dicta sunt superius. ¶ Deinde vt verbis vtar sancti Bern̄hardi dicentis. Per te accessum habemus ad filium O benedicta inuentrix gracie. Genitrix vite. mater salutis. vt per te suscipiat nos qui per te datus est nobis. Excuset apud ipsum integritas tua culpā nostre corruptionis. Et humilitas tua deo grata nostre ve- niam impetret vanitati. Copiosa caritas tua nostrorum co- operiat multitudinem peccatorum. Et fecunditas tua glori- osa fecunditatem nobis conferat meritorum. Vt s̄ tandem meritis tuis filium tuum tecum possideamus in gloria in se- cula seculorum. Amen.

¶ De Salutatione angelica

¶ Sermo septimus.

Digitabat qualis esset ista

salutatio. Lu. 1. q; dñs iesus xps m̄rē suā sibi h̄z ceteris scr̄is p̄p̄inquoiez et cariorē ac ad interpellendum pro nobis apud ipsum potē- tiorē. Propterea vult ipsam a nobis ultra

omnes sanctos prediligī. p̄honorari. saluari. et venerari.

Uta ipsam et virtutes eius attentissime preplari et ad eas arden-
tissimi affici in summo affectum inflammat et subleuat. ac irradiat
intellectum ad summas virtutes christi et ad ipsum christum. Simpliciter ne-
pe melius est orare vel orationes et deuotiones per adiutorio ad ma-
trē christi recurrere quam ad alios sanctos inferiores. Quapropter ad ex-
citandam deuotionem et vram illuminandam affectionem erga virginem
mrem disposui ipsa adiunxerat salutacionem angelicam declarare ut
ostendat quarta religiositas que est angeli destinati. pro quo sumo
verbum Lu. 1. quod de eadem salutacione ait. Cogitabat qualis esset ista sa-
lutatio. In quibus verbis ostendit hec salutacio esse plena. primo ad
mirabilem considerationis. ibi. cogitabat. secundo admirabilem premeditationis.
ibi. qualis esset. tercio admirabilem salutacionis. ibi. ista salutatio
Primo autem ostendit plena admirabilem considerationis. quia cogitabat
scilicet beata virgo. ut vix eius exemplo discamus homini salutacionis mis-
teria ponderare. Et ut clarius elucescant alta misteria eius tria in ea
cogitanda siue consideranda sunt. Considera primo virginem statum.
secundo angelicum exemplum. tercio mirificum lucrum. Primo considera in
hac salutacione virginem statum. Est enim regina mie. templum dei. hita-
culum spiritus sancti. super sedes ad dextram christi in gloria sempiterna. sicut
propheta ait. Assidet regina a dextris tuis in vestitu deaurato cir-
cundata varietate. scilicet omnium beatorum. Iohannes veneranda salutanda ac ado-
racione hypodulie adoranda. In 2o exemplum. 3. Regum. 2. in figura
christi Salomō surrexit de solio in occursum matris et adorauit eam
Iohannes ad dextram regis sedet. ut quicquid adores regem christum. adores
etiam christi matrem. propterea hac salutacione est frequenter adoranda. Se-
cundo cogita angelicum exemplum: si enim angeli salutant eam. quoniam ma-
gis hoc tenet homo. vñ Lu. 1. Ingressus angelus ad eam dicit. Ave
gratia plena etc. de qua Bernardus ait. Que hec virgo tam nobiliter ut saluteretur
ab angelo. tam humilis ut despicienda sit fabro. Disce ergo ab ange-
lo salutare mariam. Tercio considera mirificum lucrum. quia cum homo
deuote salutet virginem resalutatur ab illa. Est enim curialissima
regina virgo maria. nec potest salutari sine resalutacione miranda.

Si mille Ave maria dicis in die deuote. millies a virgine re-
salutaris. Propterea in misterijs huius hortatur Apl's ad Ro-
manos vlti. dicens. Salutate mariā. Et sic patet quantū hec
salutatio est admirabilis considerationis quia cogitabat
¶ Secundo apparet esse admirabilis commendationis. Aut
em. qualis esset. Commendatur enim hec salutatio ex tribus
Primo ex altitudine. secūdo ex dulcedine siue dulcitudine. ter-
cio ex gratitudine. ¶ Primo ex altitudine. que in hac saluta-
tōe ptinet. Tota em misterijs mirabilib⁹ est plena que oīa re-
dolēt et redūdant dulcedinez salutis nostre. Quis em tā igna-
rus et tam insipidus erit qui non sepe per hanc salutationez
recolat principia nostre salutis. Ave inquit gracia plena do-
min⁹ tecum. Omne verbum altis misterijs plenum est. sicut
infra patebit. ¶ Secundo commendatur ex dulcedine. Hanc
igitur gustans te saporans propheta inquit. Quam dulcia
faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. Ideo Ecclesia
stici. 29. ca. ipsa ait. Spiritus meus super mel dulcis et heredi-
tas mea super mel et fauum. Hereditas enim gloriose virgi-
nis est salutatio sua quam apud homines deuotiones here-
ditauit vt iam ave maria sicut pater noster cuilibet christia-
no liberat frequentare. ¶ Tercio commendatur ex gratitudi-
ne. Magna nempe ingratitude est tot suscipere beneficia a
domina nostra gloriosa virgine maria ⁊ non cognoscere do-
natricem nec sibi salutando regraciari. Vnde contra talem
ingratum Ecclesiastici. 31. scriptum est. Erubescite a salutati-
one silentio. Tercio ostenditur esse admirabilis salutationis
quia subditur ista salutatio. In rota namq; serie huius ange-
lice salutationis triplex principale misterium per ordinez de-
claratur. ¶ Primum est salutationis. ibi. Ave maria. ¶ Secū-
dum est commendationis. ibi. Benedicta tu. ¶ Tercium est
supplicationis. ibi. Sancta maria mater dei. Ora pro nobis
peccatoribus. Amen.

¶ Articulus primus de excellentia virginis marie

Primum mysterium est salutatiois. In qua salutatioe triplex virginis excellentia demonstrat. Prima est nature. Secunda gratie. Tercia glorie.

Quod beata virgo excedit multipliciter omnes alios in natura

Ca. 1

Prima est excellentia nature. Triplici namque modo in aue hec nature excellentia demonstrat. Primo aue .i. sine ve. Et hoc triplici quidem modo cui subiaceret totum femineum genus. scilicet pudoris. laboris et doloris. Fuit enim sine ve pudoris in precepto. sine ve laboris in gestatione. sine ve doloris in parturitioe. Nam teste Bernardus. Quicquid sint corruptioe fecunda. sine gravamine grandida. sine dolore puerpera. Hoc autem quod fuit sine ve pudoris est. quia eius preceptum fuit sine corruptione non humano semine sed mystico spiramine. angelo ibi dicente. spiritus sanctus superveniet in te. Fuit enim sine ve laboris. quia postmodum laboris et gravedinis levis spiritus sancti obumbrabat. insuper non habuit ve doloris. quia partus sine lesione. quia angelus subdit. Quod enim ex te nasceretur sanctum vocabitur filius dei. Soli enim principi porta illa servata est quod non violavit egrediens nec etiam ingrediens sicut mystice ponitur. Ezechiel. 44. Hac triplici maledictione in nulla muliere immunis nata fuit nisi in sola virgine benedicta. unde Eue Genesim. 3. dicitur. Multiplicabo erupnas tuas et preceptum tuos. Quod etiam modo in virgine per aue nature excellentiam denotatur. quia ab alio triplici ve immunis fuit. scilicet concupiscentie. culpe. et pene. De qua triplici ve Apocalypsis. 9. Clamabat aquila volans ve ve ve huiusmodi in terra. Fuit enim beata virgo sine primo ve hoc est sine tyranno concupiscentie peccati originali. quia sine eo precepta sunt. sicut teste Salomone Cantico. 8. Si et didicimus. qui ait. Tota pulchra es amica mea et macula. scilicet originalis culpe non est in te. Aut in ea omnino fuit exitium per spiritum sancti sanctificationem. propterea psalmus. Sanctificavit tabernaculum suum altissimus. id est beatam virginem. in qua dominus noster Iesus christus novem mensibus habitavit. Fuit sine secundo ve. scilicet culpe et mortalis et venialis. unde Augu.

Excepta beata virgine maria de q̄ cū de peccatis agit nullā
volo fieri questionē propter honorē dñi. S3 post hanc ergo
virginis exceptionē. si sancti et sancte pgregari possent et
quereret ab eis an peccatū haberent. quid responderent nisi
quod Johan. ait. Si dixerimus quia peccatū non habem⁹
ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est. Fuit sine ter
cio ve. s. pene que est in sepeparatione anime ⁊ corporis. que est
incineratio corporis et dissolutio. Nam sicut non dedit dñs
sc̄m suū videre corruptōez. i. xpm. sic nec sc̄as suā de q̄ nat⁹
ē sc̄tū. s. corpe et aīa in celo assumpta ē. Tercio insup mō
p aue in virgine nature excellētia demonstrat. qz s3 fuit sine a
lio triplici ve. s. carnis mūdi et diaboli. Siue tria ei defuerūt
de quib⁹. i. Jo. ⁊. Omne qd̄ est in mōdo ꝑcupiscentia carnis ē
et ꝑcupiscentia oculor⁹ et superbia vite. Avaritiā nāq; exclu
sit ꝑ paupertatē. luxuriā ꝑ virginitatē. diaboliꝑ ꝑ humi
litate. qz has virtutes perfectissime in se habuit. merito er
go ei ab angelo dicit aue. Ab vsu em̄ ecclesie immediate sub
iungitur marie nomē. cum dī. Aue maria. qd̄ tamen ab eodē
euangelista Luca premissum erat cū dixerat. Et nomen vir
ginis Marie. Et merito quidē nomē marie adesse debet. naz
Maria interpretatur maris stella. amarum mare. domina ⁊
illuminata. Est em̄ stella nauigantibus hoc mare magnum ⁊
spaciosum manibus. in quo reptilia quorū non est numer⁹
Sed maxime stella est quia emisit ꝑ natiuitatem filij dei
radium mentis nostre irradiatiū. Amarū etiam fuit mare
qñ in passione gladius a Simeone ꝑdictus Luce. ⁊. eius ani
mam pertransiuit. Dñā equidē facta ē in sua assumptōne. qñ
exaltata est super choros angelorū ad celestia regna et sa
cta est dñā ⁊ regina angelorū. Sed illuminata mirabiliter
fuit in anime sue in corpus infusione. Mirabilius tamen in fi
lij dei conceptione. Sed mirabilissime in sua assumptōne et
glorificatione vbi vltra omnes beatos angelos ⁊ animas si
mul iunctas diuina visione manet irradiata. Ecce prima ex
cellētia virginalis. quia excellit omnes alios in natura

Ad beata virgo multipliciter omnes in
gracia superexcellit

Ca. ij.

Secunda excellentia est gracia dei. de qua angelus
subdit Gracia plena. Hoc s^m tripliciter intellectum
exponi potest. Prim^o est gracia plena. Gracia in
q^{uod} s^{ed} corporali sp^{iritu}ali et singulari. Nam gracia cor
poralis fuit gracia virgin^{itatis} in carne. vnde Canticor. 2.
Ortus conclusus fons signatus denominatur. Gracia sp^{iritu}alis
fuit abundantia virtut^{um} in mente. p^{ro}pterea etiam Ca
nticor. 2. anima eius dicitur. Fons ortorum et puteus aquar^{um}
viventium. Gracia singularis fuit presentia filij dei in v^{er}tre.
Ideo Canticor. 2. Venter tuus sicut aceruus tritici. i. plen^{us}
illo grano tritici atq^{ue} frumenti qui de se ait Jo. 12. Nisi gra
num frumenti cadens in terram. i. in beatam virginem per in car
nationem mortuum fuerit per passionem ipsum solum manet &c.
Secundus intellectus gracia plena. Nam fuit in ea vacuitas
sive profunditas humilitatis. puritas virgin^{itatis}. & soliditas
caritatis quia has virtutes plenissime habuit et in summo.
Ad hoc em^{enda} q^{uod} vas impleatur et teneat liquorem bonum ista
tria requiruntur. s. q^{uod} vas sit vacu^{um} sive profundum. q^{uod} sit pu
rum quodq^{ue} sit solidu^m sive firmu^m que omnia fuerunt in virgi
ne maria. vnde Canticor. 6. admittantur de ipsa angeli. que
runt. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens.
Pulchra ut luna p^{ro}pter virgin^{itatem}. Electa ut sol p^{ro}pter serue
tem caritatem. Terribilis ut castroru^m acies ordinata p^{ro}pter p
fundissimam humilitatem qua nihil demonibus terribilius est
Tercio insuper intellectus gracia plena. Omnis nempe gra
que huic seculo cōdicatur triplicem habet processum. Nam a deo
in christum. a christo in virginem. a virgine in nos ordinatissime
dispensatur. Primo namq^{ue} omnis gracie deus et domin^{us} do
nator est. iuxta q^{uod} Jacobi. 1. ca. scriptu^m est. Omne donu^m opti
mu^m et omne donu^m perfectu^m desursum est descendens a patre
luminis. Secundo procedit a domino iesu christo inq^{ui}tum est

homo Ipse namq; in presenti seculo viues meruit nobis omnem gratiam quaz deus disposuerat dare huic mundo. sicut Jo. i. c. scriptum est. De plenitudine eius accepimus omnes et gratiam pro gracia. **T**ercio processus est a virgine benedicta. A tempore em̃ quo concepit deũ in vtero suo quandam vt sic dicā iurisdictionē seu auctoritatē habuit in omni temporalī processione spūs sancti. Ita q; nulla creatura aliq; a deo recepit gratiam nisi s̃m dispensatōem ipsius virginis matris. Cum em̃ christus sit caput nostrũ a quo omnis influxus diuine gracie in mysticum corpus fluit. Beata virgo est collum per quod hic fluxus pertransit ad corporis membra. sicut Salomō Can. > testat̃ ē de christo p̃dicēs. Collū tuum. quod est virgo beata. sicut turris eburnea. Vnde Bernhardus. Nulla gracia venit de celo in terram nisi transeat p̃ manus Marie. Merito ergo dici potest gracia plena. a q̃ omnes gracie manant in ecclesiam militantez. Figurata in fonte illo de quo Genes. 2. Qui de terra ascendens irrigabat vniuersam superficiem terre. Et iter p̃sal. ait. Fluminis ip̃et̃ letificat ciuitatem dei. i. ecclesiam militantem

Qd beata virgo multipliciter omnes in gloria superexcellit

Ca. iij

Ecceia virginis excellentia est glorie. De qua per angelũ subinfertur. Dominus tecum. Non tantum cōmuniter sicut cum alijs. cum quibus est per participationem gracie. sed tecum singulariter in qua est per cōmunitatem nature. quia in vtero virginis natura nostra vnita est nature diuine qđ quidem fuit in virgine gloriosa singularis. vñ de ipsa Prouerbi orũ. 11. scriptũ est. Mulier graciōsa. i. plena gracia iuenit gloriam. Illa namq; de qua Prouer. 10. Gloria patris filij sapiēs qui est christus. Alio ergo dñs tecũ. qđ tripliciter exponi pōt. **P**rimo modo dominus tecum. dominus enim est pater. dominus filius. dominus spiritus sanctus. Tecum dominus

pater. quia tu sponsa patris. Tecum dominus filius. quia tu mater filij. Tecum dominus spiritus sanctus. quia tu spiritus sancti thesauraria comprobaris. Et tamen non tres domini incarnati in te. sed vnus est dominus scz filius incarnatus. quia in te verbum caro factum est. et habitauit in nobis Io hannis. i. ca. ¶ Secundo etiam dominus tecum. tecum ante vterum. tecum in vtero. tecum post vterum. Ante vterum te presignans in multis prophetis et figuris. Vnde Genes. 6. ca. Fac tibi arcam de lignis leuigatis &c. ecce figura. et Ysaie 7. ca. Ecce virgo concipiet et pariet filium. Ecce prophetia. In vtero tecum sanctificans psal. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Post vterum te secundans. vnde Luce i. ca. Ecce concipies in vtero et paries filium. ¶ Tercio quoq; dominus tecum. tecum enim in mente. tecum in ventre. tecum in potestate. Tecum namq; in mente per virtutum abũdantiam. Vnde dictum est supra. Ave maria gracia plena. Tecum in ventre per sui presentiam. Luce. i. Ecce concipies in vtero et paries filium. Tecum in potestate propter peccatorum indigentiam. Cum de deo pro nobis facias quicquid tue placuerit charitati. In cuius misterium. 3. Regum. 2. ca. dicit Salomon ad matrem suã. i. christus ad virginem. Pete mater mi neq; enim phas est vt auertã faciez tuam. Propterea culpa eius esset si eum nollet placare nobis. Ideo denotus Berenhardus ait. Secutum habes o homo accessum ad deum. ibi habes matrẽ ante filium. filiũ ante patrem. Mater ostendit filio pectus et vbera. filius ostendit patri latus et vulnera. Nulla ergo poterit esse repulsa. vbi tot sunt charitatis insignia. Ecce dulce tecũ q; vtinã sit semp meũ nec non & vobiscum. Et sic ex hĩs que dicta sunt patet primũ misterĩũ scz salutationis virginis matris.

¶ Articulus secundus de triplici benedictione que in salutatione angelica demonstratur

- Ecũdũ misterĩũ est pmedatõis. vbi triplex pmen datõ p ordinẽ declarãt. Pũma ẽ de benedictã mĩrẽ

Quod beata virgo bñdicta in mulieribus tri-
pliciter declaratur

Ca.1.

Prima p̄mendatio est de benedicta matre. Vnde
subdiť. Benedicta tu in mulierib⁹. Qd pōt expo-
ni s̄m triplicē intellectū. Primus intellect⁹ est. bñ-
dicta tu in mulieribus. i. super oēs mulieres. q; p-
uenisti ad terciū bñdictiōis gradū in genere muliebri ad quez
alia mulier nunq̄ attigit vel attingere pōt. primus gradus ē
q; secūda est sed nō virgo. scđus q; virgo sed nō secūda. terci-
us q; virgo simul et secūda. Duo nempe p̄mi p̄munes sunt
ceteris mulieribus. tercius vero solius marie p̄pius est. Pro-
pterea Lu. 10. scriptū est. Maria optimā partē elegit que nō
auferetur ab ea. Bona quippe pars q; secunda. melior aūt q;
virgo. sed optima q; virgo et mater quod solū marie datum
est. Simulq; considera circa hoc tria inaudita super omnes
mulieres in maria gesta. Suit enī simul in vnū parens. et vir-
go. mater ⁊ filia. plena et vacua. filio dei plena. semine hoīs
vacua. vnde Luce. 1. iubilando cantabat beata virgo dicēs.
Quia fecit mihi magna qui potens est et scđm nomen eius.
Et psal. Cantate domino canticum nouum quia mirabilia fe-
cit. ¶ Secundus intellectus benedicta tu in mulierib⁹. id est
inter mulieres. Et hoc insuper triplici ratōne. quia benedicti-
onem participauit cum omni statu et genere mulierum. Su-
it enim cum virginibus virgo. Cum coniugatis secunda. cuz
viduis continens et casta. Propterea ei Ecclesiastici. 29. dcm
est. In Jacob inhabita. et in Israhel hereditare. et in electis
meis mitte radices. Jacob enim intepretatur luctator per
quem status cōiugatorum significatur. Israhel autem ab an-
gelo suscepit nomen. quando emarcuit femoris eius neruus.
Electi nempe merito virgines nuncupantur. quia hī sequū-
tur agnum quocunq; ierit. Vt dicitur Apocalipsis. 19. caplo.

Tercius intellectus benedicta tu in mulieribus. i. a mulieribus. Et hoc quidem ppter triplicem benedictionez quā mulieres per ipsam obtinuerunt contra tria mala quibus liberate sunt per virginem benedictam. Prīmū malū fuit verecundia eue. Secundum maledictio legis. tertium deiectio nature. **P**rimū autēz malum fuit verecundia eue. Que namq; mulier fuisset causa a p. xere cū per mulierez fuerit perditū totū genus humanum. Propterea in signū huius datur eis in capite velum. Ac mulier benedicta maria de hac confusione ipsas redemit. dum p ipsam genus humanū saluatū est. Vnde Glosa super illud Missus est angelus gabriel zc. inquit. Mulier a diabolo seducta mortem intulit. e contra mulier ab angelo edocta salutem edidit. **S**cđm malum erat maledictio legis. per quam maledicta erat omnis mulier que non pduceret semen in israel. Deutro. 22. ca. Dura necessitas et graue quidem iugū super filias Eue. Nam si pariunt cruciantur si non pariunt maledicuntur. S; hoc maledictū. benedicta maria virginū primiceria aboleuit dum prima suam virginitatē domino consecrauit. Ideo psal. de ipsa ait. Adducentur regi s; chusto virgines p⁹eam. i. p⁹ reginā. que prima summo regi dedicauit virginitatem. Proxime eius. i. vidue et continentes que virginib⁹ prime iudicant. offerent tibi. s. xpo In hoc misterū Exo. 14. sumpto tympano. i. carnis mortificatione a maria egressę sunt oēs mulieres p⁹ea cū tympanis et choris zc. **T**erciū malū deiectio ē nature seu p⁹ditōis. naturāl^r autē deiecta z i firmata ē p⁹ditō muliebris. vñ prouer. vl. Mulierē fortē quis inueniet. S; ecce prestitio innēta ē cui⁹ p⁹ciū pcul z de vltimis finibus quod ē xps fili⁹ dei p⁹is. Que sua fortitudine diabolu supplātauit. sicut Gen. 3. de ipa mystice scriptū est. Ipā pteret caput tuū. ppter ea cessauit abiectio mulierum Vñ Judith. 14. ca. ipi Judith in psona virginis dictū est de hīs trib⁹. Tu glā ierl^m ptra verecundiā eue. Tu leticia israel contra maledictū legis p quo liberate letentur. Tu honorificentia ppli nostri contra abiectonis opprobrium

Secunda commendatio est de benedicta prole. de qua subditur. Et benedictus fructus ventris tui. Hec sunt verba elisabeth ab ea dicta quādo a virgine visitata fuit. Que vba ecclesia cū salutatiōe angeli virginem salutando commiscet ut ex utroq; choro scz angelorum et hominū veneranda et salutanda gloriosa virgo monstretur. Aut em̄ Elisabeth. Et benedictus fructus ventris tui. Et merito quidem. quia quintupliciter benedictus. Primo benedict⁹ in flore. s. vnde processit. quia superi⁹ dictū est de virgine. benedicta tu in mulieribus. Secūdo benedictus in decore. vnde in psal. Speciosus forma pre filijs hominum Et Sapientiā. >. Candor est em̄ lucis eterne et speculū sine macula. et iterū. Canticoz. 4. Dilectus meus candidus et rubicundus electus ex milibus &c. Tercio benedictus in odore. Canticoz. 1. Trahe me post te curremus in odorem vnguentoz tuorum. Et Genesi. 27. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni cui benedixit dominus. Quarto benedictus in sapore. vñ psal. Gustate et videte quoniā suavis est dominus. Et Canticoz. 1. 2. Sub umbra illius quem desideraueram sedi & fructus eius dulcis gutturi meo. Quinto benedictus in valore. quia fuit redemptio generis humani. Vnde. 1. Corinthioz. 6. Empri estis p̄cio magno gl̄ificate & portate deū in corpe vro

De tribus excellencijs nominis Jesu

Ca. iij

Tercia cōmendatio est de benedicto noīe quod est Jesus. de quo ad presens solū tria p̄siderare sufficiat. s. breuitatē. immensitatē. et suauitatē. Primo nota breuitatem in dicto. Quia non sunt nisi due sillabe ut nō h̄ret hō laborare in dicendo & frequenter nominando hoc sanctissimum nomen. Vnde ad Romanos. 9. ca. Verbum breuiatum fecit dominus. De verbo abbreviato est nomen Jesus de dei filio incarnato. Secūdo p̄sidera imme

flectat in virtute. Actus. 2. Non est aliud nomen sub celo datum
hominibus in quo opteat saluos fieri. 2. Philippens. 2. Donauit illi no-
men quod est super omne nomen. ut in nomine Iesu omne genu flectat. cele-
stium terrestrium et infernorum. Propterea ad reuerentiam et gloriam
huius sanctissimi nominis decretalis ab ecclesia emanauit extra de
immu. eccle. c. decem domum dei scriptura. li. vi. ubi dicitur. Conue-
nientes ibidem. scilicet in ecclesia nomen illud quod est super omne nomen
a quo illud sub celo non est datum hominibus in quos saluos fieri
credentes oporteat. Nomen uero Iesu christi qui saluum facit
populum suum a peccatis eorum exhibitore reuerentie spiritualis attollat.
Et quod generaliter scribitur. In nomine Iesu omne genu flectat
singuli singulariter in seipis implentes. precipue dum agunt mis-
sarium sacra misteria gloriosum illud nomen quicquid recolit. flectant
genua cordis sui. quod vel capitis inclinatione testentur. Hec ille
Ergo ex hijs patet quando dicimus Ave maria. et venimus ad
hoc nomen Iesus saltem caput inclinare debemus. Tercio pro-
pterea considera in hoc nomine suauitatem in sapore. unde Bernardus
ait. Iesus mel in ore. melos in aure. iubilus in corde. Et alibi
iubilose cantando ait. Dulcis iesus memoria dans vera cor-
dis gaudia. sed super mel et omnia eius dulcia presentia. Nil
canitur suauius. auditur nil iucundius. nil cogitatur dulcius
quam Iesus dei filius etc.

¶ Articulus tercius de tribus que ponunt in fine
salutationis angelice quando incipit Ave maria.

Primum misterium est supplicationis que in fine sa-
lutationis et commendationis in Ave maria solet a fi-
delibus frequenter. in qua supplicatione tria facere
solet. primum inuocare. secundum laudare. tertium postulare

¶ Quod beata uirgo in omni necessitate inuocanda est Ca. 1.
Primo namque ab fidelibus inuocatur cum dicitur
Sancta maria. Et merito quidem. Cum enim

52
Maria interpretetur matris stella. Nocte siquidem transse-
ribus nobis per hoc mare magnum et spaciosum. Opus est
hanc stellam notare. que cardini celi iesu propinquissima est.
vt nō solū eius chorusco splendore possim⁹ dirigere cursum
nostre cum salute. verumetiam in quacūq; necessitate nostra
possumus eam cum omni fiducia inuocare. Vnde Bernhar.
In periculis in angustijs in rebus dubijs. Mariam cogita.
mariam inuoca. non recedat ab ore. non recedat a corde. Et
vt impetres eius orationis suffragium ne deseras conuersa/
tionis exemplum. Ipsa sequens non deuias. ipsam rogās
non desperas. ipsa ducente non vagaris &c.

Quanta sit dignitas esse virginem Mari/
am uatrem dei.

Ca. ij.

Secundo a fidelibus laudatur cum dicitur. Mater
dei. Tanta nempe ē laus quā ei tribuimus cū di/
cimus mater dei. q̄ nec in personis creatis vt an/
gelis vel hoībus. nec in personis increatis recipit
hec incogitabilis dignitas. s̄z q̄ habeat dei filium
nisi in vna persona diuina que est patris. et vna persona hu/
mana que est matris. Insuper maius est hoc donū q̄ sit ma/
ter dei q̄ q̄ sit domina creaturarum dei. quia hoc dependet
ab illo sicut ramus a radice suo. p̄pterea ei poti⁹ dicim⁹ ma/
ter dei quā domina mundi vel vniuersi

De postulātōne que in fine angelice salu/
tatōnis poni solet

Ca. liij

Ercio et ultimo postulatio subinfert̄ cum dicitur
Ora pro nobis peccatoribus. Quāto em̄ media/
tor inter peccatores et deum ad intercedendū est
p̄mitior et vehemētor ⁊ ad impetrandū dignior ⁊
reuerentior ⁊ graciosior. tāto ceteris parib⁹ est utili⁹ cū hr̄ p
mediatore. s̄ que p̄pari poterit supplicatōni m̄ne. Astat em̄ p
nobis supplex adextris filij vere regina. q̄ sūmi regis mater

G 2

Per generosaz conceptionē quia summi regis filia. Per graciosam adoptionē quia summi regis sponsa. Per gloriosam assumptionē. Astat inq̃ talis regina pro deuote postulantib⁹ ad intercedendum contra indignationez iudicis. ad excusandū defectuz nostre infirmitatis. ad subueniendū accipiens p nobis plene influxum diuinitatis. Quā nobis infundat hic per gratiam et in futuro per gloriā ipse filius dei Iesus. Qui cū patrē et spūs sancto uiuit et regnat in secula seculorū. Amen.

De septē verbis beate virginis marie. in quib⁹ septē gradus seu processus amoris psumant. Sermo octau⁹

Vas dulcia faucibus meis

q

eloquia tua. ps. 18. Dignare me laudare te virgo sacrata. Nec modicā despicias tui famuli seruitutē. cuius non modicā deuotōez in tuis laudib⁹ attendis. Dignare regina celestis mihi per sublimiū sensuū tuorū materiā quasi vasta p equora sine remige nauiganti. celestis aure fauore succurrere. et qui altissimos sensus verborū tuorū saltē balbuciendo declarare & fidero gracia tua confisus tuo adiutorio valeam explanare. Aspiret et ille diuinus habitator hospiciū tui. vt qui in laudē sue matris studium pietatis attendit. pius adiutor adesse nō dedignetur. Quis enim mortalium nisi diuino tutus oraculo de vera dei et hominis genitrice quicq̃ modicū siue grande presummat. immo pollutis labijs nominare. Quā pater ante secula deus perpetuam predestinauit in virginem dignissimam. Filius elegit in matrem. spiritus sanctus omnis gracie in domiciliū preparauit. Quibus verbis ego homunculus sensus altissimos virginē cordis sanctissimo ore prolatus efferam. quibus non sufficit lingua angelorum. dominus enim Mathei. 12. ca. ait. Bonus homo de thesauro cordis sui profert bona. Quod verbum potest esse thema. Quis inter pu-

ros homines melior homo potest excogitari q̄ illa que me-
 ruit effici mater dei. que nouem mensibus in corde et in vte-
 ro suo ipsum deum hospitauit. Quis thesaurus melior. quaz
 ipse diuinus amor quo fornaceū cor virginis plenuz erat. de
 hoc igitur corde quasi de fornace diuini amoris virgo beata
 protulit verba bona. i. verba ardētissime caritatis. Sicut enī
 a vase summo et optimo vino pleno non pōt exire nisi opti-
 mū vinum. Aut sicut d̄ fornace diuini amoris non egreditur
 nisi incendium feruens. sic etiam a christi matre nō potuit ex-
 ire nisi verbum summi et diuini amoris. Sapiētis quoq; ma-
 trone est pauca verba solida tamen atq; sententiosa habere.
 Proinde septem vicibus quasi septez verba tantum mire sen-
 tencie et virtutis a christi benedictissima matre leguntur di-
 cta. vt mystice ostendatur ipsam fuisse plenaz gracie septisfor-
 me. Cum angelo bis tantum nō locuta est Lu. 1. ca. scz. Quo-
 modo fiet istud ꝛc. et Ecce ancilla domini ꝛc. Cum Elisabeth
 duo verba locuta est. scz ipsam salutando et deum laudādo.
 cum ait. Magnificat anima mea dominū ꝛc. Luce. 1. capitulo
 Et cum filio etiam bis. In templo Luce. 3. ca. Fili quid feci-
 sti nobis sic. Secundo in nupcijs. Johānis. 2. ca. Vinum nō
 habent. Et ibidem cum ministris semel. scz Quodcunq; dixe-
 rit vobis facite. Et in hīs omnibus semper valde parum lo-
 cuta est. excepto quod in laude dei et gratiarū actione se am-
 pla dilatauit. scz cum ait. Magnificat anima mea dominum
 ꝛc. Vbi non cum homine sed cum deo locuta fuit. Hec septe-
 verba sunt septem amoris processus et actus. et sub miro or-
 dine gradu sunt prolata quasi sint septem flamme fornacis
 cordis eius. Quod verba considerans atq; ruminās deuota
 mens cum ipso propheta ait. Quā dulcia faucibus meis elo-
 quia tua. Porro dulcedo hec quam in verbis beate virginis
 sentit deuota mēs est ardor deuotōis q̄ in eis aīa expimēta-
 liter pbat. Dicat igit mēs deuota q̄ dulcia. Sūt aut septem
 vba brissime vginis septe ardētissime flāme. prima flāma est
 amoris seperantis. scda ē amoris trāssormātis. tertia amoris

edificantis. quarta amoris iubilantis. quinta ē amoris saporantis. sexta amoris ppatientis. septima amoris psumantis. Tū has septē flāmas sub triplici articulo distiguam⁹. In primo ptimeant tres. in scōda solūmō vna. in tercio tres vltime.

Articulus primus de triplici gradu amoris in triplici virginis verbo demonstrato

Primo em ponam⁹ tres flāmas sū ordinē. sū q scrūs euāgelta Lu. i. ca. describit eā fuisse locutaz.

Quantum ex amore ad deum beata virgo oēm corruptionē abhorruit

Ca. i

Prima flāma amoris ē sepeperantis. Natura quippe veri amoris ē a ppario sui amati se elongare. et qto amor maior ⁊ fortior est. tanto recessus iste est maior. et ecōuerso. Rogo diligenter attēde. q⁹ tus iste recessus apparuerit in primo virginis verbo in q Lu. i. ca. angelo sibi pmitteri et pceptū et partum filij dei quasi stupefacta rñdit. Quō fiet istud qm virum non cognosco .i. qm sum in statu ⁊ voto nūq cognoscēdi virū. quasi dicere velit. scio quidē deū multos modos habere sub quib⁹ iuxta voluntatem suā hec adimplere pōt. Sed vnus in quantū in me ē ⁊ ex voto animi mei. est ab aīo meo oīno elongat⁹ ⁊ alien⁹. s. q virū carnalr cognoscēdo papiā etiā hoīez deū. vnde z6. q. z. §. z. hī. Vouerat em maria se virginē pseueraturā. vñ ait angelo. Quō fiet istud qm vir nō pgnosco. i. me vir nō cogniturā pposui. sequit. Sed sicut ait Augu. Brā vgo pposuit puaturā in corde votū vgnitatis. nō expressit ore. ideo subiecit se diuine dispositōi. dñ pposuit se pseueraturā virginē nisi de⁹ alr ei reuelaret. ⁊ subdit. Postea vero q filiū genuit q cor de pceperat fil cū labijs expssit. et vterq i vrginitate pma sit. Cōsidera igit diltcissime diligēter qrtū recedit ab oī ppario sui dilecti. s. dei. qm nō solū odit offensā ei⁹. s. etiā oēm ac tū corruptū et viciosum qrtūcumq fieret sine illi⁹ offensiōe. si cut vtiq fieri pōt act⁹ mīmonialis ⁊ maxime si ordinat⁹ sit

ad plenā diuinam. Et tñ hūc habuit quātum erat ex se et ab
solūte beata virgo sic odio vt ex hoc dixerit hoc verbum. p
fecto vt estimo hac p̄cipue causa fuit quare modus concipiē
di filiū iam ab ipso deo p̄fix⁹ sibi a deo nō fuerit reuelat⁹
vt virginis aīo atq; eloquio et efficacissimo actu. i. verbo ore
et ope exerceretur. et de facto probaretur actus iste tam ser
uentis amoris. et hoc in altissimo gradu.

¶ Ex quanto amore beata virgo in conceptū
filij dei et eius obsequia consensit

Ca. ij

Ecunda flāma amoris fuit transformantis. cuius
actus est summe vnire amatum. cū ipso amatu et
econuerso. Licet em̄ hec flāma sit radicaliter oīn
p̄ima. tñ s̄m p̄plementū suū atq; exp̄imentale ex
ercitium ē sc̄da. qz nunq̄ sentit̄ plene nec in quodā exercitio
actuali habetur plene. nisi homo se p̄fectē exercuerit p̄i⁹ ad
fugas et odiū cuiuscunq; contrarij et omnis impetui plene
postponens omnia dilecti gracie et contemplatiue eius. At
tende autem quantum ista flamma refulsit in secundo vir
ginis verbo quo in filij dei conceptum angelo ait. Ecce ancil
la dñi fiat mihi s̄m verbū tuū. qz em̄ amorosa mētis vnio ad
ipm̄ deū ex parte mentis debet tota esse humilis et subiecta
et prompta ⁊ famulatoria siue in omnib⁹ obsequiosa. Id cir
co virgo primo vt talem se exhiberet deo ⁊ cōceptui filij dei
dicebat. Ecce ancilla domini ⁊c. Quia etiam debet esse timo
rosa simul et fiducialis suauitatis ac deprecatorie desiderare
et hoc non vltra vel circa mensuram sibi a deo p̄fixam. Id
circo adiecit. Fiat mihi s̄m verbum tuum. Quasi dicat hoc
non auderē petere a meipsa. sed nec volo nec audeo de dei p
missione diffidere. nec supra vel infra suum verbum p te mi
hi p̄nunciatū querere aut desiderare. Proinde iuxta verbū
tuum fiat mihi conceptio filij eius eo modo quo per te illas
mihi annūciavit. quasi em̄ in hoc verbo exprimit̄ obia lōga
cū ait Ecce. humilitas p̄funda cū d̄t Ancilla. Caritas lata cū
addit Fiat mihi. Fides alta cū p̄cludit Sc̄dm verbum tuum.

Ut aperte clarescat solam beatam virginem esse talem. Ut
digna sit comprehendere super omnes tam sanctos q̄ ange
los que sit latitudo longitudo sublimitas et profundum in
carnationis filij dei. Contemplare igitur mens deuota in q̄
tunc affectu et ascensu diuini amoris et mire transformatio
nis erat mens illa in qua tantus ausus fuerit qd constanter
et pleno assensu auderet optare et querere se fieri matrē dei
altissimi et ipm vere fieri filium eius. Porro ipe terminus et
consensus desiderij illius altitudinem decet. Terminus fuit
summa impletio desiderij huius. sicut in puellam aliq̄ pro
curante consensum regis et principaliter per sollemnem et fi
de dignum nuncium destinatio atq; regis consensu demon
strato cum consensus puelle in idipsum subsequitur. Et per
eius verbum regi vel eius nuncio plene exprimitur et conse
ssim fit ⁊ radicatur inter eos indissolubile vinculum coniu
gale. Sed ⁊ multo altius et immobilius procurante hoc cō
sensum dei per eius angelum virgini denunciato mox ad ple
nū consensum virginis subsecuta est illa ineffabilis ⁊ summā
insepabilis vnio xpi ad matrē. ⁊ mris ad filiū dei christum.

¶ Cū q̄ra amore btā virgo salutauit elisabeth Ca. iij

¶ Ecce flāma fuit amoris cōicantis. et profecto na
tura veri amoris amatū ⁊ eius amorē p posse ali
is imprimere. sicut ⁊ ignis natura ē oīa que ei cir
cūstant sūm eoz susceptibilitatē ignire ⁊ inflāmare
ppter q̄ in tercio virginis verbo quo salutauit elisabeth sta
tim tal' imp̄ssio facta ē in iohāne quē in vtero mris sc̄ificauit.
⁊ in xpo p gaudio exultare fecit. atq; mrez intm sp̄s sc̄to re
pleuit vt itime sentiret pceptū ⁊ icarnatōz filij dei paulo an
iā sc̄tāz. ita ⁊ exclamās dicebat mri xpi. B̄ndicta tu in mlib⁹
et b̄ndict⁹ fru. vē. s̄ hoc serio s̄ oñdere volēs Lucas in. i. ca.
ponit p ordinē tria. Primo marie salutatioz. sc̄do iohānis ex
ultatioz. tercio elisabet iubilatioz. Primo em̄ ponit marie salu
tatioz. s̄ pri⁹ p̄mittit d. Erurgēs maria abiit i mōtana cū festi
natōe. s̄ vt subito cōicaret grāz filij dei iohāni et parētib⁹ ei⁹

In ciuitatem iuda. i. in ierusalem. que erat in montanis sita.
 Et intrauit in domū Zacharie. Glo. vt dñe pregnantī deser
 uiret iuuencula. Et salutauit elisabeth. Nam simul cū humi
 litatis signo beneficium dedit cū verbo. ¶ Secūdo ponit Jo
 hannis exaltationem. ppter ea subdit. Et factum est vt audi
 uit salutationē Marie elisabeth exaltauit infans in utero ei⁹
 Nam qui prius verbi dei influentiā suscepit prius virtutem
 salutationis et uisitationis concepit. Et quia lingua nō pote
 rat rñdere de utero matris in occursum illius gesciebat exū
 pere. Vnde Glo. Et quia verbo non poterat animo exultāte
 salutat. ⁊ sue precursionis officium inchoat. sentit enim aduē
 tum domini. Spūs em̄ sc̄s mouit iohannis liberū arbitri
 um ad cognoscendum saluatoris aduentū. Propterea in gau
 dio exultauit. ¶ Tercio autem subdit Elisabeth iubilationez
 Proinde subiungit dicens. Et repleta est elisabeth spiritus an
 cto et exclamauit voce magna et dixit. Benedicta tu in muli
 erib⁹ et benedic⁹ fruct⁹ ventris tui. et vñ mihi hoc vt veniat
 mater domini mei ad me. Ecce enim vt facta est vox salutati
 onis tue ī aurib⁹ meis exaltauit ī gaudio ifans in utero meo
 Et beata que credidisti perficientur in te ea que dicta sunt ti
 bi a domino. Attende autē quando fuit gracie plenitudo cō
 municata iohanni ad presentiam verbi dei ⁊ per affatus vir
 ginei oris Nam et meritis eius mater spiritus sancto repletur
 Et datur sibi misterium incarnationis agnoscere ex seruore
 clamare benedictam virginem predicare. et intelligere virgi
 nis marie dignitatem. Et se tanta uisitacōe indignam. Nam
 eam quam spiritus sanctus repleuit humilitate vacuam non
 reliquit. Ecce quanta commutatio spiritus sancti atq; diuini a
 moris facta est exaltatione virginis benedictę

¶ Articulus secundus de exaltantis virginis
 iubilatione quando cantauit magnificat

¶ **S**ecundo ponamus quartam flāma que est amoris iubilantis. Cuius natura est semper de dilecto psallere et cantare. Dum enim beata virgo ab Elisabeth de fide magnificaretur. et benedictus fructus v̄tris glorificaretur. In altissima contemplatione anima eius subiecta totum in deum refundens ait. Magnificat. In quo cantico glorificat et magnificat atq; regraciatur summo deo d̄ multitudine magnorū b̄n̄ficiorū suorum. Et continet hoc canticū decē versūs. Iuxta propheticum dictum in psal. 32. In psalterio decem cordarum psallite illi. Quod verbum potest esse thema quando solus hoc canticū predicatur. Et prima regraciatur beata virgo et magnificat summū deum de beneficijs particularibus et specialiter sibi collatis. Et hoc tripliciter. ¶ Primo magnificando. sc̄do exaltando. tercio exēplificando. ¶ Primo regraciat deo magnificādo. Propterea iquit. Magnificat aīa mea dominū. nō dicit lingua. cū ad magnificandū deū deficiat oīs lingua. Sed aīa mea inquit. que plus pōt p̄prehendere q̄ lingua exprimere. Quasi dicat. Magnificauit dñs facere deū seipm p̄ me intra meū vterū se fecit hoīem. et sic me magnificā reddidit. et etiā super sublimitatē oīm angelorū. Et hoc oīno est suū nō meū. et ideo nō meipaz magnifico inaniter iactādo. s̄ magnificat aīa mea dominū. Donū suū in ipm totaliter referendo. vñ dicit Beda super magnificat. B̄ta virgo magnificētia suā plene cognouit s̄ totū in deū refundit. vñ in p̄sona virginis loquēs ait. Magnificat quoq; dñm oīs creatura. s̄ aīa mea sup oīa. Inter em̄ oīm creaturā nihil tā magnifice fecit sic aīaz meā Ideo magnificat aīa mea deo. ¶ Sc̄do autē regratur dño exultādo. p̄pterea subdit. Et exultauit spūs me⁹ in deo salutari meo. Ex magnificatiōe dei recte sequit̄ exultatio sp̄itus atq; mētis. quasi dicat sm̄ Glo. Exultauit spūs meus extra omnem creaturā et extra semetipsam et ipsa pre immensitate gaudiij exultat in deo salutari meo. Dixerat em̄

61
ei angelus. Et vocabis nomē eius iesum qđ interpretatur sa-
lutare. Exultauit quippe in filio. quem gestauit in vtero. qua-
si dicat totum qđ sentio totum qđ viuo in eius magnitudine
contemplanda et preceptis eius seruanda impendo. Nulla
prosperitas me extollat nulla aduersitas me frangit. Sed in
solius illius memoria delectatur spiritus. ⁊ in illius perpetua
deitate cuius caro mea secundatur conceptione Quasi dicat
virgo de salute qđ qđ humano generi video perparari totis
visceribus exulto. Video namq; de me assumi qđ et credo de
bere de me offerri. Vere dilecta virgo maria in cellam vna-
riam ad regem sponsum tuū introducta ab vbertate domus
eius inebriata. Memoriam suauitatis illius eructasti. Et in
iusticia illius exultasti. Vidisti quippe maiestatem. gustasti su-
auitatem. ideo qđ itus hausisti. foris propinasti. Duo em̄ sunt
que boni ⁊ angelorum et hominum spiritus in illo fonte bo-
ni eterni eterna contemplatione hauriunt. scz incomprehen-
sibilis dei maiestas et infallibilis bonitas. Quorum alterum
castum timorem gignit. alterum dilectionem parit. Pro ma-
iestate namq; veneratur deum. pro bonitate diligit eum. Ne
vel dilectio sine reuerentia sit dissoluta. sit vel reuerentia si-
ne dilectione penalis. Ad hanc contemplationem mens bea-
te virginis subuecta est que celestis patrie dulcedinez in ver-
bis suis tam mirabiliter expressit qđ mirabiliter comprehen-
dit. Cū em̄ magnificare deū se superhibuit venerandā maie-
statē in eterna maiestate se intuitam fuisse manifeste declara-
uit. Cū vero se in suo salutari exultasse manifestauit gustus
materne dilectiōis se pcepisse ostendit. **T**ercio deo regrāt
exēplificādo. S3 qđtum ascendit ei⁹ ptemplatio ad maiestates
dei oē bonū qđ in ea erat in ipm refundēdo tñ in pfundam
hūilitatē resiliēs et in exēplū se ponēs subdit. Quia respexit
hūilitatē an. p ceteris me eligēdo vt fierē mī saluatoris mei.
vñ Prover. vl. de ea dicīt. Multe filie pgregauerunt diuitias
tu vero supergressa es vniuersas. Respexit em̄ humilitatem
an. sue. tripl'r. primo ispirādo. scdo acceptādo. tercio exaltādo

Primo inspirando vt humilitatē preceteris diligeret. Lu.
i. ca. Ecce ancilla domini. **S**cdo acceptando vt p ipsam de
um conciperet. vnde Bern. ait. Et si ex virginitate placuit. tñ
ex humilitate concepit. **T**ercio exaltando vt per ipsam su
per omnes celos ascenderet. vnde psal. de ea mystice ait. Exal
tata est magnificentia tua super celos. Ideo respexit humili
tatem non nobilitatem et generis altitudinem. Quia domi
nus humilia respicit et alta a longe cognoscit. Non pulchri
tudinez. quia fallax gracia sz carnis et vana est pulchritudo
vt dicitur Proverbiorū vlti. Non potentiam quia domin⁹
deposuit potentes de sede. Non sapientiam. quia stultā fecit
dominus sapientiam huius mundi. vt habetur. i. Corinth. 2
Nō virginitatem quia inveniuntur etiā satue virgines. Ma
thei. 24. vbi dicitur. Quinq; ex eis erant satue. Deniq; non p
pinquitatem generis. non eloquentiam. non humanā prudē
tiam. non diuitias. non cetera taliū vt a deo respiceretur an
nunciat et que maiora sunt recitet. Non respexit sanctificati
onem in vtero. non orationē non p̄tationez. non sensuū
custodiam. et qđ mirabilius est. non prodit fidē. tacet spem.
nō nominat superexcedentem caritatez. Cuncte virtutes sub
silētio facte sunt. pro humilitate sola se respectam a domino
gloriatnr dicens. Quia respexit humilitatē 2c. Apte. Tā hui⁹
ptaria humilitatis superbia primam mulierē et cunctā eius
prolem de bonitatis arce deiecit. Et etiam luciferū de altitu
dinis sedibus ad pallidas sedes cū suis sequacibus potenter
prostravit Proin Glo. inquit. Ecce qđ vilia de se sentit 2 totū
dei gracie tribuit. In deo suo se humilem. sed respectu super
ne gracie sublimē. Vt qđ natura in primis parentibus p su
perbiā perdiderat. in maria per humilitatē reciperet Ideoq;
verbū patris in ea per humilitatis sue meritū carnis substā
tiam qđ sibi vniret assumpsit. et tunc ad eam qđ prius deiece
rat naturam sublimandā per misericordiā respexit. Sed q;
ex prefata humilitate intellexit qđ exaltanda erat. Ideo sub
iungit dicens. Ecce em̄ ex hoc beatā me dicēt oēs generatōes

sz celi terre inferni. Celi quo ad angelos quos restaurauit.
 Terre quo ad homines quos reconciliauit. Inferni quo ad
 captiuos quos liberauit. Hec est de qua Judith. 14. dñm est
 Tu gloria ierlm. s. celestis. cuius ruinā reparasti q̄tū ad ange
 los. Tu leticia israel quātū ad captiuos prēs i limbo. Tu ho
 norificentia ppli nostri. s. hoīm. quib⁹ fratrē et reconcilatores
 generasti. Vel oēs generationes. i. iudei ⁊ gentes. angeli ⁊ ho
 mines. masculi et femine. pauperes et diuites. magni et par
 ui. serui et liberi. iusti et impij. et breuiter oīs p̄ditionis genera
 tio quia oēs beatificant eā. Proinde Bern. hoc verbū expo
 nens ait. O dilatātū cor marie dei genitricis q̄ plucidis ocu
 lis omnē creaturam in vera beatitudine collocandam simul
 asperixisti. Ecce inquit. intuentis est verbū et denotantis. Ecce
 iam video q̄ futurū est de me quis fructus procedet ex me.
 quot et quanta bona non mihi soli sed omnibus generatōni
 bus proueniant per me. Nam et angelicarū ruinarū numer⁹
 per meū genitum reintegrabitur. et hominum generatio in a
 dam maledicta. per benedictū ventris mei fructū ad eternaz
 beatitudinem regenerabitur hec sm Bern. Et subdens cau
 sam tante regeneratiōis ait. Quia fecit mihi magna qui po
 tens est et sanctum nomen eius. Quasi dicat. Hoc ipsum q̄
 me beatificant omnes generationes. non mihi attribuo. non
 meis meritis ascribo. Sed potius ei qui fecit mihi magna.
 Magnum quippe est q̄ virgo sum. sed maximum si cui⁹ ma
 ter sum attendatur. s. vnigeniti dei fili⁹ ⁊ saluatoris omnium
 Et licet hec magna facta sint omnibus generaliter. tamen fa
 cta sunt singulariter mihi et ad meam inestimabilem gloriā
 in me et de me per spiritum sanctū completa potenter. Pro
 inde magnificat anima mea dominū. Qualia mihi magna
 que p̄ experientiam sentio qualia etiā non exprimo. quia nec
 plene auris angelica intelligere potest. Ista quippe magna
 nō solū creature sunt maxima. sed maxima ⁊ insupabilia sūt
 illi qui potens est. immo oīpotens est et sc̄m nomē eius. Et
 tū nec potentiora nec sapientiora illa facere potuit q̄ in me

fecit dñ. s. verbo vninit hoīem. vt idē sit factor cū factura fili⁹
meus iesus sup oīa benedictus deus qui ad oīm salute ē fa-
ctus. s. eterna disposicōe ⁊ inmensa dilectōe facta sunt ad me
am glām singulārē. Attēde autē q̄ sic subtiliter loquendo brā
vgo suā hūilitatē ostendit. Nā q̄ ipsa fuerit potens filiū dei
generare et talia magna recipere nō sue virtuti ascribit. sed
ei qui potens ē et qui p suā potentia hūilitatē virginis vo-
luit honorare. Et q̄ etiā sc̄tissima fuerit et genuerit ipm sc̄m
sc̄tōrum nō sue virtuti attribuit sed sc̄titati illius qui nomen
sc̄m suū manifestare voluit. dñ mulierē que caput peccati fu-
erat sic plenissime expurgare voluit. vt genitrix fieret oīs sc̄i-
tatis in omnia gracie vasa diffudendo. Et hoc totū impo-
ratur cū dicit. Qui potens est ⁊ sc̄m nomē eius. quasi dicere
velit. Cū femina omniū creaturariū sit vltima. et tota infe-
cta inmundicia qualis ex me fuissē nisi ipsius grā me pre-
seruasset. Ideo fecit in me magna qui po. est. et san. no. eius.
Qd nūq̄ tā magna decenter manifestare potuit. q̄ qñ muli-
erem super oīm creaturā puram exaltauit. Et ipsam matrem
omnis gracie et mundicie per suam sanctitatem effecit

**Qd beata virgo regradatur de beneficijs p
eā alijs generaliter impensis**

Ca. ij.

Ecūdo brā virgo regradat deo de bñficijs. primo
de bñficijs mie. sc̄do de bñficijs iusticie. tercio de
beneficijs mie ⁊ iusticie fil. **P**rimo inq̄ regradatur
deo de bñficijs mie. cū ait. Et mia ei⁹. s. inchoata ē
me a pgenie. s. primi hoīs in pgenies filioy hoīm s̄z dilatabi-
tur ⁊ pgenies mōi quas in spū recreādas puidit. Vñ siquidē
fuit prima pgenies hoīm que deinceps in multas pgenies
diffusa ē. ⁊ ab oīm alia discreta erat pgenies iudeoy dñtarat
vni⁹ dei cultū tenentiū quib⁹ primo credita sunt eloquia dei
⁊ ad isrlitas oues primo dei fili⁹ missus erat vt eis prius de
inde oīb⁹ miserearet. Nā p osee. i. de⁹ ait. q̄ etiā apls ad Rō
9. c. cōmemorat dicēs. Et vocabo nō plebē meā plebē meā et
nō dilectā dilectā. et nō mīaz psecutā mīaz psecutā. et Rō. 12

ca. idem apłus ait. Cōclufit em̃ dñs oīa incredulitate vt oīm
miseraret. et Sapiē. 11. scriptū est. Misereris oīm qz potes z
nihil odisti eoz que fecisti. Ergo sicut ppheta inquit. Mīa ei⁹
ab eterno vsqz in eternū. nō passim tñ sed timētib⁹ eū. qz pfe
ctu spūssctūs surgit supbū et requiescet sup humilē et mansue
tū et tremētem smones ei⁹. ppterea beata virgo subdit. Ti
mentib⁹ eū. Nullus pfecto excluditur a mīa dei nisi dei mi
sericordiā p inpenitentiā a se excluserit. Altiori tñ intelligen
tia dicere possum⁹ qz virgo in altissimo lumine ptemplatōis
vidit p merita sua suū filiū plimū profuturū sc̃tis angelis z
electis in gratificatiōe et glorificatiōe eoz. Cū in fide et meri
to reconciliatoris dei et angelorū nascituro de virgine vide
bāt se angeli gratificari et glorificari a deo. Sicut de hoc ple
ni⁹ dñm est inqdragesimali de xp̃iana religione sm̃o. 60. ar.
z. et. 3. Ad hunc igit intellectū loquit̃ beata virgo cū ait. Et
misericordia eius zc. a progenie angelorum ad progenies ho
minū tamen de vtriusqz subiungit dicens. Timentibus eum
sicut infra patebit. **S**cdo beata virgo regraciāt deo de be
neficijs iusticie. In altissimo quippe lumine sicut predictum
est intellexit beata virgo qđ dei dona sic electos illuminant
viuificant et in deū transfo:mant qđ reprobī ex eis maiora si
bi ex sua induratione et obstinatione atqz ingratitude di
uine seueritatis accumulāt. Proim̃ magna elctōz dona vt plu
rimū sint excecatio reproborū maxime qui de sua psumētes
iusticiam in suis operibus gloriantur. Propterea domin⁹ Jo
hannis. 9. ca. ait. In iudiciū ego in hunc mundum veni vt
qui non vident videant. et qui vident ceci fiant. Et sc̃tus Si
meon Lu. 2. ca. Ecce positus est hic in ruinā z in resurrectiōz
multoz ex isrl̃. hūc ergo pcessū sacra vgo illuminata pteplās
postqz sublimissima dona dei mīe in elctōs tā angelos q̃ ho
mines timentes eum diffusam et defundendam expressit ad
dei generalia iudicia super reprobos se conuertit. Et rursum
providentiam dei in regimine creature rationalis describens
quid superbi demones vel homines mereantur exponit.

Et quia christus per strennuitatē virtutum supra q̄ dici pōt
operatus est dei patris honorem non tantum sanctificando
per misericordiā electos taz angelos q̄ homines. Vnde etiā
per iusticiam impugnando reprobos. Ideo hoc exprimens
ait. Secit potentiā in brachio suo. Vulgariter quidez vsus lo
quendi hoc hz q̄ cum aliqd magnū aliquis fecit in hostē vt
virtus ad brachium referat. Sz non sunt hec verba spūsc̄ti
per os virginis prompta in augustum leuiter includēda. Al
te siquidem lateq; diffundi possunt et dñt. Hoc quippe bra
chiū q̄ beata virgo cōmemorat in quo deus suam potentiā
fecit eterni patris eternus est filius in tempore virginis filius
factus. Qui merito propter tria dei brachium nuncupatur
Primo ppter creationem. sc̄do propter conseruationem. ter
cio propter expugnationem. ¶ Primo propter creationem.
Nam sicut per brachium homo operatur. sic pater per filiū
vniuersa creauit. Vñ Jo. 1. ca. inquit. Omnia per ipsum facta
sunt. ¶ Secundo propter conseruatōnem seu sustentatōnem
quia sicut homo in brachio sustentat que portat. sic pater in
filio suo. Vnde ap̄lus ad hebreos. 1. ca. ait. Portasq; omnia
in verbo virtutis sue. ¶ Tercio propter expugnationē. quia
brachio homo pugnat et vincit. similiter deus pater per fili
um suum pugnat et vincit. Vnde propheta inquit. Redemi
sti in brachio tuo filios iacob et ioseph. i. electos de iudeis ⁊
gentibus. Hoc est omnes generationes que salue facte sunt.
Ait em̄ filios iacob. i. circumcisionis. ⁊ ioseph. i. filios prepuai
Ioseph enim augmentum interpretatur et ad gentes in egi
ptum iuit. Propterea per eum gētes signantur. Per hoc em̄
brachium pater expugnauit diabolū. captiuauit infernum
subiugauit mundum. Merito ergo beata virgo inquit. Secit
potentiā ad maiorem certitudinē preteritū ponit. Vel de an
gelorum loquitur casu. sicut in sermone. 60. in de christiana
religione apertius demonstrat. In brachio suo. i. in filio suo
non solum potenter et strennuissime operatus est. sed etiam
emphatice potentiam fecit. Quia dispersit sup̄bos mēte cor

dis sui. in quo supbiā oīm p̄sumptuosam oñdit noīe mentis
in q̄ se ceteris excellēiores existimant. nec deo p̄ reuerentiaz
se inclinant. ostendit etiā affectuosissimā ac p̄ hoc maliciosis
simam iniquitatē. q̄ ex precordiali affectu honoris p̄p̄ij seip
sos et p̄tra dei p̄ceptū extollitur. p̄pterea inquit Cordis sui.
In corde quippe est sedes sanguinis et caloris et p̄ hoc affcū
alis amor. Vnde p̄ hoc oñdit qđ sunt p̄p̄ij amoris maximi
amatores. vel alr̄ potest dici Disp̄sit superbos. Dispersit di
co mente cordis sui. i. sm̄ beneplacitū. cui nemo resistere pōt
Vt in hoc contra supbiā affectus effectus diuine vindicte
insinuetur iuxta p̄pheticū dcm̄. Tu humiliasti sicut vulneratū
superbū. i. luciferū quem eiecisti de paradiso. nō vulneratum.
q̄ non habebat corpus. sed sicut vulneratū. q̄ habebat sp̄m̄.
Et sequitur in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos.
Qui em̄ sunt inimici dei nisi supbi demones atq̄ hoīes. qui
eius mandata p̄tempnūt et eius imperiū paruipendunt. De
mones quippe dispersit qm̄ eos cum lucifero condempnauit
Superbos aut̄ hoīes aut humiliat aut dampnat. ⁊ sic disper
det eos. ¶ Tercio beata virgo regraciāt deo de beneficijs mi
sericordie et iusticie simul. vnde subiungit dicens. Deposuit
sz̄ christus potentes de sede. i. demones. ecce effectum diuine
iusticie. Et exaltauit humiles. i. angelos qui se christum humi
liauerunt et beate virgini benedicte. sicut declaratū est in q̄
dragesimali de christiane religione sermo. 60. ecce effectū di
uine misericordie. Ad dei quippe iusticiā pertinet adima de
ponere nequiter qui sublimia petunt. Et etiam ad eius mise
ricordiam pertinere videtur exaltare humiles tenentes virtu
tem humilitatis perseuerātis. hinc Job. 4. scriptū est qđ po
nit humiles in sublimi et merentes erigit sospitare. Pro hu
milibus quidem dicta sunt hec. Sed de depositōne superbo
rum potentū ⁊ exaltatione humiliū Eccli. 10. ca. clarius scri
ptum est. Sedes ducū supboꝝ destruxit dñs et sedes fecit mi

tes pro eis. Et hoc ad angelos pertinere pōt. Et sequitur. Ra-
dices gentium superborū arefecit dens et plantauit hūiles ex
ipsis gentibus. Et hoc ad homines referri potest. Et domin⁹
Luce. 12. ca. hec omnia iterauit dicens. Omnis qui se exaltat
humiliabitur. et qui se humiliat exaltabitur. Hoc ergo quod
beata virgo subdit ad celos et ad homines referatur. Vnde
dicit. Esurientes impleuit bonis. ecce misericordia esuriens.
Hoc non corporis sed anime rationalis est. que esurit perue-
nire in verum et optimum. Cum enim anime rationali fuerit
gracia data in ampliora tendit esurics eius vt etiam impa-
rens appetat liberari a vicijs et herere virtutibus et penis ī-
tentatis sibi etiam mortem appetere non desistat. et semper
subiaceat laboribus quousq; obtineat huiusmodi bonū quo
esurientes impleuit bonis. Abhoret etenim vacuum ipsa na-
tura. sed terrenis vacui celestibus replebuntur. Non duz na-
tus erat Iesus et iam in ventre illum gestans mater predi-
cabat quod ipse predicaturus erat Nam Mathei. 4. ca. ipse
ait. Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam quoniam ipsi satu-
rabitur. Et propheta ait. Animam esurgentem satiauit bo-
nis Merito enim anima incessanter desiderans replenda est
Quod quidem semper facit ille qui potens est. et qui etiam
nouit quanto desiderio ad virtutes anima eleuatur. Hinc eti-
am propheta ait. Qui escam dat esurientibus. escam. s. virtu-
tum que animas alit. Et escam carnis et sanguinis sui quaz
omnibus fidelibus preparauit. Porro hoc proprium habet
virtus et bonitas atq; sapientia dei. quia post esum iterum
esuriens sequitur et gustata iterum desiderium attendunt.
Vnde Ecclesiastici. 22. ca. dicitur. Qui edunt me adhuc esuri-
ent. et qui bibunt me adhuc sitiūt. Arguit profecto in anima
esse virtutem ad ipsum desiderium per amplius inardescēs
Qualis autem sit saturitas superborum et reproborum ostē-
dit beata virgo dicēs. cum subdit. Et diuites dimisit inanes.

65
Ecce diuina iusticia. Et merito relinquuntur inanes cum ani-
ma transitorijs faciri non posset. Huiusmodi diues fuit ille
cui a christo Apocalipsis. 7. c. dictum est. Et dicis quia diues
sum et locupletatus et nullius egeo. Ecce triplex arrogãtia
spiritualium graciãrum. Qui enim de propria iusticia in se
confidit attribuit sibi diuitias sapientie dicens. Quia diues
sum. Presummit de loculis et thesauris iusticie. Vnde addit.
Locupletatus. Nec virtutes sibi addere querit in sufficienti-
am qui vana gloria excecatus Propriam non cognoscit infir-
mitatem. Ideo inquit. Nullius egeo. Ecce quomodo iste di-
ues erat in spiritu suo. Sed attende quomodo talem diuitẽ
dominus dimisit inanem. Subdit enim. et nescis quia tu mi-
ser es. Ille profecto miser est qui omnibus etiam naturali-
bus euacuatus est. Proinde arrogans rarissime diues est. qz
etiam nec sensum naturalis sapientie habet quo sz defectus
suos perpendere valeat. Et de talibus per aplm ad Roma-
nos. 1. ca. dictum est. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt.
¶ Secundo arrogans dicit se esse locupletem. id est loculos
multorum meritum apud deum se habentem. Et christus
dimittens eum inanem econtra eum miserabilem ostendit.
Profecto miserabilis est ille cuius tanta miseria est vt ei ce-
teri merito condoleant et specialiter cum omnia que sibi esti-
mabat futura in sue calamitatis conuertuntur augmentum.
Sicut est omnis arrogans. nam et ipsa bona que facit cõuer-
tuntur ei in culpam. Non enim debito fine facit bona opera
que agit quia ad propriam et non ad dei gloriam refert illa.
Vnde ad talem Mathei. 6. ca. dicitur. Si ergo lumen quod
in te est tenebre sunt ipse tenebre quante erunt. Quoniã gra-
uia siquidẽ sunt arrogãtis culpe cũ sibi et meritoria opa sũt
pctã. ¶ Tercio arrogãs dicit se nulli⁹ egere. i. p se sibi sufficie-
tẽ esse. Sed vide quõ Christus dimittit eum inanem osten-

dendo eum in nullo sibi sufficere cum sit pauper cecus et nudus. Pauper necessarijs cecus luce et nudus vestimento eget. Vnde hī in necessitatibus cito pereūt nisi eis per misericordiam succurratur. Pauper fame, cecus periculis viarum, nudus frigore. Et ergo infelicioꝝ omniū est superbus qui dei misericordiam non meretur, qui non deo sed sibiipsi mentitur. Vnde et vane gloriosus pprie dominū impugnat qui in hoc vult sibiipsi sufficere quod solius dei est prestare et dispensare. Vnde et deū se ipsum facit qui ex se ipso habundare querit. Merito ergo deus panem intellectus sibi aufert et vt in spiritali fame per defectum virtutis laboret aufert sibi directionem suam vt ad innumera pericula peccatorum et penarum incurrat. Nec vestimentum honeste vite concedit, vt in omnibus se insufficientem inueniat. s. ad intellectū veri ad electōez boni ad executōem iusticie qui se nullius egere dicebat. Ecce quō dens diuites dimisit inanes

Quod beata virgo regraciatur deo de beneficijs per assumptionem humane nature generaliter collatis

Ca. iij.

Ercio beata virgo regraciatur deo de beneficijs generalibus que omnia pprehendūtur in assumptione humane nature a filio dei. Quasi dicat ista magna fecit mihi dominus quod ita misericordia sua ad omnes gentes dilatata est, atq; rectitudo iusticie sue diffusa est q̄ ad hec cōplenda. Suscepit israel puerum suum. i. popul⁹ fidelius suscipit filium suū Jesum incarnatum et parvulum Sicut Ysaie. 9. ca. scriptuz est Parvulus natus est nobis et filius datus est nobis. Vel Israel iudaycus ppl⁹ ad quem primitus missus est, quia ei primo promissus erat. vnde subdit. Recordat⁹ misericordie sue. s. iudaico populo iā promisse. Vel aliter et melius dici pōt vt ly israel sit casus accusatiui. Hoc mō Suscepit deus israel

66
id est israelitem puerum suum. i. iudaicum populum vel fide-
lem. hoc est naturam humanam. vel Suscepit israel puerum
suum. i. assumptum hominem iesum euz puerum diuinitatis
appellans. eo qd ei in sue assumpte humanitatis obsequiosi-
tatem seruiuit. Hunc autem dicit suscepisse dominū. quia per
sonaliter sibi vnium. Et hunc vere israel dicit quia vere diui-
nitatem vidit et ea fructus est. Potest etiam dici tota multi-
tudo populi fidelis vnus puer dei propter reuerentiā huma-
nitatis ⁊ vnionem caritatis que in christo iesu suscipitur per
adoptionis gratiam. et fit israel per visionē beatam. Quod
quidem beata virgo intelligēs in christi merito immobiliter
esse factum. qd tamen futurū erat in populo electorū iubilās
iaz intuetur completum. ppter ea inquit. Suscepit israel pue-
rum suū. quia in gracia mei conceptus est iam numerus ele-
ctorū adoptatus. et hoc fecit recordatus misericordie sue nō
iusticie mee. quia qd redemit hominem non fuit ex merito ali-
cuius hominis. sed ex merito diuine pietatis Suscepit igitur
naturam humanam dominus Iesus. Suscepit causam no-
stram et per misericordiam suam determinauit sententiam. ⁊
per amarissimam mortem suā plenam diuine iusticie pro no-
bis fecit emendam. Sed quia vsqz ad plenitudinem tempo-
ris expectauit quodammodo videbatur pater oblitus mittere
filium suum. tandem recordatus est misericordie sue sz p ef-
fectum operis sui. Et quia hoc altissimum ⁊ admirandum be-
neficium fuit sanctis patribus repromissum et maxime abra-
ham et per prophetas predictum. Ideo subdit Sicut locut⁹
est ad patres nostros abraham et semini eius in secula. qui-
bus se facturam talia repromisit. Et in hīs beata virgo can-
ticum suum plenū laude pleuū actionibus gratiarū dei mi-
sericordiam atqz iusticiam clare demonstrans.

Tercius articulus de tribus vltimis verbo-
rum flammis virginis benedicte ⁊c.

Ereio subdamus tres ultimas flammās virginis
Marie in tribus ultimis v̄bis suis ostensis. quaz
prima fuit amoris saporantis. secūda fuit amoris
ppacientis. tertia fuit amoris consumantis.

De triplici generali gustu quē expta fuit btā v̄go Ca. i

Primo ponamus amoris beate virginis quintaz
flammam que est amoris saporantis. Natura hu
ius amoris est intime gustare et saporare ⁊ discre
tine discernere varios sapoꝛes amati siue varias
pprietates et differentias diuini saporis. duorum saporū ge
nera profecto in se continet christus. primus est sapor tener
rimi dulcoris. secundus est sapor amarissimi doloris. Pri
mus dico est sapor tenerrimi dulcoris quem q̄tū beata vir
go gustauerit ostendit principium quinti verbi ī quo sub ad
mirabili haustu et sub mira singularitate tenerrimi dulcoris
vocat Jesum filium suum dicens sedenti in templo inter do
ctores. Siliq̄. quid fecisti nobis sic. In nullo em̄ alio scripture
loco legit eam ipsum vocasse filiū nisi in hoc quinto verbo
Filius enim a filios qđ est amor denominat et in ore matris
gustum gerit tenerrimi ⁊ precordialissimi dulcoris ⁊ maxime
qñ est tanta et talis quāto est filiatio dei. Porro oīs amoris
signum superatur in hoc verbo fili. Lingua profecto ex amo
re plus nequit proferre cum dicit fili. Nichil in amore breuius
nichil efficacius ad amorem proferendum cum dicitur fili. To
ta commouentur viscera materna cum prolez nomine fili ex
amore filiali denominant. Non potuit virgo mater ampli⁹
continere affectū cum in verba expressiua amoris prorupit
non aliunde ipsum denominans nisi quod ipse sit filius ip
sa mater. nulla loquēdi copia plus apponere necesse fuit nisi
q̄ filiale nomē. et addit. quid fecisti nobis sic. Non increpan
tis sed admirantis est verbum. vt innuatur mystice q̄ cū spō
sus ab anima se absentat intelligentia admiratur in tali ex
ercitio ordinem diuine sapientie nec comprehendere altissi

62
mos sponsi modos in absentatione et reditione sua semper
tamen multipliciter amozosos. Hanc autem admirationem
quodammodo voluit sapientia dei chxstus matrem suam ex
petiri. et matrem suam verbis proprijs virginez denomina
re. tamquam promotor matris et exercitator virginis in via
amoris. ¶ Secundus vero est sapor doloris siue amaritudi
nis. Cum amarissimo enim dolore explicat pia mater cum
inquit. Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te. De
fert humilis virgo viro quem loquēdo preposuit seqz prepo
sterat quoniam omnium morum atqz virtutum est norma vt
mulieres suis maritis honorem differre discant non tātum
in alijs sed etiam in sermone. Mystice tamen gustus iste af
flictivus est amar⁹ et excitativus et mentis promotivus in al
triuolo discessu amati ex perditione dilecti quo anima tota ab
ipso dependens quiescere non pōt semper zelotipa ne ex ali
qua occasione discedat. Ex quo sequitur qz circumquaqz que
rēs dilectum ab omni creatura petit auxiliū vt inueniat quē
diligat dilectio sua. Hunc dolorem fuisse in ea mater ostendit
cum ait. Dolentes querebamus te. Et quia sanctissimus Jo
seph hominū gustuum particeps fuit. ideo beata virgo vocat
eum singulariter chxsti patrem. Licet autē sacratissima vir
go non indiguerit in talibus exerceri que ab instanti cōcepti
onis filiū dei super plena fuit spiritu sancto. tamē propter no
strum exemplum rationabiliter egit dominus Iesus. sicut
se habendo ad eam. Vt mystice ostendatur quantum profi
cit anima in tali experientia dulcoris de dilecti presentia. et
doloris de eius absentia. et inquisitione sollicita. Nam sem
per cū copiosiori dulcedine redit dilect⁹ ad aīam nisi negligē
tie culpam reddat eam indignā. Patrē etiā inuento iesu sin
gulariter exprimit tenerrimū filiatōnis affectū eius annunc
ians. Et h⁹ amoris gust⁹ expr⁹ ē Paul⁹ vas electōis qz oñdit
ad philip. 2. Scio habū dare. s. spūalib⁹ psolatiōib⁹ et penu
riā pati. s. in absentia psolatiōis cordis et ppressiōe aduersitatū
Vñ. 2. Corinth. 2. inquit. Nō em̄ volum⁹ vos ignorare frēs

de tribulatōe nostra que nobis facta ē in Asia. qm̄ supra mo-
dū. s. p̄suetū grauati sum⁹ supra virtutē. s. nature nō grē ita vt
tederet. s. quodā tedio naturali. ita vt desperarem⁹ qdā natu-
rali diffidētia etiā viuere. Cōstat autē q̄ magis ē equalē mo-
lestiā sustinere ex solo robore h̄itus v̄tuosi et conatū volū-
tatis h̄ituate p̄ eū q̄ facere hoc cū aliquib⁹ adiutorijs h̄itui ⁊
volūtati assistentib⁹. Nō em̄ videt̄ tūc aplm̄ habuisse aliqd
adiutoriū inmissiōis aliqz spūaliū suauitatū ⁊ dulcorū. nā vt
pleni⁹ p̄bare⁹ robur virtutis in eo vidē deus cessasse a t̄lib⁹
spūalib⁹ inmissionib⁹. Sic q̄z in xp̄o tpe passiōis nulla redū-
dācia gaudiū fiebat ab actu ⁊ h̄itu gl̄ie sue in naturā que tūc
paciebat̄ ita q̄ aliquat̄ mitigaret sue passiōis acerbitem.
Qd apti⁹ sonat hoc verbū q̄ Math. 24. ait. Deus me⁹ deus
me⁹ vt quid me dereliquisti. q̄si dicere velit sic p̄pter humani
gn̄is passiōib⁹ et ptumelijs opprobriose mortis tradit⁹ sum
vt q̄si illi⁹ btē vniōis et inuolabilis cōionis q̄ iudei supposi-
to ista dolorosa natura inserta est tu zelo iusticie videaris ob-
litus. Ex quo ptz qd summū culmen pacientie est sine inmis-
sione spūalium consolationū paciēter pati magis q̄ cū ipsis
inmissionibus tollerare. Atqz p̄fecti⁹ est i passiōib⁹ p̄solatio-
nū penuriā pati q̄ p̄solationib⁹ habundare. Quod frater Ja-
cobus de Tuderto exprimere volens in modū Epistole scri-
psit sū Johāni de Aluna grauiter infirmātī et p̄suetis cōso-
lationibus tunc priuato vñ a tuderto vulgariter ait

¶ Ep̄la fr̄is Jacobi de Tuderto de duplici dñi amoris

Agnū reputaui ⁊ reputo scire de deo habundare
Quare. quia exercetur ibi humilitas cum reueren-
tia. S3 magnum reputaui et reputo scire a deo ie-
iunare et penuriā pati. Quare. quia exercet̄ ibi si-

des sine testimonijs. spes sine expectatōe. p̄mij caritas sine
signis beniuolentie. Fundamēta hec in mōtib⁹ sc̄tis per hec
fundamenta ascendit anima ad istum montē coagulātū in
quo gustat mel de petra oleumqz de saxo durissimo

De compassione beate virginis quā fere-
batur super defectus aliorū.

Ca. ij

Ecundo subdamus beate virginis septam flāmā
que ē amoris p̄patientis. Cui⁹ amoris natura est
pia cōpassione sentire defectus duplicis gustus d̄
quibus in precedenti ca. dictū est. atq; portare an-
xiē spūalis xp̄i leticie et melodie defectus et multo amplius
cōdolore multitudini pctōrum et defectibus eorum qui sunt
in miserādis statibus hui⁹ vite. Sicut enī post duas primas
flāmas amorū quibus recte ascenditur in dilectissimū sequit̄
scda que ē impressura in dilectm̄ sic etiā p⁹ duas reliqs. s. quar-
tā et quintā quib⁹ iterū dilecte p̄cedit in dilectū sequit̄ sexta
que spūalis vini defectus in mundo regnans compassiue sen-
tit et dilecto insinuat. Hoc igit̄ admirande p̄passionis et pie-
tatis est verbū q̄ dulcissima mater Jesu et aduocata nostra
et in terris et in celis p nobis miserabilib⁹ et infirmis tanq̄
pia mater p filijs suis vndiq; deplorādis dicit vnigenito fi-
lio suo. Vinū non habent. non quidē vt nos accuset aut no-
bis improp̄eret. s. poti⁹ vt xp̄m ad piā miām erga nos indu-
cat. et vt vinū nobis impetret optimū et copiosum diuinorū
saporū et ebrietatū atq; oīm virtutū que nobis necessaria sunt
ad salutē. Cū enī in vino sit splendor coloris. dulcor saporis.
calor vigoris. que oīa tollunt ab aqua. voluit mystice osten-
dere prudētissima mater p̄ssimo filio suo Jesu. qui clarita-
tē cognitionis sue p̄sone et dilectōz refectōis diuinitatis eter-
ne et vigore sublimitatis eius potentie nō nouerat mōus. pa-
trē supplicabat q̄ intellectū squalentē illustraret. et affectum
insipidū immutaret. et effectū deficientē inchoaret. Hoc est q̄
talīa op̄a faceret que illuminarēt ad fidē erigerēt ad spem in-
cēderēt ad charitatē. Nouerat virgo mater oēs creaturā sub-
iacere defectui. ab inopia nō expurgari. nō h̄re spūalē leticiā.
turpissimis subiacere pudorib⁹. atq; ex defectu veri boni con-
fundi dū in p̄functorijs delectatiōibus mōdi q̄si in nuptijs de-
lectant. q̄ obrem intercessit ad filiū dicēs. Vinū non habent.

Non faciens ipsam memorie quia omnia nouit. sed interpellans virgo mater allocuta est. ac si ad eam omnium cura pertineret et omnium hominum aduocata se sciens. que pro omnibus mater creatoris facta fuerat virgo mater officium aduocatois ac pie auxiliatricis assumpsit cum videret inopiam. Ne si opus non sit ipsa precibus excitare que omnem oculum pietatis in nos direxit ac presentiens indigentiam nostram ac se cunctorum matrem pietatis agnoscens sollicita pro filiis irrequisita ad filium intercessit dicens. Vinum non habent. Si hec non rogata perfecit. quid rogata perficiet. Si hec nutrix existens. quid cum regnet in patria faciet. Si hoc apud filium temporali morti subiectam. quid dum mortem superauit. carnem immortalem reuocauit. a tumultu collocauit. in celo patris iam sedet ad dextram tenens impium vniuersorum. Porro tam fit mirae efficacie hoc breue verbum apud suum dilectum filium iesum tunc impetravit dilecto filio iohanni euangeliste quod de nuptiis ad pertinentiam virginalem et summe contemplationis apicem est productus. Ita quod sicut in tertia flamma et verbo Iohannes baptista mirabiliter in utero sanctificatus est. sic in sexta et septima ad christi spirituales nuptias Iohannes euangelista productus fuit

Quod ex ardentissimo amore beatam virginem ad obedientiam sui filii nos induxit

Ca. iij

Ergo et ultimo ponamus virginis septimam et ultimam flammam que amoris presumptis nominari potest. ex igitur enim a nobis odor diuine gratie ut nos in nostrorum defectuum supplementis benedictae virginis meritis precibus appareamus. In qua quidem a superioribus informari et excitari egemus. Iohannes subdit septima amoris flamma que est non solum in se. sed etiam in omnibus alijs per virum niti non solum perficere sed etiam perfecte implere omnia christi precepta. vnde etiam omnia eius propria verba et virtutes. quia ipsius christi natus gestus et actus sunt quidam modus eius verba. Et hoc est quod beatam virginem mistros ut vinum obtineant a christo edocui dicentes. Quaecumque dixerit vobis. scilicet filii mei iesus ad leuam. facite. Tamen vique certa quod christus faceret quod ipsa petebat. Videtur quod in spiritu pre-

69
sensisse de mō fieri miraculi vepate q̄ xps iuberet mīstris a
liquid p̄ eos fiendū. Propterea dixit eis. Quēcūq; dixerit vo
bis facite. Mīstice aut̄ aduertendū est q̄ quō apl̄us ad Rō.
13. ca. Plenitudo legis. i. plena adimpletio legis ē dilectio. et
quō iuxta illud Math. 22. In duob⁹ mādatīs lex depēdet ⁊
p̄phete. qđ s̄z. in dilectōe dei et p̄mi vniuersa scriptura adim
plet. Sic in hoc vltimo verbo p̄clusum et inclusum est oē q̄
p̄tinet rota diuina lex et vniuersa eloquia. Proinde omnib⁹
ait. Quēcūq; dixerit vobis facite. i. obedite voluntati diuine.
Nec absq; admirando lumine sapie dei virgo ad obīam dei
nos remittit q̄ et domin⁹ et apl̄s ad dilectionē legis pleni
tudinem ordinauit. nam vt ita referam obedientiam ⁊ amo
rem. immo vt ita dicam obedientiā et caritatez prout ab ip
so deo constituuntur nulla differunt ratione. Nam amor a
mato semper obsequendo subicitur. et tanto subicit verius q̄
to amor diligit ardentius. ⁊ inheret tunc strictius quādo obe
dit attentius. Profecto obedientia istituta est caritas que ne
gligentiā ignorat. inculpate obedit. possibilia omnia suscipit
virtutes omēs disponit. hic misericorditer parcat. inheret re
naciter suscipit affectūs imobilitatē nesciēs variari per multa
diligens vnū quīs multa perficiat propter vnum omnia co
aceruat in vnum. Hoīm vni vel pluribus se subicit propter
vnum precepta decem vel duo reducit in vnum. in vno. vna
ab vno. vt in eternum fruatur vno et omnibus beatis ī vno.
Merito ergo beata virgo omnibus inquit. Quēcūq; dixit
vobis facite. q̄ omnia in placita obedientia adimplent. Ne
q̄ em̄ beatissima xpi mater hoc docuit q̄ in seipsa p̄mitus
nō p̄fecit. Proinde merito in hoc verbo cōsummati amoris cō
sumatiōez accipiunt premissa similia verba eius diuinissima
Que omnia nobis imitari et obseruare misericorditer largia
tur dicte virginis filius dominus Iesus. qui cum patre ⁊ spi
ritusctō glōsus triūphator viuit ⁊ regnat in secula seclor. A

Suscepimus deus misericor

diā tuā in medio tēpli tui. psal. 22. Iucundita
tē huius diei festi fratres dño largiente facile
sentire poterimus si magni muneris dīmini/
tus hodie nobis pñtati misterii deuote reco/
lamus. Porro ille cui⁹ expectatōne in vniuerso iustorū cetū
totus anxiebat̃ orbis. cuius desiderio longuerat sponsa vl
tra quinq; milia annorū. Cuius patrociniū humanū genus
sperabat ab inferis liberari. In sacro annunciationis caro ī
vtero virginis factus est. Qd̃ quidē percipiens letata est sion
et exultauerūt filie iude. Non tamen hoc gaudiū humano ge
neri plenū fuit. transiuit nouē mensiū tempus mediaq; nocte
clamor factus est. ecce sponsus venit. Letanter audiuit natu
ra humana et in pastoribus exultauit videns qd̃ in presepio
verbum caro factū est et venit habitare in nobis. Nec tamē
illū sponsa accepit in possessione pacifica. Octauo circūcidi
tur die. et iā incipiunt misteria passionis. iam patit̃ pro redē
ptione humane nature. iā fundit̃ preciosissimus illi⁹ sanguis.
Jam vagit infans iesus in vlnis dulcissime matris sue. Vox
turturis audita est in terra nostra tempus putationis adue
nit. nec tñ sponse donat̃ sponsus. Veniūt magi ab oriente no
ue et admirande stelle precedente fulgore adorāt adoratione
latrīe sponsum. et apertis thesauris mysticas ei munerū spēs
obtulērunt. sed tandē relicto sponso per aliam viam reuersi
sunt in regionē suā. Sed hodie dilectissimi fratres inq; ī hac
sacratissimo die per man⁹ amorosissime virginis tanq̃ a cō
muni matre oīm saluandorū in p̃muni loco in sc̃to dei tem
plo cōmuni persone vcz sanctissimo simeoni tanq̃ autentico
et legitimo mundi procuratore humano generi facta est do
natio iesu christi dei et hominis atq; etiā sponsa dei in posses
sionē doni est introducta. Proinde in p̃sona humani generis
verbum p̃positū p̃pheta ad dñm iubilando ait Suscepim⁹ et

De hac ergo sollemni donatōne Lu. 2. ca. et in euāgelio hodi-
erno triplex mysteriū ponit. primū est amariſſime ſubiectōis
ſcđm amariſſime donatōis. terciū amariſſime exultatōis

Articulus primus q̄ chriſtus voluit ſe ſubi-
cere triplici legi ſicut alij nati

Primū mysteriū eſt amariſſime ſubiectōnis. Et
de hoc hic Lucas ait. Poſtq̄ impleti ſunt dies pur-
gationis marie ſm legē moyſi tulerunt ieſum in
ierl'm vt ſiſterent eū dño ſicut ſcriptū eſt in lege
dñi. quia oē maſculinū adaperiens vuluā ſcđm dñi vocabit̃.
Et vt darent hoſtiā ſm q̄ dictū eſt in lege dñi par turturum
aut duos pullos collūbarū In quibus vbiſ ſanctiſſimis Lu-
cas oſtendit. q̄ Jeſus triplici legi ſe ſubiecit. Primo ſubiecit ſe
legi purificatōis. ſcđo legi redēptōnis. terciō legi oblationis.

Quod amariſſime et humilitatis ſubiecit ſe
ieſus legi purificationis

Ca. 16

Quādo ſubiecit ſe legi purificatōis. De q̄ Leuiticē
12. in ſententia ſcriptū eſt. q̄ ſi m̃l'r ſuſcepto ſemi-
ne pareret maſculū eſſet immūda ſeptē diebus et
ſeperata a conſortio hoīm. in die aut octauo circū-
ciditur puer. Et inde vſq̄ ad quadraginta dies deberet m̃l'r
remanere in ſanguine purificatiōis ſue. nō a conſortio hoīm.
ſed tñ ab ingreſſu tēpli excluſa. et ſic q̄drageſimo die offerre
bat puer in tēplo. Et huic legi ſubiecit ſe chriſtus in exēplum
pietatis. Et quantū ad hoc ait Lu. Poſtq̄ impleti ſunt dies
purificatōis 2c. ſicut predictū eſt. **N**otandū eſt tñ q̄ p̃ceptū
purificatōis p̃ſare non ſe extendit niſi ad parientē que virile
ſuſcepit ſemen. Et b̃tā virgo nō cōcepit ex ſemine viri. ſed ex
obūbratione ſpūſſancti. p̃pterea nō ſubiciebat̃ legi purificatō-
nis ex neceſſitate mūdātōis. ſed ex diuine diſpoſitōe hoc actū ē
p̃pterea Berni ait. Putas q̄ moyſes m̃lerem que peperit ma-
ſculū immūda eſſe nō diceret niſi timuerit ſupra matrē domi-
ni blaſphemiā inferre. 2 idcirco p̃miſit. ſi ſuſcepto ſemine. Et

lit3 ad hāc purificatōez btā virgo nō tenet voluit tñ p̄suetu
dinē legis obseruare in exēi sue mūdissime puritatis vt mī
stice īsinuat vt po st̄q fecim⁹ quecūq3 bona dicam⁹ fui inuti
les sum⁹. sicut Lu. 17. mgr̄ humilitatis doz. Nā et fidel aīa
primo p̄cipit bonū. scdo parit. tercio immūda se reputat. Pri
mo inq̄ p̄cipit desideria scā p̄ spm̄ diuini amoris. vñ ysa. 26
A facie tua. i. a cognitōe tui amoris. vel a timore tuo dñe fm̄
aliā lrā3 p̄cepim⁹. Scdo parit bona opa nō sine difficultate
tñ. Proin Jo. 16. Nlr cū parit tristitiā h3 q3 venit hora ei⁹.
s̄ tādēz sequit̄ gaudiū q3 nat⁹ est hō in mdo. et itēz ysa. vbi su
pra dt. Et p̄turim⁹ et peperim⁹ spm̄ salutis. Tercio p⁹ oīa su
pra dcā d3 sē aīa reputare immūda exēplo btissimi Job qui
de se ī suo. 9. ait. Verebar oīa opa sciēs q3 nō p̄cis delinquēti
et si lot⁹ fuero et q̄si aquis niuis et fulserit q̄si mūdissime ma
nus mee. tñ sordib⁹ pulueris intigues. i. intinctū ostendes &c.

Quāto humilitate subiecit se iesus legi redēptōis Ca. ij
Ecūdo subiecit se iesus legi redēptōis. De q̄ Ero.
13. Sanctifica mihi oē primogenitū q3 apit vuluā
in filijs isrl. tā de hoīb3 q̄ de iumētis mea sunt
em̄ oīa. Atz determinat que primogenita imolan
da erāt. 7 que mutāda. 7 que redimēda. ideo Ero. 13. scriptū est
Oīa primogenita hoīs de filijs tuis p̄cio redimes. q3 intelli
gēdū est exceptis primogenitis leuitaz. p̄pter p̄dicta Lu. sub
dit. Tulerūt. s. ioseph 7 maria iesum in ierlm vt sisterēt eum
dño. i. illū offerēt et p̄secraret. et fm̄ legē redimerēt sicut scri
ptū est Leni. 12. 7 Ero. 13. supra quidē dixerat ī lege moysi hic
aut̄ legē dñi notauit. q3 a moise est tāq̄ a latore s̄ a dño tāq̄
a datore 7 auctore data. In hac etiā redēptōe Lu. ait. Qd̄ oē
masculinū adapiens vuluā. i. primo nascēs loquit̄ p̄suetō mō
nascēdi. S3 de v̄gine Ezech. 22. scriptū est. Porta hec clausa
erit et nō apiet̄ et vir nō transibit per eam. Sanctū dño vo
cabit̄ q3 primogenita dño computabantur fm̄ q3 Ero. 13. ca
scriptum est vbi supra. Sanctifica mihi omne primogenitū
ac nominabunt̄ sancta quia domino offerebantur

Quāte humilitate se dominus iesus subie-
cit legi oblatōnis.

Ca. iij.

Exio subiecit se amarusus iesus legi oblatōis de
q̄ *Leui. 12. dī.* Cū explete fuerūt dies purgatōnis
puerpe offerat p filio vel filia agnū anniculū i ho
locanstū. 7 pullū colūbe siue turturis p pctō. Et d
hoc euāgelista subdit. Et ut darēt hostiā. s. tulerūt eū i ierlm
hāc hostiā dabāt p puero redimēdo sīm q̄ scriptū est i lege
dñi ut supra tactū est. q̄ nō venit soluere leges s̄ adimplere.
Math. 4. par turturū aut duos pullos collūbarū. In hac ob
latōne dedit nobis exem̄ altissime paup̄tatis. nā erat hec ob
latio pauperū qui nō sufficiebant offerre agnū. Proin̄ Bern̄
ait. Cū esset diues paup̄ sc̄tūs. pauperū hostiā offerre voluit
ut suo paup̄tate hic nos efficeret diues in fide et in futuro re
gni heredes. S̄ quare br̄a virgo nō obtulit agnū que paulo
ante susceperat a magis sicut pie credendū est non parui au
ri q̄ritatem. Dicendū q̄ br̄a virgo pietatis mater et pauper
tatis amica thesauros regū deuotione oblatos absq̄ mora li
beralissima caritate regionis pauperibus dispensauit. Nec
potuit manibus ei⁹ temporalis subere aliquid adherere. quia
iā intellexerat in oībus signis paup̄tatis altitudines demon
strare. Ad litteram etiam potest queri. Cum vna oblatio suf
ficeret s̄ aut turturūz aut columbe maxime pauperibus cur
posuit Euangelista vtrumq̄ s̄ sīm disiunctiuaꝝ ipsius legis
que inquit Aut duos turtures aut pullos columbarum. Ad
hoc dicendum. quod ad hoc potest ratio mystica dari. Nam
vtraq̄ pars disiunctiue est christo et virgini decens in miste
rio. Primo enim obtulerunt sincerissimam castitatem. nec
non solitariam et gemebundam ac suspiciosam contempla
tionem in turture designatam casta solitaria gemitū pro cā
tu habente. Secdo obtulerunt caritatē gregalē domesticā 7 se
cundam ac simplicē atq̄ mixtim necnō et asperitatem atq̄
graciosam simul et gemebundā que in columba significatur

In utroq; em̄ p̄dictor̄ ē par turtur̄ ppter corp⁹ ⁊ aīaz. Iussit
aut̄ lex offerri colūbarū pullos. q̄ in columbis ad esum pulli
sunt potiores grādes vero turtures ad idē sunt meliores ad
mistice innuendū q̄ in p̄silibus qđ perfecti⁹ est deo offerendū
Vel s̄m Bedā. Colūbā auem lasciuā in tali etate pro salua
tore offerri decuit. in q̄ luxurie apta nō fuit. Et Bern̄ ait. Litz
alias p̄ colūbam spūssctūs soleat designari. q̄ tñ libidinosa
auis nō debet offerri in sacrificium dñi. nisi in etate que nesci
ret libidinē. Turtur̄ vero nō designat etates qm̄ sicut tur̄ in
quacunq; etate est casta sic in quacunq; etate a ch̄isto ⁊ ma
tre eius castitas conseruata est

¶ Articulus scđs q̄ triplex grā pcurrit qñ xps in
templo donatus est nobis oblatus deo.

Ecundū misterii est amarosissime donatōis de q̄
Lucas sic dicit. Ecce homo erat in iertlm̄ cui nom̄
Simeon. et homo iste iustus et timoratus exspe
ctans consolationem israel. et spūssctūs erat ī eo.

Et responsum accepit a spūsscto nō visurū se mortē nisi vide
ret xpm̄ dñi. Et venit in spū in templū. Et cū inducerent pu
erū iesum parentes eius vt facerēt s̄m legis p̄suetudinē. p̄ eo.
Et ip̄e accepit eū in vlnas suas ⁊ bñdixit deū ⁊c. et subdit euā
gelista. Et dixit simeō ad matrē ei⁹. Ecce positus est hic in ru
inā ⁊ in resurrectōez multor̄ in israel. et in signū cui p̄radiceſ
Et tuāipsius aīam p̄transibit gladius. In quib⁹ verbis dul
cissimis triplex grā pcurres in hac donatōe p̄ ordinē demō
strat. prima grā est eligēs. scđa disponēs. tertia grā ē p̄donēs

¶ De grā triplicis affectōis q̄ replet⁹ est sc̄tūs si
meon qñ venit p̄ suscipe iesum in templo

Ca. 1

Prima grā est eligēs. Porro clara sententia ē in sa
cra theologia q̄ qñcunq; de⁹ p̄ grāz aliquē eligit
aliquē statū oīa dona illi dispēsar atq; largit̄ que
illi statui necessaria sunt et illū copiose decoronāt
Proīn electrix grā que istū sc̄tm̄ elegerat mōi pcuratores ad

suscipiendū p humano genere de manib⁹ dei et v̄ginis fili
um dei p̄uenit aīam eius tātisq; gracijs repleuit illā q̄tis ad
illd̄ exequēdū officiū necessariū ⁊ p̄decēs erit. Triplici ergo af
fectōe oñdit euāgelista illū fuisse repletū. Primo em̄ fuit re
plet⁹ affectōe timorosa. sc̄do replet⁹ fuit affectōe desideriosa
tercio replet⁹ fuit affectōe amorosa. Primo em̄ fuit repletus
affectōe timorosa que ad se ptinet. ideo Lu. ait. Et ecce hō e
rat in ierlm̄ cui nomē simeō. et hō iste iust⁹ ac timorat⁹. Ju
st⁹ fuit ex fide. ⁊ timorat⁹ vt de eo dici possit illd̄ eccl̄i. 14. qui
timet deū faciet bona et qui ptinēs est iusticie app̄hendet illā
et obuiabit illi q̄si mater honorificata. Et in. 1. ca. idē ait. In
ciū sapiētie timor dñi. Sc̄do fuit replet⁹ affectōe desideriosa
que ad primū ptinebat. et de hac subdiť. Expectās p̄solatōz
israel. s. a dño p̄ mīaz obtinere credēs. vt dicere cū p̄pheta pos
set. Expectās expectaui dñm ⁊ intēdit mihi. q̄si p̄ inspirati
onē dictū fuisset ei. Expecta dñm viriliter age p̄fortet cor tuū
et sustine dñm. Tercio replet⁹ fuit affectōe amorosa que erat
erga deū. Tot⁹ em̄ ex amore et desiderio flagrabat ex deside
rio saluatoris. p̄pterea subdiť. Et spūssctūs erat ī eo. sicut Jo
12. pmisit dñs suis dilectōribus dicens. Si quis diligit me ser
mones meos seruabit. et pater diligit eū. et ad eū veniem⁹ ⁊c

De triplici reuelatiōe qua illuminat⁹ ē sctūs simeon
qñ pro nobis venit suscipere iesum in tēplo **Ca. ij**

Eādē grā est disponēs. nō em̄ solū deus hūc senē
p̄ grām elegit mōdi pcuratorē ad suscipiendū filiū
suū. verūetiā p̄ grāz disponētem dotauit eū ī hīs
que pueniebāt ad hoc officiū exequēdū. Proinde
triplici lūine seu reuelatōe illustrauit eū. Primo lumīe fidei
sc̄do lumine spei. tercio lumine caritatis. Primo ex merito fi
dei recognouit gloriosum tps. s. aduent⁹ xpi. qz em̄ iuxta illd̄
Jacobi. 1. in fide postulauerat in fide nihil hesitās. s. sm̄ Au
gu. in smone de purificatōe. Cōcessum ē illi decrepito quasi
desiderāti ⁊ suspirāti et dicēti in orōibus. qñ veniet qñ nasceť

quando videbo. putas durabo putas me hic inueniet p̄ quē
oculi cordis reuerberantur. Propterea in reuelatōne illustra-
tus fuit de tempore futuri saluatoris. Vnde et enāgelista ait.
Responsum acceperat Simeon a spūs sancto nō visurum se
mortem nisi prius videret christum domini. s. humanatū pro
salute nostra. Vt dicere posset ppheticum illud. Non moriar
sed viuam ⁊ narrabo opera domini. Et iterum illud Job. 19
ca. In carne mea videbo deum saluatorem meum. Et sicut
Balam in spiritu eleuatus ait Numeri. 24. Videbo eū sed
modo intuebor illum sed non prope. Orietur stella ex Jacob
et consurget homo ex israel. Cui alta voce respondere pōt
Simeon iustus ⁊ timoratus cui ex singulari priuilegio temp⁹
et etiam incarnatio filiū dei reuelata fuit. ¶ Secundo autē me
rito spei cognouit gloriosum locū. Vnde cū hec concurrerēt
totus amore flagrans a spiritu sancto agebatur in templum
Proinde beatus Bern. ait. Dum hoc desiderio estuaret dictū
est illi a spiritu sancto. Ecce adest quem queris. nunc eum vi-
debis. Surge propterea festina vade in templū. Ideo Lucas
addit. Et venit in spiritu in templum. vbi s̄ inueniret Je-
sum. iuxta vaticinium Malachie. qui. 3. ca. ait. Veniet ad tē-
plum suum dominator quem vos queritis. et angelus testa-
menti quem vos vultis. O quanto seruiore accensus ad tem-
plum venit sperans et desiderans amplexari et osculari Je-
sum. Quanta putas fortitudine illum senem ex alto conforta-
tum cum in spiritu venit in templum. vnde Ysaie. 40. ca. dici-
tur. Qui sperant in domino mutabunt fortitudinem assum-
mēt pennas vt aquile volabunt et non deficient. O sancte si-
meon senex venisti quippe in spiritu in templum. Sed tamē
quid hec magnalia tibi spiritus reuelauit. Nunquid nosci q̄
le templum dñi. ymmo qualia templa domini. Nam et ma-
ter domini ⁊ filius ambo templa domini sunt. Templum tu-
um ingrediatur plane nosci. quia responsum accepisti a spū
sancto non visurū te mortem nisi prius videres christū dñi.
¶ Tercio vero meritis caritatis cognouit gloriosum domum

73
quod fuit Iesus. Propterea subdit Lucas. Et cū induceret puerū Iesum parentes eius ut facerent sū consuetudinē legis pro eo. Tūc sicut Bern. ait. Occurrit senex brachia extendit et parentibus ait. Mihi eū date mihi debet mihi officiū est ad hoc missus sum. huic sum officio reservatus. Sed cognouit simeon eū. Rñdet Bern. Qd eadē gracia qua venturum prenouerat venientem cognouit. quis enim plures offerrent tñ hunc solū decernit a ceteris ut cum aplo. 1. Corinth. 2. ca. dicere posset. Nos spm huius mōi nō accepim⁹. s. spm qui ē ex deo ut sciam⁹ que data sunt nobis. spūs em̄ oīa scrutatur

De admirāda sollemnitate cū qua donat⁹ est nobis iesus a deo et beata virgine

Ca. iij

Ercia grā est grā condonātōnis. qz auctoritate totius trinitatis ratificat istud procuratoriū nrē donatōis. Et hoc primo auctoritate legis date a p̄re scdo auctoritate filij qui p̄ns erat ī natura assumpta. cercio inspiratōe spūssancti qui nostz pcuratorē ad hoc adduxit. quarto p manus sanctissime virginis que deum et hominē sicut vera mater vere possedit. quinto in famosissimo loco. sin tēplo. sexto tpe a tota trinitate in lege statuto. septimo simeoni mōi pcuratori sollemniter facta ē nobis donatō ista. In tā sollemni donatōe aduerte rogo diligentia et sapientia pcuratoris nrī anteq̄ filiū dei pro nrā redēptōe in possessionē a virgine nrē suscipiat. qualia p nobis salutaria pacta feriat. Proin ad virginē ait. Dulcissima m̄r dei scio hūc tenebrosū mōim indigere exēplari vita. luminosa doctrina atz filij tui passione et morte acerba. Si ergo tu tanq̄ thesauraria dei. mihi tanq̄ mōi pcuratori ex parte totius sc̄tissime trinitatis et tui. vis mihi donare hunc filium dei et tuū desiderioissime illum accepto dulcissime illum amplector et humilime deo et tibi regracioz. Si tamen hec pacta mihi tanq̄ pcuratori intēdis promittere ⁊ suare. s. q̄ donec mihi p salute mōi. primo ad laboriosam vitā. scdo ad laboriosaz doctrinaz

Tercio ad laboriosaz ⁊ acerbā mortē suā ⁊ talib⁹ alia similia.
Quib⁹ corde ore ope annuens btā virgo maria ⁊ hoc firma-
to federe pprijs manib⁹ in simeonis brachia ppriū filiū porri-
gens humano generi donauit. Et tūc vt Lucas ait. Et ipse si-
meon inexpressibili leticia cordis ⁊ hilari vultu accepit eū in
vlnas suas. O p̄funda humilitas saluatoris. Videť diuina sa-
pientia obūbrari. diuina bonitas indigere. diuina maiestas
abbreviari. Videť obūbrari sapiētia ī becillitate puericie que
designat in inductōe. ait em̄. Cū inducerent puerū iesum Vi-
deť indigere diuina bonitas remedio legis. s. cū faciūt sim cō-
suetudinē legis p eo. offerendo eū ⁊ redimendo. Videť ab-
breuiari diuina maiestas. Cū ⁊ ipse simeō accepit eum in vl-
nas suas. Vñ Bern. Magna humilitas saluatoris qui loco
nō capit gracia dei in vlnis portat hominis. Vlna aut pars
brachij dicit que est a cubito vsq; ad manū a qua forte vlna
pannorū venaliū mensura. i. brachiū vocatur. In quo misti-
ce dat̄ intelligi q; ad mensurā vlne iam nostre redēptionis p̄-
cium mensurat̄. Accipiat igit̄ iste senex canus mensurā bonaz
et confertā et supeffluentē. Quia ponā iudiciū in pondere ⁊
iusticiam in pondere. vt dicit̄ ysa. 28. ca. Accepit igitur iesum
in vlnas suas. i. inter brachia tanq̄ per sp̄m sanctū cognoscēs
⁊ sentiens ipsum indubitabiliter esse christum ⁊ deū summū
supernūq; dei vnigenitū. Vnde ⁊ fidem suam brachijs ex-
pressit in iubilo. Et sicut Bern. ait. Mor senect⁹ aufugit ⁊ iu-
uenilis vigor affuit ⁊ fortitudo. ⁊ qui seipm vir ferre poterat
nūc leuiter ferēs puerū exultat. Cūq; in vlnis eū iā firmiter
possideret federa p̄firmat dicēs. Hūc filiū dei ⁊ tuū ānuo susci-
pe. primo ad laboriosam vitā. ideo iquit. Posit⁹ ē hic inruinā
et in resurrectionē multoz in israel. Ait em̄ in ruinam s; occa-
sionaliter ⁊ hoc quattuor generationū hominū impugnantī-
um eum. Primo naturalīū philosophorum siue paganorum
Secundo peruersorū hereticorum. Tercio stultorū iudeorum
Quarto falsorum christianorū. De quibus Zacharie. 12. scri-

ptum est. Erit sz christus ruina equi et muli cameli et asini
Per equū denotatur supbi phi et pagani glorianes in sapi-
entia mundi et fortitudine viriū naturalium. De quibus apls
ad Rom. 1. ca. Dicentes se sapientes stulti facti sunt. Secun-
do per mulū qui de equo degeneratur heretici denotantur.
qui p diversos errores degenerant a generositate fidei ortho-
doxe. De quibus Johan. prime ca. 2. ait. Ex nobis prodierūt
sed ex nobis non erant. Nam si fuissent ex nobis permansis-
sent utiqz nobiscum. Tercio per camelū iudei adhuc ruminā-
tes et musicantes in lege portantes gilbum diuisum in dorso
cordis denotant. De quibus ppheta inquit. Obscurent oculi
eorū ne videant et dorsum eorū semper in curua. Quarto per
asinum qui in scapulis crucem habet et in posterioribus de-
bilis est et luxuriosus mali christiani intelligunt qui signū xpī
portant in ore. sed signum antichristi in ope. De quibus ad
Titum. 1. ca. apls ait. Confitentur se nosse deum factis autē
negant. Et in resurrectione multorū in israel sz per causam.
Et hoc quadrupliciter fm quattuor genera saluandorum.
Primo bonorū laycorum. secundo bonorū clericorum. tercio
bonorū religiosorum. quarto bonorū prelatorum. De quibus
Luce. 6. ca. dñs inquit. Mensuram bonam quo ad laycos et
confertam quo ad clericos et coagitatam quo ad religiosos
et supereffluentē quo ad prelatos dabant in sinum vestrum
id est in intellectum et affectum vestrum. ¶ Secundo hunc
filium dei et tuum accepto ad laboriosam doctrinā. Et ideo
subdit. Et in signum cui contradicetur. quasi dicat. Euange-
lium filij tui et predicatio eius erit in signum salutis creden-
tibus in eum sicut propheta ait. Dedisti metuentib⁹ te signi-
ficatorem ut fugiant a facie arcus sz extremi iudicis. ut libe-
rentur dilecti tui. sz filij. Nam et iudei et pagani seui et impij
christiani hī contradicent doctrine sue. Sed ve illis. Nam si-
cut ysaie. 11. scriptum est. Peribunt viri qui contradicent tibi
¶ Tercio accepto hunc filium dei et tuum ad laboriosam et
acerbam mortem suam et tuā. Et de hoc addit. Et tuā ipisus

aiam pertransibit gladius. qđ verbū tripliciter legi et exponi
pōt. Primo qđ ad ipam virginē sic s̄m Glo. transponendo
lram. Et tuāipsius aiam pertransibit gladius. ipius. i. dolor
habē pro passione ipsi. Vel ut possessiū resoluat in primi
tiū hoc mō. Et gladius. i. dolor dominice passionis ptransi
bit tuāipsius aiam. i. tuāipsius aiam. vñ Bern. Christus i cru
ce carnē. maria spm̄ immolabat. Et Damascenus ait. Dolo
res quos effugit paries tpe passionis sustinuit. Scđo potest
sic exponi qđ ad christū. Et gladius. i. passio ptransibit ani
mā ipsius. i. q̄ reputas tuā. Vel tercio. Tuāipsius aiam. i.
que est aia ipsius christi p transformantē dilectōem ptransibit
gladius. s. dominice passionis. qđ exprimit cū dicit. animaz.
q̄ non pōt gladi⁹ naturalis ptransire. Vide ergo benedicta
virgo quo sedere quibusue pditionibus recipiā hunc filiū dei
et tuū. Salutē mundi procuro. mundi procuratōem exerceo.
officiū meū impleo. Vide tu mater dei quid necesse sit offi
cio tuo. facio qđ meū est. et fac tā quod tuū interest. Pro salu
te mundi ipsum a dño suscepisti. pro mundo illum peperisti
vide ad quid huc venisti. Cui beata virgo respondit. Noui
fidelissime procurator mundi. quibus egeat mundus. quare
illum contulerit mihi deus. pro mundi salute donauit mihi
illum. quia sic dilexit deus mūdum ut filium suū vnigenitū
daret. Do igitur illum etiam ego hac caritate euiscerata quia
ad hoc illum accepi. caritate festina quia prius non potui. ca
ritate itēgra quia nihil mihi retinui. caritate materna quia
nihil inuidi. caritate psumata quia plus dare non potui. Do
no igitur illum in donum illuminatōnis in exemplum cōuer
sationis. in premium glorificatōnis. Noui quid dono. Nunc
scio quid facio. noui pro quib⁹ dono. Pro dilectis filiis meis
offero illum. pro illis redimendis. pro illis expiandis. pro il
lis instruendis reficiendis. pro illis saluandis gratificandis
atq; glorificandis illum expono. quia ipse est verus agn⁹ dei
qui tollit peccata hoc solo diues offero. Quippe hunc solum
agnū habeo quem saluo pudore pcepi. sine grauedine po

75
taui. sine dolore peperit. Et cum integra uirginitate deum et hominem parituri. Scio ergo quid dono filijs gratie qui volunt esse participes huius doni. Nec solo filium meum. sed et meipsam super hoc donum donare cupio. Atq; ipsorū aduocatam mediatricem tutricem excusatricem et ab hostibus omnibus defensatricem necnō thesaurorū filij dispensatricē caritate inuiolabili me futuram promitto.

Articulus tercius de iubilosa laude et gratiarum actione factissime Simeonis

Ecce misterium est amorosissime exultationis. Nam cum sanctus ille senex Iesum accepisset in ulnis atq; talia a uirgine audisset tanta iocunditate repletus est. Ut cum propheta dicere posset **C**or meum et caro mea exultauerunt in deum uiuum. Vnde et Lucas subdit. Et benedixit deum et dixit. Nunc dimittis seruum tuum domine. Qd̄ uerbum potest esse thema in hoc tractatulo cum solum hoc canticū predicatur. Benedictō ponitur ad expressionē deuotionis affectus. unde benedixit. i. grās egit deo. iuxta illud. 2. Macha. 10. In himnis et psallē onib⁹ benedicebant deū qui magna fecit in isrl. et dixit. Nūc dimittis &c. In quo cātico iste senex grās agendo tria glorificat et magnificat. Primo sanctissimā trinitatem. secūdo christi humanitatem. Tercio nostram utilitatem

De iubilosa gratiarū actione ad sanctissimā trinitatē q̄ uiso dño iam moriatur in pace

Ca. 1

Primo grās agēs et iubilās magnificat et glificat sanctissimā trinitatē. ubi p̄mēdat primo diuinā bonitātē. scdo diuinā p̄tēz. tercio diuinā ueritatē. p̄mo in q̄ p̄mēdat diuinā bonitātē in effectu dimissionis ab hac uita cū d̄t Nūc dimittis &c. tranquille trāslatiōnis i aliaz cū addit in pace. s. mori et abire pacificū. p hoc enī signat uitam alterā se pro sua futura et finali quiete habere.

Et q̄ anteq̄ xp̄m vidisset iuxta q̄ vehemēter optabat et fir-
miter expectabat non fuisset sibi mori pacificū et incundum
Nā in dicēdo dimittis signat se retardatū a morte sibi a deo
p̄ordinata nisi p̄ quāto p̄pter sp̄em vidēdi xp̄m eius dilatoz
libentissime tollerabat. Per hoc etiā signat q̄ viculū vite hu-
ius erat sibi simplē onerosum et tediosum. Aut em̄ nūc. i. āmo-
do dimittes p̄ dimittis. i. āmodo absolues. Insup̄ nūc dimit-
tis clausum duplici ergasculo mōdi vtz et corpis. Dimitte eum
qui vincit̄ est libez a triplici vinculo carnali. s. necessitatis vo-
luptatis et psuetudinis. Sc̄do vero p̄mendat diuinā pt̄atem
cū dicit seruū tuū dñe. vt dicat cū p̄pheta. O dñe q̄ ego seruus
tuus sum et fili⁹ ancille tue. Vñ p̄fitendo se suū suū insinuat
sinitutis subiectioez dicendo em̄ dñe magnificat dñi pt̄atem.
Proum Sapien. 16. d̄r. Tu es dñe qui vite et mortis hēs pt̄atez
et adducis. s. ad portas mortis et reducis. Tercio aut̄ p̄mēdat
diuinā veritatē cū subiūgit s̄m verbū tuū. i. s̄m veritatē tue p̄
missionis. q̄ veraciter p̄missioez tuā implesti. sicut alibi p̄phe-
ta ait. Bonitatē fecisti cū suo tuo dñe s̄m v̄bū tuū. Et alibi.
Et in v̄bū tuū sup̄sperau. Et itez. Diuifica me s̄m v̄bū tuū

De tribus iubilando magnificat et glori-
ficat christum natum

Ca. ij.

Secundo glorificat et iubilando magnificat christi
humanitatem seu christū humanatū. et maxime
de tribus s̄z quod est primo visibilis factus. sc̄do
paratus. tercio in salutē omniū expositus. Primo
q̄ factus est visibilis omnib⁹. s. intneri volentibus. Quia in
se completum decantat iubilādo dicens. Quia viderūt ocu-
li mei salutare tuū. Sicut Baruch. 3. ait. Post hec in terris vi-
sus est et cū hoīb⁹ p̄uersatus est. Et ysaie. 4. Viderūt oēs fi-
nes terre salutare dei nostri. Et iterū Job 33 de sc̄to Sime-
one p̄phetās ait. Videbit. s. sc̄tīs simeon faciem ei⁹ in iubilo.
Sc̄do q̄ fact⁹ ē pat⁹. s. in auxiliū. q̄ denotat cū ait. Qd̄ passi
Er. q̄ ysa. 4. Parauit dñs brachiū sc̄tū suū in ocul⁹ oīm gētū

Et paulo ante idē ait. Oculo ad oculū videbunt eū. ¶ Tercio
q; in salutē oīm est exposit⁹ s; vt ab oīb⁹ videat^r. Et de hoc
subiungit dicens Ante faciem oīm pploꝝ. vt mystice ostendat^r
q; sicut sol oriens in mōdo oīm oculis faciliter offeri et pntat^r
Sic deus xpm humanatū exhibuit vniuersis ita q; solus cul
pe nostre originalis vel actualis defectus est q; nō oēs agno
scunt et eius lūina salutifera et radios gloriosos. Et de hoc
quoq; ppheta ait. Notū fecit dñs salutare suū. in p̄spectu gē
tium reuelauit iusticiam suam. Et iterū Ysaie. 29. ca. ait. Exal
tabo ad pplos signū. De hīs trib⁹ exaggerat in p̄js mētib⁹
hominū cum ul⁹ gaudiōꝝ fidei spei et caritatis. Primo quidē
fidei. q; saluator visibilis fact⁹ est vt quē homo nō poterat i
tueri in specie diuinitatis videat et ymaginei in specie huma
nitatis. p̄m dixit q; viderūt oculi mei salutare tuū. Secūdo ve
ro est auxiliū spei quia i auxiliū nostrū parat⁹ est. vñ ppheta
ait. Dñs p̄tector vite mee a q; trepidabo. Tercio gaudiū cari
tatis. q; p oībus salus exposita est dicit em̄. Qd parasti añ
faciē oīm pploꝝ. vnde Ysaie. 29. ca. de chriso ait. Dedi te i lu
cē gentiū vt sis salus mea vsq; in extremū terre.

De tribus nominibus s; in que christus hu
mano generi profuit

Ca. iij

Ercio vero iubilādo laudat nostrā vtilitatez que
ex triplici p̄coniali noīe q; xpm denoiat clarescere
pōt. Noīat quippe eū salutare. lumē. et gloriā. In
quo mystice demonstrat^r q; ab ipso et in ipso et p ipm
est nostra saluatio illuminatio et iucundatio seu bēitudo. Et
pnt hec reduci ad tres actus ierarchicos qui sunt purgatio il
luminatio et perfectio. Vel ad tria dei attributa. s. potentias
sapientiā et clementiā siue bonitatē. Cōparat eū s; tria pre
fata noīa ad totū vniuersitatē hūani generis sic tñ vt oñdat
ibi eē vnitatē cū distinctōe. Primo ponit vnitue totū vniuer
sitatē hoīm cui q̄tum est ex parte xpi est generalis sua salus
vel salutifera grā et virt⁹ oblata. Proū distiguit eā in gētiles

z iudeos. z hoc cū qdā distincta correspondētia scōi z terciū noīs
xpī. s. luminis z glē. appropriās lumē gentib⁹. et glām isrlī.
Ut autē hec distinctio ab unitate xpī nō recedat duos effect⁹
seu duas derivatōes seu participatōnes ascribit lumini. s. re
velatōz et gloriā seu glificatōez. vñ dē xpīm esse lumē ad reue
lationē. i. ad illuminatōez gentiū. et gloriā. i. ad glouificatōez
israel. Premittit autē gētes israeli. qz plenitudo gentiū primo
erat illumināda anteq̃ oīs isrl salu⁹ fieret. Illuminatōez ve
ro gentib⁹ appropriat et gloriā israeli. qz sicut vltima forma
pualet prime dispositōi. sic prima puerfio gentiū fm oēs ppri
etates statū se hz ad finalē puerfionē iudeoz. sicut dispositō
prima ad vltimā formā. et sicut fides ad suā explicitā intelli
gentiā. z sicut actiua vita ad ptemplatiuā. Vel sicut mētalīs
actio vel mediocris ad supmā que cū Moysē stat in vertice
mōtis. et cū Paulo rapit in terciū celū. Lumē quippe xp̄s est
qui gētib⁹ necessari⁹ erat qz in tenebris infidelitatis gradie
bant. sicut ysa. 9. p̄dictū erat. Gentiū ppl̄s qui ambulabat in
tenebris vidit lucē magnā. dicit autē lumē vt icarnata diuin
itas denotet. Differentia quippe est inter lumē et lucez. qz lux
pprie est in fonte corporis gloriosi. Lumē vero est claritas in
p̄spicuo dyaphano luminis receptō vt aer. Diuinitas ergo
est lux in substātia sua Daniel. 2. Ip̄e reuelat profunda et ab
scondita nouit in tenebris p̄stituta et lux cū eo est. Lumē ve
ro est in humana natura de q̄ p̄pheta inquit. In lumine tuo
videbim⁹ lumē. Et alibi. Lucerna pedib⁹ meis verbū tuum.
Ut ergo ad reuelatōez gentiū. i. vt reuelet ocul⁹ cecoz gētiliūz
nulla spe aduent⁹ dñi erectoz. qz denotat in reuelatōne p̄ q̄
designat reuelatōne velaminis erroris necessariā ad suscepti
onē illustratōis debite unitatis. Proin z. Corinth. 3. gētib⁹
iā credentib⁹ dicit. Vos vero reuelata facie gloriā dñi specu
lantes in eandē ymaginē transformamur a claritate in clari
tatē tanq̃ a dñi spū. q̄si dicat Iudei adhuc velamē sup ocu
los hñt nos vero oēs credētes reuelata facie. i. expedita men
te remoto velamēte glām dñi speculātes intrinsec⁹. i. deū glo

72
vrosūm speculās quē videm⁹ nūc p speculū in enigmate vt dī
1. Corinth. 13. in eādē ymaginē. s. diuinā q̄ speculamur. i. dei
pformitatē trāsformamur. s. a forma ignoratiē ad formā luci
de veritatis. Nos dico eūtes in claritatē iustificatiōis. i. a clari
tate moysi in claritatē xpī tanq̄ a dñi spū. s. docti. Et iterum
ysa. 9. Habitātib⁹ in vmbria mortis lux orta ē eis. s. m q̄ etiaz
ysa. 40. pphetatū erat. Reuelabit glā dñi et videbit oīs caro
pariter q̄ os dñi locutū est. Aduertendū etiā q̄ illuminatiō
nem gentiū vocat reuelatiōez earum et hoc ex tripluri causa.
Primo. s. vt innuat q̄ nō est ex natura neq̄ ex debito neq̄ ex
naturalib⁹. s. ex supnaturalib⁹ et supnaturali. Talis em̄ illu
stratio pprie reuelatio dī. Scōo vt ostēdat q̄ velamē origina
lis cecitatis et superinducte ydolatrie erat eis per hāc illumi
nationem tollendum. Tercio q̄ gentes nō solum erant non
videntes hoc lumē. sed erāt inuisi siue incogniti diuine noti
cie amatiue. Reputabant em̄ vt nihil nec a deo nec a suis an
gelis et iustis poterant cognosci vt populus dei aut existēs
in numero fideliū ei⁹. Et ideo reuelandi erant. i. de tenebroso
et carnali statu in lucem fidei adducendi et sic illuminarent
nō solum ad videri sed etiam ad videre. Addit igit. Et gloriā
plebis sue israel. Hoc ideo dicit. q̄ iudei quodāmodo habebant
lumen in fide pphetarū ⁊ legis. s. tñ erant in ignominia pua
ricatiōis ipius legis ppter ea indigebant gloria et honore vir
tutis. Proin Ezechiel. 26. ca. ait dñs tiro. Cum dederō glori
am in terra viuentium ad nihilum redigā te et nō eris requi
sita. Dicit etiam gloriam potius q̄ gloriificatiōem vt simul si
nificet fontale obiectum et causam gloriificationis et ipsam
gloriificationem. Vocamus enim gloriā nostrā id de quo glo
riamur et etiā gloriificatiōez nostrā. Vnde et vna est de cau
sis quare gloriā appropriat israeli quia potuerūt pre ceteris
gloriarī in chris̄to tanq̄ de genere eorū et in eis nato et tanq̄
eis specialius et exp̄ssiu⁹ promisso et dato. sed in salutē oīni
nato. Qui est salutare lumē ⁊ gloria sempiterna cū patre ⁊ sc̄to
spū oīnibus nobis p infinita seculorum secula. Amen

Urge domine in requiem tu

am. tu et arca sanctificationis tue. psal. 131. Sublimior ista dies et splendidior sole resurgens sicut Bern. ait in quoddā sermone in q̄ virgo regat ad thronū dei patris euehit. et in ipsius trinitatis sede reposita naturā etiā angelicā sollicitat ad videndū eā. Tota conglomeratur angelorū frequentia ut videāt reginā sedentē adextreis dñi virtutū in vestitu deaurato. i. corpe immaculato. circumdata varietate virtutū multiplex distinctam. Hec Bern. Sed quibus laudib⁹ seruicijq; hoīm reginā efficeret angelorū que preconia dilatet mortalis angustia vel officia subministret. cui celestia parent et famulant obsequio omnes celici ciues. Que feret penia quas laudes attēptet humana penuria. cuius gloriā angelice mirantur et predicant potestates. Quibus dignam honoribus applausus hominū acclamabit in terris. q̄ spūm agmina beatorū iugiter venerantur in celis. Nō profecto facultatis humana virginē gloriosam ut meretur efferre honoribus. Nobis sufficit qui vorum gerimus obsequendi talem credere. tantāq; sateri. quātā nulus hoīm valeat explicare. Sufficere forsā p̄t et illi cui summa idipsum cedit ad gloriā q̄ hodie super angelos anima et corpore exaltata. oīm hoīm voces excellit et superat intelletū. Hanc igitur excellentissimā exaltationē et assumptionē propheta in spū p̄templans ad dñm ait. Surge dñe 2c. In quibus sacratissimis verbis gloriose virginis oñditur triplex status. Primus est amorose inuitatōis seu eleuatōis cū dicit Surge. Scōs amarose obuiationis cū additur dñe in requiē tuam. Terci⁹ amarose glorificationis seu exaltationis cū subditur. Tu et arca sanctificationis tue.

¶ Articulus primus quō beata virgo ad celi gl'am fuit tripliciter inuitata siue exaltata

Primus stat⁹ beate marie a ppheta posit⁹ est amo
rose inuitatōis sue exultatōis cū dicit Surge sꝑ z
veni ad gloriā supnā. Nā fuit a deo ad celi gloriā
tripliciter inuitata. sicut infra simone sequenti ca
vlti. dictū est. Vel primus stat⁹ quem ppheta de vꝑine ponit
est amorose eleuatōis qꝫ dñs virginī inquit. Surge. Adhac
quippe exhortat⁹ a filio vt sibi dicere videat illud ysa. 41. Ele
uare eleuare p̄surge ierl̄m. Profecto ip̄a fuit ierl̄m que interp̄
tat⁹ visio pacis. nā ip̄a extitit tota pacifica z dei visione mira
biliter illustrata. Bis vero ait eleuare et semel p̄surge. vt ele
uatōem tā mentis q̄ corpis designare oñdat. Et vt ad sui simi
tudinē a mortuis gloriosa p̄surgat. Sublimes eleuatōes bea
tissima virgo suscepit. Primo dū in hoc mōdo viueret. scđo dū
de hoc mōdo ad gloriā trāsiret. tercio dū in throno glorie iu
pta filiū residet. Et hīc iste eleuatōes fuerint inexplicabiles
oīm lingue. tñ lingua sacre scripture hāc triplicē eleuatōz nobis
in virgine insinuare conat⁹. Nā eleuatā eā oñdit primo dū vi
ueret in mōdo eleuatōe grōsa. scđo dū hinc trāsiret de mōdo ele
uatōe glōsa. tercio dū sublimiter residz ī celo eleuatō fecūosa

¶ Quid triplici exaltatōne virtutū eleuata fu
it beata virgo in presenti vita.

Ca. i

Primo quippe eleuata fuit viuens in mōdo eleuati
one grōsa et hoc triplr. primo p̄ excellentiā in scī
tate. scđo in p̄uersatione. tercio in p̄templatōe. Pri
mo p̄ eminentiā scītatis supra mūdiciā virginū z
angelorū. scđo p̄ excellentiā p̄uersatōis supra obīam martirū
z confessor. tercio p̄ luculentā p̄templatōis supra sapiāz ap̄lor
z p̄phetarū. Nāc triplicem eleuatōez mystice nobis oñdit scri
ptura in eleuatione arche noe in eleuatōe rothe z in eleuatōe
aquile. ¶ Primo quippe eleuata fuit p̄ eminentiā scītatis. p̄
inde Gen. 1. ca. scriptū est. Multiplicate sunt aque. s. p̄pter ex
uberantiā gracie sublimitatis z scītatis. Multiplicatio em̄ a
quar denotat plenitudinē grāz in maria. Ip̄a est em̄ fons or
torū z pute⁹ aquar viuētū vt h̄r Can. 4. Et ortus irriguus et

sons aq̃z cui⁹ nō deficiēt aq̃ vt ysa. inquit. 48. Hec eleuauerūt
arcam in q̃ saluatū est vniuersum semē gñatōis electe ī subli
me a terra. i. ab oī terrenitate ⁊ amore īfecto. Dī aut̃ in sublie
q̃ ad puritatē hāc ⁊ iudiciā nulla pura creatura ascendit nec
ṽgines nec angeli. Angeli em̃ hñt iudiciā tñ in mēte. ṽgines
in mēte ⁊ carne. Sed gloriosa ṽgo maria cū quadā vtriusq̃
perfectōne super omnem creaturā eleuata est in sublimitate
¶ Scdo vero eleuata est per excellentiā conuersatōis desi
gnatā in eleuatōne rothe de q̃ Ezech. 1. Apparuit rotha iuxta
aīalia sup terrā hñs q̃tuor facies ⁊ aspect⁹ rothay ⁊ op⁹ earū
q̃si visio maris. ⁊ sequit̃. Cū eleuarent aīalia de terra lenabā
tur fil⁹ ⁊ rothe. ⁊ addit. Spūs em̃ vite erat rothis. Per illa q̃
tuor aīalia mystice doctrina euāgelica denotā. p̃ rhotā vero
illā que q̃tuor facies hz. maria merito mōstrat̃. que q̃tuor faci
es hz s̃m quas vita actiua ṽginis oīmodo p̃fectōe ad euāge
liū p̃firmat̃. Et qm̃ hee ṽtutes litz vniant̃ in grā distiguūt tñ
in opatōe sua. ideo p̃pheta dī. q̃ rote ille eleuabant̃. q̃ ṽtutes
in ea fuerūt in summo gradu p̃fectōis tā ad agendū q̃ ad pa
ciendū. Et hoc in tāta incōprehēibilitate humane ītellectui.
vt merito dicat̃ q̃ spēs ⁊ opus earū fuit q̃si visio maris. Nam
īestimablē supauit oēm p̃fectōez martir⁹ ⁊ p̃fessor⁹. q̃ in oībus
fuit pōdus difficultatis ad bonū ⁊ p̃nitās ad malū. In vir
gine vero nullū fuit retardatm̃. p̃inde tota fuit mobilis s̃m
oēm spūscī motū. Tercio fuit eleuata p̃ excellentiā p̃tēplato
nis. Et hec designata fuit in eleuatōe aq̃le. de q̃. 39. Job. Nū
quid ad p̃ceptū tuū eleuabit̃ aquila ⁊ ī arduis ponit nidū suū
Quo enim aquila ista eleuata fuit sup omnes aues. sic Ma
ria quoscūq̃ supauit sua sapiā. Vide supra simone 2. art. 1. ca
2. Hāc triplicē eleuatōez oñdit spūscūs Cant. 6. vbi de virgi
ne ait. Que ē ista que p̃gredit̃ quasi aurora p̃surgēs. ⁊ hoc in
scītate. Pulchra vt luna ⁊ hoc in p̃uersatōne. Electa vt sol et
hoc in contemplatōe. Terribilis vt castrorū acies ordinata.
et hoc in omniū predictorū conuerxiōe.

49
Quod ad triplicem dignitatē eleuata est
beata virgo ascendens in celum

Ca.ii

Ecūdo eleuata fuit trāsiens de mōdo eleuatōe glo-
riosa. et hoc ad culmen triplicis dignitatis. saltis-
sime. latissime. firmissime. vt sit virginis regnū al-
tū latū z sempiternū. Que tria in eleuatōe diuine
magnificentie sedis. z mōtis immobilis figurāt. Primo quip-
pe eleuata est ad culmē dignitatis altissime vt sit regnū vir-
ginis altū. De hac ppheta inquit. Eleuata est magnificentia
tua sup celos. Porro singularis magnificentia dei fuit beata
virgo. qz in ei⁹ exultatōne plus magnificat. z etiā in eius de-
uotione z humilima graciariūactione z oīm bonorū dei pmi-
atione plus magnificat deū quā oīs alia creatura simul sum-
pta. Vnde merito eleuata dicit⁹ super celos. i. sup angelos. qz
fili⁹ dei Iesus sedet ad dextrā maiestatis in excelsis. vt Apl's
dicit ad hebreos. Tanto melior angelis fact⁹ quāto preillis
differentius nomē hereditauit. qz nomē profecto est vt sit de-
us p grām vnionis. Sic z mater iesu. tanto omnib⁹ angelis *non*
melior est quāto p omnib⁹ in dignitate maternali habūdat.
Secūdo eleuata est ad culmen dignitatis latissime vt sit re-
gnū virginis latū. Vñ. z. Regū. 3. ca. scriptū est. Quō iurauit
dñs dauid sic faciā cū eo vt eleuet thronus eius super iudā z
ierusalem z a dan vsqz bersabee. Thronus iste in q̄ sedit z re-
quiescit dauid manu fortis z vultu desiderabilis iesus dei fi-
lius fuit gloriosa virgo maria que eleuata fuit ad latitudinē
regni. Et de ea dici potest qz nō solum dñat a dan vsqz bersa-
bee. sed etia⁹ dominat a mari gracie vsqz ad mare glorie z a
flumine fluxuū diuindū vsqz ad terminos orbis terrarū sup
omne creatū regnans. S; de magnitudine regni eius plen⁹
dictum est supra sermone tercio. arti. z. et. 3. et quasi per totū
sermonem. **T**ercio eleuata est ad culmen dignitatis firmis-
sime vt sit regnū eius firmissime. Proinde ysa. z. scriptū est.
Erit in nouissimis dieb⁹ pparat⁹ mōs domus dñi in vertice
montiū et eleuabitur super oēs colles. Mōs iste ē beata vir-
go. que est mons in quo vt ppheta ait beneplacitum est deo

habitare in eo. Hic est mōs de quo Daniel. z. dicit. abscisus ē lapis sine manib⁹. i. gloriosa virgo de qua sine humano ope nat⁹ est xps lapis angularis qui repleuit vniuersam terram suo exēplari vita z doctrina. Mōs iste brām virginē mystice significat. qz virginis altitudo sicut dictū est sublimissima ē sup summos z latissima sup cūctos z firmissima z incōcussa vt sicut moueri nō possit stabilitas z q̄diu durat firmitas lapidis. sic nec regnū mris q̄diu durat impiū prolis. De cui⁹ īperio Daniel. >. scriptū est. Potestas ei⁹ ptās eterna z regnū eius qd non corrūpet. Hec triplex eleuatio insinuat ysa. 6. ca sicut pūsa fuit ab eo cū ait. Vidi dñm sedentem sup solio. qz immobiliter requieuit sup gloriosam virginē rōne dignitatis firmissime solū inq̄ excelsum z eleuatū rōne dignitatis altissime z plena erat oīs terra maiestate eius rōe dignitatis latissime. vñ etiā Bern. ait. Nec in mōdo dignior locus fuit tēplo in quo maria dei filiū suscepit. nec in celo sublimior regali solio q̄ mariā marie filius sublimauit. Et exclamās in quodam sermone ait. O venter capacior celis. diffusior terris. la cior elemētis qui illū p̄tinere valuit quē totus mōs p̄phende re nō potuit. z qui tribus digitis molem terre appendit.

Quod triplex p̄diciū prestat nobis btā virgo nūc regnans in celo

Ca. iij

Ercio eleuata fuit btā virgo sublimiter residēs in celo eleuatōe fructuosa. qz dū residet iuxta filium tria militanti ecclē p̄diciū p̄stat. qz sz illam p̄mō dirigit. scdo protegit. tercio irrigat. Nā dirigit expediēdo viā. protegit repellēdo pugnā. irrigat impetrādo grāz. Vñ vere dicere p̄t illud Eccli 29. In me oīs grā vite z virtutis. Hec eleuatō figurata fuit in triplici figura Primo in v̄ge moisi. de q̄ Exo. 29. ca scriptū est. q̄ dñs ait moisi. Eleua virgā tuā sup mare z diuide illud z gradiant filij israel ī medio maris p̄sicum. Hec profecto virga ad cuius eleuatōnem via p̄parat p̄plo dei est gloriosa virgo maria cui⁹ patrociniū

omnis pene amaritudo dei populo dulcoratur. Proinde Berthardus ait. Qui quisquis te intelligis &c. Vide supra sermone primo de nomine virginis Maria id est maris stella.

¶ Secundo vero quia preterit figurata est in arca Moysi. de qua Numeri. 10. ca. in fine scriptum est. Cum eleuaretur arca dicebat Moyses. Surge domine et dissipentur inimici tui et fugiant qui oderunt te a facie tua. Ut mystice inuatur quod quando eleuata fuit beata uirgo ad celestia demonis potentia diminuta et dissipata est. Unde pro ista dici potest illud Ecclesi. 28. Superborum et sublimium colla propria uirtute calcaui. Tercio quia irrigat figurata fuit in figura nebule. De qua Job 38. ca. scriptum est Nunquid eleuabis in nebula uocem tuam et impetus aquarum operiet te. Vox in nebula eleuata. est gracia per orationem uirginis ad quam sequitur impetus aquarum. quia per ipsam impetratur influentia gratarum atque remissio peccatorum. Unde Ecclesi. 23. ca. scriptum est. Medicina omnium in festinatione nebule. Hoc est in festina assumptione quare omnes per eam gracia participes fiunt. Proinde Berthardus ait. Maria omnibus omnia facta est sapientibus et insipientibus copiosissima caritate se debitoricem fecit. Omnibus misericordie sinum aperit et de plenitudine eius accipiunt uniuersi. Predicte triplex efficacia uirginalis patrocinij designatur simul in eleuatione nubis. De qua Numeri. 10. ca. scriptum est. Eleuata est nubes de tabernaculo federis perfectique sunt filii israel &c. Nam de hac nube legitur Exodi 12. ca. quod populum deducebat quo ad primum. defendebat quo ad secundum. et obumbrabat quantum ad tertium. Nam aliquando precedebat. aliquando sequebatur. aliquando superferebatur. Ut mystice precinua multiplicia beate marie uirginis indicent erga populum electorum

¶ Articulus secundus quod tota beata trinitas cum omni celestia curia obuiam dedit beate uirgini ascendenti in celum

¶ Secundus status gloriose uirginis positus a propheta est amorose obuiationis. Ita quod uerbum illud

prophete sit vox vna omnium beatorum iubilantium et exultantium atque laudantium siue exhortantium dominum ire obuiam sue benedicte matri ac dicentium domine in requiem tuam. scilicet obuius vade videlicet tu cum omni exercitu beatorum. Vocant autem beatam virginem requiem christi. non tamen quia in ea nouem mensibus requieuit. Vnde etiam quia plus per quietem amoris requieuit in ea quam in tota alia rationali creatura. Vnde Ecclesiasticus. 24. ca. ipsa beata virgo testatur dicens. Et qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. Quis exprimere possit celestis curie iocunditatem atque sollemnitatem quando suscepit gloriosus iesus festinus et letus et regali decore laureatus. Et totam beatorum ciuitatem commouit ut omnes celi ciues occurrerent virgini matri ascendenti. Tunc qui ipse impletus fuit quod. 1. Regum. 6. c. scriptum est de dauid. quod adduxit arcam dei cum iubilo in ierusalem. Et erant cum dauid septem chori scilicet supernum beatorum patriarcharum prophetarum apostolorum martirum confessorum atque virginum qui iam transierant. ut impleretur in virgine benedicta quod Ecclesiasticus. 24. c. scriptum est. Et in plenitudine sanctorum detentio mea. Quis sollemnitas gloriosa. Quis iubilus inexpressibilis qui nec exprimi potest nec taceri. dum dauid celestis rex et omnis israel celestium ciuium deducit arcam federis. id est virginem gloriosam ad celestia regna. Hoc etiam mystice figuratum fuit. 3. Regum. 2. vbi scriptum est quod surrexit rex Salomon in occursum matri sue et adorauit eam et sedit super thronum suum. Vel secundum Iosephum. amplexatus est eam. et sedit super thronum suum positusque est thronus matris. id est virginis sedes ad dextram eius. vbi pretemplare mirificam obuiationem quia Salomon surrexit in occursum matris sue. mirificam adorationem. quia adorauit eam. altissimam sublimationem. quia positus est thronus in mediatiissima coniunctionem quia sedit ad dextram eius. Surrexit ergo gloriosus iesus in occursum sue dulcissime matris. Proinde de ea sic Bernardus ait. Hec assumptio virginis aliquid excellentius habet ascensionem filii sui quam ad triumphalem occursum. quia filio dei soli angelis occurrere poterant. matri autem ascendenti occurrit ipse iesus cum tota

81
celesti curia beatorum tam angelorum quam etiam iustorum sollemniterque eue-
rit eam ad beatam persistendum sessionis. Non tamen ait dominus iesus homo lau-
reatur corpe glorificato. sed et ipse rex deus trinus et unus dici potest
sacratissime virginis triumphante occurrisse. non tamen motu locali
sed etiam placetia favorabili et glorificationis influentia principali
¶ Primo occurrit virginis ascendenti in celum pater eternus
secundo occurrit ei filius eius gloriosus. tercio occurrit ei spiritus sanctus.

¶ Quid beate virginis ascendenti in celum occur-
rit pater eternus

Ca. 1

¶ Primo occurrit virginis ascendenti in celum pater
eternus recognoscens illam thesaurariam sue potentie
quod pater eternus suam potentiam virginis contulit non
per essentiam sed per participationem sicut dicimus
de divinitate que per participationem homini contigit secundum illud psalm.
¶ Tunc dixi dii estis et filii excelsi omnes. Nam revera tales vir-
ginis potentiam siue hic siue in celo stellifero contulit omnipotens
pater ut nullus aut spiritus angelicus aut humanus tante sit fue-
rit et erit potentie sicut fuit et est gloriosa virgo de qua Lu. 1.
Virtus altissimi obumbrabit tibi. Tunc hec fuit magna po-
tentia dei in terris ut ipsa sola celos aperuerit et filium dei in
terris humanandum descendere fecerit quod nulli sanctorum patrum con-
cessum est. Aperuit autem celos quando lingua sua benedicta illa se-
premi verba potentissima protulit. Ecce ancilla domini fiat mihi
secundum verbum tuum. que fuerunt tante potentie ut in eodem instanti
deus descenderet et carnem et animam fieri in utero suo sumpserit
Tanta autem potentiam eternus pater ei conferre voluit triplici
ratione. Primo suam potentiam pater eternus virginis contulit. quod
elegerat eam ut esset regina celi domina mundi. nam si Salomo n-
bersabee matri sue dixit. Pete a me mater neque enim perhas est
ut auertam faciem tuam. quanto magis eternum patrem decebat ut nul-
lam sue potentie potestate denegaret ei quam elegerat ad reginam
celi. De qua in psalm. Constitit regina adextis tuis in vestitu re.
Proinde ipsa de se dicit Cant. 29. In ierusalem potestas mea.

R. 2

Secundo potentiā ei ptulit quia magna chūsto eius filio
pferre debebat ⁊ adeo magna quod nō ita grandia beueficia
humano generi a principio sue creationis ptulit deus. Deus
namq; hōiem de limo terre formauit. virgo deū d suis puris
simis sanguinib⁹ concepit cui⁹ purissima caro preualet om
nibus rebus mundi. Item deus hōiem de fructib⁹ paradisi
educauit. et virgo vberē de celo pleno cuius lactis vna gut
ta preualet omnib⁹ lignis paradisi fructibus cibisq; toti⁹ mū
di. Item deus hominez pellica veste induit. et virgo gloriosa
chūstū suis pauprimis panniculis ⁊ postea tunica inconsutu
li que pualet oibus tunicis mundi. Et sic si discutere volum⁹
multa ampliora beneficia ptulit virgo chūsto q̄ deus hōi in
principio sue creationis primordia que vt facere posset eter
nus pater largitus est ei sue potentie plenissimā potestatem
Ideo in cantico suo ait. Secit mihi deus magna q̄ potens ē
et scīm nomen eius. **T**ercio ei tantā potentiā ptulit vt per
illaz omnibus posset subuenire. Ipsa em̄ est potens facta ad
subueniendū. primo in vita. scđo in morte. tercio post mortez
Si quispiā amicū haberet qui oēm indigentia suaz subleua
ret caripendend⁹ ei esset. sed qui in morte ille carior habend⁹
esset. Sed qui in vita in morte ⁊ post mortē hic longe ī ami
cicia ceteros antecellit. Sed attende homo quis hic in vita
sit tuus verus amicus. Si mundū queris decipit. Si parētes
et ipsi mortuo se associant vsq; ad tumulū et abeunt illū hu
manatū reliquētes. et post mortē quis queso pro te intercedet
O virgo gloriosa tu in vita tu in morte tu p⁹ mortez succurre
re miseris non desistis. q̄ potens es et ideo hec beneficia tria
ecclesia deuote poposcit dicens. Maria mater gracie. mater
misericordie. tu nos ab hoste protege et in hora mortis susci
pe. In quibus p̄dicta tria subsidia implorant. vt sc̄z ī vita sit
mater gracie iustis. mater mie peccatorib⁹. et in hora mortis
contra hostem protegat. Et vt post mortem in hora mortis
statim nos suscipiat et ad gaudia eterna perducatur

82
¶ Quid beate virgini ascendenti in celum occurrit
eius filius gloriosus

Ca. ij

Ecce autem occurrit ei ipse filius in sue glorie maiestate
statim omnibus manifestas habere esse verissimam genitricem
suam que ipsum precepit peperit et nutrivit atque in natura
assumpta fideliter sociavit. Proinde reverentia filiali
sicut in ca. precedenti tactum est ut matrem dignissimam eam pie creditur
adorasse. O bone iesu omnipotens eterne deus quid est quod matrem
adoras. Volo inquit eam adorare quia duo eam faciunt adorandam.
Primum est ratio maternitatis. secundum est meritum humilitatis. Nam in ea
fuit maternitas christi singularis. et humilitas incomparabilis primo quia
pe adorat dominus iesus mater ratione maternitatis. non utique qualemcumque
quia mater. sed singularis sufficientie magnificentie et diligentie. Primo
inquit singularis sufficientie et diligentie. quia sine virili semine ex
spiritu sancto concepit. Secundo singularis magnificentie quia nulla propter
ipsa deum genuit. nulla post partum virgo permansit. Tercio singu
laris diligentie. quia nulla unquam mater tantum dilexit et sollicita pro filio
fuit. imo nec omnes alie similis sumptu. Sicut ergo in ipso conceptu
nullam habuit sociam. sic in ipso honore nullam habebit consortium. et
sicut in tali filio nullum habuit parem. ita et in hoc honore nul
lam habebit similem. Et sicut in precordiali sollicitudine nullam ha
buit comparabilem. ita et in gloria nullam habebit creaturam equalem.
¶ Secundo autem adorat iesus mater ratione abyssalis humilitatis. nam
ut habetur Luce. 9. Qui se exaltat humiliabitur. et qui se humiliat ex
altabitur. Et quia in humilitate non habuit creaturam similem ideo in
sua exaltatione non habebit consortem. Est qui ipse triplex modus pre
miandi virtutes. scilicet. primum per evacuationem. secundum per completionem. tertium per
oppositionem. Primum autem est per evacuationem ut in fide et in spe quibus
succedit cognitio fidei et tentio spei. Secundo per completionem ut in ca
ritate et in pluribus virtutibus cardinalibus quibus addet com
pletio absque defectu. Tercio per oppositionem sicut in paupertate
et esurie in luctu atque humilitate quibus deus tria opposita repro
mittit. Nam ut ipse testatur Math. 4. Beati pauperes spiritu. quoniam
ipsorum est regnum celorum. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam.

quonia ipsi saturabunt. Beati qui lugent qm ipsi consolabunt.
Et de humilitate ubi supra dñs ait. Qui se humiliat &c. Vid
ergo quō in virgine benedicta ipius humilitas & diuina bo
nitas qdam o ppositōe p̄tendunt. Maria se humiliat s̄ hu
militate sub omni rōnabili creatura abissaliter. Et de⁹ eā nō
solū exaltat sup oēm humanā s̄ etiā angelicā creaturā. Ma
gnificauit et sublimauit eā de⁹ vt suā reuerēdissimā m̄rē re
uerenter. et ad eaz inextimabilē corporaliter se inclināt. O stu
pendū prodigiū. O inaudite altitudinis fastigiū vt a muliere
dei filius quodāmo videat recognoscere suū humanitatez.
esse. Quid non debuit virgini p̄cedere q̄ tanto voluit hono
rare. Profecto isto respectu honoris maternelis non recipet dei
fili⁹ millesies mille milia seraphin & infinities infinitos. Sz
nec ipsi omnes possent vere diligere deū et vere ipso frui vt
filio vteri sui sicut fecit virgo et mater. Hoc siquidez summo
gradu inter pure creature grad⁹ omnes summi spūs seraphi
ci in voragine beatitudinis ipsa fruitur quemq̄ cum fuit vir
go & mater dei in ipsa ex per ipsam gustant et diligunt & fru
untur dei filio. vt ipsius filio naturali et inextimabili dei di
lectione facto filio creatura. Sicut autē hec littera adorauit
eam describit honorem qui debet matri a filio. ita littera Jo
sephi que dicit amplexatus est eam p̄tendit amorem que de
betur ipsi sponso. Tunc enim beatissima virgo q̄si altera Ze
ster de triclinio seminarū. i. de ecclesia militante ad ducta est
per totam miliciā celestis exercitus ad cubiculum Assue
ri. s. summi dei. Ita vt illi conueniat illud p̄pheticum. Tenui
sti manū dextram meam et in voluntate tua deduxisti me et
cum gloria suscepisti me. Quod hodie fuit vere completum.
quando omnes celi ciues viderunt eam ascendentem et deli
cijs diuinorū amplexuum affluētē innixam super suum di
lectum. Porro sibi soli & filio suo note sunt in plenitudine de
licie mutuum amplexuum inter eam et eundem quem ha
bet filium et sponsum. Licet possumus si voluerimus p ap
propriatōem attribuere sponsalitatem patri

Tercio inſuper occurrit virgini glorioſe ipſe ſpūſſan-
 ctus recognoſcens fornacē ſui amoris ⁊ officiōſiſ-
 ſima ſue ſtupende opatōnis in qua et de qua ſa-
 brefactum eſt corpus mundiffimū filio dei et no-
 ua inſuſa eſt anima et ambo ſimul tamq̃ in vnā naturam in-
 tegram atq; perfectā in perſona filij dei vniuit. Oſtendit au-
 tē omnibus electis expreſſe quod in hac officina et per eam
 ſabrefecit. quicquid in grā mirificū opatur. ⁊ q̃ in hac totuz
 ignē opatōis virtuōſe recluſit. quē recōmendare diſpoſuit rō-
 nali creature. Sic tota trinitas vniformi et volūtate p̃cordi
 hāc ineffabile virgine ōndit eſſe ſuā ſponſam incōmunicabilē
 caritatis celi reginā inattingibilis dignitatis. mōi dñam imp̃-
 ticipabilis poteſtatis. electorū ōim aduocatricē piā inestima-
 bilis pietatis. omniū hoſtiū dei concuſtricem fortiffimā vel
 triumphaliſſimā inſupabilis ſtrenuitatis. ōim celeſtiū the-
 ſaurorū diſpenſatricem largiffimā pro ſue complacentia vo-
 luntatis. De tanto honore et gloria virgini aſcendenti imp̃-
 ſo celeſtes ſpūs admirant̃ ⁊ dicūt illud Cant. 8. Que eſt iſta
 que aſcendit de deſerto delicijs affluens enīra ſup dilectaz-
 ſuū. Vbi primo admirant̃ excellentiam perſonalem que tota
 fuit exemplum religionis. ibi. Que eſt iſta. Secundo graciā
 ſingulareꝝ que tota fuit proſectus deuotionis. ibi. Que aſcē-
 dit. Semper enim aſcendebat dum vixit. Tercio magnificen-
 tiam vniuerſalem qua ipſa fuit honor humane conditōnis.
 cum addit de deſerto. Hoc quippe mirificū fuit q̃ de huma-
 no genere a grā derelicto talis vīrgo aſcendere poſſet. Quar-
 to opulentiā virginalē q̃rū ad fructum ſubuentionis p̃-
 ſe et filijs cum dicitur delicijs affluens. Quinto gloriā incō-
 municabilem p̃pter vinculū coniunctōnis q̃ia eſt enīra ſup
 dilectū ſuū Sup hūc nāq; ſm Bern. innit̃. mater illa felicioꝝ
 et in aureo reclinatorio diuine maietatis recumbens inter
 ſponſi. immo filij ſui brachia requieſcit. O quanta dignitas
 q̃ ſpecialis gloria inniti ſuper illum quem reuerent̃ angelice

potestates. Hoc quippe fuit q̄ maxime fecit angelos mirari.
Gaudent ergo ⁊ letant̃ cū b̃tā virgo aīa ⁊ corpe ingredit̃ em
pirreū celū. q̄ vidēt reginā celi hodie in curia paradisi. Jaz
etiā maiori federe piungunt̃ hoīb⁹. Et litz vidissent hoiez deū
in ascensioe sublimatū nunq̄ hoīem purū oī alteri creature
p̃positū. Letat̃ q̄ celestis curia q̄ post ingressum illius diuī
ni corporis iesu cū quo forte aīe scōz ⁊ glouificata corpa ascē
derūt nullū in regio corpe p̃ter virginē videāt ascēdisse. Qui
q̄z celicus ordo letat̃. q̄ in virgine aliqd̄ gl̃e sp̃alis p̃templat̃.

¶ Articulus tercius de triplici ornatu glorioso
quo fulget beata virgo in gloria paradisi

Ercius gl̃ose virginis stat⁹ quē ip̃e p̃pheta tangit
est amoroſe glouificatōis seu exultatōis q̄ subdit
Tu ⁊ arca ſcificatōis tue. q̄ et alibi apci⁹ declarat
dicens. Aſtitit regina a dextris tuis. Nā ſicut b̃i
dict⁹ iesus ſedet a dextris patris. i. in portiorib⁹ bonis paternis
ſic iſta glorioſa virgo in portioribus bonis filij ſui iuxta ip̃m
in throno ſuo conſedet. Vocat autem virginē arcā. Arca aut̃
dicitur ab arcendo eo q̄ arceat ⁊ prohibeat viſum. Sic ⁊ b̃tā
virgo arcuit per nouem meſes filium dei in vtero ſuo. ⁊ ad
ditur. ſanctificatōis. quia eam ſanctificauit maxime quādo
nouem meſibus in vtero ſuo permāſit. Nam ⁊ alibi idē in
quit. Sanctificauit tabernaculū ſuū altiffimus. Alit ergo. Tu
⁊ arca ſanctificationis tue. ſ. eſtis ſupra omnes creaturas et
grā ⁊ gloria ſublimati. De hoc tercio glorioſo ſtatu amoroſe
glouificationis ⁊ exaltationis virginis benedicte poſſum⁹ tri
pliciter loqui. ſz Primo modo vt in tribus glouificatō ſeu ex
altatio virginis glorioſe notificetur. que plene oſtendūtur in
menſam altitudinem beatitudinis eius. Primum eſt capaci
tas. ſcđm eſt veritas. tertium eſt largitas. De quibus plenius
dictum eſt infra ſermone ſequenti ca. 3. et. 2. Secundo modo
et plenius ſummi poteſt ſcđus ⁊ tercius articul⁹. 8. ſermonis
in quibus plenius oſtenditur quanta gloria fulgeat b̃tā vir-

84
go in paradiso. Tercio mō pōt dici quo ad stupendū p̄di
giū. s. q̄ m̄tr sic diuine glorie fortiaū premiū qđ Johā. apoca
lip̄s. 12. ca. describit dicens. Signū magnū apparuit in celo
mulier amicta sole ⁊ luna sub pedibus eius. ⁊ in capite eius
corona stellaz duodecim. Qđ misterii taliter pōt exponi q̄
exponit sermone infra sequēti. In q̄ misterio oñditur beata
virgo primo sole illuminata siue ornata. scđo luna honorata
tercio stellis coronata. vt sol sit sibi vestimentum. ⁊ luna sca
bellum. ⁊ stelle capitis ornamentum. Et sic regio decore p̄sul
geat per gloriā in regno celorum.

Qđ p̄ septem rōnes ostendit q̄ beata v̄go in
aīa ⁊ corpore regnat in gloria paradisi

Ca. 1

Primo quippe oñdit̄ sole adornata nō solū p̄pter
splendorē deitatis in eius mēte qua mēs virginis
sup̄ oēm creaturam ornata fuit. sicut dignissima
mater ip̄ius qui verus est sol. S; etiā q̄ splendor
gl̄e aīe ⁊ corporis excellētissime v̄ginis gl̄ificatōe resplenduit
Et hīc de hoc quādā dubitatum fuit. Et Jero. de hoc satis lo
quit̄ ambiguo tñ moderno tpe pie ab oībus credit̄ ⁊ firmat̄.
Hoc quidē Augu. videt̄ asserere in quoddā libello seu simone
quē de assumptōne p̄fecit. Et hīc de hoc auctoritas sacre scri
pture nō hēat exp̄sse nō tñ ei repugnat. s; poti⁹ p̄sonat ⁊ p̄cor
dat ac etiā multiplex rō efficacissime p̄suadet. Nā s̄m Augu
null⁹ dubitat q̄ iesus hoc potuit. minus p̄fctō dubitare d; q̄
ip̄e voluit. q̄ hoc filialē reuerētiā decuit. Qđ aut̄ btā virgo tā
corpe q̄ aīa gl̄osa regnat ī celo oñdit̄ rōe septemplici. primo
p̄pter veritatē. scđo p̄pter corporalitatē. tercio p̄pter honorabili
tatē. q̄rto p̄pter dignitatē. quinto p̄pter cōformitatē. sexto p̄pter
equitatē. septimo p̄pter integritatē. Prima rō est p̄pter verita
tē. s. substātie carnis m̄ne in prole. Cū enī ex carne m̄ris deci
dat̄ naturalr caro prolis eadē vtriusq; est p̄fecto substantia
carnis. Ergo a gñali sn̄ia mortis quīs x̄ps dei filius nō ex
merit̄ m̄rēz. q̄ ab illa null⁹ debuit. imo nec ip̄e voluit esse alie
nus. At p̄ hanc mortuus est filius mortua est et mater. Alt̄m

2
ficut caro plis corrupta nō fuit Psal. testāte qui ait. Nō dā
bis scīm tuū videre corruptōz. Sic nō debuit corrūpi nec inci
nerari seu in puluerē redigi scīssima caro matris vñ caro fi
lij assumpta ē. ergo caro mris ē reseruata. Et btā virgo Ma
ria siml in aīa et corpe glouficata. ¶ Secōdo ppter incorrupti
bilitatē. multiplex quippe snīa lata fuit in muliere pīma cō
tra alias mles Vñ Gen. 3. dñs ait. Multiplicabo erumpnas
tuas 7 pceptus tuos. in dolore paries filios. 7 sub viri ptāte
eris. Marie quippe erūpnas multiplicauit. qñ vt dicit Luce
2. ca. aīam eius in passione filij gladi⁹ doloris pertransiuit.
Cōcept⁹ aut nō multiplicauit nec sub viri ptāte deguit. que
ītegerimis viscerib⁹ 7 cū virginitatis ītegritate pmanēte d
spūsscō operāte concepit filiū dei quē q sine pctō 7 virili cō
mīxtiōe 7 virginitatis detrimentū suscepit. sine dolore pepit
sine integritatis violētie integra pudore virginitatis pmā
fit. q vere potuit 7 voluit. mrem ab integritatis corruptōne
7 pudoris violētie in pceptu 7 partu ultra snīam latam cō
tra mulieres consimiles seruare. Sic etiā potuit 7 velle decu
it ipsum mrēz suā seruare a corruptōe resolūtōis et incinerati
onis preter immo ptra generalē pditōz humane nature. Sic
ergo dicim⁹ mrēz dñi sortez humane mortalitatis subisse vt
tñ mortis nexibus nō potuerit detineri per q sine corruptio
ne dñs concipi voluit. 7 nasci. ¶ Tercio propter honorabili
tatē. hoc est vt cōseruaret honorē matris. Ero. quippe. 20. ca
scriptū est. honora prēm tuū 7 mrēm tuam. Si ergo chūstus
nō venit soluere legem vt dicit Math. 4. Quēadmodum vt
potuit honorificauit patrē vt dicit Johan. 8. Ego honorifi
co patrē meū. ita debuit matrē honorare mō quo potuit 7 ho
nore. Si ergo opprobriū humane pditiōis 7 vituperiū est pu
tredo 7 vermis sicut ab isto opprobriū ipse extitit alien⁹. ita 7
matrē debuit pseruare immūc cū eadem sit caro matris 7
prolis. Sicut ergo in vita eam gracia conceptus 7 partus p
ceteris honorauit. ita indubitanter credendum est in morte
eam speciali gracia honorasse. ¶ Quarto propter dignitatē
4

85
vel sanctitatem. Tanta enim fuit Marie dignitas atq; sancti-
tas ut meretur mater esse sancti sanctorum dei. Sicut autem
filius est sanctus sanctorum. ita constat qd mater que ipsum
concepit et peperit est sancta sanctorum. in qua erat ille preci-
osissimus thesaurus. tabernaculum dei. thronus dei thalamus
dei. Tantam autem sanctitatem tantam dignitatem nulla cor-
ruptio putredinis debet sequi. nulla resolutionis incineratio
Nullo ergo modo videtur consonum rationi quod illud sa-
cratissimum corpus de quo Iesus carnem sumpsit et in quo
personam diuinam humane nature vniuit et verbum caro sa-
ctum est. et habitauit in nobis ipsis vermibus fieret esca. et per
vermes puluis abiectus efficeretur. Quinto propter confor-
mitatem scilicet matris et prolis. Mater enim filio suo perfecto
conformis fuit et precipua imitatrix. Si ergo Iohannis. 12. ca.
ipse ait. Si quis mihi ministrat me sequatur. et vbi ego sum
illic et minister meus erit. Maria autem precipua imitatrix
fuit. non tantum gressibus pedum. sed pro reuerentia ipsum
dominum secuta est affectu pietatis fide religionis et amore ar-
dentissime caritatis. Et nunquam ab eius fide atq; dilectione
auelli potuit quem de spiritu sancto angelo nunciante conce-
pisse se cognouit. Suit ergo quoque eius sollicita ministratrix.
Nam ipsum lactauit. baiulauit. a facie Herodis abscondit.
Ergo esse non debuit nisi vbi est Christus. Et non tantum quo
alii sancti sunt. sed quadam speciali prerogatiua. quoniam si-
cut Mathei. 16. ca. scriptum est. Ipse reddet unicuique secundum ope-
ra sua. Si etiam omnium sanctorum mors preciosa est. mors
Marie preciosissima quam tanta concomitata est gracia. Et si
in vita maria virgo pre omnibus gracia dicata est. in morte
profecto gracia minuenda non est. Sed vbi Christus dei fi-
lius regnat mente et corpore illic merito collocata est. Rursus
si Maria christo conformissima fuit tanquam mater et puri-
tate et nobilitate. Sed et in regia dignitate. Profecto mater
a filio suo Iesu christo. regina a rege non tantum mentaliter

6
Sed nec corporaliter d3 seperari. Ergo maria mater christi
regina celi vna cū ipso debuit glorificata in corpe ⁊ aīa in ce-
lestibus collocari. ¶ Sexto ppter equitatem. vnde Augu. ait
Dñs noster utrūq; sexū curaturus aduenit. pinde virū susce-
pit. natū tñ ex muliere. Perfecta aut curatio. atq; pfecta libe-
ratio in resurrectione manifestat. ergo resurrectō in utroq; sexu
manifestari debuit in testimoniū pfecte curatiōis. Sicut igit
q̄rum ad virilem sexū manifestata est ⁊ in christo apparuit
ita ⁊ in femina debuit apparere. In nulla autem femina pue-
nientius manifestari potuit vel debuit neq; decuit q̄ in dul-
cissima matre christi que in vita libera extitit ab omni corru-
ptione. Et hoc est q̄ ppheta in psona dñi ait. Tronus eius si-
cut sol in aspectu meo. ⁊ sicut luna perfecta in eternū. ⁊ testis
in celo fidelis. Tronus siquidē filij dei mater illi⁹ est qui in
conspectu dei sicut sol fulgens est q̄rum ad gloriā aīe. ⁊ sicut
luna perfecta in eternū. s. q̄rum ad gloriā corporis sine defectu.
pinde glorie resurrectionis fidelis est testis. ¶ Septimo pro-
pter integritatem. hoc est ppter beatitudinis complementū.
Nā vt ait Augu. sup Gen. ad lrām ⁊ bñ de diligēdo deū pro-
pter appetitum administrādi corpus anime retardant ne to-
taliter serant in illud summū bonū excepta sola anima chri-
sti que vnita erat verbo vnitae persone que ppter personale
vniōez in nullo retardabat aut paciebat glorie detrimentū
Cum igit glorie complementū sit in resurrectione ⁊ adeptōne
secunde stole. Inconueniens ⁊ indecens esse videt q̄ mī dei re-
gina celi aliquod detrimentū glorie paciat. Necesse igit fuit
q̄ corpus litz per conditiōem carnis aīa fuit a corpore sepata
tamen vna cum corpore postmodū extitit glorificata. In eo-
dem quoq; libro adducit Augu. exempla sacre scripture. Ali-
enim Nam diuina voluntas inter crepitans ignes non solū
corpora triū puerorum illesa. sed etiam vestimēta seruauit in-
usta Daniel. 3. Cur ergo non efficiet in mīe propria quod fe-
cit in carne aliena. Seruauit Jonam in ventre ceti incorru-
ptum preter naturam solidum cursu. Jone. 2. ca. ⁊ mīem nō

seruauit incorruptā. Seruat⁹ est Daniel in artissimo seu intē
 patissimo lacu leonū. Daniel. 19. Cur ergo nō seruāda esset
 maria tātis dotata meritis dignitatū. Huic recordat q̄si sensi
 bile expimentū. Nā vt Jerō. ait Licet ī medio vall' iōsaphat
 corpus ei⁹ fuerit cumulātū. tū ibi postea nō fuit inuentū. nec
 a quibus personis aut in q̄ loco trāslatū sit inuenit. Si ergo
 corpora alior' scōr' et reliquias qui suiebāt dño dñs reuela
 uit vtz de scō Stephano ⁊ de scōs Gervasio ⁊ Prothasio et
 in multis alijs sicut historie tradunt. Illas sacratissime vgi
 nis sacras reliquias ⁊ scissimū corpus vt eis debita reuerētia
 et honor impenderet nō reuelasset minime certe. Signū ē er
 go ⁊ argumentū q̄ nūq̄ remāsit in terris. s̄ iam resuscitatū ⁊
 glorificatū illi purissime anime in celis est pūctū inseparablē
 Nec cuiq̄ mirū videri dz aut a quoq̄ incōueniēs reputari. s̄
 eā que in vita oēm supgressa nature legē excessit creaturā an
 gelicā ⁊ humanā ī morte q̄z nature mortalis legib⁹ nō potuit
 detineri. Quāto aut' spacio t'p'is interiecto p⁹ aīe separatōnem
 corp⁹ eius aīe fuit reuictū atz glorificatū scire neminē estimo
 nisi fortasse fuerit a deo reuelatū. Tradit tū q̄uis oīno nō sit
 autenticū q̄ audā scōe mulieri extitit reuelatū q̄ brā virgo
 secundo anno post ascensioē dñi ⁊ tanta amplius quātū est
 ab ascensione dñi vsqz ad mediū mens̄ augusti qñ ei⁹ assump
 ptio celebrat a corpe emigravit. Tādē p⁹. 90. dies kalij. octo
 bris caro illa et corpus illibatū angelica conditū diligentia
 resuscitatū est et gloriose aīe reuictū. Et sic gloriosa virgo et
 mater simul in aīa ⁊ corpe glorificata in celis assumpta ⁊ ad
 dextrā filij collocata. Digne igit' de illa intelligi p̄t illud Pro
 uerbior. 11. Mlt' grōsa iueniet gloriā. s. tā corpe q̄ aīa. Meri
 to igit' dicit' amicta sole qz gloriosa virgo est inq̄druplici do
 te corpis in sole designata glorificata. Habet em̄ sol primo
 claritatē. Scōdo subtilitatē. Tercio passibilitatē. Quarto agi
 litatē. Et has q̄tuor dotes tāqz sol hz brā virgo ī suo corpore
 glorioso. Aduertendū est tū q̄ s̄m Alex. de ales in. 3. parte.
 Dos. s. claritatis ē principal' ⁊ ad eā cetere psequunt'. Primo

em̄ ad eū psequitur subtilitas. Vñ lux p naturā h3 subtilitas
tē ad corpora penetrādū z maxime que trāsp̄entia sicut ptz in
vitro z lapide cristallino que penetrāt a luce. Scdo vero ad
ip̄az sequit̄ agilitas. Vñ mor⁹ et mutatio ei⁹ q̄si subito ē. Ter
cio aut̄ ad ip̄am sequit̄ impassibilitas. Vñ nullū ab aliquib⁹
in iudicijs patit̄ inquinamētū. qz ergo claritas oēs alias po
nit pp̄ietates que sunt corp̄m btōz et nulla alia ponit alias
oēs. Ideo p claritatē pueniēter fit oñsio gloriificatiōis corp̄is
gloriosi p̄m̄ dñs Math. 13. oñdere volēs gl̄az gloriosi corp̄is
nō multiplicat vba s̄ eā integre totalit̄ et pfecte demōstrat
p solis claritatē cū ait. Fulgebūt iusti sicut sol in regno p̄is
cor. sm̄ tñ Rich. de media villa in 2. dis. 29. Nō eiusdē sp̄ei ē
lux claritatis z lux corporis celestia. s̄ lux elementa. quasi il
li⁹ imitatio ē. Quēadmodū lux sp̄ialis in aīa nō est eiusdē
sp̄ei cū luce sp̄iali gl̄e diuine s̄ quedā eius imitatio. Sitr lux
solaris nō est eiusdē sp̄ei cū luce corporis gloriosi. s̄ illius si
milatio et imitatio quedā. et hoc ē in q̄libet corpe glorioso. s̄
lux corporis gloriose virginis maior est q̄ futura sint oīa cor
pora btōz s̄ sumpta. Dep̄to glorioso corpe iesu xpi. Aduertē
dū est aut̄ q̄ sm̄ Dionisiū ad diascor̄ beatitudo nō erit cor
por⁹ s̄ ab aīab⁹ redūdabit in corpora. Et hoc fit mō quadrupli
ci. Primo em̄ int̄lectui dat̄ ppter meritū fidei visio dei et in
fallibilis veritatis. sicut. 1. Corinth. 3. apl's ait. Videmus nūc
p spectm̄ et in enigmate tunc aut̄ facie ad faciem. Sed quia
sp̄s illustratus atqz gloriificatus erit in visione lucis eterne
ideo claritatē suā subministrabit corpori. qz fulgebūt iusti si
cut sol zc. sicut p̄dictū est. Scdo vero ppter meritū sp̄ei dabit̄
tentio siue possessio memorie in amissiōe dignitatis. Ad hoc
ostendēdū Apl'us. 1. Corinth. 9. ait. Sic currite vt comp̄hen
datis. Sed quia per tentionem in possessiōe impassibilis dei
spiritus humanus omnino ip̄assibilis fac⁹ fuerit. Ideo cor
pori suo tam intra q̄ extra omnimodā impassibilitatez submi
strabit. Vnde. 1. Corinth. 4. ca. apl's ait. Seminat corpus in
corruptiōe z surgit sine corruptiōe. Tercio aut̄ volūtati ppter

87
meritū viatice caritatis dabit dilectio seu fructio in spū infa-
cidibilis bonitatis. vii Job. 22. ca. ait. Tūc sup oipotentē de
licijs affluens. Sz qz delectatōe ac dilectōe diuini spūs volū-
tas erit summe spūalis effecta Ideo correspondētē subtilita-
tē et spūalitātē corpori imparciēt. Vñ. i Corinth. 4. apls ait.
Seminat in infirmitate et surget in virtute. Ecce subtilitas.
¶ Quarto aut qz ex diuina fructōe et possessione spūs pmtis
fin⁹ erit ad tenendum se in deum ideo suo corpori glouoso
summā agilitatē ministrabit. Proinde. i Corinth. 5. apls ait
Seminat corpus aiāle et resurget spūale. Ecce agilitas. Et
hec est gloria singulor et oīm beator. Et quāto in pñti vita
maior fides firmior spes et feruentior caritas fuerit. tāto cla-
rior dei visio firmior seu certior dei intentio et dulcior dei fru-
icio et dilectio aiē in premiū dat a sanctissima trinitate ac p
consequens sicut exprecedentibus patet in corporibus beato-
rum lucidior erit claritas firmior impassibilitas potior subti-
litas z lenior agilitas erit. hīs ergo declaratis diligenter ad-
uertendum est quod fides benedictę virginis tante fuit luci-
ditatis. et spes fuit tante stabilitatis et caritas tante fuit im-
mensitatis quod superauit omnem fidem omnē spem oīm-
qz caritatem totius nature rationalis simul sumpte conside-
rato qz fuit mater dei ad quam maternitatez dei minime at-
tingere possunt per suam fidē spem et caritatem omnes cre-
ature rationales simul sumpte. si vni tantummodō creature su-
as singule virtutes communicarent. Sed quanta fuit perfe-
ctio predictarū virtutū in gloriosa virgine et quantū est pre-
miū earundem in celo tantum per redundantiam glorie ani-
me in virginis gloriosum corpus apparet predictis dotibus
gloriosum. Proinde non immerito Bern. in quodā sermone
ait. Marie presentia totus illustratus orbis. Et hoc dicit de
sua conuersatione in terris. Sequitur adeo vt ipsa iam cele-
stis patria clarius rutillet virginee lampadis illustrata ful-
gore. Non immerito igitur Jo. ait. In celo mltē amicta sole.
sz de hoc clari⁹ dicet infra smōe sequēti ar. 2. ca. 3. sequēlibet.

**De triplici natura lune cui in pñti vita be-
ata virgo est assimilata**

Ca.ij

Ecūdo aut̃ oñdit̃ beata vgo luna exornata. **A** Jo-
hanne. 12. Et luna sub pedib⁹ eius. Qd̃ duob⁹ mo-
dis de btā virgine intelligi pōt. Primo mō dum
vixit in pñti vita. habet em̃ luna mutabilitatem.
frigiditatē atq; luciditatez. Et p̃ illa significanē tpalia bona
mūdāna scientia necnō clara intelligētia. Primo quippe h̃z
luna mutabilitatē ⁊ significat tpalia bona que sunt mutabi-
lia ⁊ defectibilia sicut luna. Porro cuncta tpalia tenuit beata
virgo sub pedibus eius dñi viueret. q; oīa tpalia p̃tempnēdo
calcauit ne aliquo mō retardarent eius dilectōnez ad ch̃istū
Vñ merito Eccl̃i. 29. ca ipsa ait Ego mater pulchre dilectōis
Amor em̃ cōmutabilis boni sp̃ aliqmō derogat amorī incō-
mutabilis boni. vñ Augu. 9. li. Cōfess. ait. Min⁹ te amat qui
tecū aliquid amat qd̃ p̃pter te nō amat. **S**cdo h̃z Luna fri-
giditatē ⁊ fcat mōdanā prudentiā frigidā atq; nocturnā. Et
hāc sub pedib⁹ virgo hñs partim eā sp̃reuit atq; cōculcauit
atq; partim suo famulatui subiecit. Tercio h̃z Luna luciditatē.
et fcat clarā creaturaz intelligentiā et hāc etiā sub pedibus
habuit btā vgo. nā oīm creaturaz cognitōz actiua ⁊ passiua
ppatione. s. ad sup̃eminētē xp̃i sciam sp̃ paruipēdit. **H**ui⁹ in
q̃ scientie princeps erat etiā apls qui ad Philip. 3. c. de se ait
Que mihi fuerūt lucra hec arbitrat⁹ sum p̃pter xp̃m detrimē-
ta. Verūtñ existimo oīa detrimentū esse p̃pter eminentē sc̃iaz
iesu xp̃i dñi mei. Quātomagis igit̃ in hoc btā virgine sc̃m̃ f̃i-
it que m̃i extitit saluatoris. Scdo mō intelligi p̃t de statu q̃
nūc regnat in gl̃a. De hoc diceť s̃mone sequēti. ar. 3. ca. 2.

**De triplici intellectu duodecim stellaz qui-
bus btā virgo coronata est**

Ca. iij

Tercio btā virgine oñdit̃ a Johā. stellis coronata
q; subdit. ⁊ in capite eius coronaz stellaz duodecim
Qd̃ tripl̃r pōt intelligi. Primo vt. 12. stelle corone

88
eius sunt duodecim apli chusti et post ruinam in xpi morte
ad fidem reformati et per eius instructōnem edocti. Nam et
gloriosa virgo maria est singularis ciuitas illa de qua scribi
tur Apocaliſ. 12. in qua omnes electi mystice continentur. in
qua duodeci apostolorū nomina sub figura duodeci lapidū
preciosorū fundamenta ponuntur. Et similiter duodeci mar
garite ex quibus ornantur vel sunt duodeci porte. que desi
gnant duodecim patriarchas qui oīm lapidū preciosorū vir
tutibus mystice ornati fuerunt. Et per quos solus filij dei me
ritis beate marie virginis pertransiuit ad posteros.

Secdo modo duodecim stelle eius corone sunt duodeci lumi
nose conditiones mentis virginis siue illuminatōes. Prima
stella est cognitio corporalium creaturarum. Secūda spiritu
alium substantiarū. Tercia intelligibilium sciētiarum. Quar
ta virtutum affectualium. Quinta institutaz diuinitus legū
Sexta infusarū diuinitus graciaram. Septima irreprehensi
bilibium diuinorum iudiciorum. Octaua remunerabilium me
ritorum. Nona remuneratorum premiorum. Decima retribu
torum suppliciorum. Vndecima temporalium decursuum. Du
odecima eternalium ratōnum. ¶ Tercio quoq; modo duode
cim stelle in corona virginis duodecim beneficia que ea regē
te gloriosa in precibus suis impetrat nobis qui militamus ⁊
laboramus in mundo. Prima stella est cecorum illuminatio
Secunda lapsorum releuatio. Tercia sordidorum purgatio
Quarta desolatorum letificatō. Quinta temptatorum adiu
uatio. Sexta in aduersis roboratio. Septima mortuorum re
surrectio. Octaua induratorum mollificatio. Nona ad chri
stum iesum directio. Decima in hora mortis subuentio. Vnd
cima ignis purgatorij refrigeratio. Duodecima in gloria om
niū letificatio. Que nobis precibus et meritis dulcissime ma
ris sue imparciatur dilectissimus filius iesus christus qui cū
patre et spūs sancto ipsam virginem sup omnes creaturas in
glā semp exaltat per infinita secula seculorum Amen.

Stetit regina a dextris tuis

in vestitu deaurato circumdata varietate. psalm⁹
99. Ad honore virginis matris dei. in sermōis
hui⁹ principio exordium sumam⁹ a verbis deuotis
simi serui eius gloriosi Bern. in principio cuiusdā simonis d
assumptione qui ait. Hic totū decurrat ingenium et aureus ser
mo tota reluceat venustate. Volūtaria oris mei beneplacita
faciat sibi genitrix dei dñā mundi regina celi. Ipsa sensum a
cuar. dirigat stilum. et liguan paupis venustiori spergat elo
quio. Qd et ipsa mihi hodie impartiri digne⁹ vt de magnifi
centijs eius balbuciendo depromā iuxta pphetica verba. que
dicunt. Astetit regina a dextris tuis in vestitu etc. In quib⁹ sa
cratissimis verbis tres ptemplatōes d virgine matre p ordi
nem distiguamus. primo em̄ contemblemur eam gracijs co
ronatā. ibi Astetit regina. scdo in gloria exaltatā. ibi a dextris
tuis in vestitu deaurato. tercio ab omnibus honoratā. ibi cir
cūdata varietate. Eas quidē tres contemplatōnes sicut psal.
habuit in veteri testamento. sic Johā. euangelista in visiōe
eas habuit in nouo testamento. vñ Apoca. 12 ca. ait. Signū
magnum apparuit in celo. mulier amicta sole. et luna sub pedi
bus eius. et in capite eius corona stellarum duodecim

¶ Articulus primus de duodecim gracijs et
excellencijs beate virginis quibus quasi du
odecim stellis tanq̄ regina in presenti mū
do coronata fuit.

Primo contēplemur beatam virginem gracijs co
ronatā. qz psal. vocat eaz reginā dicens. Astetit re
gina a dextris tuis. Et euāgelista Jo. dicit eaz ha
bere in capite coronā stellarū 12. Cōtēplemur ex

go eā reginā corona stellarū. 12. coronatam. Tāta est em̄ grā
 virginis matris q̄ quāto grē eius et virtutes ac dignitates
 fidelib⁹ et deuotis se offerūt digniores suauiores et puriores
 Tāto purius et suauius atq; diuini⁹ afficiunt eos. et tanto
 in eis summa puritatē dei atq; suauitatem et diuinitatē dul
 cius et plenius assaporant. Propterea distiguamus. 12. mira
 biles grācias. que. 12. eius corone stellas signant. quas etiam
 in presenti vita peregrina habuit. prima est nobilitas. secūda
 est preseruatio. tertia meritum. quarta potestas. Addant alie
 quattuor. prima est supercellentia. scda ē dñatio. teciā ē regnū
 quarta dispēsatiō. Supaddant alij quattuor. prima psumatō
 scda ornatus. tertia retributio. quarta incomprehēsitilitas

¶ Quid beata virgo nobilior femina mundi
 fuit sin carnem

Ca. 1.

Prima stella nobilitas nuncupatur. Suit em̄ bea
 ta virgo nobilius indiuiduum seu nobilior creatu
 ra omnibus indiuiduis seu creatis que in huma
 na natura fuerunt aut possunt aut potuerunt ge
 nerari. Equidem Math. ca. 1. in fine ponens tres quaterde
 nas generationis abraam vsq; ad christum describit eam fuisse
 natam. de quattuordecim patriarchis. de quattuordecim
 regibus. et de quattuordecim ducibus. sin q̄ distiguūt ⁊ enu
 merant quidam. Lucas quoq; ca. 1. describens nobilitatē ori
 ginis sue exordians ab adam et eua ultimo vsq; ad christum
 deum generationem suam protraxit. habemus namq; q̄ do
 minus Iesus christus qui sine matre fuit in celis et sine pa
 tre in terris. totam a virgine humanitatem recepit. et digni
 tates que ad humanitatem sequuntur s̄ cognationis vt di
 ceretur filius danid. et consanguinitatis vt diceretur habere
 fr̄es ex nobili parētela. totū hoc a sua bñdicta m̄re suscepit.
 Quid etiā esset ultim⁹ dux ultim⁹ rex. et ultim⁹ p̄archa toti⁹
 ppli isrl. vñ hoc habuit nisi a v̄gine. vt ex hoc manifeste clare

scat q̄ oīs nobilitas corporis p̄cessa humano generi in adāz
a domino principaliter data est vt descenderet p̄ multas ge
neratiōes et per virginē matrem terminaret in christū. hinc
tantā mundiciā precipiebat deus in lege sua. non tantum
in humanis corporibus sed etiam in vasis in domibus in ca
stris. et in cunctis que erant in pp̄lo dei. vt s̄z pplus per xpm̄
illam nobilitatem et mundiciā conseruare deberet. Cum autē
venit christus exhausta manifeste apparet omnis mundicia
et nobilitas iudeoz qui non crediderunt in eum. Ita q̄ vbi
gens iudaica nobilissima et mundissima fuerit ante christum
nūc vilissima et abiectissima appet vltra oēs natōes hoc eti
az manifesta apparentia monstrat q̄ post xpm̄ nō habuerūt
aliquē patriarchā vel regem vel ducem. sicut ipsimet publice
attestant. vt verificetur q̄ ipse de se Apoc. z. ca. ait. Hec dicit
primus et nouissimus. primus s̄z quem deus in suo populo
principaliter intendebat. Et nouissimus s̄z patriarcha rex et
dux in populo isto. Quia igitur omnes preclaritates. inge
nuitates. prefecturas dignitates ⁊ nobilitates que possunt es
se in aliquo individuo humano sm̄ originez sanguinis descri
bunt euangeliste in hac puella. oportet nos eorū testimonio
eam preferre oīb⁹ principib⁹ ⁊ principissis regib⁹ et reginis.
imperatoribus et imperatricibus et omnibus potestatib⁹ tri
bubus et liguis totius vniuersi

¶ Quid totus mōs post primoz nostroz parentū
culpā. amore tante virginis preseruatus est Ca. ij

Ecūda stella dī preseruatio. Maria nāq; sola per
multa milia annoz anteq̄ nasceret primo ⁊ prin
cipaliter adā et euā et totā eius posteritatē preser
uauit inesse. Cōstat nēpe q̄ ex pp̄ria trāsgressiōe
adā et euā nō solū mortis s̄ et annihilatōis exterminii meru
erūt et diuina vltio que p̄sonarū acceptōez ignorat sicut nec
culpā angelicā sic nec etiā humanā dimississet impunem. S̄z
pp̄ter precipuā reuerētiā ⁊ singularissimā dilectōz q̄ habebat

ad virginē p̄seruauit. q̄ eo ab eterno sup̄ oēs creaturas deo
nrō uiuēdas que creāde erāt supercessiue dilexit. p̄pterea pre
seruati sunt p̄thoplausti. nec ut merebant̄ in nihilū sunt reda
cti. Rō hui⁹ ē q̄ hec b̄ndicta puella in lumbis erat ade fm̄
seminalē rōem. sicut nos fuimus et potentia p̄ducende hui⁹
puelle ī primis parentibus simpl̄r a principio impressa erat
donec educeretur ī actū. De ipsa nāq; nasci debebat dei filius
iesus xp̄s qui fm̄ corpulentā substantiā in adā existēs erat so
lū. Et de nulla alia educend⁹ indulsit misericors de⁹ primis
parentib⁹ nec eos annihilauit. q̄ sic nō fuisset exorta brā vir
go nec p̄ p̄ns xp̄s siue deus se carne vestisset humana. Ergo
p̄pter istā nobile creaturā de⁹ saluauit parētes primos de pri
ma eorū trāsgressiōe Ḡn̄s. 3. Noe diluuiο inundante Ḡn̄s. 1.
Abraā d̄ sede regis chaodolaomor Ḡn̄s. 12. Isaac de ismae
le Genes. 21. Jacob de esau Ḡn̄s. 27. Iudaicū pplm̄ de egypto
7 de impia pharaonis manu Exo. 21. de vitulo in deserto
Exo. 32. de manib⁹ diuersorū regū tyrānorū. s. nabuchodono
sor Daniel. 3. de captiuitate babilonie. Ps̄. 33. et assiriorū. 2
Regū. 17. De golia dauid et de saule. 1. Regū. 18. Et ut breuī
sm̄one cūcta p̄prehendā oēs liberatōes et indulgētias sc̄tās
in veteri testamento nō ambiguo deū fecisse solū p̄pter hui⁹
b̄ndictē puellē reuerentiā 7 amorē quib⁹ eā deus in suā p̄desti
natōez p̄honorādā cūctis opibus suis ab eterno p̄ordinauit.

¶ Quid meritū beate virginis in p̄ceptōe filij dei
merita oīm purarū creaturarū excedit

Ca. iij

Ercia stella meritū nuncupat. Plus enim meruit
gloriosa virgo in vno suo consensu. s. p̄ceptōis fi
lij dei q̄ omnes creature siue angeli siue homines
in cūctis suis actibus motibus 7 cogitatōibus. et
quidē omnes qui meruerūt. nihil amplius mereri nisi fm̄ di
uersos status 7 grad⁹ gl̄am felicitatis eterne. Hec autē virgo
in illo glorioso p̄sensu meruit extinctōez somitis. primatū or
bis. dominū mundi sup̄ oēs creaturas. sceptrū regni. plenitū

ditem omnium gratarum omnium virtutum omnium donorum
omnium beatitudinum. omnium fructuum spiritus. omnium scientiarum.
et maxime altissime theologie interpretationis sermonum. spiritus prophetie discretōnis spirituum. operatiōnis
virtutum gracie sanitatum. Meruit secunditatem in virginitate.
maternitate filij dei q̄ sit stella maris. porta celi. ⁊ sup̄
omnia q̄ diuine misericordie sit regina. ⁊ regina misericordie
nominetur quod multipliciter probari potest. ¶ Primo em̄
plus ei puenit hoc nomen quam si dicatur imperatrix. Nam
imperatrix est nomen magni timoris atq̄ rigoris. Regina autem
plus est nomen prouidentie et equitatis. Propterea nō
credo in tota scriptura sacra deum expresse nominari imperatorem
sed regem. hoc nempe nomen est maiestatis. ¶ Secundo etiam
dicitur magis proprie regina misericordie quā domina dominarum.
vel regina reginarum. vel dea dearum. Hec enim omnia important
dignitatem vel excellentiam respectu maiorum vel minorum.
Si enim diceretur dea dearum non videretur esse dea vel regina
peccatorum vel demonum. Similiter proprie non diceretur regina
pacis et dilectōnis. quoniam non est hoc vniuersale omnibus
sui regni. ¶ Tercio etiam dicitur melius regina misericordie quam
potentie vel sapientie. In sapientia enim intelligitur potētia sed
nō conuertitur. In misericordia vero intelligitur et sapientia et
potentia et non eōuerso. Vnde misericordia claudit illa tria
in se. propterea regina misericordie est regina potentie et sapientie
et non eōuerso. ¶ Quarto etiam proprie nō potest dici regina glorie
seu regina gracie aut regina iusticie. Nam gloria gracia et
iusticia per se tantum dicunt collationes boni et non ablationem
mali. Per se enim plus comprehendit et in amplius se extendit
regnum misericordie. quam glorie gracie vel iusticie. Sed ab
ampliori et maiori potentia dignitas et denominatio maior est.
Est ergo beata virgo Maria a summa dignitate et regina
misericordie dici debet. ¶ Quinto ad idem. gloria enim tantum
est in celo. non in terra. non

91
in inferno. nō in purgatorio. sed misericordia in quolibet ho-
rum est. Ergo maximum est regnum misericordie. Merito er-
go regina misericordie est dicta. ¶ Sexto insuper regina mi-
sericordie dici debet. Nam quicquid est superius superiore su-
perius est inferiore. Sed misericordia est super omnia opera
dei et regnum misericordie super misericordiam. Ergo regina
misericordie determinat potentiam super omnia. sed illa cō-
uenit virgini purissime. Ergo proprie est regina misericordie
¶ Septimo etiam super patrimonium et proprietatem filiū
sui est regina sed hec est misericordia. Proprium etenim dei
est misereri semper et parcere. ergo beata virgo proprie mise-
ricordie est regina. ¶ Octauo etiam probari potest. Isaie em̄
18. dicit dominus. Ego autem considerabo in loco meo Glo.
qui locus est misericordia. sed proprius locus regis est regnū
Ergo misericordia est regnum regis et regine. Sed proprie
dicitur rex ⁊ regina eius quod est ipsius regnum sicut rex vlt
regina Francie dicitur cuius est regnum francie. Propterea
beatissima virgo proprie dicitur regina misericordie cui⁹ mi-
sericordia regnum est

¶ Quid beata virgo potuit facere de deo qđ de se
nō potuit facere etiam ipse deus

Ca. iiii

Varta stella est potestas. Plus enim potuit face-
re beata virgo de deo quam deus de seipso. Que-
dam enim contraria et contradictoria inter deum
et virginem erant que dum accessit ad virginem
concordata sunt. Puta primo impossibile erat deum non ge-
nerare. impossibile erat virginem generare Item secundo im-
possibile erat deum generare nisi deum. impossibile erat vir-
ginem generare deum. Amplius tercio impossibile erat deū
cum alia persona generare impossibile erat virginem sine p-
sona generare. Accessit ergo deus ad virginem et necesse fuit
virginē generare et nō alium qđ deum et nō de alio qđ de deo
S3 de⁹ nō potuit generare nisi deū de se. et tñ vgo deū fecit

hominem. Deus non potuit generare nisi infinitum immor-
taliter eternū insensibilē impalpablē inuisibilē sub forma dei
Sed virgo fecit eum finitum. mortalem mendicū temporālē
palpabilem sensibilem visibilē sub forma serui suppositum
sub natura creata. O ineffabilis potestas. O incogitabil' vir-
tus virginis matris. O inconphensibilis altitudo misteriorū
dei. vna mulier hebreia fecit inuasionem in domo regis eter-
ni. vna puella nescio quibus blandicijs. nescio quibus caute-
lis. nescio quibus violencijs seduxit. decepit. et vt ita dicant
vulnerauit ⁊ rapuit diuinū cor et diuinā sapientiā circūuenit
Propterea pquerit dñs de beata virgine dicens Cāt. q. Vul-
nerasti cor meum soror mea sponsa mea vulnerasti cor meuz
vbi glo. p amore tuo carnē assumpsi et vulnerib⁹ pūmis in
cruce vulnerasti cor meum. Nam primogenita filij tui fuit.
plusq; pro ea redimēda in mundū venit q̄ pro omni alia cre-
atura. Ex virginis igit̄ carne deus flens dico summā altitudi-
nem vestiuit humilitate. summā deliciam vestiuit penaltate
summā opulentiā vestiuit paupertate. et summā lucem vesti-
uit tenebris. summū honorem vestiuit opprobrijs. summum
amabile vestiuit flagellis. Reuera deo patri p omnē modū
impossibile esset de se aliquid tale facere. Propterea in hoc
stat virginis prerogatiua q̄ cum hec deus nō possit nulli al-
teri creature concessit. Qd aut̄ sic generauit totū p salute ge-
neris humani pcuratum est. vnde sicut illud quod pater de-
dit maius est omnibus vt scribit̄ alibi. sic qd mater dedit ma-
ius ē omnib⁹. Quid igit̄ agendū est nisi cum Gregorio excla-
mādū et dicendum. O mira circa nos vtriusq; parentis Jesu
xpī pietatis dignatio. O inestimabilis dei et virginis dilectō
caritatis qui vt seruū redimerēt cōmunē filiū tradiderūt pro
pter nimīā charitatē q̄ deus et vgo nos miseros pctōres di-
lexerūt. Hec sunt q̄tuor prime stelle. addāt alie quattuor

Qd solus eternus pater et virgo beata po-
tuerunt filium habere deum

Ca. i

Alma est superexcellencia. Persona namq; virgi-
nis tante superexcellencie est q; nec in personis in-
creatis nec in personis creatis vt angelis et homi-
nibus inuenitur hec incogitabilis dignitas sz qd
habeat deum filium nisi in vna persona diuina
que est patris. Et in vna persona humana que est matris.
Sane priuilegium hoc isti soli persone ita concessum est. q;
sicut impossibile est persone filij vel psone spiritussancti ge-
nerare deum pro eo q; in eis non est natura cum punitate se-
cunditatis nec intellectus cum actu dicitur aliquod verbum
siue cum secunditate et potentia ad producendum imaginē
sicut in patre est. Vnde sicut impossibile est patri producere
aliud verbū pro eo q; hoc verbum genitum sit perfectissimū
et totam potentiam generandi exhausit in patre. Ita impos-
sibile est mlem aliquē generare deū. nisi per nouam potētiā
alicui collatam a deo. Quod certum est nunq; futurum esse.
Potentia enim concipiendi et pariendi deum que nature hu-
mane copulata fuit sm q; dicimus Christum fuisse in lum-
bis patrum sm corpulentam substantiam descendit ab Adā
vsq; ad virginem. Et fuit impossibile ad actum in aliquē mu-
liorem deduci nisi in Mariam virginem qua potentia ita p-
natiuitatem Christi exhausta est de natura humana q; qui-
cunq; diceret aliquam personam diuinam esse humanam in
aliquo sm corpulentam substantiam esset vt impijssim⁹ he-
reticus puniendus.

Quod tot seruiunt creature beate marie vir-
gini quot seruiunt brē trinitati Ca. ij

Ecunda stella est dominatio siue si volumus di-
cere famulatus. Tot enim creature seruiunt glo-
riose virgini Marie quot seruiunt trinitati. Om-
nes nempe creature quemcunq; gradum teneant
in creatis siue spirituales vt angeli. siue corporales vt corpa
celestia vel elemēta et omnia que sunt in celo et in terra siue

dampnati siue beati que omnia sunt diuino imperio subiungata. gloriose virgini sunt subiecta. Ille enim qui filius dei est et virginis benedicte volens vt sic dicam paterno principatui quodammodo principatum equiparare maternū ipse qui deus erat matri famulabatur in terra. Vnde Luce. 2. ca. scriptum est de virgine et glorioso ioseph. Et erat subditus illis. Propterea hec est vera diuino imperio oīa famulant et vrgini. Et itez hec est vera. imperio vrginis oīa famulant et de?

Quod hereditario iure successit beate virgini regnum totius mundi

Ca. iij

Ecce stella est regnum. Lege enim successionis. et hereditario iure totius vniuersi debetur beate virgini primatus et regnum. Quamuis autem benedicta virgo fuerit nobilior persona que fuerit vel futura sit in orbe terrarū. tamen perfectionis quod etiam si non fuisset mater dei non minus debuisset esse domina mundi. Tamen secundum leges quibus regitur mundus iure hereditario omnem huius mundi meruit principatum et regnum quia filius eius in primo instanti sue conceptionis monarchiam totius promeruit et obtinuit vniuersi. sicut propheta testatur dicens Domini est terra et plenitudo eius orbis terrarum et vniuersi qui habitant in eo. Ex iure ergo conceptionis filij dei virgini incunbebat totum illud procurare et administrare quod ex tunc filio datum est usque ad legitimam etatem filij sui sicut ipsius diligens nutritrix secundum quod volunt iura. nectamen est mirum. si tam generosa regina administrandi orbem curas omiserit. Primo quia femina. secundo quia puella. tercio quia virgo resecunda. quarto quia paupercula. quinto quia cure filij dei et sui erat totaliter dedicata. sexto quia non credebatur mater filij dei nec recipiebatur vt orbis domina. sicut nec filius qui vitam totius orbis et mores ordinabat. Tamen non est vt deus agnitus. nec vt orbis rex et heres receptus. sicut Io

primo ca. scriptum est. Mundus per ipsum factus est. et mū-
 dus eum non cognouit. in propria venit ⁊ sui eū non recepe-
 rūt. Sciens igitur mater in filio latentis diuinitatis virtutes
 quod curam administrandi rempublicam dereliquit lūz ubi
 poterat pro posse exequerebatur. sicut patet Johan. 2. ca. q. in
 reipublice solacium et supplementū vinum in nupcijs postu-
 lauit. Ac dolens querebat filium ne mundus perdidisset do-
 minū suum. quinimmo cum filius eius vnigenitus moreret
 in cruce cum nullum habuisset in terris qui d. iure succederet
 ei. mater omniū fm iura successit. ac per hoc principatū oīm
 acquisiuit. Successionem autem hanc nusquam legimus re-
 uocatam. sed diuino munere operante et gracia virginis im-
 petrantē cernimus expressius elucidare quottidie Cum eam
 dominam et reginam omnium predicamus. De monarchia
 autem vniuersi nunquā Christus testatus est eo q. sine ma-
 tris pre iudicio nequaquā poterat fieri. Insuper nouerat q.
 potest mater irritare filij testamentum si in sui preiudicium
 sit confectum. Ex his omnibus apertissime claret q. mater ie-
 su christi maria hereditario iure omnium que sunt infra deū
 habet regale dominium ⁊ inditū obtinet principatum. Vt ei
 dici possit sicut ⁊ filio illud psalmiste. Dominatio tua in om-
 ni generatione et progenie

¶ Quid nulla gracia ad nos descendit nisi per
 manus beate virginis dispenseretur

Ca. iiii

Varta stella est dispensatio. A tempore enim a q.
 virgo mater concepit in vtero verbum dei. quan-
 dam vt sic dicam iurisdictionem seu auctoritates
 obtinuit in omni spiritustanti processioe tempo-
 rali. ita q. nulla creatura aliquā a deo obtinuit gratiam vel
 virtutem nisi fm ipsius matris dispensationem. Hinc Bern-
 hardus deuotissimus ait. Nulla gracia venit de celo ad ter-
 ram nisi transeat per manus benedictę virginis Marie ⁊c.
 Hinc Jeronimus de eius assumptione in sermone inquit

In christo fuit plenitudo gracie sicut in capite influente In maria vero sicut in collo trāssundēte. Vnde Can. 2. ca 8 vir gine ad christū salomon ait. Collū tuū sicut turris eburnea. Nam sicut per collū vitales spūs a capite descendunt in cor pus. sic per virginem a capite christi vitales gracie in ei⁹ cor pus mysticum transfunduntur. Vnde iste est ordo diuinariū graciariū influxus vt prius a deo defluāt in xpi aīaz benedi ctam. deinde in animam virginis matris. inde in seraphin ⁊ in alios sanctos ordines angelorum. demū in eccliam militā tem. Cū em̄ tota natura diuina totū esse ⁊ posse scire ⁊ velle diuinū intra virginis vterū extiterit clausum. non timeo dice re q̄ omniū graciariū effluxus q̄dam iurisdictionē habuerit hec virgo. de cuius vtero quasi de quodā diuinitatis oceano riuī ⁊ flumina emanabant omniū graciariū. Reuera materni tas dei hanc in mundo naturali iure obtinuit dignitatē vt re gina misericordie sicut p̄dictū est merito nuncuparet. Et hoc p̄pter filij magnificentiā qui est rex regū et dñs dominantiss Reperio namq; i rege nr̄s iesu duas dignissimas dignitates vtz q̄ sit eternus deus genus ab eterno. et eternū deū pdu cat eo. q̄ sp̄m̄sc̄m̄ spiret ⁊ ipse clausus i virginis vtero in eter nitate a deo patre deus generabat̄ eternus et in eadem eter nitate ipse puer in ventre matris deū spirabat ⁊ producebat eternū primā filij dignitatē. s. q̄ sit generatus a deo tā infini to modo virgo benedicta participauit q̄ Iesus non dicatur magis verus filius dei q̄ filius virginis nec maior nec minor nec dignior est dei filius in throno paterno sedens vestitus claritate q̄ habuit anteq̄ mundus fieret q̄ pannis pauperri mis inuolutus ⁊ intra senū in presepio inclinatus. Et quia ta lis est mater filij dei qui producit sp̄m̄sc̄m̄. Ideo omnia do na virtutes ipsius sp̄ss̄ sancti quib⁹ vult quādo vult quomōd vult et quantū vult per manus ipsius administrant. Jā du os quaternarios stellarum tetigimus. nunc ad terciū trans eamus. Superaddātur alie quattuor

94
COS beata virgo consumatio ⁊ perfectio
est totius create creature.

Ca. 1

Prima autē stella est consumatio. omnes enī natu-
ras et mundi perfectiones vltima sua pfectōe vir-
go sacra compleuit. Deus quidē licz in mundi cre-
atione nihil produxit imperfectū. sed oīa perfecta
sicut eorum exigebat natura. tamen vltime perfectionis con-
sumatio vsq; ad partū virginis dilatata est et soli virgini re-
seruata. Omnia namq; entia vnū ens nobilissimum appete-
bant. viuētia vnū nobilissimū viuens. sentientia vnū nobi-
lissimum sentiens. conceptiones vnum nobilissimū cōceptū.
natiuitates vnum nobilissimū nascibile. rationalia singula-
rissimū rationale. spiritualia excellētissimū spirituale. Et bre-
uiter omnes creature appetebant vnum quoddam optimuz
purum creatum. His sic existentibus imperfectis prouisum
est mundo de vna femina super omnibus benedicta. que vni-
co suo partu omnibus generibus rerum summā et vltimā
perfectionem adduxit. Aduerte diligenter anima q; hec be-
nedicta puella tantam perfectōez attulit vniuerso. q; vltē-
ris perfectōnis non est capax. nec deus potest ordinaria pote-
state ipsum perficere vltēiori perfectione. immo si in tempo-
re pater vel spiritussanctus de femina nasceret nihil accresce-
ret orbi. q; quicquid nobilitatis. quicquid diuinitatis. et quic-
quid eternitatis est. totum in orbe diffusum est et productū
per virginem in illo eterno supposito quod generauit beatif-
sima virgo. Nec virgini magnū est q; perfectōbus adduxit
orbis vltimā pfectōez. cū et ipsi vniuersitatis auctori nonnul-
las perfectōnes adduxerit. puto eterno principio inceptōnis
exordiu. eternitati diuine temporale periodum infinitate im-
mense q̄ritatē corporeā speciei eterne pulchritudinē nouā. p
quibus omnibus scriptū est. Omnis consumationis vidi fi-
nē. qui sū est beata virgo maria.

¶ **¶** Tota ecclesia militans ex beata virgine
ornata et decoratur.

Ca. ij.

Secunda stella est ornatus. De carne enim virginis benedicte et in parte corporis eius excisa. consistit. perficitur. et terminatur totum decus et pondus sacramentorum ecclesie dei. Certum est enim quod omnis institutio sacramentorum et omnia alia sacramenta tanquam in ultimum finem. et ad illud sacramentum omnium sacramentorum excellentissimum quod est eucharistia ordinantur. que quidem conficitur et consecratur. dum panis in corpus christi convertitur. Quamvis enim per concomitantiam in christi corpore sit divina substantia et anima sola. tamen substantia panis transsubstantiatur in sola substantia carnis. non in divinitate neque in animam Ideo hoc sacramentum est finis omnium sacramentorum. Et ut expressius magnifice illam dignissimam et beatissimam carnem de virgine gloriosa decisam. Dico quod tanta infinitate nobilitatis eam dignificavit altissimus. quod cum esset veri hominis caro dum vivebat Jesus. formam hominis posset perdere. dei autem nequaquam Non enim erat verum dicere de corpore exanimi christi. hoc corpus est homo. et verum erat dicere hoc corpus est deus

¶ Quanta virgo beata retribuat domino pro omnibus que ipse retribuat nobis

Ca. iij.

Tercia stella est retributio. Sola enim benedicta virgo maria plus fecit deo vel tantum ut sic dicam quantum fecerit deus toto generi humano. Credo enim certe quod mihi indulgebit deus si nunc per virginem loquar. Congregemus in unum que deus homini fecit. et consideremus que maria virgo domino satisfecit. Primo namque formavit hominem de limo terre. sed Maria formavit eum de purissimis sanguinibus suis. et de purissima carne sua que prevalet omnibus rebus mundi. Secundo deus impressit in homines decorem imaginis sue. sed gloriosa Maria impressit in eum

imaginē suam. Nā sicut ipsa erat pulchrior omniū feminarū
sic Iesus ē pulchrior et p̄ciosior forma p̄ filiis hoīm. ¶ Ter
cio deus fecit hominē sine passione. famis. sitis. caumatis. fri
goris et consimiliū. Sed sedula mater iesu et precunctis homi
nibus pia omnibus passionibus eius occurrebat. s̄z fami. si
ti nuditati. frigori. calori sicut status pauperrimus erigebat.
Et hoc cum maxima patientia sua. ¶ Quarto vestiuit deus
hominē pellicea veste. Sed virgo benedicta vestiuit eum in
presepio suis pauperculis pannis et processu tēporis tunicas
inconsutile ei fecit que preualuit oībus vestib⁹ indī. ¶ Quinto
docuit deus hominē sapientiā. Sed sapientissima et prudē
tissima virgo maria docuit christum puerilia noxia fugere
et sequi eam. ¶ Sexto nutriuit deus hominē de fructibus pa
disi. s̄ beatissima vgo nutriuit xpm de suo sacratissimo lacte
vbere. de celo pleno. cuius minima stilla p̄ualet oībus fructi
bus paradisi terrestreis ac totius mundi. Reddēdo ergo sin
gula singulis. s. que fecit deus hoī. et que fecit deo beata vir
go. videbis q̄ plus fecit maria deo hoī. q̄ hominī de⁹. vt sic
p̄ solatio dicere liceat q̄ p̄pter btām virginē q̄ tñ ipse fecit
deus. quodāmo plus obligetur nobis q̄ nos ipsi

¶ Quātū incōprehensibiles sint perfectiones
virginis gloriose

Ca. iiii

Varta et vltima stella est incōprehensibilitas. Si
cut diuine perfectōnes omni intellectui in cōpre
hensibiles sunt. sic perfectōnes graciariū quas vir
go suscepit in conceptione filij dei soli intellectus
diuino et christo et sibi cōprehensibiles extiterunt. Et quidem
q̄ deus generaret deū nulla requirebat in deo dispositio cū
ei ex natura conueniret vt per vias nature intellectus produ
ceret verbum per omnia sibi equalem. immo impossibile est
q̄ non generet deum p̄pter suam fecunditatē. s̄ q̄ seia p̄cipet
et peret deū. ē et fuit miraculū miraculorū. ¶ Porruit em̄ vt sic
dicā. seīaz eleuari ad q̄dā eq̄litatē diuinā p̄ quādā q̄si infini
tatē p̄fectionū et gr̄arū q̄ equalitatē creatura nunq̄ expta ē

¶ ¶

Vnde ut credo ad illam abissum imperscrutabilem omnium carissimum spiritus sancti descenderunt in hora conceptionis que in beatam virginem descenderunt in hora diuine conceptionis intellectus humanus vel angelicus nunquam potuerunt attingere. quod declarans angelus Gabriel Luce. 1. cum ab eo quereretur beata virgo et diceret. Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco. respondit angelus. Spiritus sanctus superueniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi. q. d. Quod a me queris ignoro. sed eterne sapientie doctor. qui sibi solum hoc altissimum misterium reseruauit te per illuminationem experientiam edocebit

¶ Articulus secundus de exaltatione beate virginis in gloria

Ecundo contemblemur beatam virginem in gloria exaltatam. Et de hoc subdit psal. A dextris tuis in vestitu de aurato. A dextris siquidem dei assistit beata virgo cum in potioribus bonis eternis ultra omnes beatos per filium suum exaltata est. Et hoc quidem in vestitu deaurato. id est cum corpore iam glorificato ex cuius splendore per filium suum tota lucescit ciuitas beatorum. Et de hoc etiam Io. subdit. Signum magnum apparuit in celo. multum amicta sole. Quod verbum potest esse thema in presenti articulo cum quis vult solum loqui de gloria virginis quam habet in regno dei. In quo quidem verbo triplex misterium declarat. primum sanctificationis. ibi signum magnum. secundum appetitionis. ibi apparuit in celo. tercius glorificationis. ibi multum amicta sole Apoc. 12.

Quod beata virgo est illud admirabile signum quod nobis reuelat gratiam et gloriam atque intelligentiam

Ca. 1

Primum est misterium significationis. Et de hoc Io. ait. Signum magnum. Dicitur enim virgo gloriosa signum magnum triplex. primo. scilicet magne gracie. secundo magne glorie. tercio magne intelligentie. Primo enim fuit beata virgo signum magne gracie in incarnatione filii dei

demonstrare et dare. Signum enim aperit et claudit quod si-
 gnatum est. Sic et beata virgo immaculato utero suo ex do-
 no gratie magne et infinite clausit et aperuit filium dei pro no-
 bis. quando scilicet verbum caro factum est et habitavit in nobis
 vel in ea. Unde Ezechiel. 32. ca. dominus ait. Solem nube tegas
 id est christum in virgine abscondam. Et Ysaie >. iterum di-
 cit. Dabit dominus ipse signum vobis. Ecce virgo concipiet
 et pariet filium et vocabitur nomen eius emanuel. quod inter-
 pretatur nobiscum deus. Ecce quod beata virgo magne gra-
 tie signum est. dum deum per carnis assumptionem fecit esse
 nobiscum ex gratia sua. Propterea Gabriel angelus Luce. 1
 ca. ad eam inquit. Inuenisti enim gratiam apud deum. quia
 ipsa sola et non alia creatura per Euam perditam nobis gra-
 tiam reinuenit. Unde Augu. in sermone de natiuitate. Auctrix
 peccati eua. Auctrix meriti maria. Eua occidendo obfuit. ma-
 ria viuificando profuit. Percussit illa. sanauit ista. Secundo
 est virgo signum magne glorie tam utique magne quam sicut in-
 fra patebit ultra quam dici possit superat et letificat omnes ange-
 licos ciues. Unde Ecclesiastici 23. A luna signum dici festi.
 A littera in principio lunaris mensis. luna aspectibus homi-
 num occultatur. et tamen a sole illuminatissima et ei coniun-
 ctissima est. Tunc etiam ad litteram apud indeos erat festum
 neomenie. Sed et gloriosa virgo maria in assumptione sua
 oculis hominum absconsa et a tota trinitate dei formata atque
 filio suo in gloriosa fide coniuncta. festum superne ac magne
 glorie. magno gaudio et leticia consecrauit. Unde Prouerbi-
 orum. 11. ca. scriptum est. Mulier graciola. id est beata virgo inuenit
 gloriam scilicet nonam in paradiso. sicut infra patebit. Et merito
 quidem inuenit gloriam nonam in celo que amissam gratiam
 inuenit in terra. Tercio vero gloriosa virgo signum est magne
 intelligentie. Signum enim ducit in signati cognitionem. sic virgo
 Maria supra omnem aliam creaturam ducit in sapientiam et in-
 telligentiam filii sui et dei. Hinc ysa. 29. ca. de ipsa dominus ait. Ex-
 altabo ad populum meum signum meum. id est per signum utique meum

quod est gloriosa virgo. cognitionem atq; intelligentiam dabo de me ipso et de filio meo dicit dominus. Propterea et dicitur Porta celi. quia per eam alta et sacra celi et scripturarum ac sacramentorum mysteria referantur.

De triplici celo in q; gloriosa virgo monstrata est ad imitationis exemplum et glorie eius deuotionez.

Ca. ij.

Secundum misterium quod subdit Iohannes est apparitionis. Vnde ait. Apparuit in celo. In triplici enim celo apparuit hoc virginale ac celeste signum. Primo in celo ecclesie. secundo in celo glorie. tercio in celo anime. Primo enim apparuit in celo ecclesie scilicet militantis. De quo celo Apocalipsi. 21. ca. Celum nouum et terra noua. In hoc celo apparuit beata virgo ut omnibus bene viuendi preberet exemplum. Vnde Ambrosius in libro de uirginitate sic ait. Ut de ceteris eius virtutibus taceam. uirgo erat non solum corpore sed etiam mente. corde humilis. uerbis grauis. animo prudens. loquendi peritior. legendi studiosior. non in certo diuitiarum. sed in prece pauperum spem reprensens. intenta operi. uerecunda sermone. arbiter mentis non hominem sed deum querere. nullum ledere. omnibus bene uelle. maioribus assurgere. equalibus non inuidere. iactantiam fugere. rationem sequi. uirtutem amare. Quando ista fastiuit humilem. quando derisit debilem. quando uitauit inopem. nihil in oculis toruere. nihil in uerbis procar. nihil in actu uerecundum. non gestus fractior. non incessus solutior. non uox petulantior. Ut ipsa species corporis simulacrum fuerit mentis et figura probitatis. Talem euangelista monstrauit. Talem spiritus sanctus elegit. Quid etiam in singulis morum que digna fuit ut ex ea filius dei nasceretur. Denique ut uerbis eiusdem Ambrosii ibidem concludam. Talis fuit Maria ut eius solius uita omnium sit disciplina. Ecce quod beata uirgo et

92
plum oīm virtutū est totī ecclesie militanti. Secundo antez
hoc virginale signum apparuit in celo glorie cum scz in ani
ma et corpore in celum assumpta est ex qua tota celestis cu
ria decoratur. Vnde beatus Bern. in quodā sermone sic ait.
Marie presentia totus illustratur orbis adeo vt ipsa iam ce
lestis patria clarius rutillet virginee lampadis illustrata ful
gore. Hinc Ecclesiastici. 22. ca. Species celi in visione glorie.
scz virginis matris dei. Tercio insuper hoc virginale signum
apparuit ⁊ quotidie apparet in celo anime. De quo celo pro
pheta ait. Celum celi domino. Celum enim cum a celando
dictum sit. animam designare potest que nobis celata ma
net. Hoc autem celum. celum celi merito dicta est. eo q pro ce
lo creata sit. Hoc igitur virginis signum apparet in celo ani
me. scz quando quilibet iustus seu peccator deuotionis virgi
nis non est oblitus. Scdm hoc in mari seculi periculis pleni
deuotionis oculos ad mariam que dicitur stella maris instā
ter leuant. Vnde Bern. in quodam sermone ait. Si criminū
inimmitate turbatus es. si conscientie feditate confusus. si
iudicij horrore perterritus. si baratro desperationis incipi
as absorberi. Mariam cogita. mariam inuoca. non recedat a
corde. non recedat ab ore. Nam ipsam cogitans non erras.
Ipsam rogans non desperas. ipsam sequens nō denias. ipā
tenente non corruis. ipsa protegente non metuis. Ipsa duce
non fatigaris. ipā propicia peruenis. Hec ille. Et sic in temet
ipso experiri poteris q merito dictum sit nomē virginis ma
rie maris stella. Oportet enim vniuersos chusticolas iter flu
ctus huius seculi nauigantes attendere hanc maris stellam.
que supremo cardini. id est deo proxima est. et respectu exem
pli eius cursum vite dirigere. Quod qui fecerit non iactabi
tur vane glorie ventis. nec frangetur scopulis aduersorum.
nec absorbetur scillea voragine voluptatum. sed prospere ve
niet ad portum quietis eterne. Hec Bernhardus.

¶ De triplici sole quo et anima et corpus
gloriosè virginis solari lumine amicta to-
tum irradiat paradysum.

Ca. iij

¶ Tertium misterium quod subditur a Johanne glo-
rificationis dictum est. de quo subiungitur. Mu-
lier amicta sole. Triplici enim sole dicit amicta bea-
ta virgo. Primo sole amoris. secundo sole splendoris.
tercio sole fulgoris. Primum etiā pertinere meretur ad volun-
tatem eius que de amore feruet. secundū vero ad intellectum
eius que dei lumine splendet. tertium autem ad corpus eius
quod totū paradysum ultra omnes beatos fulgorib⁹ replet.
¶ Primo enim dicitur amicta sole. s. candidissimi et ignissimi
amoris. quo sꝑ supra omnes beatos diligit deum et filiū su-
um iesum christum dominum nostrum. Vnde beatus Bern⁹
hoc enim amoris igne labia prophete purgatur isto quoqꝫ
seraphin accenduntur. longe vero aliter hec vgo meruit nō
velut summam tangi. sed operiri. magis autem circumfundi
et tanqꝫ ipso igne concludi &c. Sane candidissimus atqꝫ ca-
lidissimus huiusmodi mulieris amictus cuius omnia tantū
irradiata noscuntur. vt nihil in ea non dico tenebrosū vel
saltem minus lucidum. sed nec tepidū liceat suspicari per Be-
rnhardū. ¶ Secundo autem dicitur beata virgo esse amicta
sole splendoris. s. quo ad lucem glorie quam in anima habz
Vnde idem Bern⁹. Deniqꝫ ipsa est mulier amicta sole. id est
induta ineffabili claritate. amicta inqꝫ lumine. sicut vestimē-
to d quo ait apostolus. Induimini vestimentum dominum
iesum christum. Nam gloria ipsius dei super oēm creaturaz
ornata fuit. ¶ Tercio etiam beata virgo maria dicitur ami-
cta sole fulgoris. sꝑ quo ad lucem quam habet etiam in cor-
pore ex redundantia glorie que sibi a deo in anima datur. de
qua beatus Bern⁹. ait. Quā familiaris ei facta es O domina
quā proxima. immo quā intima vel vicina. Vestisti eam sub

stantia carnis. Et ille vestiuit te gloria sue maiestatis. Vesti
sti nube solem et ipsa sole vestiris. sz tam in corpore quas in
anima. Tantū enim differt gloria virginis a gloria aliorum
beatorum. q̄tum sol a ceteris luminaribus celi. z quodammodo
sicut cetera luminaria irradiantur a sole. Sic tota celestis ci-
uitas a gloriosa virgine letificatur et decoratur. Vnde beatus
Bern. in sermone de assumptione ait. Itaq; gloriosa virgo
dum celos ascendit. etiam supernorum gaudia ciuium copi-
osius augmentis cumulauit. Nā si paruuli necdum nati Jo-
hannis anima liquefacta est vt Maria locuta est. que nam
fuit illa exultatio celestium cum et eius audire vocem et vi-
dere faciem eiusq; beata presentia frui meruerunt. Et iterum
Augustinus in quodam sermone de natiuitate virginis ait.
Ipsū celum quod penetraſti necnō cuncta que in eo sunt
contenta. noua et ineffabili gloria decorasti. prioremq; eius
gloriam vltra quam dici potest. tua presentia magnificasti.
Noua illic ac precellenti tuarum virtutum dignitate irradi-
as immensaq; graciarum tuarum luce perlustras. Quanta
autem in paradiso sit gloria virginis benedicte septem excel-
lentie seu dignitates quibus gloriosa prefulget manifeste ostē-
dunt. Prima dicitur maternitas. secunda caritas. tertia con-
formitas. quarta tranquillitas. quinta capacitas. sexta vni-
tas. septima largitas nominatur.

Quod beata virgo est mater dei meretur super
oēs beatos in gloria exaltari Ca. iiii.

Maxima enim dignitas seu excellentia virginis glo-
riose que eius gloriam magnam ostēdit materni-
tas dicta est. Maxima nempe excellentia est q̄ vir-
go beata sit mater dei q̄ q̄ sit dñā creaturaz dei.
hoc enim dependet ab illo sicut ram⁹ a sua radice. Ergo cer-
titudinaliter tenendum est. q̄ ipsa est super oēs ordines ange-

lorum tanquam per se implens et continens vnum integrum
ac totalem statum cui secundum rectum rationem altera persona con-
grue non potest addi. quia ipse status ex sui ratione propter
dignitatem incommutabilem exigit unitatem. Sicut enim
nullatenus decet plures esse chustos. nec deum plures homi-
nes esse. Sic nullo modo decet dei filium nisi vnam solam ma-
trem naturalem habere. Item ratio naturalis ex gratuita le-
ge dicat quod mater regis omnium est in sede regia super
omnes ordines ministrorum et militum. Vnde quia est ele-
cta in matrem. est electa ad dignitatem transcendentem om-
nem dignitatem ministrorum et famulorum. quia ratio ma-
terni amoris eius qui fertur in deum ut in suum filium rea-
lem a nullo alio affectu cuiuscunque que non est realiter ma-
ter dei preterquam ab ipsa vnquam participari potest. Nam
ut dicitur ad hebreos. i. ca. Sicut filius dei sedet a dextris
maiestatis in excelsis tanto melior angelis effectus quanto
differentius pre illis nomen hereditauit quod nomen est ut
sit vere deus per gratiam vnionis. Sic et mater domini no-
stri iesu gloriosa virgo maria tanto melior est angelis effecta
quanto pre omnibus creaturis hereditauit ut optineret di-
gnissime matris nomen. Vnde propheta ait. Elenata est ma-
gnificencia tua super celos deus. Magnificencia enim dei di-
cta est gloriosa virgo maria. Nam sicut in prima condicione
magnificatus est deus. quia de nihilo tam sublime vniuersum
et tam sublimes angelos condidit. Sic quoque in reparacione
non minus magnificatus est. quia de humana natura infec-
ta perdita et dampnata. christum hominem propagauit. et de mu-
liebris sexu in ordine rationalium secundum communem cursum infimo. et
matrem sibi et toti celesti curie dedit. In quo quidem appa-
ret quod magnus et excelsus dominus humilia respicit. Ideo
respexit humilitatem ancille sue Luce. 2. ut ex hoc magnifi-
cent eum omnes generationes angelice et humane. quia si-
cut magnificencia diuine virtutis et imperiositas in homine

97
Christo resplendet. sic viscerosa et tenera materna magnificen-
tia pietatis ex christi matre resplendescat. Et hoc quidem in
tantum quod sicut christus spiritualiter est genitus et conce-
ptus in corde vniuscuiusque beati et iusti. sic exemplo natura-
lis matris dei efficientis in ipsam. ut in verum filium inar-
descant. Hec autem matris magnificentia amplius magni-
ficat deum quam omnis alia creatura simul sumpta. Vnde
merito eleuata de super celos. id est super angelos vniuersos

In quanta gloria super cunctos beatos
sit gloriosa virgo Maria in paradiso ex
sua dilectione.

Ca. v

Secunda excellentia virginis que magnam eius glo-
riam ostendit caritas nuncupatur. Omnes nempe
ordines et status glorie principaliter distinguun-
tur secundum superiores et inferiores rationes diuini a-
moris. Non enim in communi ratione caritatis distingui pos-
sunt cum omnes participant illam. nec per aliquam rationem
que non sit ratione diuini amoris potest vnus super alterum
in maiori propinquitate seu intimitate ad deum superlocari.
Maternis igitur amor incomparabiliter transcendere debet
omnes alias rationes amoris diuini preter illam que est in anima
christi que fertur realiter in deum tanquam in propriam personam

Quod in paradiso gloria matris dei est con-
formis glorie christi quam amor omnium be-
atorum.

Ca. vi.

Tercia autem excellentia virginis magnitudinem
glorie eius ostendens conformitas nominatur. nam
anima Christi et christus inquantum homo tran-
scendit omnem ordinem pure creature seu create

nature. Gradus autem matris conformis est christo. Cuius humanatio intantum transcendit omnem ordinem primæ conditionis. quod est omnino extra et supra integritatem ordinis vniuersi. Propterea non potuit ab vniuerso capi. Sed dignitas maternitatis dei sic operi incarnationis connexa est quod omnino aliter non potuit dari. Vnde Ecclesia ad virginem ait. Quia quem celi capere non poterant tuo gremio contulisti. Vnde beata virgo Ecclesiastici. 22. ca. de se ait. Girus celi circuiui sola. Igitur huius maternitatis atque materne dignitatis ordo est super totalem integritatem primi ordinis vniuersi et per consequens super totalem dignitatem et integritatem angelorum ordinum atque ierarcharum. Vnde Bernardus in quodam sermone ait. O venter capaciorem celis. diffusior terris. lacior elementis. qui illum continere valuit quem totus mundus comprehendere non potuit. Et qui tribus digitis molem terre appedit

¶ Quod amarus et approbatus aspectus filij dei ad matrem eam super omnes beatos exaltauit.

Ca. vij.

Varia excellentia magnitudinem virginis glorie demonstrans tranquillitas notatur. Tranquillitas christi est filialis aspectus ad matrem qui singularissimus et amarus et transcendentissimus esse debet. Ita quod totam celestem curiam simul sumptam preter matrem. Non debent aspicere sub tali reuerentia. Nec sub ordine talis aspectus seu amoris. Quanto autem dei aspectus altius fertur in aliquem beatum. Tanto fortius et altius per beatitudinem se imprimit illi. Ac tanto altius conspicitur ac fertur et acceptatur ab eo. Igitur inexplicabile est sub quanta altitudine latitudine et glorie intimitate dei filius se ingerit sue matri.

Et consimiliter sub quanta altitudine latitudine ⁊ intimitate suscipitur ab eadez. Talis autem dei ad eos fixio glorie et huiusmodi aspectibus beatorum eoz si quidē glorie sedes est. Vnde antedictus aspectus dei ad matrem sua regia est sedes et eius in illo fixio est eius regalis et gloriosa corona. Vnde Iero. in sermone de assumptione. Nec in mundo locus dignior fuit virginalis vteri tēplo. in q̄ dei filiū suscepit. nec in cel̄ sublimior regali solio. q̄ mariā marie filius sublimavit.

QUOD beata virgo facit in gloria beatorum gradum super oēm alium excellentez

Ca. viij

Vinta excellētia virginis capacitas dicta est. s̄m em̄ Dionī. in regno celorum omnia inferiorū dona in superioribus in tanta excellētia sunt. q̄ qua si nulla est compatio. nisi sicut est circūferētia ad suum centrum. Cum ergo beata virgo supra omnem ordinem sit intantum q̄ per se faciat ordinem incōmunicabilem sicut predictum est. Sequitur q̄ super omnes inferiores ordines tam angelorum q̄ hominū simul sumptoz ipsa impropotionaliter est prelata. et quicquid est in gloria in oīm glorificata natura tā angelica q̄ humana. multo preexcellētius est in virgine matre dei. Nec dubium si hoc reddat aliorum beatorum multitudo numerosa et magna. quia hoc nihil facit ad rem maioritatis glorie essentialis seu substantialis. Nam in spiritualibus idem maius quod melius reputat̄. Vnde plus de substantiali gloria est in vnico seraphin quaz sit in omnibus inferioribus. si per impossibile s̄m numerum multiplicarentur in infinitum. Superaddendum quoq̄ est. q̄ nullus inter puras creaturas ordo in celis intantum superat ordinem immediate sibi coniunctum. quātum gloria matris dei superat omne q̄ inferius est. Ad hanc intelligentiaz manuducere considero ordinem graduum ecclesiasticorum. Nam quicquid possunt ordines inferiores. potest etiam sa-

cerdotalis. gradus. 7 incomparabiliter plus. sicut episcopus
super sacerdotes. papa super episcopos. Idē patet in corpo
ralibus vniuersi in quibus idē quoq; intelligi valet. Tā om
nia superiora continent etiam inferiora 7 inextimabilē plus.
sic 7 in gradibus glē infinita sapiētia dei plenissime ordina
uit. Tā sūm aplm ad Rom. 1. Inuisibilia dei a creatura mū
di p ea que facta sunt intellecta pspiciunt. i. pspēcta itelligit.

¶ Ad beata vgo plus in infinitū deo 7 eius filio
vniatur q̄ omnes alie pure creature Ca. ix.

Extra autē excellentia vnitas noīatur. Quāto em̄
beati magis vniuntur cū deo. Tanto gloriofiores
sunt in eo. Omnes em̄ creature simul iuncte nō
m̄ vniuntur deo q̄tum sola beata virgo. Ad cui⁹
intelligentiā notandum est. q̄ sex sunt ascensus seu gradus
vniōis in deū. quibus creature in eū gradatim ascendunt.
¶ Primus est vniō creationis. secundus est cognitōis. terci
us est dilectionis. quartus glorificatōis. quintus ē maternal
conceptionis. sextus personalis vniōis. ¶ Primus autē vni
ōis ascensus est creatōis. i. per participationē effendi per
quā entia coniunguntur deo. vt cause efficiēti 7 exemplari
atq; finali. ¶ Secundus est vniō cognitōis. s. per vim intelligen
di per quē intellectū alia vniuntur deo. vt obiecto intelligen
bili p graciā fidei qua vnimur deo vt supnaturali credibili 7
vt credito 7 credendo. ¶ Tercius est vniō dilectōis. s. per do
nū gratificantis amoris per quam vnimur deo tanq̄ amico
et amato. ¶ Quartus est vniō glorificatōis. s. per visionē et
fruitionē glorie sempiternē. per quā anima vnitur deo vt ob
iecto beatifico 7 facialiter viso. ¶ Quintus est maternalis cō
ceptiōis per quā beata virgo facta est mater dei. ita vt vna
atq; eadem esset caro virginis et caro ch̄isti. non considera
ta in ch̄isto diuinitate eius. ¶ Sextus autē est psonalis vni
ōis 7c. In quolibet autem istorum quilibet excedit alteram

161
in infinitum. quia inferior in sua specie infinities multiplica-
tus superiori equiparare non valet. Quod sic patere potest.
Primum enim patet. quia esse infinitum excedit non esse. quia
talia infinita non equivalent minimo puncto essendi. ¶ Se-
cundum etiam patet quia infinita non intellectualia vni in-
tellectui vel intellectuali equivalere non possunt. ¶ Tercium
etiam similiter patet quia omnes intellectus infidelis et ini-
mici dei non equivalent vni fideli et amico dei. Vnde Pro-
uerbiorum. 16. ca. Melior est vnus timens deum quam mil-
le filij impij. Quod quidem verum est nisi pro quanto quidā
ex eis in dei predestinatione pro tempore futuro habentur vt
dei fideles atq; amici. ¶ Quartum etiam patet quicquid da-
ri potest citra visionem dei. non equivalet vni beato. quia om-
nia simul sumpta non facerent vnum beatum. quamuis pro
quanto maior gradus glorie spe et meritorie et per modum
seminarij in dono glorie comprehendatur et quodammodo
tale donum dici valeat quo ad quid excedere inferioris glo-
rie gradum. ¶ Quintum quoq; patet. Nam illa vnio siue as-
census qui est per originalem seu maternalem conceptionem
transcendit omnes inferiores in infinitum prout in hoc ascē-
su includitur maximus amor sibi correspondens vt plenarie
consumatus. Quia sicut communis amoris gradus consuma-
tur in gloria. Sic maternus amor dei consumatur in maria.
¶ Sextum et vltimum insuper patet. Nam ascensus per p-
sonalem unionem tante transcendentie est qd reliqui citra ip-
sum infinities multiplicati ei equivalere non possent. Et lo-
quor prout in personali vnione includitur beatifica reflexio
mentis personaliter deo vnite. Ecce qd hic ascensus unionis
in deum. scilicet quo ad maternalem conceptionem. in infi-
nitum excedit omnes alios precedētes. Ex quo manifeste ap-
paret quod quantum in presenti seculo talis vnio excessit a-
lias uniones in gloria vel gracia nunc. Tunc in paradiso ex-
cedit in gloria.

Optima excellētia virginis gloriosissime eius ma-
gnitudinē monstrās largitas dici potest. Duplex
enī largitas beate virgini a deo donata est. Una
gracie. altera glorie. Primo enī de largitate gracie
in sermone de assumptōe Jero. ait de virgine. Gracia plena
q̄ ceteris quidē p partes p̄statur. marie vero tota se s̄c̄ infun-
dit gracie plenitudo sicut in capite influente que fuit in chri-
sto quamq̄ aliter et aliter. Et addit. Nā in christo fuit pleni-
tudo gracie sicut in capite influente. in Maria vero sicut in
collo transfundente. sicut superius ar. 1. et 8. c. latius dcm̄ est
Vbi Bern. ait. Nulla gracia venit de celo ad terrā nisi tran-
seat per manus Marie ⁊c. Ex quo patet q̄ excepto xpo tan-
ta grā virgini a dño data est. quantū vni pure creature dari
possibile esset. Secundo aut̄ data est illi largitas glorie. Nā
in paradiso diuine glorie participatio ceteris quidem modo
p partes datur. Sed s̄m Bern. beata virgo maria diuine sa-
pientie profundissimū vltra q̄ credi valeat penetravit abis-
sum. vt quantum s̄c̄ sine personali vnione creature conditō
patitur. illi luci inaccessibili videatur immersa

Articulus tercius de triplici honore quo ho-
norata fuit et est beata virgo

Tercio contemlemur btām virginē ab omnibus
honoratā. cū de ista propheta subdit. Circūdata
varietate. s. astitit beata virgo a dextris dei. Tri-
plici enī varietate circūdata assistit. primo. semi-
nentiarum. secundo differentiarum. terció graciārum. Pri-
mā habuit antequam ascenderet in celum. Secundā in ce-
lo. Terciam nobis dispēsāt de celo Ex quibus oībus in sum-
mo glorificatur et honoratur. Et de his merito Jo. dicit. Et
luna sub pedibus eius. s. beate virginis.

Prima autē varietas qua beata virgo circūdata
assistit a dextris dei est eminentiarū. Tres enim
sunt eminētie presentis vite quibus honorata fu
it beata virgo. Prima tēporaliū. secunda intelle
ctualium. tertia affectualiū. Hec significatur in luna que tres
habet naturas. Primo est mutabilis. ecce tēporalia. secundo
est lucida. ecce intellectualia. Tercio frigida. ecce affectualia
que omnia quasi luna sub pedibus beate virginis prostrata
fuerunt. ¶ Prima eminentia est temporalī. valde enī emi
nentia reputantur ista tēporalia bona. tamē sunt mutabilia
et defectibilia sicut luna. Hec autē habuit beata virgo sub pe
dibus suis. quia suis affectibus per contēptū omnia subiur
gavit. ne scz aliquomō eius dilectionez ad filium variarent.
Amor enim conmutabilis boni semper aliquomō derogat a
mori boni quod incommutabile est. Propterea libro. 10. Con
fessionū Augu. ad deum ait. Domine minus te amat qui te
cum aliquid amat. quod non propter te amat. ¶ Secunda
vera eminentia est intellectualiū. Nam omniū scientiarū et
creaturarum actiua et passiuam beata virgo in comparatōe
ad supereminētē christi scientiā parū pendit. Ecce luna sub
pedibus eius. Hoc etiam picipabat apls qui Phil. 3. ca. de
se dicebat. Que mihi lucra fuerunt hec arbitratus sum ppter
christum detrimenta. Veruntāmē estimo omnia detrimen
tum esse propter eminentem scientiam Jesu christi domini
mei. ¶ Tercia autē eminentia est affectualium. Tanta enim
fuit dilectio qua beata virgo etiā in vita presenti dilexit chri
stum q omnes amores presentis vite preteriti presentes atq
futuri respectu huius sunt quasi luna sub pedibus eius. Vñd
Eccli. 29. ca. beata vgo merito de se ait. Ego mater pulchre
dilectionis. q. d. quia sum mater dei. habeo dilectōz tāta pul
chritudine eminentē ab oī alia. quantū eminet sol a luna

Ecce autem varietas que circumdat et assistit
beata virgo a dextris dei est differentiarum que
reperiuntur in gloria beatorum sicut dominus Jo-
hannis. 12. ca. ait. In domo patris mei mansiones
multe sunt. Et iterum. 1. Corinth. 14. c. Stella a stella differt
in claritate. id est beatus ab alio beato in beatitudine. id est
quantitate glorie differt. Est nihilominus advertendum secundum
Richardum et Bonaventuram in 2. di. 29. Quod in beatitudine duo
consideranda sunt. primo beatitudinis obiectum. scilicet increatum
bonum quod existens unum et idem participatur ab omni-
bus. Secundo consideranda est ipsa dispositio beatorum per
quam illud bonum clare videndo et perfecte diligendo par-
ticipant. Ex parte ergo obiecti participati nullus alio beati-
or est. sed omnes in gloria sunt equales. quia idem est ob-
iectus quod participant omnes. Sed ex parte dispositionis be-
atorum unus alio beatiore est in quantum scilicet unus alio clari-
us deum videt et perfectius amat. Qui enim equalem haben-
tes virtutem nature habent inaequalem habitum glorie vel
equalem actum inaequaliter sunt beati propter inaequalem ex
parte beatorum dispositionem. Vnde glossa super illud Ioh.
12. In domo patris mei mansiones multe sunt. dicit diver-
sa premia meritorum. His igitur premissis notandum quod in
mensa dilectio beatorum quam inter se mutuo habent. mul-
tiplicat inter eos quasi in infinitum numerum gaudiorum secundum
perfectionem diligentium et dilectorum. ex quo crescunt stu-
pendo modo differentie accidentalis glorie inter illos. Tres
enim differentie sunt inter beatos. Quidam inter se in glo-
ria sunt equales. Quidam vero maiores. Quidam autem mi-
nores. Et tamen secundum Augustinum super Iohannem. Inter eos
non erit invidia aliqua disparis claritatis. quoniam regna-
bit in omnibus unitas caritatis. Et Gregorius in moralibus.

103
Tanta vis in illa pace nos satiat ut qđ in se quisq; non acce-
pit. hoc se accepisse in alio exulteret vna cunctis erit beatitudo
letifica. quāvis non vna sit omnibus sublimitas vite. Et ab
omnibus his sic concordibus honorabitur virgo beata. Pri-
mo enim sunt quidam. qui inter se in gloria sunt equales. et
hi duplicant predictam accidentalem gloriam inter se pro q
libet ex amore. Ratio huius est quia inequali mensura se di-
ligunt et se diligere cognoscunt. Ex quo quilibet beatus de q
libet sibi in gloria coequali. tantum gaudet quantū de semet
ipso extensive. tamen non intensive. Et idem de consimilib⁹
in presenti ca. intelligendum est s̄m Richardū. Secundo au-
tem quidam in gloria sunt maiores. et hi duplicant sibi glo-
riam accidentalem. pro quolibet etiam qui in gloria est eis
minor. et hoc non quia se videant diligi quantum diligunt.
sed quia de gloria illorum quorū licet minorū tantum gau-
deant quantum de sua propria. cum quemcunq; s̄m suam
capacitatem intelligunt gloriosum. Vnde petrus plus gau-
det de bono lini q̄ ipse linus. Tamen s̄m Bonauē. in 2. di. 29
in fine. Ex hoc non sequitur q̄ tantū gaudeat quantū si ha-
beret illud bonum. quia si haberet illud. haberet maiorem ca-
ritatē et potestatem intensius gaudendi &c. Tercio vero qui-
dam in gloria sunt minores. et hi totiens duplicant gratiam
suā accidentalem quotiens gloriosiores se esse cognoscūt eos
qui propter amorem eorū duplicant gloriam suam. Tunc au-
tem minores sancti conspiciunt aliquem sanctum decies in
gloria se maiorem. quendam vero centies. aliquem vero mi-
lies. alium centies milies. Alterum mille milies. Et huiusmo-
di sancti maiores quasi infinita milia sunt vnde minores quo-
tiens intelligunt eum gloriosiorē se esse beatū totiens dupli-
cāt gaudiū suū cum cognoscant se t̄m diligi a q̄libet suo ma-
iori q̄ in quolibet eorū propter eos gloria duplicat. Nūc igit
ad propositum statuam⁹ ex vna pte integraliter totū amo-
Nz

rem quē ad inuicem habent sancti atq; ex altera parte amo-
rem quo minor beatus diligit virginem gloriosam. Et credo
quod talis amor minimi gloriosi excedat omnem alium be-
atorum simul sumptorum tam angelicū q̄ humanū non in-
spiratum in beatam virginem aut in christum hominem seu
in ipsum deum. Et licet de hoc plures possent rationes dari
Tamen causa breuitatis quattuor subiungamus. Est aut̄ hoc
primo ratione conceptionis. Talis enim minimus beatus cla-
re cognoscit q̄ beata virgo cum sit mater dei plus possit vl-
posuerit pro sua salute q̄ posuerit vel ponere possit tota ra-
tionalis natura simul sumpta considerata excellētia dilectif-
simi filij sui qui fuit instrumentum sue redemptionis saluati-
onis et glorificationis, consideratis etiam virginis meritis,
et suffragijs et exemplis. ¶ Secundo ratione compassionis
Talis nempe aperte intelligit q̄ tota rationalis natura non
sustinuit, nec sustinere posset tantum dolorem et penam pro
sua redemptione, quantum sola sustinuit mater dei conside-
rata dilectione qua filium suum amauit. Tantus enim fuit
dolor virginis in morte christi, quod si in omnes creaturas
que pati possunt diuideretur omnes subito interirent. Hic ta-
men dolor virtute illius spiritus que superuenit in eam in
virginis aula claudabatur q̄ nulle sensitivae parti corporis
ne ante debitū tempus subito moreretur promittebat effun-
di. ¶ Tercio ratione glorificationis. Tanta est autem gloria
virginis matris dei sicut ex precedentibus patz, q̄ tantum ex-
cedit in gloria naturam angelicam et humanam simul iun-
ctam, quantum circumferentia firmamenti excedit in magnitu-
dine suum centrum cum intelligat in filio suo se quasi alterū
diuinitate vestitum. ¶ Quarto ratōe dilectionis. Tantus ete-
nim ē amor beate virginis ad quemlibz minimū gloriosum
q̄ omnis amor quo in regno celorum natura angelica ⁊ hu-
mana diligit aliquem iam beatum, est sicut predicatur quasi
centrum ad circumferentiam firmamenti vel minus respectu

amoris. quo ipsa virgo gloriosa minimū beatum amat con-
siderato fontali principio vnde talis amor originem habet.
Propter hunc autem amorem virginis gaudium duplicatur
dum eum iuxta capacitatem suam cernit pleno et quieto de
siderio gloriosum. Et sic p hūc amorē z p hunc modū pro q̄li
bz sctō virgīs gaudiū in celo multiplicat. Vidēs autē minim⁹
sctūs se tm̄ diligi a virgīe gloriosa q̄ ppter eū tāta gloria in
ea crescit intantum inflammat in eius amorē. ac in tm̄ le
tificatur de gloria eius q̄ quotiens eum intelligit se in glo
ria superare. totiens de gloria eius plusquā de propria iocun
datur. Si igitur minor sanctus qui est in regno celorū tantū
a beata virgine dilectus est. et tanto amore sicut predictū est
diligit eam. necessario sequitur q̄ omnes sancti qui eo maio
res sunt in gloria amplius diligantur ab ea. atq; amplius p
amorem inardescant in eam. Ex quo accidentalis gloria sim
predictum modū in ea propter illos et in omnibus eis pro
pter eaz multiplicatur. Quis igitur exprimere posset infini
tatem gaudiū et amoris quibus active et passive gloriosa vir
go maria hac triplici differentia accidentali gloria varia cir
cundatur et honoratur. Omnes tamen he tres differentie be
atorum possunt dici luna sub pedibus eius collocata. quasi
indicare velit q̄ tantū differt eius accidentalis gloria. a glo
ria oīm predictorū q̄tū sol a proprietatibus lune

**De sapientia beate virginis marie. z quo
modo inuitata fuit ad celum. et q̄ maxime
scelerati eius meritis misericordiam asse
quuntur.**

Ca. iij

Ercia autem varietas qua circumdata assistit glo
riosa virgo a dextris dei est graciarum. que scz in
nobis in hoc seculo peregrinis dispensantur per
eam vnde maxime honoratur. Dictum est enim supra arti
culo primo. capitulo octauo. q̄ nulla gracia de celo nisi ea de

spensante ad nos descendit. Hoc enim singulare officium di-
uinitus ab eterno adeptum est. sicut Proverbiis. 8. ca. ipsa re-
statutur dicens. Ab eterno ordinata sum. scilicet dispensatrix grati-
arum celestium. Hinc quoque Cantici. 2. ca. ad hoc officium
eam invitans sponsus ait. Veni de libano sponsa mea. veni
de libano veni. Coronaberis de capite amana. de vertice sa-
nir et hermon. De cubilibus leonum. De montibus pardorum
In quibus sanctissimis verbis tripliciter gloriosam virginem
Mariam contemplare. Primo candidatam. secundo invita-
tam. tercio coronatam. Primo inquam contemplare virginem candida-
tam. Libanus enim candidatio interpretatur. Triplici enim
candore refulsit beata virgo. primo candore diuinalis sapien-
tie. secundo candore virginalis innocentie. tercio candore co-
uersationis honestissime. Et primo enim refulsit candore di-
uinalis sapientie cum ipsa fuerit candor lucis eterne et spe-
culum sine macula. et speciosior sole. Tanto enim lumine il-
lustrata fuit beata virgo maria cum etiam esset in ventre ma-
tris quod non tantum pleno fuit lumine rationis. sed etiam al-
tissime contemplationis. In quo quidem lumine perfecte hec
quattuor intellexit. primo naturam creatam irrationalem. se-
cundo naturam creatam rationalem. tercio naturam creatam
spiritualem. quarto naturam increatam diuinalem. Que di-
stinctio cognitionem creationis et omnis creature in se com-
prehendit. quia in lumine creatoris cognouit omnes alias cre-
aturas. sicut propheta ait. In lumine tuo videbimus lumen
Ad tantam enim contemplationem sublimata est. ut perfe-
ctius etiam in ventre matris contemplaretur deum. quam un-
quam fuit contemplatus aliquis in perfecta etate. Magisque con-
templatione dei excessit dormiendo. quam aliquis alius vi-
gilando. sicut ipsa Cantici. 1. ca. dicit. Ego dormio. et cor-
meum vigilat. Ecce candor sapientie diuinalis. Et secundo
refulsit candore virginalis innocentie unde omnes cordis ei-
us conceptus quasi nazarei fuerunt condidiores nure. nitidi

105
ores lacte. rubicundiores ebore. antiquo saphiro pulchriores
Sicut Thren. 2. ¶ Tercio refulsit candore conuersationis ho-
nestissime et omni virtute composita. Vnde Hieronimus in
sermone de assumptione ait. Si diligenter attendas nihil est
virtutis. nihil est splendoris. nihil gracie et nihil candoris quod
non resplendat in virgine gloriosa. Sed de hoc plenius su-
pra articulo secundo ca. secundo in principio. ¶ Secundo con-
templare virginem inuitatā. Tribus enim vicibus dicitur et
Veni. quasi tripliciter inuitetur. Primo relinquere mundum
secundo ascendere celum. tercio intrare in deum. ¶ Primo
inquit contemplare quomodo inuitatur relinquere mundum.
Propterea dicit ei. Veni. scilicet de loco miserie huius mundi. Hinc
Canticorū. 2. ca. ait ad eam sponsus. Surge propera amica
mea et veni. id est relinque mundanas miseras et corrupti-
ones. Et sequitur Columba mea in foraminibus petre in ca-
uerna macerie. Corpus et enim christi petre perforate et ma-
cerie depulse merito comparatur. quia tempore passionis ple-
num fuit in foraminibus sensuum. et penalitatibus passionū
Propterea vocat virginem columbam in foraminibus petre
In cauerna macerie que quādiu vixit dilatato intuitu et spa-
ciosa volatu per foramina passionum corporis iesu christi. et
per cauernarū vulneris lateralis semper in eius doloribus ge-
muit et continue latitauit. Sed nunc ad resurrectionis gau-
dium inuitatur. ¶ Secundo inuitatur ascendere celum scilicet
progrediendo per choros ierarcharum celestium. Nam in-
uitat eam iesus ut per medium angelorum transiens illorū
vallata societate omnium beatorū spirituum superat digni-
tatem. Vnde Canticorū. 2. ca. ait. Surge propera amica mea
columba mea. formosa mea et veni. Jam enim hiems tran-
sit ymber abiit et recessit flores apparuerunt in terra nostra
Hi siquidem flores angelici spiritus sunt. qui in terra appa-
ruerunt ad virginem. de huius vite ergasculo educendam.

Ibi enim ascenderunt cum virgine ascendente desuper rivos
aquarum. Et sicut dies verni circumdabant eam flores rosa
rum et lilia conuallium. Tercio autem inuitatur intrare in
deum. id est suscipere ab eo gloriam sempiternam. quasi di
catur ei: Veni dilectissima sponsa. mater. et filia ingredi in
ortum deliciarum et inaccessibile secretum et ad delectatio
nem diuinarum personarum in medio trinitatis beatissime
introducta. Vnde Canticoꝝ. 4. ca. ait sponsus ad eam: Veni
in ortum meum sponsa mea soror mea. messui mirtham me
am cum aromatibus meis. Comede fauum meum cum mel
le meo. Hic est ortus Assueri beati dei qui regia manu consi
tus erat. Ihesus. 1. ca. In hoc orto factum conuiuium grande p
nuptijs et coniunctione Ihesus quam adam auit rex deus su
per omnes mulieres. id est super omnes creaturas. Et posu
it diadema regni super caput suum. et voluit eam esse reginā
Ihesus. 2. ca. Istud est diadema speciei et corona glorie qua
virgo super angelos coronatur vt intra trinitatis glorie ip
sa sola amplius sit euecta. ac plus beatissime trinitatis dili
gat gloriam. capiat sentiat et fruatur q̄ omnis alia creatura
simul sumpta de gloria post filium participant vniuersi.
Quarto contemplare virginem coronatam. quia subditur
Coronaberis &c. Quinq; enim singularissimas gracios in
petrat misericordissima mater sup̄ impios peccatores vt cō
uertantur ad deum que dici possunt quinq; lapides preciosi
Hanc coronam virginis adornantes vt aperte clarescat qđ
gloria sua tñ habet in alios redū dare q̄ post filiū suum ip̄a
sit singularis ratio salutis pctōꝝ. Nā propter vginis immē
sam dilectionem tam ipse Iesus christus quam tota etiam
beatissima trinitas sceleratissimis peccatoribus frequenter
indulget. Primus igitur lapis dicitur Amara. Amara em̄
mons fillicie est & inimicus ei vel coangustians eum seu con
primens eum aut angustiator eius interpretatur.

